İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OTOMATİK ÜCRETLENDİRME SİSTEMİ VERİLERİ KULLANILARAK İSTANBUL GENELİ TOPLU TAŞIMA BAŞLANGIÇ – SON MATRİSİ TAHMİNİ İÇİN BİR YÖNTEM

DOKTORA TEZİ

Yavuz DELİCE

Anabilim Dalı: İnşaat Mühendisliği

Programı: Ulaştırma Mühendisliği

MAYIS 2012

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OTOMATİK ÜCRETLENDİRME SİSTEMİ VERİLERİ KULLANILARAK İSTANBUL GENELİ TOPLU TAŞIMA BAŞLANGIÇ – SON MATRİSİ TAHMİNİ İÇİN BİR YÖNTEM

DOKTORA TEZİ

Yavuz DELİCE
(501052401)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 10 Şubat 2011
Tezin Savunulduğu Tarih : 14 Mayıs 2012

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Murat ERGÜN (İTÜ)
Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Haluk GERÇEK (İTÜ)
Prof. Dr. Mustafa ILICALI (BAÜ)
Prof. Dr. Zübeyde ÖZTÜRK (İTÜ)
Doç. Dr. Mustafa GÜRSOY (YTÜ)

MAYIS 2012

Anneme ve Babama,

ÖNSÖZ

İstanbul'da ilk toplu taşımacılık faaliyeti, 1830'lu yıllarda Asya ve Avrupa yakaları arasında kayıklarla başlayan denizyolu taşımacılığıdır. Kentin nüfusu artmaya başladıkça toplu taşımacılık faaliyetlerinin geliştirilmesi de kaçınılmaz olacaktır. İlerleyen senelerde, 1851 yılında kentiçi vapur işletmesi olan Şirket-i Hayriye kurulacak; 1869 yılında Dersaadet Tramvay Şirketi ile yapılan anlaşma sonucu Tophane – Ortaköy Tramvay Hattı hizmete açılacaktır. 1908 yılında ilk özel otomobilin İstanbul'a getirilmesiyle birlikte toplu taşımacılığın yanı sıra özel otomobil kullanımı da başlayacaktır. 1950'li yılların başlarında da kentiçi ulaşımda özel otomobil kullanımı ile ilgili kararlar alınarak; toplu taşımacılıkta kullanılan cadde tramvayları yerlerini özel otomobillere bırakmaya başlamıştır.

Özel otomobil kullanımını teşvik etmek amacıyla yeni yollar, köprü ve viyadükler yapılmıştır. Eş zamanlı olarak toplu ulaşım yatırımları da yapılmış, ancak İstanbul'da yaşayanların gelir düzeylerinin yükselmesiyle birlikte yoğun talep özel otomobil kullanımına yönelik olmuş; ulaşım yatırımları da özel otomobil kullanımını destekler nitelikte yapılmıştır.Bu süreçte toplu taşımacılık hep arka planda kalmıştır İstanbulda. Ta ki kentiçi yollar özel otomobillerle dolup, kentiçi ulaşım durma noktasına gelinceye kadar.

İstanbul'da kentiçi toplu taşımacılığın önemi anlaşıldığında, caddeler otomobillerle, yolların çevreleri ise konut ve ticarethanelerle dolmuş durumdaydı. Ne yollar genişletilerek 1920'li yıllardaki tramvaylar tekrar hizmete alınabilecek; ne de nüfus ve otomobil artışının önüne geçilebilecekti.

1990'lı yılların sonuna doğru yapılan yatırımlarla birlikte İstanbul genelinde toplu taşımacılık yaygınlaşmaya, hızlı ve konforlu taşımacılık sistemleri hizmete girmeye başlamıştır. Kentiçi toplu taşımacılığın önem kazanmasıyla birlikte toplu ulaşım planlama çalışmaları da önem kazanmıştır.

Kentiçi toplu ulaşım planlaması ile mevcut sistemler optimum bir şekilde kullanılırken, yeni toplu ulaşım yatırımları ise daha gerçekçi ulaşım modelleri ile test edilerek uygulanmaya başlanmıştır. Bu ulaşım modellerinin doğruluğu, kent genelinde yapılan hane halkı anketleri sonucunda belirlenen yolculuk talep değerlerinin doğruluğu ile yakından ilgilidir.

Ulaşım modelleri, kentiçi ulaşımın matematik olarak ifade edildiği, hane halkı anketleri yapılarak, o şehirde yaşayanların beyanları ile oluşturulmuş, kent genelinde yapılan perde – kordon araç sayımları ve kentiçi kavşaklarda yapılan özel otomobil sayımları ile özel otomobil yolculuklarının; toplu taşıma araçlarının sayımları ve bu araçlara ilişkin dolulukların tespiti ile de toplu ulaşım yolculuklarının kalibre edilerek, kentiçi yolculuk taleplerini en doğru şekilde yansıtan modellerdir.

Ulaşım modelleri kurulurken coğrafi bilgi sistemi verileri (yol, kavşak, zon, durak, hat vb.) ve anket sonuçlarının analizi ile belirlenen, kentiçi yolculuk taleplerini içeren B-S matrisleri kullanılmaktadır. Özel otomobil ve toplu taşıma yolculuklarına ilişkin talepler için farklı atama yöntemleri ve parametreleri kullanılmaktadır.

Hazırlamış olduğumuz bu çalışmada, toplu ulaşım için B-S matrisi elde etmek üzere, klasik yöntemlere alternatif olabilecek bir yöntem tarif edilmektedir. Klasik yöntemlerde hane halkı anketleri ile toplu ulaşım yolculuk talepleri belirlenmekte iken; önerilen yöntemde otomatik ücretlendirme sistemi verileri kullanılmaktadır.

Çalışma kapsamında, klasik yöntemlerle önerilen yöntem karşılaştırılarak birbirlerine göre avantaj ve dezavantajları ortaya konulmaktadır. Ayrıca, tez çalışmasının tamamlanma sürecinde, önerilen yöntemle elde edilen B-S matrisine ilişkin yolculukların, belirli yol kesitlerinde, yolculuk hacimleri dikkate alınarak karşılaştırmasını gerçekleştirmek üzere bir ulaşım modeli de kurulmaktadır. Bu modele ilişkin kurulum çalışmaları da B-S matrisini oluşturma adımlarında olduğu gibi detaylı olarak anlatılmaktadır.

Çalışma sonucunda, klasik ve önerilen yöntemle elde edilen toplu ulaşım B-S matrisleri ile yapılan karşılaştırma sonuçları değerlendirilerek, mevcut durum ve ileride yapılacak benzer çalışmalar için önerilerde bulunulmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanması esnasında, maddi ve manevi desteklerini bir an olsun esirgemeyen annem Nejla DELİCE, babam Mustafa DELİCE ve ailemin diğer fertlerine; bu süreçte, yoğun iş temposuna rağmen her konuda yardımcı olan değerli arkadaşım Boğaçhan Murat AKALIN'a ve bu çalışmanın düzenlenmesi konusunda yardımcı olan kuzenim Ahmet Ümit ERCAN'a; gerek yüksek lisans, gerekse de doktora çalışmalarım sırasında değerli vaktini benimle paylaşan, çalışmalarım süresince karşılaştığım zorluklarda maddi ve manevi desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Doç.Dr. Murat ERGÜN'e sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Mayıs 2012

Yavuz DELİCE

(İnşaat Yüksek Mühendisi)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ v
İÇİNDEKİLER vii
KISALTMALAR xi
ÇİZELGE LİSTESİ xiii
ŞEKİL LİSTESİ xv
ÖZET xvii
SUMMARY xix
1. GİRİŞ 1
2. LİTERATÜR TARAMASI 5
2.1 Otomatik Ücretlendirme Sistemleri 6
2.1.1 Toplu taşıma uygulamaları 7
2.1.2 Otomatik ücretlendirme sistemi verilerinin kullanımı 9
2.1.2.1Stratejik düzeydeki çalışmalar 9
2.1.2.2Taktiksel düzeydeki çalışmalar 12
2.1.2.3İşletme düzeyindeki çalışmalar 14
2.1.3 Sistemin ticari açıdan değerlendirmesi 16
2.1.4 Sistemle ilgili değerlendirme 17
2.1.5 Otomatik ücret ödeme araçları 19
2.1.5.1 Manyetik bantlı kartlar 19
2.1.5.2 Akıllı kartlar 20
2.1.5.3 Temas ile iletişim sağlayan akıllı kartlar 20
2.1.5.4 Temas gerektirmeyen kartlar 20
2.1.6 Literatür calışması kapsamında incelenen şehirler 21
2.1.6.1 New York City (Amerika) 21
2.1.6.2 Londra (İngiltere) 26
2.2 B-S Matrisi Tahmin Yöntemlerinin İncelenmesi 30
2.2.1 Otomatik ücretlendirme sistemleri ve GPS verileri kullanılarak SaoPaulo kenti için B-S matrisi tahmini 31
2.2.1.1 Araç takip sistemi verilerinin otobüs duraklarına ait koordinat verileri ile birleştirilmesi 33
2.2.1.2 Araç takip verilerinin biniş verileri ile eşleştirilmesi 35
2.2.1.3 Varış noktasının belirlenmesi 36
2.2.1.4 Bazı analiz notları 37
2.2.1.5 2006 Yılı sonuçlarının analizi ve 1997 yılı B-S matrisi ile karşılaştırılması 38
2.2.1.6 Sonuçlar karşılaştırılırken dikkat edilmesi gereken hususlar 41
2.2.1.7 Sonuçlar 42
2.2.2 Toplu ulaşım planlaması için otomatik ücretlendirme sistemi verilerinin önemi: Raylı toplu ulaşım sistemi için B-S matrisi tahmini 43
2.2.2.1 B-S matrisine altlık oluşturacak verilerin analizi 43

2.2.2.2 İstasyon bazında giriş-çıkış sayılarının tahmini 44
2.2.2.3 Büyütme faktörünün belirlenmesi 48
2.2.2.4 Satır – sütun dengelemesi 52
2.2.2.5 İşlem sonuçlarının analizi 52
2.2.2.6 Sonuçlar 54
2.2.3 Otomatik veri toplama sistemleri kullanılarak otobüs sistemleri için başlangıç – son matrisi tahmin edilmesi 55
2.2.3.1 Otomatik geçiş verileri ile B-S matrisi belirlenmesi 56
2.2.3.2 Otomatik ücretlendirme sistemi verileri kullanılarak otobüs sistemi için B-S matrisi tahmininde genel yaklaşım 58
2.2.4 İncelenen çalışmaların değerlendirilmesi 67
3. İSTANBUL TOPLU TAŞIMA SİSTEMİ 71
3.1 Toplu Taşıma Sistemi Ağ Yapısı 72
3.2 Mevcut Tarife Sistemi 73
3.3 Mevcut Toplu Taşıma Türleri 73
3.3.1 Otobüs 74
3.3.2 Minibüs 75
3.3.3 Taksi Dolmuş 75
3.3.4 Taksi 76
3.3.5 Servis 76
3.3.6 Raylı sistemler 76
3.3.7 Denizyolu sistemleri 78
4. B-S MATRİSİ TAHMİNİ İÇİN ÖNERİLEN YÖNTEM 79
4.1 Verilerin Hazırlanması 80
4.1.1 Akbil veri kümesinin hazırlanması 80
4.1.2 Araç kalkış verilerinin hazırlanması 82
4.1.3 Hat ve durak verilerinin hazırlanması 84
4.1.3.1 Vektörel verilerin düzenlenmesi 85
4.1.3.2 Sayısal verilerin düzenlenmesi 87
4.2 B-S Matrisi Oluşturma Adımları 90
4.2.1 Araç konumlarının tahmini 90
4.2.2 Yolculuk bitiş noktalarının belirlenmesi 96
4.2.2.1 Yolculuk bitiş noktalarının belirlenmesi 98
4.2.2.2 Veri tabanına yeni alanların eklenmesi 100
4.2.2.3 Verilerin sıralanması 101
4.2.2.4 Geçersiz verilerin silinmesi 102
4.2.2.5 Akbil kullanım zamanları arasındaki farkların araştırılması 103
4.2.2.6 Çoklu akbil basışlarının elenmesi 105
4.2.2.7 Yolculuk başlangıç noktalarının veritabanına girilmesi 107
4.2.2.8 Yolculuk bitiş noktalarının veritabanına girilmesi 108
4.2.2.9 Günün son yolculuğuna ait bitiş noktasının belirlenmesi 109
4.2.2.10 Başlangıç ve bitiş noktası aynı olan ikililerin silinmesi 111
4.2.2.11 Ağırlıklandırma tablosunun hazırlanması 113
4.2.2.12 Ağırlıklandırma işleminin uygulanması 118
4.2.2.13 B-S ikililerinin oluşturulması 119
5. B-S MATRİSİNİN ATANMASI 121
5.1 Atama İşleminde Kullanılan Parametreler 123
5.2 Parametrelerin Genelleştirilmiş Maliyetlere Katılım Oranları 125
5.3 Sıkışıklık Parametreleri 125
5.4 Toplu Taşıma Atama Algoritmaları 126

5.5 Atamada Kullanılan Parametre Değerleri 127
5.6 Atama Sonuçlarının Değerlendirilmesi 128
5.7 Yolculuk Üretim Değerlerinin Karşılaştırılması 132
5.8 Duyarlılık Analizi 133
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 139
KAYNAKLAR 145
EKLER 151
ÖZGEÇMİŞ 181

KISALTMALAR

ADC	**:**Automatic Data Collection
AFC	**:** Automated Fare Collection
APC	**:**Automatic Passenger Count
AVL	**:** Automated Vehicle Location
B-S matrisi	**:**Başlangıç – Son (Origin – Destination) Matrisi
CAD	**:** Computer – Aided Design
CBS	**:** Coğrafi Bilgi Sistemleri
CD	**:** Completely Documented
CTA	**:** Chicago Transit Authority
DLR	**:** Dockland Light Rail
DLRL	**:** Dockland Light Rail Limited
DXF	**:** Drawing Exchange Format
EEPROM	**:** Electronically Erasable Programmable Read-Only Memory
FG	**:** Fully Gated
GIS	**:**Geographical Information Systems
GPRS	**:** General Packet Radio Service
GPS	**:** Global Positioning Systems
Ic	**:** Integrated circuit
Id	**:** Identity
ID	**:** Incompletely Documented
IPF	**:** Iterative Proportional Fitting
İUAP	**:**İstanbul Ulaşım Ana Planı
JFK	**:** John F. Kennedy
LBL	**:** London Busses Limited
LBSL	**:** London Bus Services Limited
LRT	**:** Light Rail Transit
LUL	**:** London Underground Limited
MLE	**:** Maximum Likelihood Estimation
MTA	**:** Metropolitan Transport Authority
ND	**:** Non-Documented
NFG	**:** Non-Fully Gated
NYC	**:** New York City
NYCT	**:** New York City Transit
PATH	**:** Port Authority Trans – Hudson
PMLE	**:** PoissonMaximum Likelihood Estimation
ROM	**:** Read – Only Memory
RTMS	**:** Remote Traffic Microwave Sensor
RMSE	**:** Root Mean Square Error
TfL	**:** Transport for London
UK	**:** United Kingdom
US	**:** United States

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Stratejik toplu ulaşım planlaması konusunda hazırlanan çalışmalar.... 11
Çizelge 2.2 : Taktiksel toplu ulaşım planlaması konusunda hazırlanan çalışmalar. . 13
Çizelge 2.3 : İşletme düzeyindeki toplu ulaşım planlaması konusunda hazırlanan çalışmalar..... 15
Çizelge 2.4 : Toplu taşıma ücret politikalarına göre pazarlama deneyimleri. 16
Çizelge 2.5 : Toplu taşıma ücret dışı politikalara göre pazarlama deneyimleri. 17
Çizelge 2.6 : Türlere göre MetroCard kullanılan sistemler. 22
Çizelge 2.7 : GPS verilerinde karşılaşılan hata türleri, sayıları ve çözümler. 33
Çizelge 2.8 : Otobüslerden raylı sistemlere aktarma yapan yolcu sayıları..... 41
Çizelge 2.9 : Bir yolcu için zincirleme yolculuk metodu ile bir günlük yolculuğunizlenmesi..... 57
Çizelge 2.10 : Ağ düzeyinde B-S matrisi. 62
Çizelge 3.1 : 2006 yılı raylı sistem hatları..... 77
Çizelge 4.1 : Otorite alanı için kullanılan kodlama. 81
Çizelge 4.2 : İstanbul geneli otobüs seferlerinin saatlik toplam değerleri..... 83
Çizelge 4.3 : E-51 Hattına ait hat-durak indeksi..... 88
Çizelge 4.4 : E-51 Hattı'na ait duraklar arası süreler. 89
Çizelge 4.5 : B-S ikilileri. 119
Çizelge 5.1 : Toplu taşıma ile taşınan yolcu sayısı..... 128
Çizelge 5.2 : Kesit yolculuklarının karşılaştırılması. 130
Çizelge 5.3 : İncelenen otobüs hatları..... 134
Çizelge 5.4 : GPS verileri ile model verilerinin karşılaştırılması..... 135
Çizelge 5.5 : İncelenen hatlara ilişkin sonuç tablosu..... 137
Çizelge 5.6 : İncelenen hatların geçtiği zonlara ilişkin bilgiler. 138
Çizelge C.1 : 15M numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.... 160
Çizelge C.2 : 15P numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması. 162
Çizelge C.3 : 15S numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması. 164
Çizelge C.4 : 15TY numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.. 165
Çizelge C.5 : 16 numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması. 168
Çizelge C.6 : 29C numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması..... 171
Çizelge C.7 : 36 numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması. 173
Çizelge C.8 : 36A numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması. ... 175
Çizelge C.9 : 36ES numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması... 177
Çizelge C.10 : 43R numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması... 179

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Farklı kentlere ait otomatik ücretlendirme araçları. 20
Şekil 2.2 : MetroCard satın almak ve yükleme yapmak için sunulan alternatifler.... 23
Şekil 2.3 : MetroCard otomatları. 24
Şekil 2.4 : Gezici MetroCard satış otobüsü. 24
Şekil 2.5 : MetroCard satışı yapan özel gişeler. 25
Şekil 2.6 : Oyster Card. 28
Şekil 2.7 : Londra trafik bölgeleri..... 28
Şekil 2.8 : Oyster bilet gişeleri. 30
Şekil 2.9 : GPS kayıtları için "trip" sütunun güncellenmesi. 34
Şekil 2.10 : Kuzeybatı bölgesinden başlayan yolculukların karşılaştırılması. 39
Şekil 2.11 : 208 numaralı bölgeden diğer bölgelere yolculuk dağılımının karşılaştırılması. 40
Şekil 2.12 : Otomatik ücretlendirme sistemi verileri arasındaki ilişki. 44
Şekil 2.13 : Kontrollü istasyonlardaki giriş değerlerinin karşılaştırılması. 45
Şekil 2.14 : Kontrollü istasyonlardaki çıkış değerlerinin karşılaştırılması..... 45
Şekil 2.15 : Otomatik ücretlendirme sistemi verileri ve sayım değerleri arasındaki ilişki. 46
Şekil 2.16 : En fazla binişe sahip 200 adet B-S ikilisinin incelenmesi..... 54
Şekil 2.17 : Şematik otobüs ağı. 63
Şekil 2.18 : Tek hat için kısmi matris. 64
Şekil 2.19 : Sanal durak noktaları ve düzenlenmiş IPF yöntemi. 64
Şekil 2.20 : Örnek otobüs ağı. 66
Şekil 2.21 : Aktarma akımları B-S matrisi. 67
Şekil 3.1 : İstanbul toplu taşımacılığının türlere göre dağılımı. 72
Şekil 3.2 : İETT otobüsleri. 74
Şekil 3.3 : Deniz otobüsü. 78
Şekil 4.1 : Ham akbil verisi. 81
Şekil 4.2 : ORER veri giriş formu arayüzü. 82
Şekil 4.3 : İstanbul geneli otobüs seferlerinin saatlik toplam değerleri..... 84
Şekil 4.4 : Toplu ulaşım hatları ve duraklar. 86
Şekil 4.5 : İstanbul geneli ulaşım bölgeleri. 87
Şekil 4.6 : Araç konumlarını belirlemek üzere hazırlanan yazılım. 92
Şekil 4.7 : Ana Program'a ilişkin akış şeması. 93
Şekil 4.8 : Araç kalkış saati ve yönünü belirleyen fonksiyona ilişkin kodlar..... 94
Şekil 4.9 : Araç kalkış saati ve yönünü belirleyen fonksiyona ilişkin akış şeması. .. 94
Şekil 4.10 : Yolculuk başlangıcının hangi ulaşım bölgesine ait olduğunu belirleyen fonksiyona ilişkin kodlar. 95
Şekil 4.11 : Yolculuk başlangıcının hangi ulaşım bölgesine ait olduğunu belirleyen fonksiyona ilişkin akış şeması. 96
Şekil 4.12 : Koordinat bilgisi girilen Akbil veritabanı. 96
Şekil 4.13 : Ana Program'a ilişkin yazılım kodları. 98
Şekil 4.14 : Ana Program'a ilişkin akış şeması. 99

Şekil 4.15 : Veri tabanına yeni alanların eklenmesine ilişkin kodlar. 100
Şekil 4.16 : Veri tabanına yeni alanların eklenmesine ilişkin akış şeması. 100
Şekil 4.17 : Sıralama işlemine ilişkin kodlar. 101
Şekil 4.18 : Sıralama işlemine ilişkin akış şeması. 102
Şekil 4.19 : Geçersiz verilerin silinmesine ilişkin kodlar. 103
Şekil 4.20 : Geçersiz verilerin silinmesine ilişkin akış şeması. 103
Şekil 4.21 : Zaman farklarının araştırılmasına ilişkin kodlar. 104
Şekil 4.22 : Zaman farklarının araştırılmasına ilişkin akış şeması. 105
Şekil 4.23 : Çoklu akbil basışlarının silinmesine ilişkin yazılım kodları. 106
Şekil 4.24 : Çoklu akbil basışlarının silinmesine ilişkin akış şeması. 106
Şekil 4.25 : Yolculuk başlangıç noktalarının taşınmasına ilişkin kodlar..... 107
Şekil 4.26 : Yolculuk başlangıç noktalarının taşınmasına ilişkin akış şeması..... 107
Şekil 4.27 : Yolculuk bitiş noktasının veritabanına girilmesine ilişkin kodlar..... 108
Şekil 4.28 : Yolculuk bitiş noktasının veritabanına girilmesine ilişkin akış şeması. 109
Şekil 4.29 : Son yolculuğun bitiş noktasının belirlenmesi için hazırlanan kodlar... 110
Şekil 4.30 : Son yolculuğun bitiş noktasının belirlenmesi için hazırlanan akış şeması. 111
Şekil 4.31 : Başlangıç ve bitişi aynı olan yolculukların elenmesi için hazırlanan kodlar. 112
Şekil 4.32 : Başlangıç ve bitişi aynı olan yolculukların elenmesi için hazırlanan akış şeması. 112
Şekil 4.33 : Ağırlıklandırma işlemine ilişkin kodlar..... 116
Şekil 4.34 : Ağırlıklandırma işlemine ilişkin akış şeması. 117
Şekil 4.35 : Ağırlıklandırma işleminin uygulanmasına ilişkin kodlar. 118
Şekil 4.36 : Ağırlıklandırma işleminin uygulanmasına ilişkin akış şeması. 118
Şekil 4.37 : B-S ikililerini oluşturmak üzere hazırlanan SQL kodu. 119
Şekil 4.38 : B-S ikililerinin matris formunda gösterimi. 120
Şekil 5.1 : Hazırlanan modele ilişkin detay görünümü..... 122
Şekil 5.2 : Yolculuk üretim değerlerinin oransal dağılımı..... 133
Şekil 5.3 : Hatların uydu haritası üzerindeki görünümü. 134

OTOMATİK ÜCRETLENDİRME SİSTEMİ VERİLERİ KULLANILARAK İSTANBUL GENELİ TOPLU TAŞIMA BAŞLANGIÇ – SON MATRİSİ TAHMİNİ İÇİN BİR YÖNTEM

ÖZET

Teknolojinin gelişmesine paralel olarak, elektronik ücretlendirme sistemleri ve akıllı kart uygulamaları oldukça büyük gelişmeler göstermektedir. Bu konudagelişme yaşanan alanlardan birisi de toplu taşıma ücretlendirme sistemleridir. Toplu taşıma ücretlendirme sistemlerinde yaşanan gelişmeler, gerek kullanıcı gerekse de işletmeci açısından büyük yararlar sağlamaktadır. Ücret ödeme aracı olarak akıllı kartların kullanıldığı bu sistem sayesinde, farklı toplu taşıma türleri arasında bilet entegrasyonu gerçekleştirilmektedir. Bu sistemde, kullanıcıların tüm yolculukları için tek bilet kullanıyor olması, işletmeci açısından da kullanıcı taleplerinin belirlenmesi adına imkan sağlamaktadır.

Bu çalışmada, İstanbul toplu taşıma sistemi içinkullanıcı taleplerini belirlemek üzere, otomatik ücretlendirme sistemi verileri kullanılarak,Başlangıç – SonMatrisi tahmini için bir yöntem geliştirilmiştir. Çalışma kapsamında,İstanbul toplu taşıma sistemine ait yolculuk bilgileri, diğer bir deyişle otomatik ücretlendirme sistemine kaydedilen biniş verileri üzerinde çeşitli veri madenciliği çalışmaları uygulanarak, kentiçi yolculuk taleplerinin belirlenmesi adına bir dizi işlem gerçekleştirilmektedir. Bu işlemlere ilişkin yazılım kodları ve akış diyagramları sunularak, adımlar halinde tariflenmektedir. Ayrıca, çalışma kapsamında, anket verileri ile elde edilen B-S matrisi de incelenerek; her iki yöntem arasındaki farklılıklar, avantaj ve dezavantajlar ortaya konulmaktadır.

Toplu taşımacılık literatürü incelendiğinde, konu ile ilgili benzer çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak, bu çalışmanın diğer çalışmalardan en önemli farklarından birisi, incelenen sistemdekitoplu ulaşım araçlarında GPS cihazları bulunmadığından, araç konumlarının tespiti için bir yöntem tariflenmesidir. Diğeri ise çalışma sonucunda elde edilen yolculukların ağırlıklandırılması için yeni bir yöntem geliştirilmesidir.

Araç konumlarının tespiti için önerilen yöntemde,akıllı kart verileri ile kent genelinde bir günde gerçekleşen tüm araç kalkış verileri zaman parametresi dikkate alınarak ilişkilendirilmektedir. Araç konumlarının tespiti ile yolculuk başlangıç noktaları da belirlenmiş olmaktadır. Yolculuk kavramının tariflenmesiyle birlikte, yolculuk bitiş noktalarının tespiti için önerilen yöntem de aşamalar halinde açıklanmaktadır. Tahmin işlemlerinin son aşamasında, İstanbul genelinde elde edilen toplu ulaşım yolculukları ağırlıklandırılarak gerçekleşen değerlerle uyumlu hale getirilmektedir. Ağırlıklandırma işlemi, klasik ağırlıklandırma metodu yerine, her hat

ve her 15 dakikalık zaman dilimi için ayrı ayrı gerçekleştirilerek, daha doğru sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir.

Toplu ulaşım B-S matrisi tahmin çalışmaları tamamlandıktan sonra, 2006 yılı anket verileri analiziyle elde edilen B-S matrisi ile karşılaştırma yapılmaktadır. Sonuç kısmında, İstanbul genelindeki ana ulaşım akslarından seçilen kesitlerdeki toplu ulaşım yolculuk hacimlerinin ve zon bazında yolculuk üretim değerlerinin karşılaştırılmasıyla ilgili sonuçlarından bahsedilerek; mevcut sistem için yapılan önerilerle birlikte, ileride yapılacak benzer çalışmalar için de tavsiyelerde bulunulmaktadır.

A METHOD FOR ORIGIN – DESTINATION MATRIX ESTIMATION USING AUTOMATED FARECARD DATA FOR ISTANBUL PUBLIC TRANSPORTATION SYSTEM

SUMMARY

Newly developed electronic technologies like smart cards are getting popular in the e-ticketing market. Use of this technology enables us to trace transit users when they pay fares on transit lines using Automated Fare Collection Systems (AFCS). Today most of the big cities in the world use AFCS. There are in general two different kind of AFCS; Check-in only and check-in-check-out AFCS. The most popular one is the check-in-only AFCS. Check-in-check-out AFCS are used only in some transit lines that use check-out tourniquets in the stations. However in a bus-line it is not possible to use systems like check-out tourniquets. Check-in-only systems are easier to set up, they can be mobile or non-mobile and, therefore, they are more common in the world.

In this study a new method is developed for the estimation of transit O-D Matrices, using AFCS data for the public transportation system in İstanbul. Within the scope of this study, estimated O-D Matrix which is obtained from household surveys' data is used for comparison. Differences between two methods, advantages and disadvantages are reported in the sections of this thesis.

It is possible to find some similar studies on public transportation using AFCS and without using Global Positioning System (GPS) devices; because mostly there are no GPS devices in bus lines. This thesis introduces a new method which is developed for weighting the acquired traced trips data to find the expanded O-D matrix and uses a new positioning method to find the coordinates of different transactions on AFCS data.

In the proposed method for determining vehicle coordinates, smart card data is associated with daily vehicle departure data on the city-wide area with considering busIDs, departure time and place parameters. Outgoing or return line routes are designated from vehicle departure points according to the vehicle coordinates.

For reaching a sample trip matrix from the whole AFCS data, a data elimination process is used. This process locates the AFCS data lines where trip destinations are not possible to know. This elimination is done on data lines of the AFCS to the consecutive usage of the same smart card ID in 3 minutes or transfer usage in 90 minutes, single usage of smart card ID in a day and coin usage etc.

After defining the journey concept, the methods of confirming destination point of journey is also explained step by step. In the last stage of the estimation operations, public transportation journeys throughout İstanbul are weighted. This weighting process is based on both line and time intervals together. After finalizing O-D

Matrixestimation, public transport assignment is realized for the whole of İstanbul. Then, the results are compared with the results of assignment by public transport O-D Matrix which is obtained from the household survey data in 2006.

Finally, results of the comparison between classic and proposed methods as volumes of public transportation journeys at the chosen trunk sections. And also, trip production values are compared and shown in the last chapter. Then some proposals are presented for the existing system and also for similar studies in the future.

1. GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte çeşitli alanlarda olduğu gibi Ulaştırma Mühendisliği alanında da ciddi gelişmeler kaydedilmiştir. Gerek özel taşımacılıkta, gerekse toplu taşımacılıkta yapılan planlama çalışmaları artık çok daha kolay yapılmakta ve neredeyse kesin sonuçlara ulaşılmaktadır. Bu gelişmelerin yaşanmasında en önemli etkenlerden birisi küresel konum belirleme sistemlerinin (GPS – Global Postioning System) gelişmesi ve yaygınlaşmasıdır.

Trafik kontrolünün otomatik olarak yapılmasına ve anlık trafik hacimlerinin belirlenmesine imkân sağlayan RTMS (Remote Traffic Microwave Sensor) sistemlerinin kullanılması, tek merkezden trafik yönetimine imkan sağlayan haberleşme sistemleri, talebe göre yeşil süreleriniayarlanabildiği adaptif sinyal sistemleri, otoyol giriş ve çıkışlarında kullanılan otomatik ücretlendirme sistemleri, vb. sistemler, özel taşımacılık ve trafik yönetimi için geliştirilmiş sistemler olarak sıralanabilir. Toplu taşıma sistemlerinde ise yine GPS kullanımı, araç takip sistemleri, şoförsüz kullanılan araçlar, yüksek hızlı sistemler ve bu sistemlerde kullanılan gelişmiş haberleşme ve sinyalizasyon sistemleri ile birlikte otomatik ücretlendirme sistemleri, teknolojinin ilerlemesine paralel olarak geliştirilen sistemler olarak sıralanabilir.

Toplu taşıma sistemlerinde kullanılan otomatik ücretlendirme sistemlerinin, dünya üzerinde çeşitli uygulamaları bulunmaktadır. Genel olarak "smartcard" olarak bilinen elektronik ödeme araçları, ülkemizde ilk olarak İstanbul'da "AKBİL" adıyla uygulanmaya başlanmıştır. Bu uygulama sayesinde, toplu taşıma hatlarında biniş süreleri kısaltılarak hatların daha verimli kullanılması amaçlanmış; aynı zamanda da toplu taşıma içersindeki farklı ulaşım türleri arasında bilet entegrasyonu sağlanarak, daha düşük fiyatlarla diğer toplu taşıma türlerinin kullanılması teşvik edilmiştir. Ayrıca otomatik ücretlendirme sistemleri sayesinde, sahte bilet vs. usulsüz kullanımların önüne geçilerek işletmeci kurumların daha fazla gelir elde etmesi sağlanmıştır.

Otomatik ücretlendirme sistemleri genel olarak, ödeme kartı (akbil) ve ödeme yapılan cihazın (validatör) kullanılması suretiyle oluşturulan ödeme sistemi olarak tanımlanabilir. Bu cihazlar kimi zaman toplu taşıma aracı içersinde, kimi zaman da kapalı sistemler olarak tanımlanan raylı sistemler veya deniz yolu sistemlerinde uygulandığı gibi turnikeler üzerinde yer almaktadır. Cihazlarda depolanan veriler, merkezi bir sisteme aktarılmakta; aktarım işlemi ise GPRS vasıtası ile ya da fiber-optik kablolarla sağlanmakta, kimi zaman da el ile sistem arasında bağlantı kurularak yapılmaktadır.

Otomatik ücretlendirme sistemlerinde, her kullanıcıda bulunan kartlar diğer kartlardan farklı olacak şekilde numaralandırılmıştır (Unique ID – Identity Number). Böylece, kullanıcılar yolculuk süresince yapacakları aktarmalarda daha uygun ücretlendirme uygulamalarından yararlanabilmektedir. Ayrıca, bu kart numaraları sayesinde kullanıcıların hangi zaman diliminde, hangi ulaşım türlerini kullanarak, nereden – nereye yolculuk yaptığını tespit etmek mümkün olmaktadır. Böylece kent genelinde, otomatik ücretlendirme sistemine sahip farklı toplu taşıma türlerine olan talepleri ve toplu ulaşım talep yönleri, günün her saati için belirlenebilmektedir (Cevallos, 2010).

Toplu taşıma kullanıcılarına ait yukarıda bahsi geçen yolculuk bilgileri, planlama çalışmaları yapmak üzere gereken temel girdi verilerini teşkil etmektedir. Otomatik ücretlendirme sistemlerine geçilmeden önce, bu tür veriler yalnızca anket çalışmaları yapmak suretiyle elde edilmekteydi. Anket çalışmaları, oldukça zahmetli, pahalı ve uzun sürelerde tamamlanan çalışmalar olması gibi birçok dezavantajına rağmen alternatifi olmamasından dolayı birçok ülkede tercih edilmektedir. Ayrıca anket çalışmaları, arazi ve ofis çalışmaları şeklinde iki aşamalı olarak düşünüldüğünde, arazi çalışmaları esnasında yanlış veya hatalı beyanlardan dolayı çalışma sonuçları değişebileceği gibi, elde edilen sonuçların ofis ortamında bilgisayara aktarılması sırasında da çeşitli veri giriş hataları yapılacağından, küçük oranlarda da olsa sonuçlar değişecektir. Anket çalışmasında örneklem oranlarının düşük olması (%1-3), beyanlardaki hatalar, vs. nedenlerle, büyütme yapıldığında elde edilen sonuçlar hatalı olabilmekte ve detaylı olarak kalibrasyon çalışmaları yapılması gerekmektedir. Otomatik ücretlendirme sistemi kullanılarak söz konusu verilere, daha kısa sürelerde, daha düşük maliyetlerle, daha gerçekçi ve düşük hata oranları ile ulaşmak mümkün olabilecektir (Wong, Yu, 2010).

İstanbul toplu taşıma sistemi için otomatik ücretlendirme sistemi verileri kullanılarak, B-S matrisi tahmini için bir yöntem geliştirilmesi hedeflenen bu çalışmada başlıcaaltı bölüm bulunmaktadır. Giriş bölümünü müteakiben ikinci bölümde, çalışmada işlenen konu ile benzer çalışmaların incelendiği ve temel farklılıkların ortaya konulduğu literatür taraması bölümü yer almaktadır. Literatür taraması, otomatik ücretlendirme sistemlerinin incelenmesi ve B-S matrisi tahmin yöntemlerinin incelnmesi şeklinde iki ana başlıktan oluşmaktadır.

Üçüncü bölümde, toplu taşıma sistemi ağ yapısı, mevcut tarife sistemi ve mevcut toplu taşıma türleri başlıkları altında İstanbul toplu taşıma sistemi ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde, B-S matrisi tahmini için önerilen yöntem tariflenerek; çalışma kapsamında hazırlanan yazılıma ilişkin kodlar detaylı olarak incelenmiştir. Bu bölüm, verilerin hazırlanması ve B-S matrisi oluşturma adımları olmak üzere iki ana başlık halinde hazırlanmıştır. Bu kapsamda, yolculuk ve aktarma gibi kavramlara ilişkin tarifler verilerek, incelenen yolculuklara ait varış noktalarının tespiti için kullanılan zincirleme yolculuk metodu ve yapılan kabullerle ilgili bilgi verilmektedir. İncelenen diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada değinilen araç konumlarının tahmini ve yolculukların ağırlıklandırılması kısımları da dördüncü bölümde yer almaktadır. Bu bölümde gerçekleştirilen çalışmalar sonucu elde edilen B-S matrisi, beşinci bölümde İstanbul ulaşım ağına atanmaktadır.

Beşinci bölümde, toplu taşıma algoritmalarından ve atama işleminde kullanılan parametrelerden bahsedilmiştir. Atama sonucu elde edilen kesit hacimleri, İUAP verilerinden elde edilen kesit hacimleri ve 2006 yılı sayım değerleri ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca bölgesel bazda yolculuk üretim değerleri karşılaştırılarak sonuçları ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Altıncı ve son bölümde ise çalışmanın önemi ve çalışma süresince karşılaşılan zorluklardanbahsedilerek, elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Ayrıca mevcut sistem ile ilgili öneriler yapılarak; gelecekte yapılacak benzer çalışmalar için de tavsiyelere yer verilmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Çalışmanın kapsamı bakımından Literatür taraması bölümü, iki ana başlık altında incelenmiştir. Bunlardan ilki, dünya genelinde büyükşehirlerde kullanılan gelişmiş otomatik ücretlendirme sistemlerinin incelenmesi; ikincisi ise,B-S matrisi tahmin yöntemlerinin incelenmesidir.

Otomatik ücretlendirme sistemlerinde kullanılan manyetik kartlardan, sistem yapısı ve haberleşme cihazlarına kadar incelemeler yapılmıştır. Bununla birlikte, geleneksel yöntemlerle (anket verileri kullanılmak suretiyle)B-S matrisi oluşturma yöntemleri ve otomatik ücretlendirme sistemleri kullanılarak B-S matrisi elde etme yöntemleri incelenerek; daha önce benzer konularda yapılan çalışmalar konusunda detaylı bilgiler verilmiştir.

Birçok araştırma dokümanında ve makalede, çeşitli açılardan toplu taşıma B-S matrisi elde etme yöntemleri irdelenmektedir. Bu kaynakların bir kısmında geleneksel anket yöntemlerinden bahsedilirken; bir kısmında da otomatik ücretlendirme sistemleri verileri kullanılarak elde edilen B-S matrisleri hakkında bilgiler bulunmaktadır. İncelenen çalışmaların genelinde, toplu ulaşım araçlarında GPS (Global Positioning Systems – Küresel Konumlama Sistemleri) cihazları kullanıldığı görülmüştür. Böylelikle, araç yerleri kolaylıkla tespit edilmekte; daha az iş gücü ve maliyetle, doğruluk oranı daha yüksek sonuçlara ulaşılabilmektedir (Dessouky, 2003). Literatür çalışması kapsamında, 2006 yılı süresince incelenmiş olan İstanbul İli toplu ulaşım sistemlerinde GPS cihazı bulunmamakta; bu yüzden B-S matrisi tahmini öncesinde araç yerlerinin de tahmin edilmesi gerekmektedir. Bu durum, literatür taraması boyunca incelenen çalışmalarla, yapacağımız bu çalışma arasındaki önemli farklılıklardan birisini teşkil etmektedir. Ayrıca, literatür taraması kapsamında, başlıca Jane E. LAPPIN (2002); Vittorio Marzano, Andrea Papola, Fulvio Simonelli (2009); Balázs KULCSÁR, Tamás BÉCSI, István VARGA (2005); Otto Anker Nielsen, Christian Overgård Hansen (2008) tarafından hazırlanan çalışmalar olmak üzere, özel otomobil yolculukları ile ilgili matris tahmin ve doğrulama yöntemlerine ilişkin birçok makale ve tez çalışması da incelenmiştir.

2.1 Otomatik Ücretlendirme Sistemleri

Ücret toplamak, işletmek ve bu çalışmaları güvenli bir sistem dahilinde yapmak toplu taşıma sistemleri işletmecileri için oldukça önemlidir. Ücret toplama sistemlerindeki gelişmeler ve sisteme destek sağlayan teknoloji ve yazılımlardaki ilerlemeler, ücretlendirme ve yolcu kayıt yapılarının hazırlanmasında ciddi gelişmeleri meydana getirmiştir.

Otomatik ücretlendirme sistemleri, aynı zamanda "Otomatik Veri Toplama Sistemleri" olarak da bilinirler. Bu sistemde, manuel işletme sistemleri, elektronik iletişim, veri işleme ve veri depolama teknikleri ile otomatik sistemlere dönüştürülmüştür. Bu teknolojinin kullanılmasıyla, ücretlendirme işlemleri yolcular için daha kolay, işletmeciler için de daha düşük maliyetli olmaktadır.

Otomatik ücretlendirme sistemleri, emek – yoğun çalışma maliyetlerini düşürerek, para akışında oluşabilecek kaçak riskini de minimize ederek; güvenilirliği arttırmakta, aynı zamanda da karmaşık ücretlendirme tabanlı sistemlerin altyapısını meydana getirerek; mesafeye ya da günün değişik saatlerine göre ücretlendirme imkanı sağlamaktadırlar (Akalın ve Delice, 2009).

Otomatik ücretlendirme sistemleri sayesinde, çok türlü ve birçok farklı işletme tarafından yönetilen entegre ulaşım sistemlerinde, kesintisiz muhasebe ve finansal otomasyon uygulamaları gerçekleştirilebilmektedir. Otomatik ücretlendirme sistemleri, özellikle araç binişlerinin tek noktadan yapıldığı otobüs gibi toplu taşıma sistemlerinde toplam maliyeti (işletmeci ve yolcu maliyeti toplamı), yolculuk süresini, araç içi veya araç dışı bekleme sürelerini azaltan önemli bir uygulamadır. Toplu taşıma faaliyetlerine ilişkin mikro-ekonomik literatürde, toplu taşıma işletmecileri ile kullanıcı maliyetlerinin en aza indirilmesi, yani toplam maliyetin en aza indirilmesi üzerine çalışmalar yapılmaktadır (Tirachini ve Hensher, 2011). Bu çalışmalar kapsamında değerlendirilen en önemli parametreler, araç boyutu (Jansson, 1980; Oldfield ve Bly, 1988; Jara-Díaz ve Gschwender, 2003a), hat yoğunluğu (Kocur ve Hendrickson, 1982; Chang ve Schonfeld, 1991), hat üzerindeki yolculuk başlangıç ve bitiş noktaları (Jara-Díaz ve Gschwender, 2003b) olarak belirlenmiştir. Klasik çalışmalarda kullanılan parametrelerin yanı sıra Tirachini ve Hensher tarafından yapılan araştırma, toplu taşıma maliyetlerinin en aza indirilmesi

konusunda otomatik ücretlendirme sistemlerinin de mevcut parametler kadar etkili olduğunu açıkça göstermektedir.

Otomatik ücretlendirme sistemleri kullanımdaki ana amaç ücret toplamak olsa da, yolcu binişleri ile birlikte oldukça detaylı bir veri de üretilmiş olmaktadır. Bu veri, toplu taşıma sisteminin uzun vadeli stratejik planlaması için, işletmeciler için oldukça faydalı bilgiler içermektedir. Akıllı kart verisi, uzun dönemli planlama, toplu taşıma ağının geliştirilmesi, yolculuk istatistikleri ve performans göstergelerinin belirlenmesi gibi birçok farklı konunun analizi için bilgi sağlamaktadır (Pelletier, 2011).

Otomatik ücretlendirme sistemleri kullanımı her geçen gün daha da artmaktadır. Bu sistemlerle ilgili ilk patent 1968 yılında, mikroçip içeren plastik kart konseptini geliştiren Dethloff ve Grotrupp isimli iki Alman mucit tarafından alınmıştır (Shelfer and Procaccino, 2002). 1970 yılında ise Japonlar kendi akıllı kart sistemlerinin patentlerini almışlardır (Attoh-Okine ve Shen, 1995). 1970 yılı sonunda ise Motorola firması ilk güvenli tekçipli mikro denetleyicileri geliştirmişlerdir (Blythe, 2004).

Toplu taşıma işletmecilerinin akıllı kart teknolojileri ile ilgilenmeye başlamasıyla birlikte biletli ödeme sistemi yerini otomatik ücretlendirme sistemine bırakmaya başlamıştır. Bu sistemle birlikte güvenilir bir ücret toplama sistemi geliştirilmiş olmasının yanı sıra, toplu ulaşım sistemi daha modern bir görünüm kazanmakta ve işletmecinin yenilikçi ve daha esnek ücretlendirme politikası uygulayabilmesi için gereken ortam sağlanmış olmaktadır (Dempsey, 2008).

2.1.1 Toplu taşıma uygulamaları

Toplu taşımada, en revaçta olan standardizasyon kurumları ITSO (Integrated Transport Smartcard Organization, 2009) ve Calypso'dur (Smartcard Alliance, 2009). ITSO, özellikle Londra'da, otobüs işletmecileri, tren işletmecileri, bölgesel ve yerel otoriteler tarafından desteklenen, kar amacı gütmeyen bir teşkilattır.

Otomatik ücretlendirme sistemleri dünya çapında yaygın olarak kullanılanbir uygulamadır. Konsept olarak Avrupa'da, özellikle Fransa, İngiltere ve İtalya'da geliştirilmiştir. Amerika'da New York, Washington, Chicago ve San Francisco başta olmak üzere birçok büyük metropolde otomatik ücretlendirme sistemi uygulamaları bulunmaktadır. Ayrıca, Asya,Avrupa ve Güney Amerika'da akıllı kart kullanımı giderek artmaktadır (Munizaga vd., 2010).

Günümüze kadar, otomatik ücretlendirme sistemleri, birçok platformda tartışma konusu olmuştur. Bu sistemlerin ilk yatırım maliyetleri oldukça yüksektir, Montreal'de uygulanan sistem maliyeti 100 milyon $ CDN civarındadır. Ancak günümüzde bu teknoloji geliştirilmiş ve geçerliliği de kanıtlanmıştır. Uzun dönemli yatırım maliyetlerinin azaltılmış ve ücretlendirme seçeneklerinde esneklik sağlanmış olması ile birlikte, potansiyel bilgi paylaşımı ve iyi bir finans yönetimi sağlamış olması bu uygulamanın olumlu yanları olarak; sistem uygulama maliyetinin yüksek oluşu, karmaşık bir teknolojiye sahip olması ve sosyal kabulün yavaş bir şekilde gerçekleşmesi gibi durumlar ise bu sistemin başlıca olumsuz yanları olarak sıralanabilir. Aşağıda bu sistemin avantaj ve dezavantajlarından bahsedilmiştir:

Avantajlar:

- Veri toplama aşamasında kullanıcının rolü anket sürecine göre en aza indirilmiştir.
- Yolculuk verilerinin kişisel bilgilerle birleştirilmesi ile veri kalitesi ve erişilebilir istatistiki bilgilerin sayısı artmıştır.
- Toplu taşımada değişik ücretlendirme seçeneklerinin uygulanması geliştirilmiştir (Deakin ve Kim, 2001).
- Uygulama maliyeti düşürülmüştür (McDonald, 2000).
- Servis hizmetleri geliştirilmiştir.
- Esnek ücretlendirme politikaları geliştirilebilmektedir.
- Finans yönetimi geliştirilmiştir.
- Kullanıcının toplu taşımadaki yenilikleri ve gelişmeleri daha rahat anlayabilmesine yardımcı olmaktadır (Ibrahim, 2003).
- Ödeme mekanizması ve bilgi akışı geliştirilmiştir (Blythe, 2004).
- Kullanıcıların araçlara biniş süreleri azaltılmıştır (Chira – Chavala ve Coifman, 1996).
- Otobüs şoförlerinin iş yükü azaltılmıştır.

Dezavantajlar:

- Yoluculuğun hangi amaçla yapıldığına dair herhangi bir bilgi içermemektedir.

- Kullanıcının nihai yolculuk varış noktası bilinmemektedir.
- Ar-Ge Maliyetleri yüksektir.
- Sistem geliştirme maliyetleri yüksektir.
- Akıllı kart teknolojisine yatırım yapmak yüksek risk içermektedir.
- Sistemin sosyal kabulü yavaş bir şekilde gerçekleşmektedir.
- Analiz ve kabulleri doğru bir biçimde gerçekleştirebilmek için servis sağlayıcı kurumalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Otomatik ücretlendirme sistemlerinin uygulanabilmesi için çoğu zaman dış kaynak gereksinimi duyulmaktadır (Iseki, 2007). Bunun yanı sıra, otomatik ücretlendirme sistemlerinin kurulumu, yönetilmesi ve işletilmesi için değişik yöntemler kullanılabilir (Transportation Cooperative Research Program, 2006). Bu yöntemler, Hong Kong'da özel bir kuruluş tarafından; Londra'da kamusal tek bir kuruluş tarafından; Singapur'da konsorsiyum şeklinde veya İskandinavya'da olduğu gibi PPP modeli şeklinde uygulanabilir.

2.1.2 Otomatik ücretlendirme sistemi verilerinin kullanımı

Toplu taşımadaki veri kullanımını, Stratejik, Taktiksel ve Operasyonel olmak üzere 3 amaç için gruplayabiliriz.

2.1.2.1 Stratejik düzeydeki çalışmalar

Birçok araştırmacıya göre akıllı kart sistemleri, kullanıcı hareketlerini izleyebilmek için gerekli bir uygulamadır. Çizelge 2.1'de birçok araştırmacının stratejik düzeydeki çalışmalarla ilgili analizleri ve elde ettikler sonuçlar verilmiştir. İncelenen çalışmalar içerisinde, Utsunomiya'ya ait çalışmada kart bilgilerinin ev adresi gibi kişisel bilgi içerdiği görülmüştür. Utsunomiya (2006), diğer araştırmacılardan farklı olarak, yolculuk analizleri yaparken güzergah ve istasyon bilgilerini tam manasıyla elde edebilmiştir.

Akıllı kart verileri ile yapılan stratejik planlama uygulamaları, şu anada endüstride kullanılan metotlara karşı geliştirilmiş bir uygulamadır (Bagchi ve White, 2005). Bu şekilde yapılan çalışmalar, önceki çalışmalara göre daha fazla gözlem seçeneği sağlamaktadır (Agard, 2006). Akıllı kart verileri ile tarih, zaman, ve kart numarası gibi bilgilere ulaşmak mümkündür. Bunun yanı sıra, bazı sistemlerde biniş ve iniş

konumlarına erişmek dahi mümkündür. Yani, bütün istatistiklere ulaşmak mümkün olabilmektedir. Bu sistemlerde genellikle, kart sahibine ilişkin kişisel bilgiler bulunmadığından, bu veriler sosyo-demografik verilerden yoksundur. Bu tür bilgilere, geleneksel hane halkı anketleri ile ulaşılabilmektedir (Trépanier ve Morency, 2010).

Çizelge 2.1 : Stratejik toplu ulaşım planlaması konusunda hazırlanan çalışmalar(Pelletier, 2011).

YAZAR	KULLANILAN VERİ	ANALİZ	FAYDALAR
Agard et al. (2006)	Biniş zamanı, tarihi ve yeri	Tipik kullanıcı, yolculuk alışkanlıkları ölçülebilir. Gün, Hafta ya da mevsimlere göre yolculuklardaki değişiklik	Kullanıcı davranışları öğrenilebilir.
Bagchi ve White (2005)	Zaman, konum ve yolculuk yapısı. Kişisel ve yolculuk verisi.	Yatırım analizi	Zamana göre yolcu davranışındaki tutarlılık incelenebilir. Pazar hedefi oluşturulabilir.
Blythe (2004) Chu ve Chapleau (2008)	Biniş tarihi, zamanı ve yeri, Tahmini varış noktaları.	Talep Yönetimi. Sefer süresi tahmini.	Toplu taşıma daha çekici hale getirilebilir. Sistem geometrisinde ve sefer saatlerinde düzenleme yapılabilir. Yolculuk anketlerinden daha geniş bilgi sağlanabilir.
Utsunomiya et al (2006)	Kişisel bilgi, adres bilgisi,biniş noktası ve sıklığı, yolculuk bilgisi	Sistem değişikliklerini bildirmek üzere e-mail sistemi geliştirilebilir. ücret politikası analizi, pazar analizi, Hat yada istasyon kullanımına göre demografik profil analizi.	Kullanıcılar alternatif güzergahlar konusunda bilgilendirilirler. Talep tahmini yapılabilir. Kullanıcı ihtiyacına göre ücretler düzenlenebilir.
Park ve Kim, (2008)	Geçmişe yönelik veri	Gelecekteki yolculuk eğilimi tahmini, gelecek talep matrisi oluşturulabilir.	Uzun dönemli düzenlemeler yapılabilir.
Trépanier et al (2004)	Biniş tarihi zamanı ve yeri	Nesneye dayalı ulaşım modeli. Toplu taşıma hatları planlaması	Uzatılacak hatlar belirlenebilir.
Trépanier et al (2009 a,b)	Biniş tarihi zamanı ve yeri; tahmini varış noktası.	Akıllı kart verileri ile hane halkı anket verilerinin karşılaştırılması	Her iki veri kümesi için de güvenilirlik arttırılır. Anket verileri akıllı kart verileri ile tamamlanır.
Trépanier ve Morency (2010)	Kartlı binişler, başlama ve bitiş tarihleri	Kullanım ömrünün hesaplanması	Periyodik yolculukların belirlenmesi.

2.1.2.2 Taktiksel düzeydeki çalışmalar

Taktiksel düzeydeki çalışmalar,Çizelge 2.2'de görüldüğü gibi daha çok toplu taşıma hizmetlerinin düzenlenmesini kapsamaktadır. Toplu taşıma işletmecileri genelde, hafta içi günlerin tamamında benzer sefer programlarını uygularken, bu günler arasındaki binişlerde büyük farklılıklar görülebilmektedir. Bu yüzden, her gün için farklı sefer programları hazırlanabilir (Utsunomiya, 2006). Sıklıkla karşılaşılan bu problem, akıllı kart sisteminden elde edilen veriler sayesinde her hat için ayrıca ele alınabilir (Trépanier, 2007).

Birçok ücretlendirme sisteminde yolculuklar için iniş noktaları belirlenememektedir. Bu yüzden, 2007 yılında Trépanier tarafından hazırlanan algoritma kullanılarak ya da benzeri bir algoritma hazırlanarak iniş noktaları tahmin edilebilir. Böyle bir yöntemle, geçmişe dönük akıllı kart veritabanı kullanılarak, yolculuk başlangıcı ve bitiş noktaları yaklaşık olarak elde edilebilir. Elde edilen sonuç verisi ile de herhangi bir hatta ait yükleme noktaları belirlenebilmektedir. Munizaga (2010), yönleri bilinmeyen metro yolculukları için benzer bir yöntem geliştirmiştir.

Taktiksel düzey çalışmaları kapsamında incelenen diğer bir konu ise aktarma yolculuklarıdır (Hoffman, 2009). Aktarmalara ilişkin elde edilecek doğru bilgi sayesinde planlamacılar, hat geometrisini, sefer aralıklarını ve aktarma yapılan bölgeleri yeniden düzenleyebilirler. Günlük akıllı kart verileri ile de yapılan düzenlemelerin etkileri kolaylıkla ölçülebilmektedir (White, 2010).

Çizelge 2.2 : Taktikseltoplu ulaşım planlaması konusunda hazırlanan çalışmalar (Pelletier, 2011).

YAZAR	KULLANILAN VERİ	ANALİZ	FAYDALAR
Bagchi and White (2004)	Yolculuk tarihi ve kişisel bilgiler	Kullanılan otobüs ve aktarma noktalarının belirlenmesiyle yolculukların yeniden yapılandırılması	Toplu taşıma hizmetlerinin düzenlenmesi, veri kalitesinin arttırılması, istatistiki bilgiler oluşturulması.
Blythe (2004)	Yolcu profili, davranışları ve yolculuk tercihleri	Periyoduk yolculuklar	Kullanıcı ihtiyaçlarını anlamak.
Bagchi and White (2005)	Başlangıç ve Son	Yolculukları oluşturmak ve incelemek	Toplu taşıma hizmetlerinin düzenlenmesi.
Chapleau and Chu (2007)	Biniş tarihi, zamanı ve yeri, tahmini iniş noktası, kart tipi	Belirli bir hat için farklı yolcu binişlerinin ve aktarma yolculuklarının analizi.	En fazla biniş yapılan noktaların ve dönüşlü yolculukların tespiti. Otobüs ve metro arasındaki koordinasyonun sağlanması
Hoffman (2009)	Manyetik kart verisi ve başlangıç noktaları	Aktarma yolculukları hakkında daha fazla bilgi elde etmek için tekrarlı sınıflandırma algoritması	Aktarma yolculuklarını izlemenin eni iyi yolu, akıllı kart verisine uygulanabilir.
Munizaga (2010)	Biniş tarihi, zamanı ve yeri	Potansiyel varış noktalarının tahmini için algoritma, metro istasyonları için özel algoritma	Detaylı başlangıç – son matrisi oluşturulması.
Utsunomiya (2006)	Akıllı kart kullanım kayıtları	Yolculuk frekans ve tutarlılığını belirlemek	Toplu taşıma hizmetlerinin düzenlenmesi.
Morency (2006, 2007)	Biniş tarihi, zamanı ve yeri, tahmini iniş noktası, kart tipi	Hat boyunca analiz, konumsal-zamansal değişkenlik. Durak kullanım frekansı, zamansal değişkenlik	Binişlere göre akıllı kartların sınıflandırılması, kullanıcı davranışlarının belirlenmesi
Seaborn (2009)	Oyster akıllı kart verisi	Yolculukların belirlenmesi yöntemi	Transferi en aza indirmek için doğrudan bağlantılar ve yeni hatlar
Trépanier (2007)	Biniş tarihi, zamanı ve yeri, kart tipi	Akıllı kart yolculuklarını inceleyerek en fazla olasılık içeren iniş noktasının tahmini için algoritma	Her sefer için hat yükleme profilinin oluşturulması.

2.1.2.3 İşletme düzeyindeki çalışmalar

Akıllı kart verileri işletme düzeyindeki çalışmalar kapsamında, her gün, hat ve sefer için işletme programına bağlılık, araç-kilometre ve yolcu-kilometre gibi toplu taşıma sistemine ilişkin performans göstergelerini hesaplamak için kullanılmaktadır (Trépanier, 2009a,b). İşletme programına ne ölçüde riayet edildiği, hat programı ile her durak için araç kalkış zamanlarının karşılaştırılması ile belirlenmektedir. Bu aşamada, hat boyunca her durakta ilk kullanılan akıllı kart bilgisine ait zaman, otobüsün o durağa varış zamanını vermektedir. Dolayısyla, farklı hat ve araçlar için akıllı kart kullanım zamanlarına ilişkin bilgiler, duraklar için ortalama kalkış zamanlarını vermektedir. Bu veriler aynı zamanda otomatik araç konumunu veren sistemlere ait veriler gibi araç konumlarını izlemeyi de sağlayabilmektedir (Hickman, 2002). Ayrıca bu veriler, ücret tipine ilişkin istatistikleri de içermektedirler. Çizelge 2.3'de işletme düzeyindeki çalışmalarla ilgili örnekler verilmektedir.

Çizelge 2.3 :İşletme düzeyindeki toplu ulaşım planlaması konusunda hazırlanan çalışmalar(Pelletier, 2011).

YAZAR	KULLANILAN VERİ	ANALİZ	FAYDALAR
Attoh-Okine and Shen (1995)	Kişisel bilgi ve ücretler	Ödeme	Algılama maliyetlerinin düşürülmesi
Chapleau and Chu (2007)	Biniş tarihi, zamanı ve yeri	Tespit etmek, sayısallaştırmak, hata analizi ve verideki tutarsızlığı araştırmak	Önerilen sistemin geliştirilmesi ve doğrulanmış veri elde edilmesi
Deakin and Kim (2001)	Kullanım kayıtları ve kişisel veriler	Gün içersinde farklı zamanlara güre ücretlendirme yapısının uygulanması	Ücret algılamasında esneklik sağlanması
Deakin and Kim (2001)	Yolculuk Bilgi Servisi verileri	Planlanan ve gerçekleşen durumların karşılaştırılması	Kullanıcılara, yolculuktan önce seçim yapabilmeleri için alternatif yol bilgisi sağlayabilir
Morency (2007), Trépanier (2009a,b)	Biniş tarihi, zamanı ve konumu. Tahmini iniş noktaları ve kart tipi	Otobüsleri izleyerek toplu taşıma kullanıcı davranışlarının analizi	Performans göstergeleri ve İşletme programına ne ölçüde uyulduğunun tespiti
Park and Kim (2008)	Kişisel veri ve otobüs hareket verisi	Kullanıcı karakteristiğinin tanımlanması (aktarma noktası, biniş zamanı, kullanıcı tipi vs.)	Kullanıcı alışkanlıklarının daha iyi anlaşılması
Reddy (2009)	Sadece biniş içeren otomatik ücretlendirme sistemi verisi	İşletmeyle ilgili birkaç istatistiki çalışma	Performans göstergelerini hesaplamak için ihtiyaç duyulan maliyeti düşürür
Trépanier and Vassiviére (2008)	Biniş tarihi, zamanı ve konumu. Tahmini iniş noktaları ve kart tipi	Araç kareketleri için işletmeyle ilgili birkaç istatistiki çalışma	Toplu taşıma sistemi en alt seviyede düzenlenir. Veri kaybı varsa veya veriler doğru değilse, yetersiz olan ekipman tespit edilir.

2.1.3 Sistemin ticari açıdan değerlendirmesi

Otomatik ücretlendirme sistemleri, ticari uygulama potansiyeli açısından henüz detaylı olarak incelenmemiştir. Genel olarak incelendiğinde, 2 tip ticari yaklaşımdan söz edilebilir. Birincisi, idare veya toplu taşıma işletmecileri tarafından yayınlanan ücret politikaları ile bağlantılı bir yaklaşım izlenebilir. Bu durumda, akıllı kart kullanımını teşvik etmek için, ücret indirimi veya toplu kart yüklemelerinde indirim uygulanması gibi promasyonlar düşünülebilir (Çizelge 2.4). Akıllı kartlar aynı zamanda en uygun ücretten yararlanma olanağı sağlayabilmektedir. Yolcu biniş ve iniş noktaları elektronik olarak tespit edilebiliyorsa, mesafeye göre ücretin hesaplanması oldukça kolay olmaktadır. Böylece Hollanda ve Seoul'de uygulanan "önce yolculuk, sonra ödeme" uygulaması gibi, kullanıcılara özel tarifeler hazırlanabilir (Cheung, 2006).

Çizelge 2.4 : Toplu taşıma ücret politikalarına göre pazarlama deneyimleri (Pelletier, 2011).

YER	DENEYİM	ETKİLER
New York (Lueck, 1998; Newman, 1998	Metro ve Otobüs arasında ücretsiz aktarma, 15$'dan fazla yükleme yapıldığında %10 indirim uygulanmakta.	1 yıl içerisinde Otobüs binişleri %30, Metro binişleri ise %17 oranında artış gösterdi.
Washington (Layton, 2000)	15$'dan fazla yükleme yapıldığında %10 indirim uygulanmakta, düşük ücret programı, negatif bakiye uygulaması	Kullanıcıların %23'ü abone sistemine geçti.
London (Smart Card Allience, 2009)	Oyster kart ile e-cüzdan uygulaması. Bakiye koruma programı.	2.1 milyon kart çıkarılmış
Hong Kong (Meadowcroft, 2005)	%10 indirim uygulaması. Teşvik edici uygulamalar: bakiye korumai negatif bakiye ve otomatik yükleme	Mevcut değil
The Netherlands (Cheung, 2006)	"Önce yolculuk, sonra ödeme" programı. En iyi fiyat uygulaması.	Etkileri henüz hesaplanamamış
Seoul (Smart Card Alliance, 2009)	Ulaşım türü, mesafe ve kullanıcı tipine göre (yetişkin, çocuk, öğrenci) değişken ücretlendirme sistemi Ücretsiz aktarma.	Akıllı kart kullanım oranı, Otobüsler için %90'ın üzerinde, Metro için ise %75 oranına gelmiştir.

İkinci yaklaşım ise, akıllı kart kullanıcılarına özel bir tarife uygulamak yerine başka ticari faydalar sağlanabilir. Örneğin, İngiltere'de akıllı kart kullanıcıları, eczanelerde %10 daha az ödemektedirler (Davis, 1999). Kullanıcılar akıllı kartları ile otopark ve telefon ücreti ödemenin yanı sıra alışveriş dahi yapabilmektedirler (Çizelge 2.5)

Çizelge 2.5 : Toplu taşıma ücret dışı politikalara göre pazarlama deneyimleri (Pelletier, 2011).

YER	DENEYİM	ETKİLER
Brussels (Belgium), Lisbon (Portugal), Konstanz (Germany), Paris (France), Venice (Italy) (CNA, 2009)	Calypso akıllı kart çoklu kullanım	Maliyet azaltılması, esnek ücretlendirme uygulamaları ve kar artışı.
United Kingdom (Davis, 1999)	Eczanelerde bağlılık programı, alışverişlerde %4 bonus kazanma.	Akıllı kart sahipleri diğer müşterilere göre %10 daha fazla harcama yapmışlar.
Hog Kong (Meadowcroft, 2005)	Akıllı kartlar ile yiyecek içecek otomatlarından alışveriş yapılabilmektedir. Otopark ve telefon ücretleri ödenmetedir.	Kart kullanımı Metroda %86, otobüslerde ise %60-70 oranlarına gelmiştir.
The Netherlands (Cheung, 2006)	Akıllı kart kişiselleştirilmemiş, böylece birden fazla kişi tarafından kullanılabilir.	Kullanım frekansı %18'den %28'e yükselmiştir.
Singapore (SCA, 2009)	Akıllı kartlar, toplu taşıma sistemi dışında, resoranlar ve kütüphaneler gibi diğer katılımcı kuruluşlarda da geçerlidir.	İlgi uyandırmaktadır. Sistemler arasında geçişlerde kullanıcılara zaman kazandırmaktadır.

2.1.4 Sistemle ilgili değerlendirme

Literatür taraması kapsamında yapılan incelemeler ışığında, araştırmacıların ve toplu taşıma işletmecilerinin, otomatik ücretlendirme sistemleri uygulamalarında karşılaşabilecekleri zorlukları şöyle sıralayabiliriz:

Teknolojik gelişmeler

Otomatik ücretlendirme cihazları teknolojik gelişmelerin paralelinde ilerki yıllarda daha da gelişecektir. Böylelikle daha sağlıklı ve güvenilir veriye ulaşmak mümkün olacaktır. Mikroçip, kart ve kart okuyucuların fiyatlarının da düşmesi beklenmektedir. Maliyetlerin düşmesiyle birlikte, bu sistemler işletmeciler arasında daha fazla kabul görmeye başlayacaklardır.

Veri doğrulama

Akıllı kart sistemleri karmaşık ve çok büyük sayılarda veri üretmektedirler. Basi veritabanı doğrulama mantığına ilaveten, üretilen verinin doğrulanması, sadeleştirilmesi ve geliştirilmesi için daha fazla kurala ihtiyaç duyulacaktır.

Ekonomik uygunluk

Diğer bilgi sistemlerinde olduğu gibi, otomatik ücretlendirme sistemlerinin faydalarını ve bu sistemlerden elde edilen kazançları tahmin etmek oldukça güçtür. Ücret yönetimi, personelin yeniden yapılandırılması, sistemdeki kaçakların azaltılması ve diğer potansiyel kazanımları daha iyi değerlendirebilmek için otomatik ücretlendirme sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Yolculuk doğrulaması

Her biniş için kullanılan akıllı kartlar, biniş konumu ile ilgili detaylı bilgi içeriyor olmalarına rağmen yolculuk detaylarıyla ilgili bilgi içermemektedirler. Yolculuklara ilişkin varış noktaları ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmadığında, çeşitli algoritmalar vasıtasıyla iniş noktaları tahmin edilebilmektedir.

Yeni model yaklaşımları

Her bağımsız yolculuğa ait mevcut veri için "Totally Disaggregate Approach" gibi yeni bir yönteme ihtiyaç duyulacaktır. Çünkü klasik modellerdeki çözünürlük böyle ayrıntılı bir düzeyde olmayacaktır. Bu manada yapılacak ilk iş, anaonim (gizliliği sağlanmış) veritabanı ile uygun sosyo – demografik bilgilerin ilişkilendirilmesidir. Böylece bu büyük veri kümesi içersinden baz modelleri kalibre etmek mümkün olacaktır.

Analizin yeni yöntemi

Sürekli olarak erişilebilir durumda olan seyahat davranışı veritabanı, yeni analiz metodunun kaynağını oluşturmaktadır.

Önümüzdeki yıllarda toplu taşıma ücretlendirme konusunda en yaygın yöntem olarak otomatik ücretlendirme sistemleri kullanılacaktır. Milyonlarca akıllı kart, gelecek vaat edenpotansiyeliyle, stratejik, taktiksel ve operasyonel amaçlar için günlük veri kaynağı yaratmış olacaktır. Sistem bütününde gizlilik sorunu aşılır ve yeterli güvenlik önlemleri alınırsa, plancılar ve araştırmacılar, toplu taşıma kullanıcı davranışını daha iyi anlamak, toplu taşıma sistemini geliştirmek ve sürdürülebilir ulaşımdaki rolünü arttırmak üzere sürekli bir veri kaynağına sahip olacaklardır.

2.1.5 Otomatik ücret ödeme araçları

Otomatik ücretlendirme araçları, okunabilir ve yazılabilir formatta veri depolama işlevine sahip manyetik şeritli kartlar, akıllı kartlar, bu kartları temin ve dolum yapmak için kullanılan araçlar, merkezi işletim/veri depolama sistemi ve merkezi sistemle iletişimi sağlayan kart okuyucu araçlardan (validatör) oluşmaktadır.

- Manyetik Bantlı Kartlar (Magnetic Stripe Cards)
- Akıllı Kartlar (Smart Cards)
- Temas İle İletişim Sağlayan Akıllı Kartlar–(Contact-Type Integrated Circuit Smart Cards)
- Temas Gerektirmeyen -Uzaktan Algılanan- Kartlar (Proximity Cards)

2.1.5.1 Manyetik bantlı kartlar

Otomatik ücretlendirme sistemlerinde yaygın olarak kullanılmaktadırlar. Boyut olarak kredi kartı standartlarında olan bu tip kartların bir yüzünde, araçlarda ya da istasyonlarda bulunan cihazların (validatör) dijital veriyi okuyabileceği şekilde hazırlanan manyetik bantlar bulunmaktadır. Düşük maliyetli, kullanımı kolay ve yüksek kullanıcı memnuniyetiyle başarısı kanıtlanmış bu kartlar, dünya genelinde bir çok toplu taşıma işletmecisi tarafından kullanılmaktadır (Şekil 2.1).

Manyetik bantlar, kağıt, ince ya da kalın plastik malzemeden üretilen kartların üzerine basılmak suretiyle üretilir. Bu tip kartlar genelde sadece okunabilir (read-only) türde kartlar olarak kullanılırlar.Manyetik bantlı kartlar aynı zamanda, okunup-yazılabilen kartlar olarak da kullanılma özelliğine sahiptirler. Bu özellik sayesinde, farklı türler arası yolculuklarda ya da mesafeye göre ücretlendirme uygulanan sistemlerde, yapılan yolculuk karşılığında ödeme yapılarak kalan miktar kart içersinde tutulmaktadır. bu sistemlerde ücretlendirme ve “biniş yeri” verisinin yanı sıra “iniş yeri” verisi de karta işlenmiş durumdadır.

Şekil 2.1: Farklı kentlere ait otomatik ücretlendirme araçları.

2.1.5.2 Akıllı kartlar

Entegre devre (integrated circuit - IC) kartları olarak da adlandırılan bu tip kartlar, manyetik kartlara benzer şekildedir. Ancak, veri iletişimi için şerit bilgi bantları yerine kart içerisine yerleştirilmiş mikro bilgisayar çipleri kullanılmaktadır. Akıllı kart kullanılan sistemlerde de okuyucu bir cihaza ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat, kart ile okuyucu arasındaki iletişim şekli farklılık göstermektedir.

2.1.5.3 Temas ile iletişim sağlayan akıllı kartlar

Bu tip entegre devre kartları, elektronik olarak programlanabilen-silinebilen (EEPROM) ve sadece okunabilen hafızalara (ROM) ek olarak mikro işlemci de içermektedirler. EEPROM, karta yüklenen para bilgisini tutmakta; ROM ise veri şifreleme özelliği ile güvenlik ve veri şifreleme özelliği sağlamak üzere kart numarası ile birlikte, mikro işlemcinin işletim programını da tutmaktadır.

2.1.5.4 Temas gerektirmeyen kartlar

Temas gerektirmeyen kartlar, daha çok kimlik belirleme amaçlı olarak kullanılırlar. Bu tip kartlar basit olarak, kart sahibinin okuyucu ünite çevresinde olduğunu, giriş ya da çıkış yaptığını belirlemeye yaramaktadır. Anahtarsız giriş sistemlerinde ve personel bilgilerini tespit etme amaçlı kullanılırlar.

Toplu taşıma uygulamalarında ise, işletme kabiliyetini arttırmak üzere, zaman ya da mesafe bazlı ücretlendirme sağlamak üzere ve farklı ulaşım türleri ya da farklı işletmecilere sahip sistemler arası transfer kabiliyeti sağlamak üzere kullanılmaktadırlar.

Diğer otomatik ücret ödeme araçlarını ise şöyle sıralayabiliriz:

- Para Depolayabilen Yolculuk Kartları – Value Fare Cards
- Yolcu Hesabına Bağlı Ödeme Sistemleri – Fare Systems Based on Passenger Accounts
- Çoklu Kullanım Özelliği Bulunan Elektronik Jetonlar – Multi-Use Electronic Coins

2.1.6 Literatür calışması kapsamında incelenen şehirler

Çalışma kapsamında dünya genelinde, otomatik ücretlendirme sistemi kullanan birçok kente ait toplu taşıma sistemi incelenmiştir. İncelenen kentler başlıca, Washington, DC (USA), Londra (İngiltere), Ankara (Türkiye), Adana (Türkiye), Sttutgart (Almanya), Karlsruhe (Almanya) ve Brussels (Belçika) olarak sıralanabilir. Farklı ücretlendirme sistemleri kullanan bu kentlerde yapılmak istenen temel olarak, kullanımı kolay, pratik ve güvenlik seviyesi yüksek bir sistemle hizmet vermektir. Amaçlar ortak olduğu için sistemler arasındaki benzerlikler normal karşılanabilmektedir. Örneğin, Ankara ve Brussels ile New York ve Londra kentlerinin kullandığı sistemler arasındaki benzerlikler hemen fark edilmektedir. İncelenen sistemler arasında en gelişmiş olanları New York ve Londra kentlerine ait otomatik ödeme sistemleridir. Kentte yaşayan kullanıcılarla birlikte, kent dışından gelen kullanıcılar bile kolayca sisteme adapte olabilmektedir. Çalışma kapsamında, bu iki kente ait otomatik ücretlendirme sistemleri hakkında detaylı bilgi verilecektir.

2.1.6.1 New York City (Amerika)

New York City, en gelişmiş toplu taşıma ve ücretlendirme sistemlerine sahip olan şehirlerden birisidir.Kent içi toplu ulaşım sistemlerinin işletmesi Metropolitan Transportation Authority'ye (MTA) bağlı olan MTA New York City Transit (NYCT) tarafından yapılmaktadır. NYCT, kent genelinde farklı ulaşım sistemleri işletmesi yapan birimlerden oluşmaktadır. Bu birimleri şöyle sıralayabiliriz:

- MTA Staten Island Railway
- MTA Long Island Rail Road
- MTA Long Island Bus
- MTA Metro-North Railroad

- MTA Bridges and Tunnels
- MTA Capital Construction

New York City Transit, 24 saat boyunca hizmet veren, dünyadaki en geniş metro ve otobüs araç filosuna sahip toplu taşıma işletmesidir. Kullanılan araçlarda, konfor ve güvenlik ön plana çıkmaktadır. Tüm araçlarda gelişmiş klima sistemleri bulunmaktadır. 2008 yılı itibariyle New York City Transit sistemleri kullanılarak günlük yaklaşık 7 milyon, senelik 2 milyarın üzerinde yolculuk yapılmaktadır. Ayrıca, 20 ana departmanda yaklaşık 47.000 çalışanı istihdam etmektedir.

MTA, otomatik ücretlendirme sistemlerini ve farklı toplu ulaşım modları arasındaki entegrasyonu başarılı bir şekilde gerçekleştirmiştir.Kentiçi otobüs sistemleri ve raylı sistemlerde ücretlendirme aracı olarak MetroCard kullanılmaktadır. MetroCard ile yapılan yolculuklarda sistemler arası aktarma süresi 2 saat olarak belirlenmiştir. 2 saat içerisinde yapılan ikinci binişlerden ücret alınmamaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen ücretlendirme sistemleri arasında en gelişmiş sistemlerden birisi MetroCard sistemidir. MetroCard sistemi detaylı olarak incelendiğinde diğer sistemlere olan üstünlüğü açıkça görülmektedir.Sistemde, Kontörlü (Regular) MetroCard ve Sınırsız (Unlimited) MetroCard olmak üzere iki tür akıllı kart kullanılmaktadır. Sınırsız MetroCard, 1 günlük, 7 günlük, 14 günlük ve 30 günlük sınırsız; 7 günlük ekspres otobüs ve 10 binişlik JFK-AirTrain kartları olmak üzere altı kullanım alternatifi sunmaktadır.Ayrıca söz konusu kartlar indirimli ve abonman olmak üzere de sınıflandırılarak bazı sistemler için sınırlandırmalar getirilmiştir. Kontörlü ve Sınırsız MetroCard kullanım yerleri Çizelge 2.6'da belirtilmiştir.

Çizelge 2.6:Türlere göre MetroCard kullanılan sistemler (Url-1).

	Kontörlü	Sınırsız
MTA Long Island Bus	X	X
MTA Staten Island Railway	X	X
MTA Bus Company	X	X
All PATH* stations	X	
JFK-AirTrain	X	
Westchester Bee Line Buses	X	X
Roosevelt Island Tram	X	X

X: Kullanılan sistemleri göstermektedir.
* Port Authority Trans-Hudson

MetroCard satın almak ve dolum yapmak için oldukça geniş alternatifler bulunmaktadır. Şekil 2.2'de görüleceği üzere, MetroCard Otomatları, Metro İstasyon Gişeleri, Otobüsler/Gezici Satış Araçları, MetroCard Bayileri ve Çeşitli Firmalar başlıca alternatifler olarak sıralanabilir. Ayrıca internet üzerinden de MetroCard satın alınarak para yüklemek mümkündür.

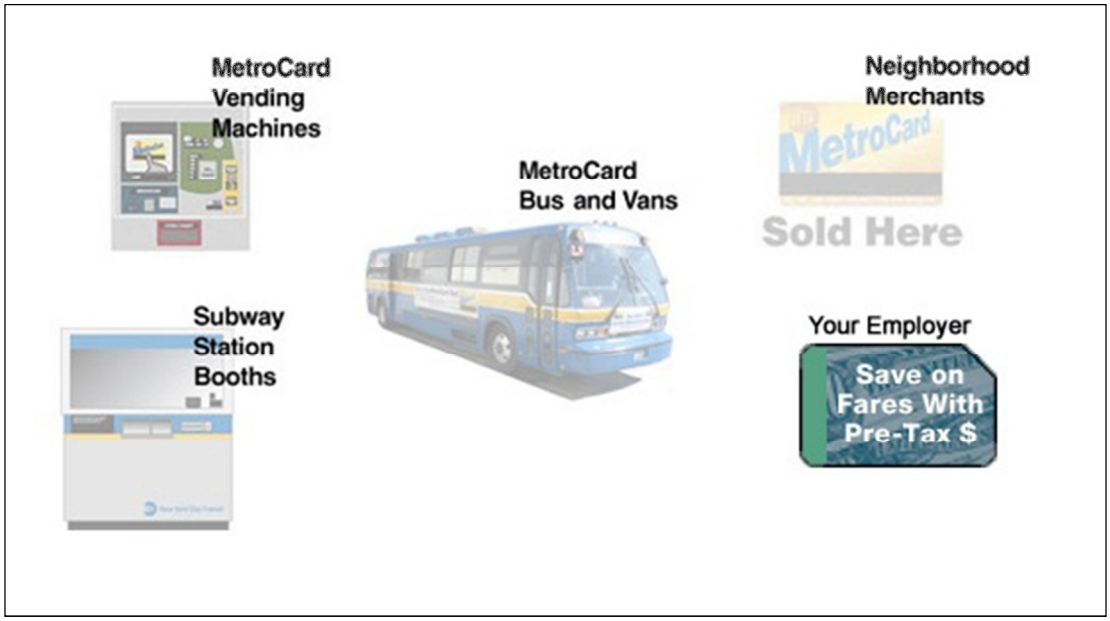

Şekil 2.2: MetroCard satın almak ve yükleme yapmak için sunulan alternatifler (Url-1).

MetroCard otomatları (MetroCard Vending Machines), iki tür olarak belirlenmiştir. Bunlar:Nakit, kredi kartı ve ATM/debit kart kullanılabilen içerisinde para kasası bulunan büyük tipler ve sadece kredi kartı ile atm/debit kartların kullanıldığı kiosk şeklinde tasarlanan otomatlardır (Şekil 2.3). Engelli kullanıcıların da rahatlıkla kullanabilecekleri şekilde tasarlanan (sesli ve görsel uyarıları bulunan) otomatlardan,uluslar arası geçerliliği olan tüm kredi kartları ile de güvenli bir şekilde MetroCard temin edilebilmektedir.

Şekil 2.3: MetroCard otomatları (Url-1).

Metro istasyonlarında bulunan gişelerden, 1 günlük sınırsız kullanım kartının dışında tüm MetroCard türleri satın alınabilmektedir. Bu gişelerden sadece nakit para ile MetroCard almak mümkündür.

New York City'ye bağlı 5 bölge genelinde (Manhattan, Brooklyn, Bronx, Queens, Staten Island) gezici otobüs ve minibüsler aracılığı ile de MetroCard satış ve yükleme işlemleri yapılabilmektedir (Şekil 2.4). Bu araçlar genelde, şehir merkezleri, alışveriş merkezleri ile ana otobüs hat ve güzergahları üzerinde bulunmaktadırlar. MetroCard satışı yapan otobüslerin bir kısmı ise belirlenen bir program dahilinde hareket etmektedirler. Hareket programları internet üzerinden detaylı bir şekilde kullanıcılara ulaştırılmaktadır.

Şekil 2.4: Gezici MetroCard satış otobüsü (Url-1).

Metropolitan Transportation Authority'ye bağlı olarak hizmet veren kart satış gişelerinin yanısıra, bayilik sistemiyle çalışan özel kart satış gişeleri de bulunmaktadır. Özel gişelerde tüm MetroCard tipleri satılmamaktadır. Kullanıcı,

İnternet üzerinden bulunduğu bölgeyi girerek, en yakın bilet satış gişesini -hangi tip MetroCard satıldığı bilgisi ile birlikte- tespit edebilmektedir (Şekil 2.4).

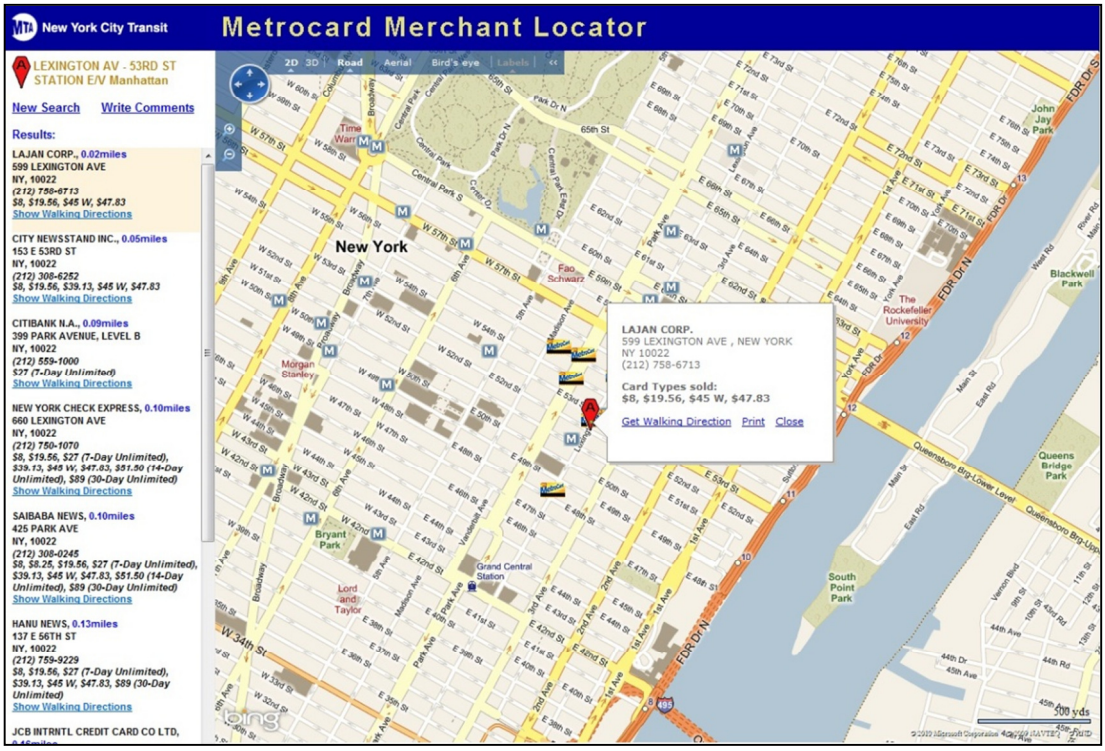

Şekil 2.5: MetroCard satışı yapan özel gişeler (Url-1).

NYC genelinde uygulanan Federal vergi kanunları, işverenlerden, toplu ulaşım harcaması olarak gösterilen giderlerden, belli miktarlara kadar vergi almamaktadırlar. Bu şekilde, işverenlerin çalışanlarına servis araçları sağlamaları yerine, toplu ulaşım sistemlerini teşvik etmeleri konusunda fırsatlar yaratılmaktadır. Bu sistem sayesinde işverenler için ilave giderler engellenerek, çalışanlar için de ulaşım masrafları ilave gelir olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, 30 günlük sınırsız MetroCard ile yolculuk yapan bir kullanıcı, aylık 89$ yerine 59.55$ ödemektedir. İşveren açısından incelendiğinde ise çalışan kişi başına senelik 211$ kazanç sağlanabileceği ortaya çıkmaktadır.

MetroCard koruma programı sayesinde, kredi kartı debit veya ATM kartları ile satın alınan 7 günlük, 14 günlük ve 30 günlük sınırsız kartların kaybedilmesi ya da çalınması durumunda müşteri hizmetlerini arayarak, kartta kalan bakiyenin yeni alınacak karta yüklenmesi sağlanabilmektedir. Ayrıca, MetroCard için otomatik yeniden doldurma sistemi geliştirilmiştir. Kalan bakiye tüm yüklemenin %10'u seviyesine geldiğinde otomatik olarak yükleme yapılmaktadır (Url-1).

2.1.6.2 Londra (İngiltere)

Oldukça gelişmiş bir toplu taşıma ağına ve işletmesine sahip olan Londra kentinde, kent içi toplu taşımacılık hizmetleri, Transport for London'a (TfL) bağlı olarak çalışan birçok özel şirket tarafından sağlanmaktadır. Örneğin, otobüs işletmesi incelendiğinde, 33 bölgeye ayrılan Londra kenti genelinde 18 farklı özel kuruluş tarafından hizmet verilmektedir. Raylı sistemlerde ise, cadde tramvayı işletmesi yine TfL'ye bağlı özel bir kuruluş olan "Docklands Light Railway Limited - DLRL" tarafından sağlanmaktadır. Ayrıca engelli kullanıcılara yönelik olarak geliştirilen "Dial-a-Ride" sistemi sayesinde kapıdan kapıya (door-to-door) erişim hizmeti yine TfL'ye bağlı özel kuruluşlar tarafından verilmektedir. Tüm Londra kentinin toplu taşıma organizasyonunu, altyapısını ve planlamasını yürüten TfL,bünyesinde birçok ulaşım türünü/otoritesini barındırmaktadır. TfL'nin kurumsal yapısı şu şekilde gösterilebilir:

- Crossrail Limited
- Docklands Light Railway Limited
- London Buses Limited
- London Bus Services Limited (LBSL)
    - London Dial-a-Ride Limited
    - UK Tram Limited
- London River Services Limited
- London Transport Museum Limited
    - London Transport Museum (Trading) Limited
- London Underground Limited
- LUL Nominee BCV Limited
    - Metronet TMU Limited
- LUL Nominee SSL Limited
    - Metronet REW Limited
- Rail for London Limited
- Tramtrack Croydon Limited
    - Tramtrack Lease Financing Limited
    - Tramtrack Leasing Limited
- Transport for London Finance Limited
- Victoria Coach Station Limited

Londra'nın toplu ulaşım ağı, dünyanın en geniş otobüs taşımacılığına sahip ağlardan biridir. Hafta içi günlerde, 700 farklı hatta hizmet veren, 6.800'den fazla otobüs, yaklaşık 6 milyon yolcu taşımaktadır. Dinamik bir yapıya sahip olan otobüs işletmeciliği, büyümeye devam eden Londra Kenti'nin isteklerini karşılayabilecek kabiliyettedir. Her sene otobüs hizmetlerinin 1/5'i yeniden ihale edilerek, talepler karşısında sistemin sürekli güncellenmesi sağlanmaktadır.

Otobüs taşımacılığı, hatların planlanması, hizmet kalitesinin belirlenmesi ve korunması "London Busses Limited (LBL)" şirketinin sorumluluğu altındadır. Otobüs hizmetleri, LBL şirketinin taşeronu konumunda bulunan özel işletmeci firmalar tarafından sağlanmaktadır.

"London Busses" Şirketi, güvenlik, yüksek hizmet kalitesi ve güvenilirliğin sürekli olması için performans göstergelerini yayınlamaktadır. Aynı zamanda, toplu taşıma ağına ait performans istatistikleri ile kullanıcılardan gelen şikayet ve önerileri kullanarak sistemi sürekli geliştirmektedirler. Sistem olarak, tüm çalışma yılı 3 aylık periyotlara ayrılarak, her periyot değeri bir önceki sene aynı döneme gelen periyot değeri ile karşılaştırılarak performans ölçümleri gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde değerleri karşılaştırmak üzere hemen hemen aynı trafik ve hava şartları sağlanmış olmaktadır. Aynı zamanda her çeyrek periyot için yolcu anketi yapılarak veri toplanmakta; bu verilerde yine bir önceki senenin aynı dönem periyodu ile karşılaştırılmaktadır. Anket ve performans göstergeleri ile ilgili çalışmalar sonuç olarak raporlanmakta ve "London Busses Limited"yönetimine sunulmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen gelişmiş otomatik ücretlendirme sistemlerinden birisi yukarıda da bahsedildiği üzere New York City'de kullanılan MetroCard sistemi idi. Londra'da kullanılan Oyster Card sistemi de başarılı bir otomatik ücretlendirme sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 2.6).

Şekil 2.6: Oyster Card(Url-2).

Oyster Card, temas gerektirmeyen mikroçipli kartlar sınıfına girmektedir. Oyster Card, sezonluk yolculuk kartı olarak kullanılırken aynı zamanda para depolayabilmektedir. Böylece, herhangi bir ulaşım bölgesi (zon) için alınan yolculuk kartı, bölge dışında da sadece binişlerde ödeme yapmak (pay as you go) üzere de kullanılabilmektedir. Oyster Card kullanıcıları, TfL internet sitesinden hesap açmak suretiyle otomatik yükleme yapabilmektedirler. Top-Up sistemi olarak bilinen bu sistem sayesinde, Oyster Card'da depolanan para miktarı 5 Pound'un altına düştüğünde, internet sitesinde belirtilen miktar kadar otomatik yükleme yapılmaktadır. Otomatik yükleme için 20 ve 40 Pound olmak üzere iki yükleme seçeneği bulunmaktadır.

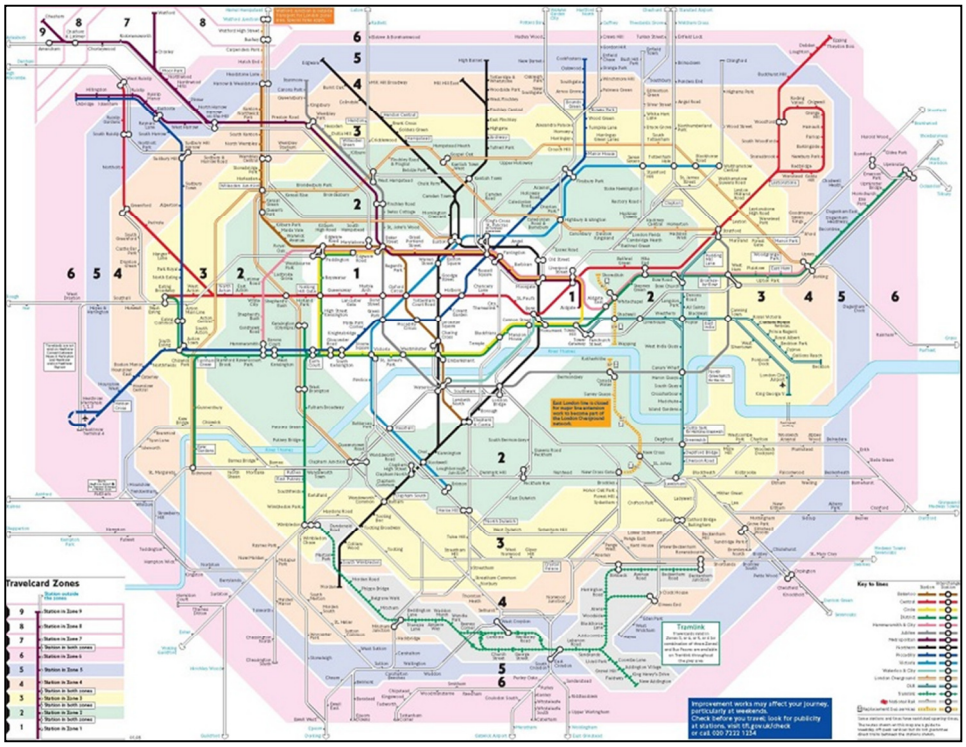

Şekil 2.7: Londra trafik bölgeleri (Url-2).

Oyster Card ile sezonluk yolculuk, Londra toplu taşıma sistemlerinin büyük bir kısmında geçerlidir. Otobüs, metro, tramvay, hafif raylı sistemler (DLR), tekneler ve şehirlerarası tren hatlarının bazı istasyonları için Oyster Card kullanılabilir. Bunların dışında, binişte ödeme yapılarak da toplu taşıma araçları kullanılabilmektedir.

Oyster Card sistemi ile mesafe bazlı ücretlendirme (touch in and out) uygulanmaktadır. Bu ücretlendirme sistemi, Metro (Tube), Hafif Raylı Sistem (DLR), Yüzeysel Metro (London Overground) ve Şehirlerarası Raylı Sistemlerde (National Rails) geçerli; otobüs ve tramvay hatlarında ise geçerli değildir. Kullanıcı, sezonluk yerine kontörlü Oyster Card kullanıyorsa, yolculuk başlangıcında ve sonunda Oyster Card'ı "sarı" validatörlere okutmak suretiyle mesafeye bağlı ücretlendirme sistemi üzerinden ödeme yapabilir. Yolculuk başlangıcında, karttan en yüksek ulaşım bedeli olan 6,50 Pound alınmakta; yolculuk bitiminde kart tekrar okutulduğunda geri ödeme yapılmaktadır. Ayrıca, sistem içerisindeki bazı hatlarınkullanımı daha düşük fiyatlarla ücretlendirilmektedir. Bu hatların kullanıldığını belirlemek üzere aktarma yapılan bazı istasyonlardaki "pembe" validatörlere kartı okutmak yeterlidir. Böylece otomatik ücretlendirme sistemi hangi hattı kullandığınızı belirlemiş olacaktır.

Londra toplu ulaşım sistemlerinde gelişmiş bir ücretlendirme politikası uygulanmaktadır. Şehir merkezinden başlayarak dışa doğru halkalar halinde trafik bölgeleri oluşturulmuştur (Şekil 2.7). TfL ücretlendirme politikasına göre, söz konusu trafik bölgelerine, hafta içi/sonu günlere, günün değişik saatlerine, kullanılan toplu ulaşım hatlarına, yolculuk süresine, kullanıcının yaş grubuna, çalışan/öğrenci/işsiz gibi sosyal sınıflara göre de farklı ücretler belirlenmektedir.

Oyster Card kullanılarak gerçekleştirilen otomatik ücretlendirme sisteminin, kullanıcılar için en faydalı özelliklerinden birisi de tavan fiyat (price capping) uygulamasıdır. Bu uygulama sayesinde gün içerisinde kontörlü kart ile yapılan yolculuklarda, Oyster Card'dan, en fazla 1 günlük sınırsız seyahat ücreti alınmaktadır. Kontörlü Oyster Card kullanımı bir günlük sınırsız seyahat ücretini geçtiğinde, sonraki binişlerde ücret alınmamaktadır.

Oyster Card satın almak için birçok alternatif sunulmaktadır. Londra'da yaşayan kullanıcılar, TfL internet sitesinden (www.tfl.gov.uk) kayıt yaptırarak Oyster Card temin ederken; Londra dışında yaşayanlar ya da turistler de, aynı internet sitesi

üzerinden Oyster Card satın alabilmektedir. Londra dışından satın alan kullanıcılar için 63 ülkeye kart gönderilmektedir. Ayrıca, Londra Seyahat Bilgi Merkezleri'nden, Oyster Bilet Gişeleri'nden ve istasyonlardan da Oyster Card temin edilmektedir (Şekil 2.8).

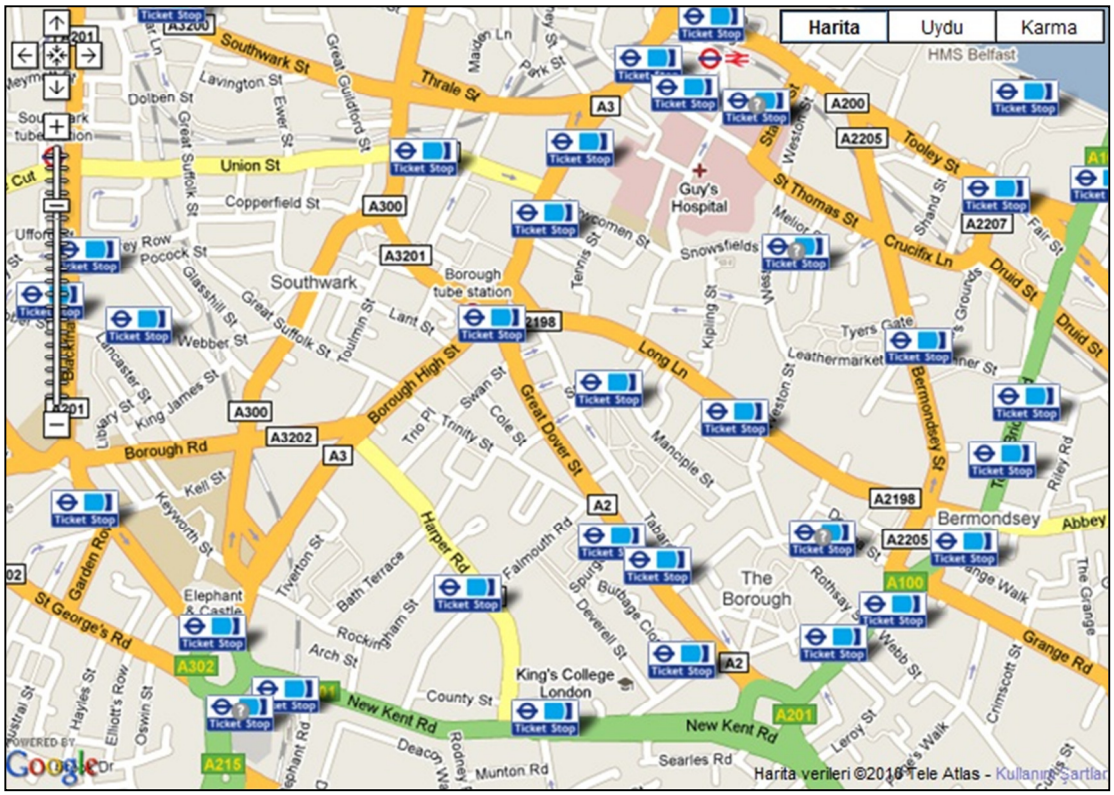

Şekil 2.8: Oyster bilet gişeleri(Url-2).

2.2 B-S MatrisiTahmin Yöntemlerinin İncelenmesi

Son yıllarda gelişmeye başlayan otomatik ücretlendirme sistemlerinden B-S matrisi elde etme çalışmaları ilk olarak 1980 yılında Bay Area Rapid Transit (BART) tarafından yapılmıştır. Sonrasında 1984 yılında Buneman, sadece raylı sistemleri içeren kapalı bir toplu taşıma sisteminin performans ölçümü için bir çalışma yapmıştır. Söz konusu sistemde giriş ve çıkışlarda kart okutulduğu için, B-S matrisi sistem genelinde zaten elde edilmiş olmaktadır. İlerleyen yıllarda, Chicago Transit Authority (Url-3) ve New York City Transit (Url-4) tarafından, açık sistemler için B-S matrisi belirlemek üzere uygulama geliştirme çalışmalarına başlanmıştır. Açık sistemlerde yolcular, sistemden çıkarken kart okutmamaktadırlar. Bu yüzden varış noktalarının tespiti için bazı algoritmalar geliştirilerek, sistem kullanıcıların takibi

mümkün olmuştur. CTA ve NYCT tarafından yapılan çalışmalar başlangıçta raylı sistem tabanlı çalışmalardı(Zhao vd., 2007). Sonrasında bu kurumlar, otobüslerden gelen verileri de sağlıklı bir şekilde kullanmak üzere, toplu taşıma araçlarında "Araç Takip Sistemlerini" (Automated Vehicle Location – AVL) yaygınlaştırarak, düşük hata oranlarıyla B-S matrisi üretmeye başlamışlardır. Cui (2006), bu sistemlere ilişkin verileri kullanarak, bir otobüs hattı için uygulama geliştirme çalışmaları yapmıştır.

Literatür çalışması kapsamında, otomatik ücretlendirme sistemi verileri kullanılarak B-S matrisi oluşturulması konusunda, 2006 yılından günümüze kadar farklı ulaşım türleri için benzer kabuller yapılarak çalışmalar yapıldığını görülmektedir. 2006 yılından önce yapılan çalışmalar nispeten teorik düzeyde; sonraki çalışmalar ise GPS cihazları kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte uygulama örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yukarıda bahsedilen çalışmaların dışında, yine Gordillo (2006)tarafındanLondra raylı sistem hatları için B-S matrisi tahmin çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca, Farzin (2007)tarafından Sao Paulo kenti otobüs sistemleri ve BRT hatları için B-S matrisi tahmin çalışmaları yapılmıştır. Yine Morency vd. (2007) tarafından akıllı kart verilerinin kullanımı ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarliteratür taraması aşamasında incelenmiş olup; yapılacak çalışmaya yardımcı olacak nitelikte olanlar (Cui (2006),Gordillo (2006) ve Farzin (2007)'eait çalışmalar) detaylı olarak incelenecektir.

2.2.1 Otomatik ücretlendirme sistemleri ve GPS verileri kullanılarak SaoPaulo kenti için B-S matrisi tahmini

Farzin (2007) tarafından yapılan bu çalışmada otomatik ücretlendirme sistemleri (Automated Fare Collection – AFC) verileri kullanılarak Sao Paulo genelinde B-S matrisi tahmin çalışmaları incelenmiştir.

Sao Paulo kenti, yaklaşık 11 milyon nüfusu ile Güney Amerika'nın en kalabalık kenti olmasının yanısıra İstanbul toplu ulaşımına benzer özellikler taşımaktadır. Sao Paulo yönetimi, özel otomobil kullanımının her geçen gün artmasıyla ortaya çıkan sıkışıklığı gidermek üzere 2001 yılında toplu ulaşım sistemlerine büyük yatırımlar yapmıştır. Bu yatırımlar kapsamında transfer noktaları oluşturularak BRT sistemleri yaygınlaştırılmıştır. Ayrıca toplu ulaşım sistemlerinin daha efektif kullanımı için AFC ve 2004 yılında da AVL sistemleri uygulanmaya başlanmıştır. Otomatik

ücretlendirme sistemleri başlıca, hakedişlerin hazırlanması, gözetim ve denetim amacıyla kurulmasının yanısıra, planlama konusunda da ciddi miktarda veri kaynağı oluşturmuştur.

Sao Paulo kentinde otobüs taşımacılığı, toplu taşıma sistemlerinin omurgasını oluşturmaktadır. 2002 yılı verilerine göre toplu ulaşım sistemleri kullanılarak günde 11.5 Milyon yolculuk yapılmaktadır. Yolcuların %75'i elektronik kart kullanarak yolculuk yapmaktadırlar.

Sao Paulo kenti için yapılan bu çalışmada, otomatik ücretlendirme sistemine ait veriler Oracle 9i veritabanı programı kullanılarak; araç takip sistemine ait veriler ise SQL Server programı kullanılarak depolanmıştır. Yazılım geliştirmek üzere, SQL Server programında bulunan veriler, Orcale 9i programına aktarılmıştır. Yazılım geliştirme dili olarak PL/SQL kullanılmıştır. Ayrıca, satır formatındaki GPS verilerinden araç kalkış yerlerini belirlemek üzere de bazı çalışmalar yapılmıştır.

Çalışmada, B-S matrisi ve veri setlerinin ilişkilendirilmesinden önce veri setlerinin sadeleştirilerek, sadece gerekli alanların tutulduğu yeni bir veri kümesinin oluşturulması ilk adım olarak sunulmuştur. Sonrasında ise ulaşım bölgelerine (zon) ilişkin yolculuk değerlerinin belirlenme yöntemleri anlatılmıştır. Bu değerler belirlenirken izlenilen adımlar şunlardır:

1- Her GPS verisi için en yakın otobüs durağını belirlemek üzere, enlem/boylam (latitude/longitude) formatındaki durak koordinatları ile GPS verileri birleştirilmiştir.

2- Zaman bazlı olarak belirli bir otobüse binmek suretiyle sisteme giriş yapan her yolcu verisi, en yakın otobüs durağı ile ilişkilendirilerek; söz konusu veritabanlarının birleştirilmesi ile her kullanıcı için biniş yapılan bölgeler belirlenmiştir.

3- Chicago Transit Agency için geliştirilen sonuçlandırma teknikleri kullanılarak (zincirleme yolculuk metodu), her yolculuk başlangıç noktası için varış zonları belirlenmiştir.

2.2.1.1.Araç takip sistemi verilerinin otobüs duraklarına ait koordinat verileri ile birleştirilmesi

Verilerin sadeleştirilmesi

Öncelikle otobüs duraklarına ait tabloyu oluşturmak üzere, kent genelinde oluşturulan bölgelerle, otobüs duraklarına ait veriler bir coğrafi bilgi sistemleri (CBS) programı vasıtasıyla coğrafi olarak birleştirilmiştir. Coğrafi birleştirmenin sonucunda elde edilen tablo, yazılım geliştirmek üzere Oracle sistemine aktarılmıştır. Sonrasında araç takip verilerini hazırlamak üzereGPS cihazından gelen hatalı verileri ayıklamak için "trip" sütunu eklenmiştir. GPS verileri içerisinde rastlanılan hatalar genellikle, tekrarlı sinyal alınması ve sinyal verileri arasında atlama şeklinde olmaktadır. Belirlenen hatalı veriler silinerek GPS verileri sadeleştirilmiştir. Yaklaşık 1400 otobüste bulunan GPS cihazlarından günlük 3.3 milyon kayıt alınmaktadır. Hatalar giderildikten sonra geriye kalan kayıt sayısı ise 2.2 milyon civarındadır. Sadeleştirme işlemleri sırasında 3 tip hata ile karşılaşılmış olup; hatalara göre kayıt sayıları ve çözüm yöntemleri Çizelge 2.7'degösterilmiştir.

Çizelge 2.7 :GPS verilerinde karşılaşılan hata türleri, sayıları ve çözümler (Farzin, 2007).

Tekrarlı Veri Bulunan Alanlar	Fiziksel Durum	Tekrarlı Veri Sayısı	Çözüm
Vehicle, Line, Direction, Time, Lat/Lon	Tekrarlı iletim	74.000	Tekrarlı veri elenir, böylece geriye 1 orijinal kayıt kalmış olur
Vehicle, Line, Direction, Time (Farklı Lat/Lon konumları için)	Sinyal sıçraması ile çoklu iletim ve konum verisi oluşması	125.000	İptal. Sadece otobüs duraklarına yakın olan iletimler tutulacak ve hangi iletimin doğru olduğunu belirlemek üzere önemli artışlar ayrılacak
Vehicle, Line, Direction, Lat/Lon (Farklı – ardışık – iletim zamanı için)	Otobüsün bir noktada fazlaca beklemeye devam etmesi ile sinyal gönderilmeye devam edilmesi	1.01 milyon	Sadece ilk geliş zamanı tutulacak, aynı araca ait diğer kayıtlar silinecek

Çizelge 2.2'degörülen 3. durum için, otobüs belli bir noktada uzun bir süre durduğu zaman, GPS sinyalleri kaydetmeye devam etmektedir. Otobüsün beklediği noktaya geldiğinde, almış olduğu ilk sinyal geçerli olarak kabul edilerek, diğerleri silinmiştir. Ancak otobüsün başka bir yolculuk esnasında aynı noktadan geçebileceği göz

önünealınarak bir algoritma hazırlanmıştır (Şekil 2.9). Böylelikle toplam verinin yaklaşık 1/3'ünü oluşturan hatalı veri temizlenmiştir.

1) GPS iletim tablosunu tüm erişilebilir alanlarla birlikte al
2) İletim verilerini artan şekilde sırasıyla:
    a. Araç numarasına,
    b. Hat numarasına,
    c. İletim zamanına göre sırala.
3) Her kayıt için, aşağıdaki gibi değerleri kontrol et ve geçerli yolculuk numarasını ata:
    a. Eğer Araç ya da Hat değişirse, geçerli yolculuk numarasını 1 olarak düzenle
    b. Değilse ve yön değişirse (g-d) geçerli yolculuk numarası "önceki yolculuk numarası+1" e eşit olur
    c. Değilse, geçerli yolculuk numarasını, en son belirlenen yolculuk numarası olarak ata
    d. Yolculuk numarası değerini geçerli yolculuk numarası olarak güncelle
    e. Sonraki veri kaydına geç ; tekrarla
4) Tabloyu kaydet ve çık

Şekil 2.9: GPS kayıtları için "trip" sütunun güncellenmesi (Farzin, 2007).

Verilerin birleştirilmesi

Hazırlanan durak tablosu ve sadeleştirilen araç takip tablosu enlem/boylam koordinat değerleri kullanılarak birleştirilecektir. CBS program performansı göz önüne alındığında, bu işlem için elde bulunan coğrafi yapıdaki veri kümesi çok fazla kayıt içerdiğinden, veri kümesini çalışılabilir boyutlara getirmek üzere birleştirme işlemi uygulanmıştır. Bu aşamada Oracle 9i programı için yazılım geliştirilerek 100-115m. yarıçapında alanlar için durak yerleri ile AVL verisi eşleştirilmiştir.

Birleştirme işlemi süresince, 1 araç takip verisi, 2 ya da daha fazla GPS verisi ile eşleştirilmiş olabilir. Yakın duraklar genelde aynı zonda oldukları için bu kabul edilebilir bir durumdur. Eğer aynı araç için, 2 ya da daha fazla GPS kaydı tek bir durak ile eşleştirilecekse, en yakın kayıt eşleştirme için seçilmektedir. Eğer birden fazla ise, zaman bazlı olarak en erken olan kayıt eşleştirme için seçilecektir. İşlem sonunda duraklarda eşleşmeyen GPS kayıtları varsa, otobüsün o duraklarda durmadığı kabul edilmiştir.

Oracle 9i programında coğrafi tampon bölgenin (buffer area) oluşturulması için, Denklem 2.1'de görülen formül uygulanmıştır.

$$(|t.lat - s.lat| + |t.lon - s.lon|) \leq 0.001 \quad \textbf{(2.1)}$$

t.lat : Biniş yapıldığı andaki koordinatın enlem değeri

s.lat : Otobüs durağına ait koordinatın enlem değeri

t.lon : Biniş yapıldığı andaki koordinatın boylam değeri

s.lon :Otobüs durağına ait koordinatın boylam değeri

Formüldeki 0.001, 0.001 dereceyi göstermektedir. Sao Paulo'da boylamın (longitude) 1 derecesi, 101.8km.'ye; enlemde (latitude) ise 1 derece 111.4km.'ye denk gelmektedir. Bu yüzden boylamın 0.001 derecesi 101.79m.'ye; enlemin 0.001 derecesi ise 111.43m.'ye tekabül etmektedir. Enlem ve boylam arasındaki fark hesaplandığında, eğer fark 0,001 dereceden küçükse, mesafe 111.4 metreye eşit yada küçük olacaktır. Sao Paulo'da durak platformları 100 metre civarındadır. Bu yüzden 0.001 derece değeri, kabul edilebilir bir sınır değeri göstermektedir.

2.2.1.2.Araç takip verilerinin biniş verileri ile eşleştirilmesi

Bu aşamada, her GPS verisi ile otobüs durakları tablosu ilişkilendirilmiş durumda ve aynı zamanda otobüs durakları da bölgelerle eşleştirilmiş durumdadır. Bir yolcunun sisteme girmesiyle hangi bölgeden giriş yaptığı belirlenebilir durumdadır.

Verilerin sadeleştirilmesi

İlk aşamada olduğu gibi, verileri sadeleştirmek üzere gereksiz satır ve sütunlar silinmelidir. Öncelikle, araç takip verileri ile durak verilerinin ilişkilendirilmesiyle oluşturulan veri kümesinden çeşitli alanlar kaldırılacaktır. Kullanılacak olan alanlar şunlardır: "Vehicle", "Time of Transmission", "Trip Number" ve "Zone". Benzer şekilde toplulaştırma yapılarak (spesifik durak bilgilerinin silinerek, bölgelerle ilişkilendirilenlerin tutulması işlemi) veri kümesi sadeleştirilmiştir. Bu aşamada sadece farklı bölgeler arası yolculuk yapan hatlar dikkate alınmıştır. Ayrıca, otomatik ücret toplama sisteminden gelen verilerde sadece; "Card ID", "Bus ID", "Transfer Number" ve "Time/date" alanları kalacak şekilde sadeleştirme yapılmıştır.

Yolculuk başlangıç noktasını gösteren binişler "Transfer Number" alanından tespit edilerek, sıfır değeri alması durumunda tutularak, diğer satırlar silinmiştir. Sonuçta, yolculuk izini belirlemek için, "Transfer Number" alanı kullanılarak daha kapsamlı bir B-S matrisi elde edilebilir. Ancak bu aşamada sadece başlangıç noktaları kullanılmıştır. Araç takip sistemine ait verilerin yaklaşık 1/3'ü aktarma içermektedir. Bu orandaki kayıt silindiğinde, sadece yolculukları gösteren 6.3 milyon kayıt geriye

kalmaktadır. Bu işlemden sonra “Transfer Number” alanı artık çok gerekli değildir; araç takip verilerinde sadece “Card ID”, “Bus ID” ve “Time/date” alanları tutulacaktır. Ayrıca yapılan işlemlerde sadece araç takip ekipmanına sahip olan otobüsler için biniş kayıtları dikkate alınmış olup; sonuçta işlem yapılacak 658.000 otomatik ücretlendirme verisi geriye kalmıştır.

Veri madenciliği

Otomatik ücretlendirme ve araç takip sistemlerine ait tablolar birleştirme işlemi için hazır hale getirilmiştir. Birleştirme işleminde, Chicago Transit Agency için hazırlanan yazılım geliştirilerek kullanılmıştır. Her yolcu binişi için, otomatik ücretlendirme ve araç takip veri setlerinin birleşimi için biniş yapılan araç spesifik olarak belirlenmiştir. Sonrasında ise, binişten hemen önceki GPS verisi ile eşleştirilmiştir. Bu araç takip kaydı, kart girişi yapıldığında otobüsün hangi bölgede olduğunu ve ilgili bölgenin hangi kart girişi ile eşleştirileceğini gösterecektir. Eğer, süre bir saati geçtiyse ve bu süre zarfında kart girişi ile bölgebilgisi birleştirilmediyse en son araç takip kaydı kullanılacaktır. Bazı otobüslerde GPS cihazı düzgün bir şekilde çalışmadığından, ancak, 505.000 biniş kaydı ile araç takip kaydı birleştirilebilmiştir.

2.2.1.3.Varış noktasının belirlenmesi

Ulaşım zonlarıyla ilişkilendirilen otomatik ücretlendirme sistemi verileri hazırlandıktan sonra, yolculuk varış noktalarını belirlemek üzere bu adımda, incelenen diğer çalışmalarla benzer kabuller yapılmıştır. Bu kabullerden ilki, “bir yolculuğun başlangıç noktası, bir önceki yolculuğun bitiş noktasıdır.”; ikincisi ise “günün ilk yolculuğunun başlangıç noktası, her zaman günün son yolculuğunun bitiş noktası olmalıdır” kabulüdür. Varış noktasının tespiti için bu kabullere dayanan yazılım hazırlanmış olup; gün boyu yapılan yolculuk sayısı bu kabullerde dikkate alınmamıştır.

Gelinen aşamada, toplam yolculuk değeri dikkate alınarak B-S matrisi oluşturulabilir. Bu matris gün boyu birden fazla yapılan yolculuk bilgilerini içermektedir. Ancak, işlem yapılan örneklem yolculukları, günlük toplam yolculuk sayısına genişletilmelidir.

Varış noktası bilinmeyen yolculukların sisteme katılması için basit bir yöntem izlenmiştir. Bu yönteme göre;her başlangıç bölgesi için, varış bölgesi belirlenen tüm

yolculuklar toplanmış ve belirlenemeyen bölgelere, ilk elde edilen matris (seed matrix) oranlarına göre dağıtım yapılmıştır. Bu dağıtımdan sonra, tüm başlangıç bölgeleri için varış zonları belirlenmiş olmaktadır. Elde edilen matris aslında 505.000 adet kayıt için kesinlik taşımaktadır. Eğer tüm veri kümesi sorunsuz bir şekilde kullanılabilseydi, aynı işlemleri milyonlarca kayıt için benzer bir yöntemle geliştirerek, gerçeğe daha yakın sonuçlar elde edilebilirdi. Ayrıca, tüm otobüslere araç takip sistemi yüklenerek, daha kesin sonuçlara ulaşmak mümkün olabilir.

2.2.1.4.Bazı analiz notları

Sonuçları elde ederken,model kurulum sürecinde muallakta kalan bazı konuları yeniden gözden geçirmek gerekebilir. Bu kapsamda ve modelin daha iyi anlaşılabilmesi için üç başlık altında konuyu özetlemek, sonuçların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır:

1- Bazı otobüs hatlarına ait coğrafi verilerde, hat üzerinde aynı noktada birden fazla otobüs durağı bulunduğu görülmektedir. Ring hatlar için başlangıç ve bitiş durağının aynı olması durumu; ya da sefer boyunca aracın ana ulaşım aksından ayrılarak, aks üzerindeki herhangi bir yerleşim birimine uğrayıp, çıktığı noktadan yeniden aynı aksa dönmesi durumu örnek olarak gösterilebilir. Her iki örnekte de bir durak, iki sefer geçilmektedir. Söz konusu tekrarlı durak verisine ait 84.000 kayıt olup; yaklaşık %0,4 oranındadır. Araç takip verileri ile kesintisiz birleşim yapmak için, bu veriler silinerek veri kümesi sadeleştirilmiştir.Bölgesel düzeyde toplulaştırma yapıldığı için, sonuçlar tekrarlı durak verilerinin silinmesinden etkilenmeyecektir. Ancak, elde edilen daraltılmış B-S matrisi kapsamında daha detaylı bir matris verisi sağlanması isteniyorsa, bazı durak verilerinin silinmiş olması detay veri sağlanmasına engel olacaktır ve yeniden çözümlemeye ihtiyaç duyulacaktır.

2- Genelde, Sao Paulo kentinde yolcular, otobüse bindiklerinde kartlarını okutmamaktadırlar. Otobüslerin ön kısmındaki koltukların bir kısmı girişte ödeme yapmayan yolcular için ayrılmıştır. Bu yolcular, ödeme alanına gelmeden önce bir süre beklerler. Bu durum, belki doğru olmasa da, analiz esnasında dikkate alınmamaktadır.

3- Araç takip verileri incelendiğinde, otobüs filosundaki tüm otobüslerde GPS cihazı bulunmadığı görülmektedir. Yani elde edilen B-S matrisi, tüm sistem araçlarını kapsayan bir matris değildir. Bu yüzden, sistemdeki tüm otobüs yolculuklarını tahmin etmek için, sistem genelinde bir büyütme yapılamamaktadır.

B-S matrisi, 9 Mayıs 2006 tarihli otomatik ücretlendirme sistemi ve araç takip sistemi verileri kullanılarak elde edilmiştir. Toplam veri ile karşılaştırıldığında, kullanılan veri oranı %5, transfer içeren veri oranı %6-7 civarındadır. Kalan %80'in üzerindeki kısım ise, daha önce de bahsedildiği üzere sadeleştirme işlemleri sırasında elenen ve işlemlerde dikkate alınmayan kentin diğer bölgeleriyle ilgili verileri içermektedir.B-S matrisikentin sadece bir bölgesi dikkate alınarak hazırlanmıştır.

2006 yılına ait otomatik ücretlendirme sistemi verileri ile hazırlanan çalışma sonuçları ile, 1997 yılında yapılan anket verileri sonuçları (mevcut en güncelB-S matrisi) karşılaştırılmıştır. Her iki matris de aynı zonlar için toplulaştırılmış ve her iki analiz yılı için de zonal yapıda önemli değişiklikler bulunmamaktadır. Bu aşamada öncelikle sonuçlar gözden geçirilmiş olup; sonrasında da gelecekte yapılacak çalışmalar için dikkat edilmesi gereken hususlarda tavsiyelerde bulunulmuştur.

2.2.1.5.2006 Yılı sonuçlarının analizi ve 1997 yılı B-S matrisi ile karşılaştırılması

Sao Paulo kentinin kuzey batısından başlayan ve kentin diğer bölgelerinde sonlanan toplam yolculuk değerleriyle, 1997 yılına ait söz konusu alandan başlayan yolculuk değerleri Şekil 2.10'da görüldüğü şekilde karşılaştırılmıştır.

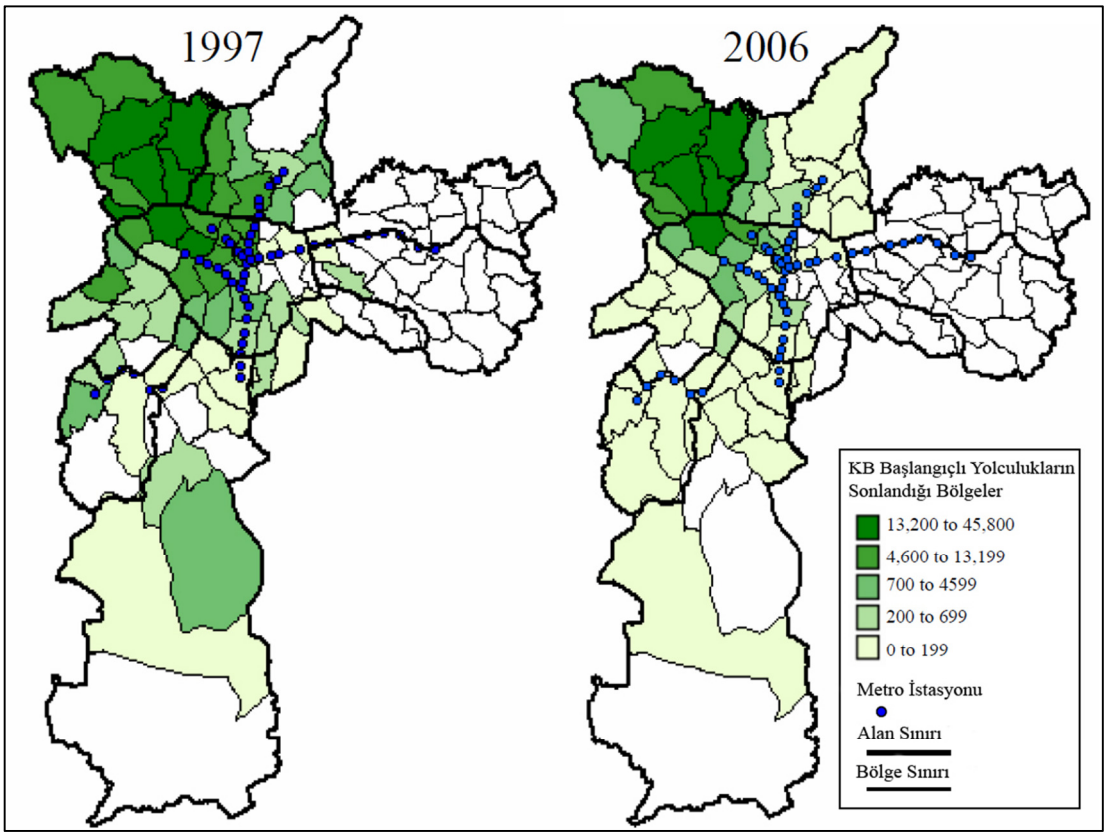

Şekil 2.10: Kuzeybatı bölgesinden başlayan yolculukların karşılaştırılması (Farzin, 2007).

Bu haritaya göre kuzeybatı bölgesinden başlayan ve kent genelindeki diğer bölgelere dağılan yolculuklar koyu gölgelendirme ile gösterilmiştir. Görüldüğü gibi, 1997 ve 2006 yılları için kuzeybatı bölgesinden başlayan yolculukların çoğu aynı bölgelerde sonlanmaktadır. Bununla birlikte, 1997 haritasında güney bölgelere yapılan daha fazla yolculuk görülmektedir. Bunun sebebi, araç takip sistemi ekipmanlarına sahip olmayan araçlar, tamamlanmamış yolculuk bilgileri ve analiz edilmeyen transfer bilgileridir. Sonuçta, her iki analize ait toplam değerler karşılaştırılmıştır ve karşılaştırma sonucunda, nüfusun artması, toplu taşıma ağının gelişmesi gibi sebeplerle 2006 yılına ait değerlerin daha yüksek olması beklenirken daha düşük olduğu görülmektedir. Aradaki farklılık, 2006 yılı için yapılan B-S matrisi çalışmasına dahil edilmeyen, nakit ödeme ile sisteme giriş yapan yolculuklardan kaynaklanmaktadır. Özetlenecek olursa, 2006 yılı için tamamlanmayan yolculuklardan dolayı söz konusu fark normal karşılanmıştır. Ayrıca, Şekil 2.10'da, güçlü olan yolculuk talebinin her iki karşılaştırma için de benzer olduğu görülmektedir. Tamamlanmamış yolculuk verileriyle çalışılmış olmasına rağmen, elde edilen matris beklenen talebi göstermiştir.

Kuzeybatı bölgesi için yapılan çalışmayı daha detaylı analiz etmek için 208 numaralı bölgeden başlayan ve diğer bölgelere dağılan yolculuklar incelenmiştir (Şekil 2.11). 208 numaralı bölge, hem merkezi bir konumda olması hem de bu bölge ve çevre bölgeler için araç takip verilerinin erişilebilir olmasından ve bu bölgeden başlayan tüm yolculukların, aynı alan içerisinde bulunan diğer bölgelerde sonlanmasından dolayı tercih edilmiştir.

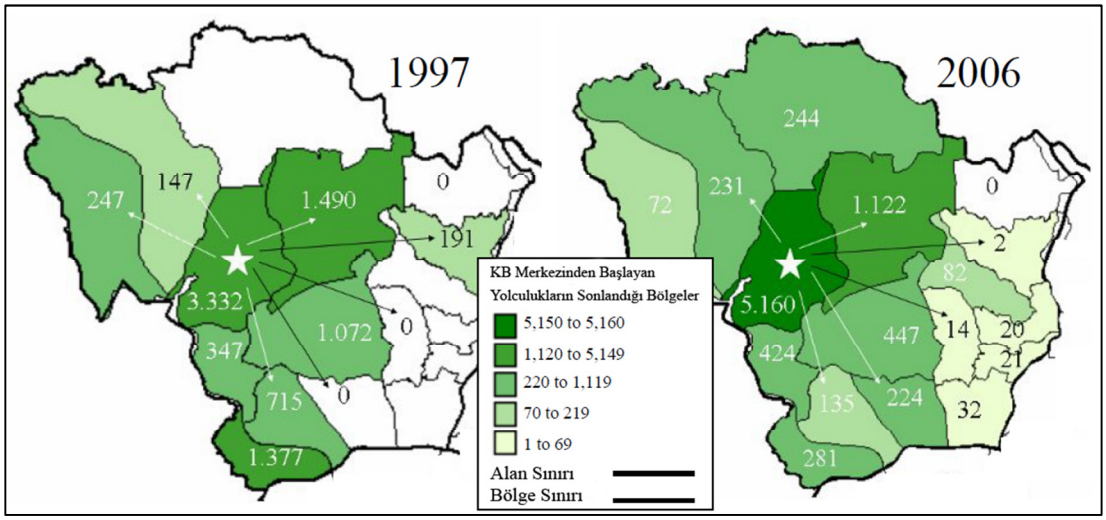

Şekil 2.11: 208 numaralı bölgeden diğer bölgelere yolculuk dağılımının karşılaştırılması(Farzin, 2007).

Şekil 2.13'de sunulan haritalar, söz konusu bölgede sonlanan yolculuk değerlerini göstermektedir. Aynı ölçekte hazırlanan her iki haritada da koyu olan bölgeler, daha fazla yolculuğun o bölgelerde sonlandığını göstermektedir. Benzer olarak Şekil 2.10'da ise, 2006 yılı verileri ile yapılan çalışmada daha az yolculuk değerine ulaşılmış olmasına karşın, her iki analiz yılı için de toplam hacim değerleri birbirine yakın çıkmaktadır (yaklaşık %5). Aynı zamanda, yolculukların çoğunluğunun 208 numaralı bölgede başlayıp; ya aynı bölge içerisinde ya da komşu bölgelerde tamamlandığını görmekteyiz. En önemli sonuçlardan birisi de, otomatik ücretlendirme sistemi bazlı B-S matrisinin, bazı çevre bölgelerde sonlanan küçük B-S akımlarını dahi göstermesidir. Hâlbuki anket verileri kullanılarak hazırlanan matriste, yolculuk sayısı düşük olduğu zaman, bu değer sistem geneline ekstrapole edilmektedir. Yani, küçük akımlar sonuç matrisinde yer almamaktadır. Burada, 2006 yılı verileri ile daha fazla örneklem sayısı yakalanmıştır. Böylece, daha kapsamlı bir B-S matrisi elde edilmiştir.

Çizelge 2.8: Otobüslerden raylı sistemlere aktarma yapan yolcu sayıları (Farzin, 2007).

Raylı Sistem Hat Numarası	Terminal Adı	Raylı Sistem Türü	Otobüsten Raylı Sisteme Yapılan Aktarma Sayısı
1	Tucuruvi – Jabaquara	Metro	3,546
2	Vila Madelena – Alto do Ipiranga	Metro	2,264
3	Barra Funda – Corinthians/Itaquera	Metro	10,014
5	Capao Redondo – Largo Treze	Metro	0
A	Jundiai – Luz	CPTM	2,525
B	Amador Bueno – Julio Prestes	CPTM	3,121
C	Osasco – Jurubatuba	CPTM	747
D	Luz – Rio Grande da Serra	CPTM	0
E	Luz – Estudantes	CPTM	233
F	Bras – Calmon Viana	CPTM	34

Sonuç olarak, Çizelge 2.8'de görüldüğü üzere, transfer bilgileri yapılan analiz kapsamında dikkate alınmamış olmasına rağmen, yolculuk Id'leri ve yolculuk başlangıç segmentleri kullanılarak hazırlanan basit bir sorgu ile ulaşım planlaması için oldukça kullanışlı bir aktarma verisi elde edilmektedir. Buna ek olarak, otobüs ve çok türlü aktarma verileri daha detaylı analiz edilerek işletme ve stratejik planlama çalışmaları için kullanılabilir.

2.2.1.6.Sonuçlar karşılaştırılırken dikkat edilmesi gereken hususlar

Otomatik ücretlendirme sistemi verileri ve anket verileri kullanılarak hazırlanan çalışma sonuçları karşılaştırılırken, her iki veri arasında yaklaşık 10 yıllık bir süre farkının olduğu unutulmamalıdır. Bazı otobüs hatlarına ait güzergah yapısının değişmiş olma olasılığı yüksektir. Yeni işletme konsorsiyumu 2002 yılında kurulmuştur. İki analiz yılı arasında büyüme öngörülen yerlere ilişkin otobüs hatlarında değişiklik yapılmış olması muhtemeldir.

Ayrıca, 2006 yılı verileri ile hazırlanan B-S modeli sadece otomatik ücretlendirme sistemi kullanan yolcu bilgisini içermektedir. Çoğu yolcu akıllı kart kullanıyor olmasına rağmen otobüslerde hala nakit para kullanımı da devam etmektedir. Sistem geneline büyütülmediği sürece elde edilen B-S matrisi, akıllı kart kullanmayan yolcu sayılarını içermeyecektir. Akıllı kart kullanımı ile, 2 saat içerisinde 3 adet ücretsiz aktarma yapılabilmektedir. Akıllı kart kullanan yolcular daha fazla transfer yapmaktadırlar. Sistem genelinde aktarma yapanların oranı %34 olarak belirlenirken; otomatik ücretlendirme verilerine göre aktarma oranı %50'dir.

Son olarak, 2006yılı için hazırlanan B-S matrisi içerisinde, sadece araç takip sistemi bulunan otobüsleri kullanan yolcu sayıları yer almaktadır. Sao Paulo kentinin kuzeybatı bölgesinde, aktarmalar ve dönüş yolculukları büyük oranda araç takip sistemine dahil olan otobüslerle gerçekleşmektedir. Ancak, araç takip sistemi verilerine girmeyen, kentin farklı alanlarından, otobüslere aktarma yapan dönüş yolculukları için araç takip veri kaydı bulunmamaktadır. Bunun anlamı, varış noktası hemen belirlenememekte ve varış noktası, benzer başlangıcı olan diğer yolculuklar için belirlendiği zaman, toplam yolculuk mesafesi daha düşük tahmin edilmiş olacak ve belirlenen varış noktaları, GPS bulunan otobüslere tekrarlı giriş yapan yolculuklar oranında atanacaktır. Bu gecikmelere rağmen ilk sonuçlar, yeni gelişme sürecinin uygulanabilirliğine karar vermek için,2006 B-S matrisinin önceki verilerle karşılaştırılmasına imkân sağlamaktadır.

2.2.1.7.Sonuçlar

Donanım ve veri depolama fiyatlarının düşmesiyle birlikte, birçok toplu taşıma işletmecisi, yüksek boyutlarda otomatik ücretlendirme sistemi verileri tutmaya başlamışlardır. Ancak, eş zamanlı olarak gelişen planlama ve performans ölçümü uygulamalarından faydalanmamaktadırlar. Bu çalışmada ana hatlarıyla, klasik yöntemlerle elde edilen ve en önemli planlama girdisi olarak kullanılan B-S matrisini gelişmiş yöntemlerle elde etmek üzere, örnek bir uygulama geliştirme tekniği anlatılmıştır. Bu, ulaştırma alanında bir gelişimin ve eldeki tüm verilerin planlama için yararlı bir bilgi haline getirilmesi konusunda başlangıç niteliğinde bir örnektir.

Özetle bu çalışma, Sao Paulo otobüs sistemleri için, durak, araç takip ve otomatik ücretlendirme sistemi verilerinin birlikte kullanılmasıyla adım adım B-S matrisinin gelişimini göstermektedir. Burada kullanılan metot, daha önce Chicago'da da çalışılmıştır. Ancak, sistem yapısı, kullanılan verinin büyüklüğü, daha güvenilir GPS verileri kullanılması ve elde edilen sonuç verileri gibi konulurda farklılıklar bulunmaktadır. İlk sonuçlar, elde edilen B-S matrisi değerlerinin makul ve mantıklı sınırlar içerisinde kaldığını göstermektedir. Ayrıca, otomatik ücretlendirme sistemi verileri kullanılması sayesinde, daha büyük örneklem verisi kullanılarak daha detaylı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Bu çalışmada birçok konunun çözümü ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Örneğin, ileride yapılacak çalışmalarda aktarma verilerinin dahil edilmesi, ya da daha sağlıklı

durak verilerinin kullanılmasıyla daha detaylı bir B-S matrisi elde edilebilir. Buna ilaveten, araç takip sisteminin tüm otobüs filosunda çalışır hale gelmesiyle birlikte, akıllı kart kullanmayan yolcu sayılarının sistem geneline büyütülmesi işlemi daha kolay olacak ve daha doğru sonuçlara ulaşılacaktır.

2.2.2 Toplu ulaşım planlaması için otomatik ücretlendirme sistemi verilerinin önemi: Raylı toplu ulaşım sistemi için B-S matrisi tahmini

Fabio Gordillo tarafından hazırlanan bu çalışma, Londra Metrosu (Underground) genelinde B-S matrisi tahmini için otomatik ücretlendirme sistemi verileri ile anket verilerinin entegrasyonu hakkında bilgi vermektedir. Oyster Card veri yapısı ve Londra'da uygulanan otomatik ücretlendirme sistemlerinden bahsedildikten sonra çalışma boyunca izlenecek yöntem ve elde edilen sonuçlardan bahsedilmiştir.

Oyster Card kullanıcılarının sisteme giriş ve çıkış kayıtları, TfL planlamacıları için geniş çaplı bir veri kümesi oluşturmaktadır. Bu veri kümesi ile oluşturulacak B-S matrisi değerlerinin daha güvenilir olması için anket verileri ile de karşılaştırma yapılması uygun olacaktır. Bu süreci 3 aşama olarak incelenebilir:

1- B-S matrisine altlık oluşturacak verilerin analizi,

2- Önerilecek yöntem,

3- Sonuçların sunumu ve 2004 anket verilerinden elde edilen B-S matrisi değerleriyle karşılaştırılması.

2.2.2.1 B-S matrisine altlık oluşturacak verilerin analizi

TfL planlama bölümü, 4 haftalık periyotlar halinde tüm seneyi incelemektedirler. İlk periyot her zaman 1 Nisan tarihinde başlamaktadır (1 Nisan – 29 Nisan). Bu çalışma da senenin ilk periyodu için yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen Oyster Card verileri, tüm giriş-çıkış kayıtlarını içermektedir. Bunlarla beraber tutulan veriler şöyle gruplanabilir:

i) Tamamlanmayan yolculuk kayıtları: Kullanıcıların Oyster Card ile sisteme giriş yapıp; çıkış yapmama durumdur.

ii) Başlangıcı olmayan yolculuk kayıtları: Kullanıcıların sisteme giriş yaparken Oyster Card kullanmamaları; sistemden çıkış yaparken kullanmaları durumudur.

iii) Yolculuk ifade etmeyen kayıtlar: Bu tür kayıtlar genelde, istasyon personelinin kullanması sonucu aynı istasyon üzerinde, kısa süreli giriş çıkış yapılması durumunda oluşmaktadır.

2.2.2.2. İstasyon bazında giriş-çıkış sayılarının tahmini

Çalışma periyodu olarak seçilen 1. periyot için, hafta içi günler arasında, ortalama giriş-çıkış yapılan gün, istasyon bazlı tahmin için uygun çalışma günü olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada, "kontrollü" (Fully Gated – FG) ve "kontrolsüz" (Non-Fully Gated – NFG) giriş-çıkış yapılan istasyonlar içi iki farklı durum dikkate alınmıştır.

i) Kontrollü istasyonlarda giriş-çıkış değerlerinin belirlenmesi

Kontrollü istasyonlarda kullanıcılar, giriş-çıkışlarda Oyster Card ya da manyetik bantlı bilet kullanmak zorundadırlar. Yani, daha önce de bahsedilen 205 adet istasyon için, otomatik ücretlendirme sistemi verileri ile doğrudan giriş-çıkış değerlerine ulaşılabilmektedir (Şekil 2.12).

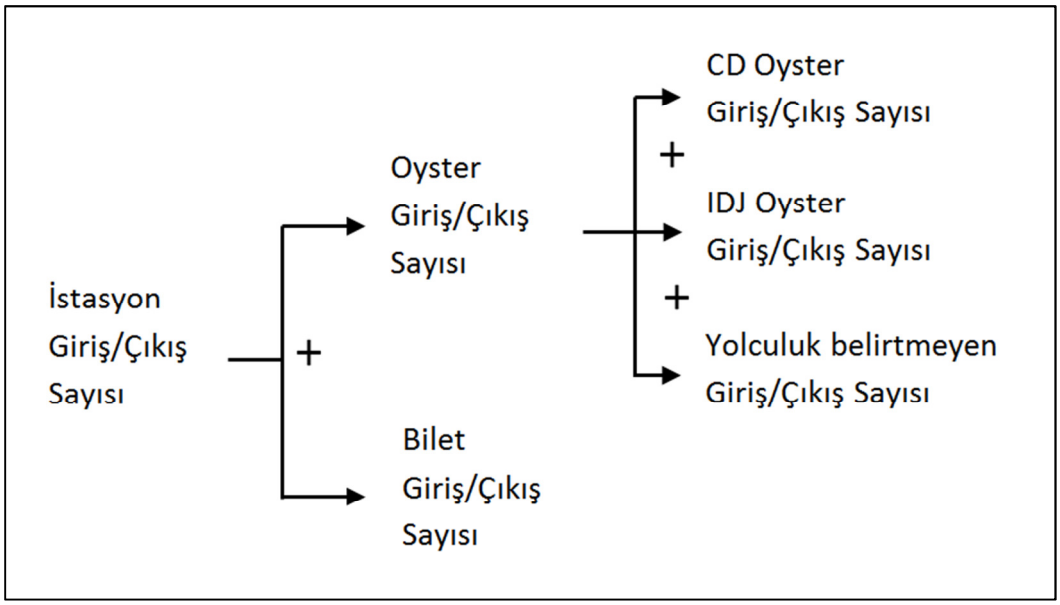

Şekil 2.12: Otomatik ücretlendirme sistemi verileri arasındaki ilişki (Gordillo, 2006).

Kontrollü istasyonlarda, 2006 yılının ilk periyodu için yapılan çalışmada, sonuçlar giriş ve çıkış tahminleri olarak ayrı ayrı belirlenmiştir. Ayrıca, giriş ve çıkış tahminleri 2004 yılı anket çalışmaları ile doğrulanmıştır. Şekil 2.13 ve Şekil 2.14'de anket sonuçları ile tahminlerden elde edilen değerler karşılaştırılmıştır.

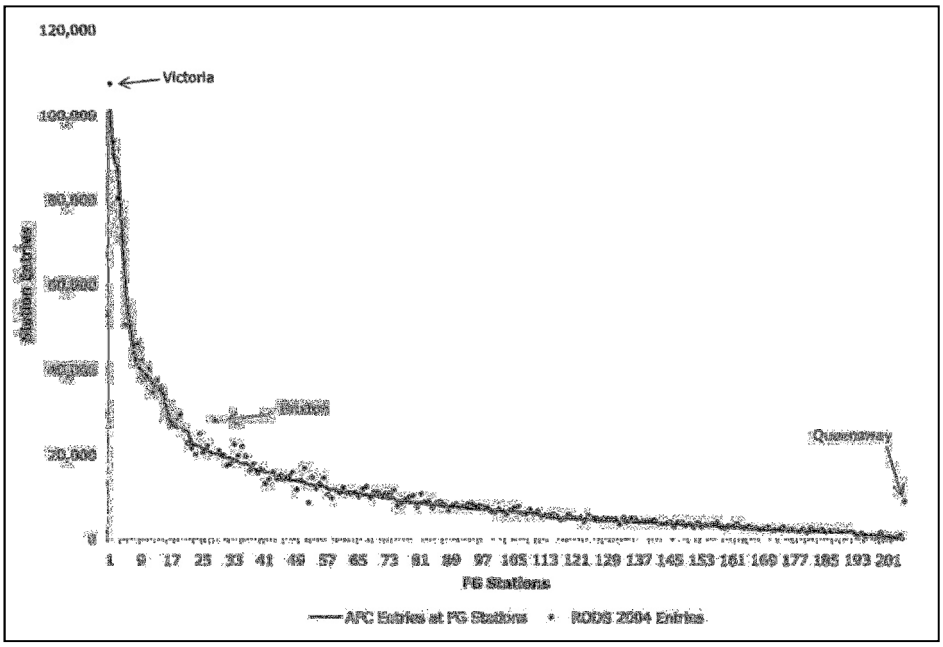

Şekil 2.13: Kontrollü istasyonlardaki giriş değerlerinin karşılaştırılması (Gordillo, 2006).

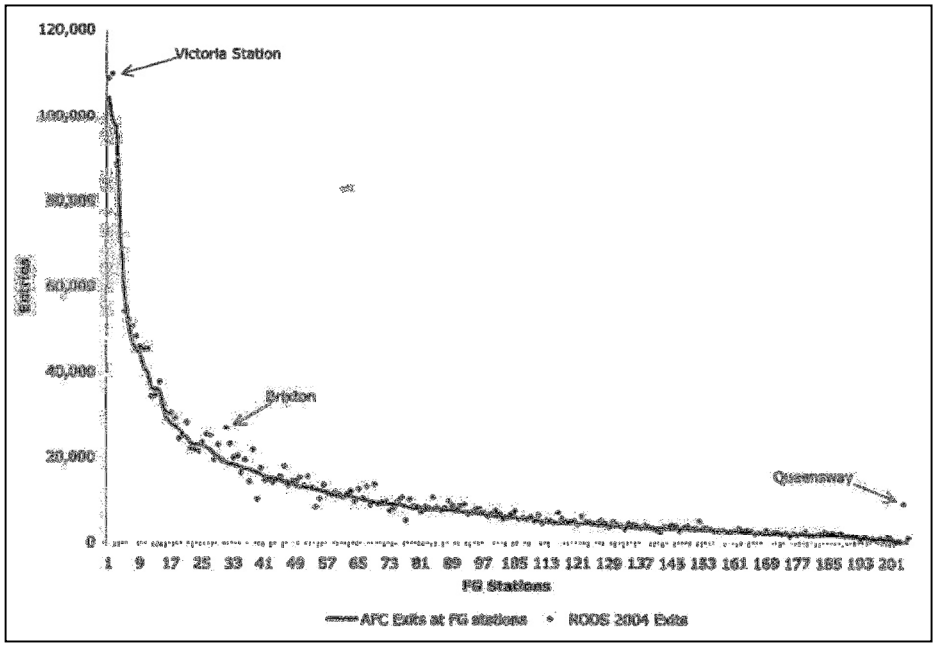

Şekil 2.14: Kontrollü istasyonlardaki çıkış değerlerinin karşılaştırılması (Gordillo, 2006).

Şekil 2.13 ve Şekil 2.14'de görülen 2006 tahmin değerleri ile, 2004 anket sonuçları arasındaki büyük benzerlik, görsel bir kanıt niteliği taşımaktadır. Ayrıca bu verilerden elde edilebilecek "ortalama hataların karesinin karekökü" (root mean square error - RMSE) değerlerine ait yüzdeler de sayısal değerlendirme yapma

imkanı sağlayacaktır. Yani %15 ve %17 olarak bulunan %RMSE değerleri tahminler arası benzerliği destekler niteliktedir.

Victoria, Brixton ve Queensway istasyonları ile ilgili değerler arasında ciddi farklılıklar görülmektedir. Örneğin, Queensway İstasyonu incelenecek olursa; 2004 yılında yapılan bakım çalışmasından dolayı biniş verileri "sıfır" olarak görülmektedir. Halbuki anket verilerine göre bu değer 10.000'in üzerinde çıkmaktadır.

ii) Kontrolsüz istasyonlarda giriş-çıkış değerlerinin belirlenmesi

Kontrolsüz istasyonlardan giriş-çıkış yapan kullanıcı sayıları, otomatik ücretlendirme sistemi verileri kullanılarak tespit edilememektedir. Bu istasyonlarda, sayım yapılarak giriş ve çıkış değerleri belirlenmektedir. Sayımlardan elde edilen değerler, otomatik ücretlendirme sistemi verilerine eklenerek tahmin çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Şekil 2.15).

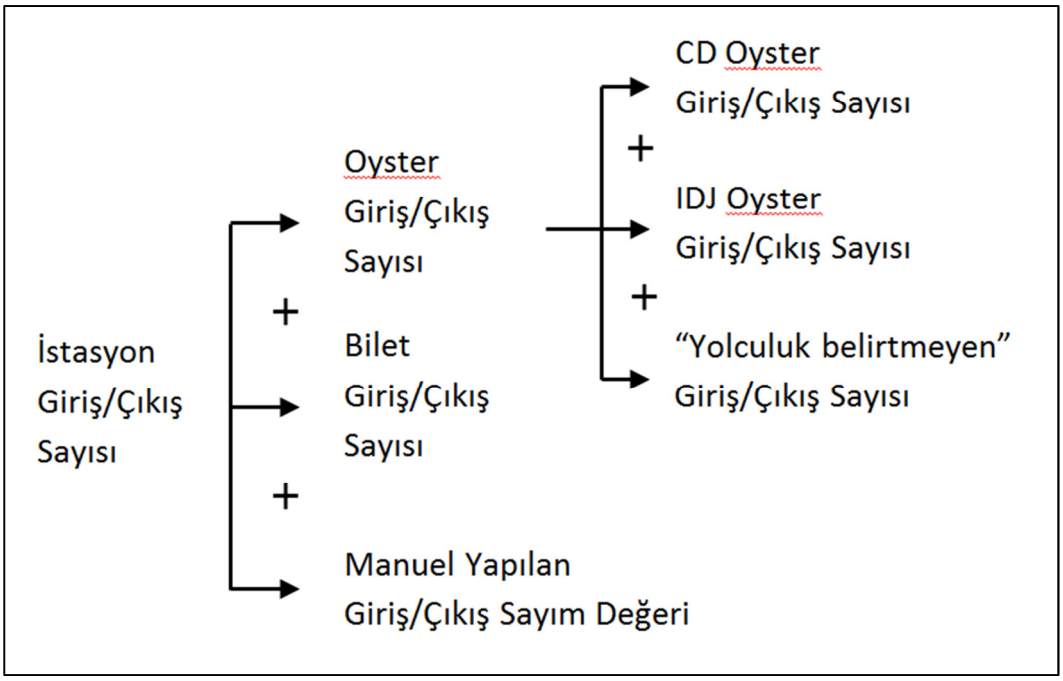

Şekil 2.15: Otomatik ücretlendirme sistemi verileri ve sayım değerleri arasındaki ilişki (Gordillo, 2006).

Yapılan çalışmada, otomatik ücretlendirme sistemi verileri yardımıyla giriş-çıkışların hesaplanması basitçe ifade edilmiştir. Ancak yukarıdaki şekilde de belirtildiği üzere sayım verilerinin eklenmesi sonucu bazı konuların irdelenerek tahmin işlemleri gerçekleştirilmelidir:

a. Otomatik ücretlendirme verileri ile tahmin işlemleri, ilk periyoda (Nisan, 2006) göre yapılırken; TfL, sayım çalışmalarını Kasım Ayı'nda yapmaktadır.

b. Metro ve şehirlerarası raylı sistemlerinin ortak istasyonlarında, giriş-çıkışlarda herhangi bir ayrım olmadığı için, bu değerler sayım yapılarak tespit edilmektedir. Bu yüzden metro giriş-çıkış sayıları gerçek değerine göre abartılı çıkmaktadır.

c. Sayım verileri, giriş-çıkışlarda Oyster Card kullanan yolcu sayılarını da içermektedir. Bu yüzden, otomatik ücretlendirme sistemine ait verilerle sayım verileri birleştirildiğinde, aynı yolcu toplam sayıya iki defa eklenmiş olmaktadır.

Kontrollü istasyonlar için bulunan tahmin değerleri ve kontrolsüz istasyonlar için yapılacak çalışmalarda dikkate alınacak hususlar yukarıda belirtilmiştir. Kontrollü istasyonlardan elde edilen değerlerle anket sonuçlarının oldukça benzer olduğu gözlemlenmiştir. Kontrolsüz istasyonlar için meydana gelebilecek hataları önlemek için makul bir kabul yapmak gerekmektedir. Denklem 2.2'de, kontrolsüz istasyonlarda giriş değerlerinin belirlenmesi için yapılan kabul görülmektedir.

$$MC_Entries(i) = \max\big(min\big(RODS_Entries(i) - AFC_Entries(i), MC_Entries(i)\big), 0\big) \qquad \textbf{(2.2)}$$

MC_Entries(i) : i istasyonu için atanacak sayım değeri

RODS_Entries(i): RODS2004 anket verisine göre, i istasyonu için toplam giriş sayısı

AFC_Entries(i): i istasyonu için, haftaiçi günlerde, otomatik ücretlendirme verilerinden elde edilen ortalama giriş sayısı

MC_Entries(i): i istasyonunda Kasım 2004 tarihi için toplam sayım değerleri

Ayrıca, kontrolsüz istasyonlarda çıkış değerlerinin hesaplanması için de benzer bir denklem kullanılmıştır. Elde edilen çıkış değerleri ile anket verilerinden sağlanan çıkış değerleri karşılaştırıldığında, King's Cross ve Stratford istasyonlarına ait çıkış değerleri arasında ciddi farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu istasyonlara ait çıkış değerleri için anket verilerinden sağlanan değerler doğru olarak kabul edilmiştir.

Kontrollü istasyonlara ait giriş-çıkış değerlerindeki hata oranlarının karşılaştırıldığı gibi söz konusu 68 kontrolsüz istasyonda yapılan çalışmalardaki hata oranları

karşılaştırılmıştır. Buna göre, giriş sayıları için %RMSE değeri %5 olarak hesaplanmıştır. Buna karşın, çıkış sayıları için bu değer %21 olarak bulunmuştur. Çıkış sayılarında belirlenen bu büyük oran yukarıda da bahsedildiği gibi King's Cross ve Stratford istasyonlarına ait çıkış değerlerinin yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. Bu iki istasyona ait sayılar gözardı edildiğinde ise %RMSE değeri %6 olarak bulunmaktadır.

iii)Giriş ve çıkış değerleri ile ilgili yapılan çalışmanın özeti

Yukarıda bahsedilen her iki istasyon türü için de belirlenen %RMSE değerleri, sistem düzeyinde biraraya getirildiğinde, giriş sayıları için %RMSE değeri, %12; çıkış sayıları için ise %18 olarak hesaplanmıştır. Bu oranlar, sistem düzeyindeki tahminlerin, istasyon düzeyinde belirlenen anket çalışması sonuçları ile oldukça benzer olduğunu göstermektedir.

Sistem düzeyinde yapılan karşılaştırmadan 3 önemli sonuç çıkarılmıştır:

1- 2006 yılının 1. Periyodu için giriş sayıları, çıkış sayılarından 26.458 adet daha fazla olarak bulunmuştur. Bu sayı %0,8 gibi küçük bir orana karşılık gelmekle birlikte, bu farklılıktamamlanmayan yolculuklar ve bilet kullanımlarından kaynaklanmaktadır.

2- Çalışma yapılan dönemde bulunan toplam yolculuk sayısı, 2004 yılı Kasım Ayı'nda elde edilen sonuçlara göre %3 daha düşüktür. Bu oranın, sezonluk yolculuk farklılıkları ve Paskalya Tatili'nden kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

3- Metro yolculuklarının yarısından fazlası (%54) için başlangıç ve varış noktası kesin olarak belirlenen Oyster Card verisi bulunmaktadır.

2.2.2.3. Büyütme faktörünün belirlenmesi

Büyütme faktörü iki aşamalı olarak belirlenmiştir. Birinci aşamada, tüm metro kullanıcıları için başlangıç ve varış noktaları kesin olarak belirlenmiş (Completly Documanted–CD) Oyster Card veri kümesinin büyütülmesi ile ilgili konular tartışılmıştır. İkinci aşamada ise, metodoloji hakkında bilgiler verilmiştir. Ve yapılacak değerlendirme çalışması için, elde edilen matrisin sadece 2004 yılı anketlerinden elde edilen matris ile karşılaştırılacağı ve iki veri kümesi arasında farklılıklar bulunduğu konusu unutulmamalıdır.

Yolculuk modeli içeren CD Oyster Card veri kümesi

Toplam B-S ikili sayıları karşılaştırıldığında, anket tahminlerinin, olası B-S ikililerinin %41'ini yakalayabildiği; CD Oyster Card verilerinden yakalanan ikili sayısının ise %73 gibi yüksek bir orana ulaştığı görülmektedir. Bu sonuç, CD Oyster Card verileri ile yakalanan 25.258 B-S ikilisinin anket verileri ile tespit edilememiş olduğunu, anket verilerine göre metro yolculuklarının ne kadar farklı olduğunu ve CD Oyster Card verileri ile metro yolculuklarının daha iyi karakterize edilebileceğini açıkça göstermektedir. Ayrıca, CD Oyster Card verileri ile yakalanamayan sadece 1.018 ikili varken; CD Oyster Card verileri ile tespit edilen ancak anket verilerinin yakalayamadığı 26.549 adet ikili bulunmaktadır.

Yolculuklar incelendiğinde, B-S ikilileri arasında anketlerden elde edilen yolculukların sadece %0,83'ü yakalanmaktadır. Ancak, bu yolculukların %43'ü içerisinde kapalı olan Heathrow Terminal 4 ve Queensway istasyonları bulunmaktadır. Bu yolculukların matris içerisinde bulunmaması gerektiği açıkça görülmesine rağmen, bu yolculuklar anket veri kümesi içerisinde bulunmaktadır. Eğer bu ikililer ihmal edilirse, anket verilerinden elde edilen B-S ikililerinin %0,47'si (913/193.249) yakalanmış olacaktır. Diğer yandan, CD Oyster Card verilerinden elde edilen yolculukların ise %9'u (155.042/1.728.022) yakalanmış olacaktır. Bu analizden iki ana sonuç çıkarılmıştır:

1- CD Oyster Card verileri kullanılarak, anket verilerindeki tüm yolculukların yakalandığı varsayılabilir.

2- Çok sayıda B-S ikilisi olması durumunda, anket verileri sapma göstermektedir.

CD Oyster Card verileri kullanılarak, anket verilerindeki tüm B-S ikililerinin yakalanmış olduğu gösterilirken, bazı sebeplerden dolayı bu sayı olması gerekenden daha düşük olarak sunulmuştur. Bu sebepler:

- Tamamlanmayan yolculuklar NFG istasyonlarda daha fazla görülmektedir. Yolcuların, bu istasyonlarda Oyster Card kullanmadan geçiş yapmasından dolayı NFG istasyonlara ait veriler, veri kümesi içerisinde daha düşük oranlarda bulunmaktadırlar.

- Şehirlerarası demiryollarında Oyster Card kullanılmadığından, bu hatlara entegre olan NFG istasyonlarda kullanıcılar genelde biletli geçiş yapmaktadırlar.

Yukarıda bahsedilen her iki sebepten ötürü, yolculuk sayıları olması gerekenden daha az çıkmaktadır. Bu durum CD Oyster Card verileri ile anket verilerinin karşılaştırılması sonucu ortaya çıkmıştır. Anket verilerinde %29 olarak belirlenen NFG istasyon girişleri, CD Oyster Card verileri ile %21 olarak belirlenmiştir. Bu farklılıklar istasyon düzeyinde çalışma yapıldığında ortaya çıkmaktadır. Özetlenecek olursa; belirtilen sebeplerden dolayı Oyster Card verisi için bir düzeltme yapılması, bu yüzden de bir büyütme faktörü belirlenmesi gerekmektedir.

Büyütme faktörü, CD Oyster Card veri kümesi içerisindeki sapmaların düzeltilerek, veri kümesinin tüm yolculukları gösterecek şekilde hazırlanmasını sağlamak üzere kullanılmıştır. Denklem 2.3'de istasyon giriş değerleri toplamı için CD Oyster Card veri kümesinin büyütülmesinde kullanılan denklem sunulmaktadır.

$$\sum_{i=1}^{273} [CD(A,i) \times RowFactor(A,i)] = E(A) \qquad \textbf{(2.3)}$$

CD(A,i): A istasyonundan i istasyonuna yapılan toplam yolculuk sayısı

RowFactor(A,i): A istasyonundan i istasyonuna yapılan yolculuklar için satır büyütme faktörü

E(A): A istasyonuna yapılan toplam giriş sayısı

RowFactor(A,i) değeri, Denklem 2.4 kullanılarak tüm (A,i) ikilileri için hesaplanacaktır. Bu denklem kullanılarak, FG ve NFG istasyonlar için farklı büyütme faktörü hesaplanarak, CD Oyster Card veri kümesi içerisindeki sapmalar düzeltilmiştir.

$$RowFactor\ (A,i) = \begin{cases} \frac{CD_{FG}(A)+ND_{FG}(A)}{CD_{FG}(A)}\ if\ i \in FG \\ \frac{CD_{NFG}(A)+ND_{NFG}(A)}{CD_{NFG}(A)}\ if\ i \in NFG \end{cases} \qquad \textbf{(2.4)}$$

FG = {Fully Gated Stations}={S1,S2,…,S205}

NFG = {Non-Fully Gated Stations}={S206,S207,…,S273}

$CD_{FG}(A)$: A istasyonundan tüm FG istasyonlara yapılan yolculuklara ait CD Oyster Card kayıt sayısı

$CD_{NFG}(A)$: A istasyonundan tüm NFG istasyonlara yapılan yolculuklara ait CD Oyster Card kayıt sayısı

$ND_{FG}(A)$: A istasyonundan tüm FG istasyonlara yapılan yolculuklara ait ND Oyster Card kayıt sayısı

$CD_{NFG}(A)$: A istasyonundan tüm NFG istasyonlara yapılan yolculuklara ait ND Oyster Card kayıt sayısı

$CD_{FG}(A)$ ve $CD_{NFG}(A)$ değişkenleri, FG ve NFG istasyonlara yapılan yolculuk sayısını göstermektedir. Bu değişkenlere ait değerler doğrudan CD Oyster veri kümesinden elde edilmiştir. $ND_{FG}(A)$ ve $ND_{NFG}(A)$ değişkenleri ise ND (Non-Documented) yolculuk sayısını göstermektedir. Bu değişkenlere ait değerler bilinmemektedir. Fakat Oyster veri kümesindeki sapma miktarının sadeleştirilmiş CD Oyster tabanlı yolculuklara oranlanması gerekmez. Bunun yerine sapma miktarını düzeltmek için, FG ve NFG istasyonlar için belirlenen anket tabanlı yolculuklara oranlanacaktır. Bu işlemler için kullanılan eşitlikler Denklem 2.5'de verilmiştir.

$$ND_{FG}(A) = min\left[\left(\frac{RODS_{FG}(A)}{RODS\ (A)} \times E(A)\right) - CD_{FG}(A), E(A) - CD(A)\right] \quad \textbf{(2.5)}$$
$$ND_{FG}(A) = E(A) - CD(A) - ND_{FG}(A)$$

Bu denklemlere göre,

$RODS_{FG}(A)$:2004 yılı anket çalışmasına göre A istasyonundan diğer FG istasyonlara yapılan yolculuk sayısı

RODS(A) : 2004 yılı anket çalışmasına göre, A istasyonu başlangıçlı yolculuk sayısı

CD(A) : CD Oyster yolculuklarına göre, A istasyonu başlangıçlı yolculuk sayısı toplamıdır.

$RODS_{FG}(A)$ ve RODS(A) değişkenleri, anket tabanlı olarak, A istasyonundan FG istasyonlara ve sırasıyla tüm istasyonlara yapılan yolculuk sayısını göstermektedir. Bu değişkenlerin oranı, FG istasyonlar için anket verilerinden elde edilen yolculuk yüzdesini vermektedir. CD(A) değeri, doğrudan CD Oyster veri kümesinden elde edilen, A istasyonundan başlayan CD yolculuklarının toplam sayısını göstermektedir.

$ND_{FG}(A)$ ve $ND_{NFG}(A)$ sonuç değerleri daha önce Şekil 2.21' de verilen denklem, satır büyütme faktörünü belirlemek üzere kullanılmıştır. Sonuç olarak, CD Oyster veri kayıtları uygun katsayı (row factor) ile çarpılarak B-S matrisi elde edilir.

2.2.2.4. Satır – sütun dengelemesi

Önceki bölümde elde edilen B-S matrisi sadece istasyon giriş toplamları ile eşleştirilmiş; çıkış toplamları dikkate alınmamıştı. Tekrarlanan Orantılı Uygunluk (Iterative Proportional Fitting – IPF) işlemleri ile elde edilen matrisin giriş ve çıkış toplamlarına göre eşleştirilmesi mümkün olmaktadır. Bu işlemleri kısaca aşağıda açıklanmıştır:

1- B-S matrisinin her hücresi, -yani her istasyon için- spesifik sütun düzeltme katsayıları ile çarpılır. Bu işlem sonucunda, istasyon çıkış (sütun) değerlerinin eşleştirildiği, giriş (satır) değerlerinin dikkate alınmadığı yeni bir B-S matrisi elde edilir.

2- Bu B-S matrisinin hücreleri de spesifik satır düzeltme katsayıları ile çarpılır ve yeni bir matris oluşturmak üzere, istasyon giriş toplamları ile eşleştirilir. İstasyon çıkış değerleri toplamı dikkate alınmaz.

3- Satır ve sütun değerleri dengelenene kadar ya da hedef değer ile küçük farklılıkta değerler elde edilene kadar bu işlemler tekrarlanır.

Sütun düzeltme katsayısı, her istasyon için hedeflenen çıkış toplam değerlerinin istasyon çıkışlarının en güncel değerleri ile bölünmesiyle hesaplanır. Benzer şekilde satır düzeltme katsayıları da hesaplanmaktadır. Bu çalışmada, IPF algoritması MS Excel programı içerisindeki Visual Basic derleyicisi yardımıyla geliştirilmiştir. İşlem süresince beş iterasyon yapılması halinde, istasyon giriş ve çıkış toplam değerlerine oldukça yakın değerler elde edilebilmektedir.

2.2.2.5. İşlem sonuçlarınınanalizi

2006 yılının 1. periyodu için hazırlanan uygulama sonuçlarının analizi, hazırlanan B-S matrisi ile anket verilerinden elde edilen sonuçların karşılaştırılması şeklinde yapılmıştır. Bu bölümde özellikle, kontrolsüz (NFG) istasyonlardaki yolculuk oranlarının düzeltilmesi ve yolculuk modelleri arasındaki farklılıklar incelenmiştir.

Kontrolsüz (NFG) istasyonlardaki yolculuk oranlarının düzeltilmesi

Yolculuk oranları incelendiğinde, CD Oyster verisinden elde edilen B-S matrisine göre NFG istasyonların kullanım oranı %21olarak belirlenmiştir.Matrisin düzeltilmesi sonucu ise bu oran %28 olarak hesaplanmıştır. Anket verilerine göre ise bu oran %29'dur. İstasyon oranları düzeltilmiş olup; bu değerlerle anket verilerinden

elde edilen değerler karşılaştırılabilir durumdadır. İstasyon değerlerinin oldukça benzer olduğu görülmektedir. Bu benzerlik %13 olarak belirlenen %RMSE değeri ile de desteklenmektedir.

Yolculuk modelleri arasındaki farklılıklar

En fazla yolculuğa sahip 200 adet B-S ikilisi Şekil 2.23'de görülmektedir. Bu grafiğe göre, her iki B-S matrisi arasında önemli farklılıklar olmasına rağmen,Oyster Card ve anket tahminlerinden elde edilen değerler aynı karakteristiktedir. Bu grafik aynı zamanda, Oyster Card bazlı tahminleri destekleyen iki önemli özelliği de göstermektedir:

1- 2004 yılı anket tahminlerine göre, Waterloo ve Bank & Monument İstasyonları arasında, Oyster Card verilerinden çok daha fazla sayıda yolculuk bulunmaktadır. Ancak, Nisan 2006'da, Waterloo ve City hattı, o tarihlerde bakımda olan bu iki istasyona doğrudan bağlanıyordu. Sonuç olarak, bu iki istasyonu kullanan yolcuların çoğu, daha kullanışlı bir güzergah oluşturduğu ve doğrudan tren bağlantısı olduğu için büyük olasılıkla komşu istasyonlara geçmektedirler.

2- Anket tahminlerinden elde edilen B-S ikilileri sayısı, genişletilmemiş CD Oyster Card değerlerinin çok daha altındadır. Şekil 2.16'de görüleceği üzere, King's Cross/St. Pancras İstasyonu'ndan Stratford İstasyonu'na yapılan yolculuk tahminleri buna örnek olarak verilebilir. Bu durum, bazı B-S ikilileri arasındaki yolculuk sayılarının, anket verileri kullanılarak olduğundan daha düşük tahmin edildiğine dair bir kanıt niteliğindedir.

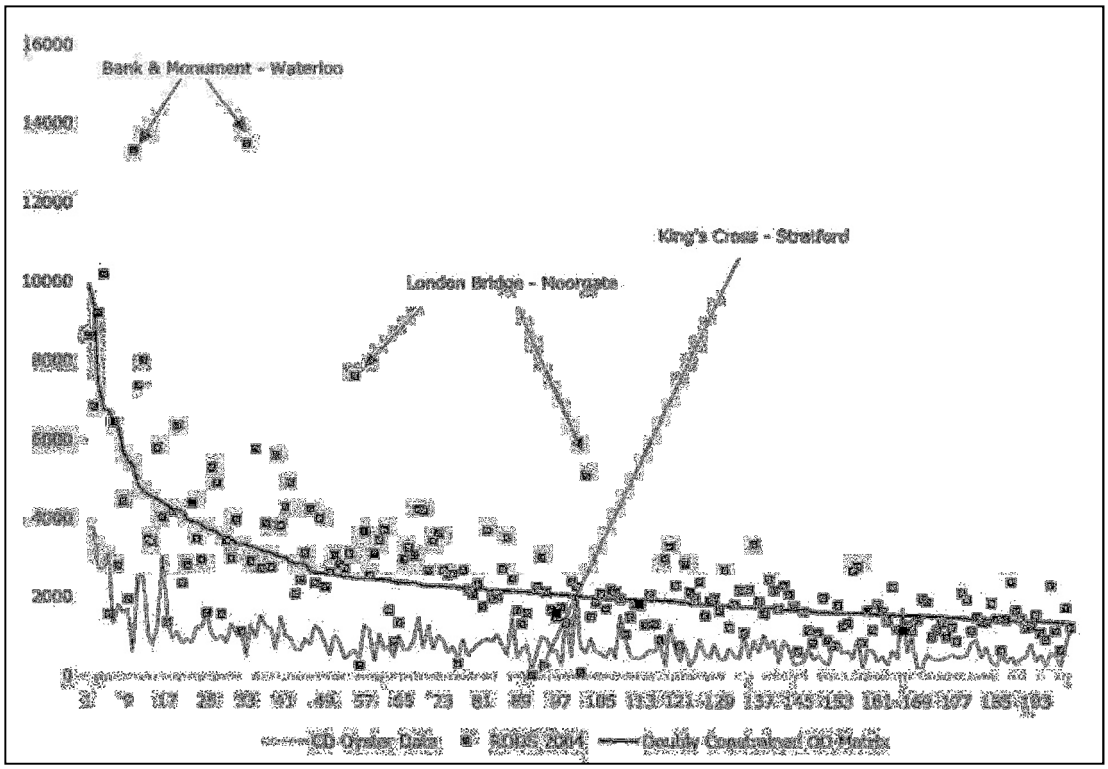

Şekil 2.16: En fazla binişe sahip 200 adetB-S ikilisinin incelenmesi (Gordillo, 2006).

2.2.2.6. Sonuçlar

Bu çalışmada, AFC sistemi sayesinde birçok istasyonda giriş ve çıkış değerleri belirlenebilen Londra Metro Hatları için B-S matrisi tahmini yapmak üzere bir yöntem geliştirilmiştir. Akıllı kart kullanılan tüm metro sistemi için, AFC sisteminden elde edilen veriler, anket verilerine nazaran birçok avantaj sunmaktadır. Londra Metrosu için bu avantajlar şöyle sıralanabilir:

1- Geleneksel yolculuk anketleri ile 29.167 farklı B-S ikilisi arasındaki yolculuklar yakalanırken, AFC sistemi verileri ile 4 haftalık periyot içerisinde 54.425 farklı B-S ikilisi arasındaki yolculuklar yakalanmıştır. Yani AFC sistemi verileri ile anket verilerinden %86 daha fazla yolculuk yakalanmaktadır.

2- Metro yolculuklarının %9'u (26.459 B-S ikilisi arasında) anket veri kümesinde bulunmamaktadır. Bu durum, toplam yolculuğun %9'unun hatalı bir şekilde atandığını göstermektedir.

3- Anket verileri, kısıtlı bir zaman aralığında ve az sayıda istasyon için toplanan verilerden oluşurken, AFC sistemi verileri ile yıl boyunca işletmede meydana gelen tüm değişiklikler yakalanabilmektedir.

4- Planlama uzmanları, Londra Metrosu için yılda bir kez B-S matrisi üretirken, kullanılan matris 8 yıllık ortalama değerlerden üretilmektedir. Buna karşın, yapılan çalışmada sunulan yöntemlerin kullanılması ile istenilen zaman dilimi için istenilen detayda matris üretimi mümkün olmaktadır.

Bu çalışmada, yukarıda sıralanan avantajlara ek olarak, yapılan anket çalışmaları ile ilgili iki önemli olumsuz konuya da değinilmiştir:

1- Mevcut anketlerdeki yanıtlanmayan anket formu oranı oldukça yüksektir. Bu oran %78'lere kadar çıkabilmektedir.

2- Metro hatları 05:00'da çalışmaya başlamasına rağmen, anket çalışmaları 07:00'da başlamaktadır. Bu iki saatlik zaman dilimi arasında genelde uzun mesafeli yolculuklar yapılmakta ve yakalanamayan yolculuk oranı ise %3 civarında olmaktadır.

2.2.3 Otomatik veri toplama sistemleri kullanılarak otobüs sistemleri için başlangıç – son matrisi tahmin edilmesi

Alex Cui tarafından hazırlanan bu çalışmada, otobüs hatları içinB-S matrisi elde etmek üzere geliştirilen bir algoritmanın, Chicago Transit Authority (CTA) otobüs ağı üzerinde uygulanmasından ve sonuçlarından bahsedilmektedir. Ayrıca bu çalışmada, B-S matrisi elde etmek üzere kullanılan yöntemler de incelenmiştir. İncelenen dokümanların bir kısmında anket verileri ile tahmin yöntemlerinden bahsedilirken; bir kısmında da çeşitli veri kaynaklarından elde edilen verilerin kombinasyonları ile B-S matrisi tahminlerinden bahsedilmektedir. Bu çalışmada, anket verilerinin kullanılmasından ziyade, çeşitli veri kombinasyonları kullanılmak suretiyle tahmin yapılmaya çalışılmıştır. Yani, yöntem olarak basit bir yolculuk akışına dayanan çekirdek matris elde edilerek; yolcu biniş ve iniş sayılarına göre düzenlemeler yapılmıştır.

2.2.3.1. Otomatik geçiş verileri ile B-S matrisi belirlenmesi

Otomatik geçiş verilerinin erişebilirliğinin artması ile son zamanlarda B-S matrisi belirleme yöntemleri oldukça kolaylaşmıştır. Farklı toplu taşıma işletmecilerine ait farklı biçimlerdeki veriler, her bir işletmecinin ya da araştırmacının farklı yöntemler geliştirerek B-Smatrisleri elde etmesine neden olmuştur.

Raylı sistemler ve denizyolu toplu ulaşım sistemleri ile lastik tekerlekli toplu ulaşım sistemlerinden (otobüs) gelen veriler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Şöyle ki, raylı sistemler ve denizyolu ulaşım sistemleri için yolculuk başlangıç noktasının belirlenmesi, sisteme giriş yapılan noktalar sabit olduğu için nispeten daha kolaydır. Ayrıca, sadece giriş (check-in) yapılan sistemler ile giriş-çıkış (check in-check out) yapılan sistemlerde farklı yöntemler izlenmektedir. Zira giriş-çıkış yapılan sistemlerde, sistem içi B-S matrisi, basit yöntemlerle, kolayca ve kesin olarak belirlenmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde, sadece giriş (check-in) yapılan sistemler için, yolculuğun son noktasını belirlemek üzere zincirleme yolculuk metodu (the trip-chaining method) incelenmiştir. Bu yöntemde, yolculuğun son noktası -ya da inilen son nokta- otomatik ücretlendirme sistemi verilerinden belirlenecektir. Bu çekirdek (seed) matrisin belirlenmesi için en önemli adımı teşkil etmektedir.İkinci bölümünde ise, Caliper firmasının New York City Otobüs İşletmesi (NYCT) için hazırladığı B-S matrisi belirleme yöntemleri incelenmiştir.

Sadece giriş yapılan raylı sistemlerde yolculuk varış noktasının belirlenmesi

New York City Transit (NYCT) ve Chicago Transit Authority (CTA)'nin de içinde bulunduğu Amerika Birleşik Devletleri (USA) raylı sistemlerinde ücret toplama sistemleri, sadece giriş kontrollüdür ve yolcuların varış noktaları eldeki veriler ile kesin olarak belirlenememektedir. Yolcuların varış noktalarının tespiti için zincirleme yolculuk metodu (the trip-chaining method) kullanılmıştır ve 3 temel kabul yapılmıştır. Bu kabuller:

1- Yolcuların bir sonraki hareketi, bir önceki hareketinin bitiş noktasından; yada çok yakındaki diğer bir istasyondan başlamaktadır.

2- Yolcuların günün son yolculuğundaki varış noktası, günün ilk yolculuğunun başlangıç noktasıdır.

3- Eğer yolcu raylı sistemden sonra otobüs kullanıyorsa, raylı sistem güzergahı ile otobüs güzergahının kesişimi, raylı sistem yolculuğunun varış noktası olarak belirlenmektedir (Zhao, 2004) (TransInfo, 2004).

Raylı sistem yolculuğunun varış noktası, hemen bir sonraki farklı sistemdeki yolculuğun başlangıç noktası olarak belirlenir. Buna, sonraki yolculuk metodu denilmektedir (the "next trip" method). Eğer günün son yolculuğu yapılıyorsa, günün ilk yolculuğunun başlangıç noktası, o yolculuğun varış noktası olarak kabul edilir. Buna, günün son yolculuğu metodu (the "last trip of the day" method) denilmektedir. Yolculuklar için varış noktaları belirlenirken, birkaç yolcunun tek bir kartı kullanması şeklinde bazı özel durumlarla da karşılaşılabileceği de belirtilmiştir.

California Transit Agancy (CTA) için yapılan çalışmada, sonraki yolculuk metodu ve günün son yolculuğu metotları birlikte kullanılarak, varış noktaları yaklaşık %80 doğrulukla belirlenmiştir. Bu iki kontrol Çizelge 2.9'da gösterilmiştir. Burada aynı gün içerisinde bir yolcunun yapmış olduğu iki raylı sistem yolculuğu gösterilmektedir. Buna göre, bir sonraki yolculuğun başlangıç noktası olan "Lake/State" istasyonu, ilk yolculuğun varış noktası olarak belirlenebilir. Aynı zamanda, günün ilk yolculuğunun başlangıç noktası olan "87th Street" istasyonu da ikinci yolculuğun varış noktası olarak belirlenebilir. Oklar, yolculuk boyunca değiştirilen lokasyonları göstermektedir.

Çizelge 2.9: Bir yolcu için zincirleme yolculuk metodu ile bir günlük yolculuğun izlenmesi(Cui, 2006).

ZAMAN	TÜR	BAŞLANGIÇ İSTASYONU	VARIŞ İSTASYONU
08:22:15	Red Line	87th (Red)	Lake/State (Red)
16:00:00	Red Line	Lake/State (Red)	87th (Red)

Tüm kartlı yolculuklar için, varış noktaları kesin olarak belirlenememektedir. Sistemde oluşan kaçak binişler, tekrarlı kart kullanımları ve kayıp yolculuklar bunun başlıca sebeplerindendir. Sistem genelinde binişler incelendiğinde, tüm yolcuların kart kullanmamış olabileceği, bir yolculuk kartını birden fazla yolcunun kullandığı durumlarla karşılaşılmaktadır. Sistemde meydana gelen kaçak ve kayıp yolculuklar çıkarıldığında elde edilen yolculuk sayısı ile gün içerisindeki toplam yolculuk sayısı arasında fark meydana gelmektedir. Bu yolculuk farkını ortadan kaldırmak üzere gerçek toplama ulaşmak için, bulunan çekirdek matris ağırlıklandırılmaktadır.

2.2.3.2. Otomatik ücretlendirme sistemi verileri kullanılarak otobüs sistemi için B-S matrisitahmininde genel yaklaşım

B-S matrisi tahmini yapılırken, elde edilecek sonucun sağlıklı olması, erişilebilir veri tipi ve veri kalitesine bağlıdır. Bu çalışmada izlenen yönteme göre, işletmecinin tüm duraklar ve segmentler için biniş ve inişlerinin düzenlenebileceği çoklu ADC verisine sahip olduğu kabul edilmektedir. Yolculuk örnekleminin, duraklarda ya da segmentlerdeki biniş ve inişlere; hattın gidiş – dönüş yönlerine göre aktarmaların toplam değerine bağlı olduğu bilinmektedir. Genel yaklaşıma göre şu 3 adım dikkate alınmaktadır:

1- Satır formatındaki ADC verisi genelde APC verilerinden sağlanan biniş ve iniş verilerinden bir örneklem oluşturmak; başlangıç matrisi ve genelde AFC verilerinden elde edilen aktarma verilerini düzenlemek için işlenmektedir. İlk adım, her işletmeciye ait verileri ayrı ayrı düzenlemek ve genel bir biçime dönüştürmek üzere yapılan işleri kapsayan en zor adımdır.

2- Marjinal verilerin ve başlangıç matrisinin birleştirilmesi için otobüs hattına ait gidiş ve dönüş yönleri kombinasyonunu gösteren tek bir güzergaha ait B-S matrisinin üretimi için istatistiki yöntemler kullanılmıştır.

3- Tek bir güzergaha ait B-S matrisleri ile 1. adımdan gelen aktarma akımları arasında bir bağlantı kurulmak suretiyle kullanılmaktadır.

Bu çok adımlı işlemler, her adımda yolculuk modeli ile ilgili değerli bilgiler sağlamaktadır. Esas amaç, sistem düzeyinde B-S matrisi tahmin edilmesi olmasına rağmen, tek bir güzergaha ait B-S matrisi ve güzergah türlerine göre aktarma akımlarının toplamları gibi ara sonuçların çoğu toplu ulaşım işletmecileri için önemli planlama verileri oluşturmaktadır.

Verilerin hazırlanması

Bu aşamada, satır biçimindeki verilerin, sonraki adımlarda kullanılabilecek girdi verilerine dönüşümü için genel yaklaşım incelenmiştir. Farklı işletmecilerden farklı biçimlerde veriler gelmektedir ve ileride yapılacak çalışmaları kolaylaştırmak adına bu verilerin ortak bir biçime dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu adımdan elde edilecek çıktılar:

i) Biniş ve iniş sayıları,

ii) Başlangıç B-S matrisi,

iii) Tüm güzergahlar ve yönleri için aktarma akımları toplamları

şeklinde olmalıdır. Ayrıca, bu adımda birkaç faktörü dikkate almak gerekmektedir. Bunlardan en önemlisi, net tür veriye erişilebildiğidir. Örneğin, bazı işletmecilerde AVL verileri bulunurken bazılarında bulunmamaktadır. Diğer bir faktör ise, kullanılacak veri boyutunun belirlenmesidir. Eğer kullanılabilecek veri toplam yolculuğun küçük bir oranını teşkil ediyorsa, bu verinin ne şekilde kullanılacağına karar verilmesi gerekmektedir. Örneğin işletmeci APC ekipmanlarına sahip değilse, biniş ve iniş toplam değerlerine ihtiyaç olup olmayacağı, tek bir güzergah için B-S tahmin yöntemi gereksinimlerine bağlı olarak değişmektedir.

Tek hat için B-S matrisitahmini

Her güzergah-yön için tek hat B-S matrisi oluşturmak üzere bir önceki bölümde düzenlenen veriler kullanılarak, marjinal değerler ile çekirdek matrisi birleştirebilir. Bu işlemleri yapmak üzere "Tekrarlanan Orantılı Uygunluk (Iterative Proportional Fitting – IPF)" ve "En Fazla Olabilirlik Tahmini (Maximum Likelihood Estimation – MLE)" yöntemleri kullanılmıştır (Spiess, 1987).

Tekrarlanan orantılı uygunluk (IPF)

Bu yöntem, Bregman'ın dengeleme yöntemi olarak da bilinmektedir. Diğer yöntemlere göre hesap işlemleri daha kolaydır. IPF yönteminde karşılaşılan en büyük zorluk, önemli sayıda potansiyel B-S ikilisine ait yolculuk değerlerinin çok düşük olması ya da sıfır olması durumudur. Bu durum yapısal sıfır ve yapısal olmayan sıfır yani düşük örneklem oranından kaynaklanan sıfır olma durumu şeklindedir. Eğer veri içerisinde yapısal sıfırlar bulunmuyorsa, IPF yönteminin tek (unique) çözümü olacaktır. Fakat, potansiyel yolculuk matrisinde birçok ikili arasındaki yolculuklar gözlemlenmemişse, IPF yöntemi sonuç olarak sıfır olmayan değerler verecektir. IPF yönteminde kullanılan denklemler şunlardır:

$$T_{ij} = a_i b_j t_{ij}, \forall_{i,j} \qquad \textbf{(2.6)}$$

T_{ij}: i'den j'ye toplam yolcuk,

a_i: Satır faktörü,

b_j: Sütun faktörü,

t_{ij}: i'den j'ye akım.

$$\sum_i T_{ij} = M_j, \forall_j \quad \textbf{(2.7)}$$

M_j: j segmenti için toplam iniş sayısı.

$$\sum_j T_{ij} = M_i, \forall_i \quad \textbf{(2.8)}$$

M_i: i segmenti için toplam biniş sayısı.

Eğer, a_i^k, k. iterasyon için satır faktörü ise, her iterasyon için o adımda nihai satır faktörü olacaktır, $a_i = \prod_k a_i^k$. Benzer şekilde, sütun faktörü de nihai halini alacaktır.

Bu denklem sistemi, farklı kaynaklardan gelen verideki tutarsızlıktan dolayı, tüm kısıtlar için tatminkar sonuçlar vermeyebilir. Bu durumlarda, toplam hatayı minimize etmek üzere T_{ij} yada a_i veya b_j değerlerinde düzenleme yapılır.

En fazla olabilirlik tahmini (MLE)

Bu yöntem, "Poisson En Fazla Olabilirlik Tahmini – PMLE" olarak da bilinmektedir. Bu yöntemi formüle etmek için bazı kabuller yapmak gerekmektedir:

1- Poisson yöntemine göre yolcular ayrı ayrı dikkate alınırlar,

2- Biniş verisinde ihmal edilebilir sapmalar bulunabilir,

3- Tüm yolcular uygun olan ilk otobüse biniş yapabilir,

4- Biniş ve iniş sayıları birbirinden bağımsızdır.

En fazla olabilirlik tahminiyöntemi için, genelde sadece örnek B-S akışına (seed matrix) ve toplam değerlerden ziyade, örnek biniş–iniş sayılarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bağımsız biniş ve iniş verileri arasında farklı değerler için simulasyon modeli test edilmiştir ve tahminlerin doğruluk derecesine herhangi bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Ağ seviyesinde birbiriyle bağlantılı yolculuklar için B-S matrisitahmini

Ağ seviyesinde incelenen otobüs yolculuklarına ilişkindeğişik tanımlamalar yapılabilir; bu yüzden, birbiriyle bağlantılı ve bağlantısız yolculukları tanımlarken aradaki farka dikkat etmek gerekmektedir. Bağlantısız yolculuk, bir yolcunun, bir araç kullanarak yapmış olduğu yolculuktur. Bağlantılı yolculuk ise, bir ya da daha

fazla bağlantısız yolculuğun, aktarma yapılarak birleştirilmesi ve bu şekilde bir kişinin başlangıç noktasından nihai varış noktasına ulaşmasıdır. İkiden fazla bağlantısız yolculuklarda aktarma yapılması nadiren gerçekleşmektedir. Bir güzergahta yapılan iki yolculuğun, aynı yönde olup olmadığı belirlenebilmektedir. Böylelikle aradaki erişimin aktarma olarak dikkate alınmaması uygun olacaktır. Bu tanımlamayla, otobüs sistemi için bağlı (linked) yolculuklara aitB-S matrisi oluşturulabilir. İlk yolculuğun biniş durağı, yolculuk serisinin başlangıç noktası olarak; son yolculuğun iniş durağı da bu bağlı yolculuğun varış noktası olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada, bir yolculuk serisindeki ilk bağlantısız yolculuk 1. yolculuk olarak; ikinci bağlantısız yolculuk ise aktarma yolculuğu (yada 1. aktarma yolculuğu) olarak tanımlanmıştır. Eğer tanımlama 2 aktarmaya izin veriyorsa, 3. bağlantısız yolculuk, 2. aktarma yolculuğu olarak dikkate alınmaktadır.

Tek hat için B-S matrisi dönüşümünü göstermek üzere önceki bölümde bir çalışma yapılmıştır. Bunun için genellikle AFC verilerinden elde edilen toplam aktarma sayılarına ihtiyaç vardır. Toplam aktara akımını veren temel adımlar şunlardır:

1- Yolculuk başlangıç ya da bitiş noktası belirlenir,

2- Aktarma akımları her hat için oluşturulan B-S matrisi içerisinden ayrılacaktır.

3- Aktarma akımları uygun başlangıç ve bitiş noktalarına dağıtılacaktır.

Çizelge 2.10'da aktarma içermeyen B-S matrisi ile aktarma içeren B-S Matrislerinin birleşimi görülmektedir.

Çizelge 2.10: Ağ düzeyinde B-S matrisi (Cui, 2006).

		VARIŞ			
		1 No'lu Hat Üzerinden Varışlar	**2 No'lu Hat Üzerinden Varışlar**	**……**	**n No'lu Hat Üzerinden Varışlar**
BAŞLANGIÇ	**1 No'lu Hat ile Başlayanlar**	1 No'lu Hat İçin Aktarma İçermeyen B-S matrisi	1 No'lu Hattan 2 No'lu Hatta Aktarma İçeren B-S matrisi	…….	1 No'lu Hattan n No'lu Hatta Aktarma İçeren B-S matrisi
	2 No'lu Hat ile Başlayanlar	2 No'lu Hattan 1 No'lu Hatta Aktarma B-S matrisi	2 No'lu Hat İçin Aktarma İçermeyen B-S matrisi		
	……	⋮			
	n No'lu Hat ile Başlayanlar	n No'lu Hattan 1 No'lu Hatta Aktarma İçeren B-S matrisi			n No'lu Hat İçin Aktarma İçermeyen B-S matrisi

Toplam aktarma akımları

Aktarma akımları toplamları, veri hazırlanma aşamasında elde edilmektedir ve sadece ağ düzeyinde B-Smatrisi tahmininde kullanıldığı için bu bölümde yer verilmiştir.

AFC verileri genelde aktarma akımları tahmini için ve ağ düzeyinde B-S matrisi tahmini için temel oluşturur. Veri erişilebilirliğine bağlı olarak, AFC verilerinden aktarma akım toplamları elde etmek için ya aktarma akımları toplulaştırılarak derecelendirilmeli; ya da diğer veri kaynaklarından tahminler yapılmalıdır.

Önceki bölümde her hattın gidiş ve dönüş yönleri için tek hat B-S matrisi oluşturulmuştu. Bu bölümde ise, ağ seviyesinde B-S matrisi oluşturmak için 1. ve 2. aktarmalara ait yönlerinbilinmesi gerekmektedir. Bazı durumlarda, AFC verileri içerisinde yön bilgisi bulunmayabilir. Yön bilgisini araç kalkış kayıtlarından ya da AVL verilerinden tespit etmek mümkündür.

Transfer akımının başlangıç yada varış noktasına dağıtımı

a. Aktarmanın ilk ayağı

Aktarmanın ilk ayağı için bu yolculuğun varış durağının, yani aktarma noktası olarak kabul edilecek durağın bilinmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu aşamada incelenen aktarma durağından önceki gerçek başlangıç durağı bilinmemektedir. Başlangıç durağını belirlemek üzere, iki farklı yöntem ile transfer akımları uygun başlangıç noktalarına dağıtılabilir.

Orantılı dağıtım

Bu yöntem ile uygun olan tüm başlangıç noktalarından, aktarma noktalarına giden akım toplamları orantılı olarak başlangıç noktalarına dağıtılmaktadır. Bu yöntemin avantajı, Şekil 2.17'deki örnekte de görüleceği üzere basit olmasıdır:

Şekil 2.17'de görülen basit bir otobüs ağı incelenecek olursa, 1 nolu hattan, 2 nolu hatta Durak3 ile aktarma yapıldığı bilinmektedir. Şekil 2.18'de ise 1 ve 2 nolu hatlar için önceki adımda oluşturulan kısmi B-S matrisi görülmektedir. Her iki hat için diğer yön kombinasyonları arasındaki aktarmalar dikkate alınmamaktadır. Ancak, aynı yöntem diğer kombinasyonlar için de geliştirilebilir.

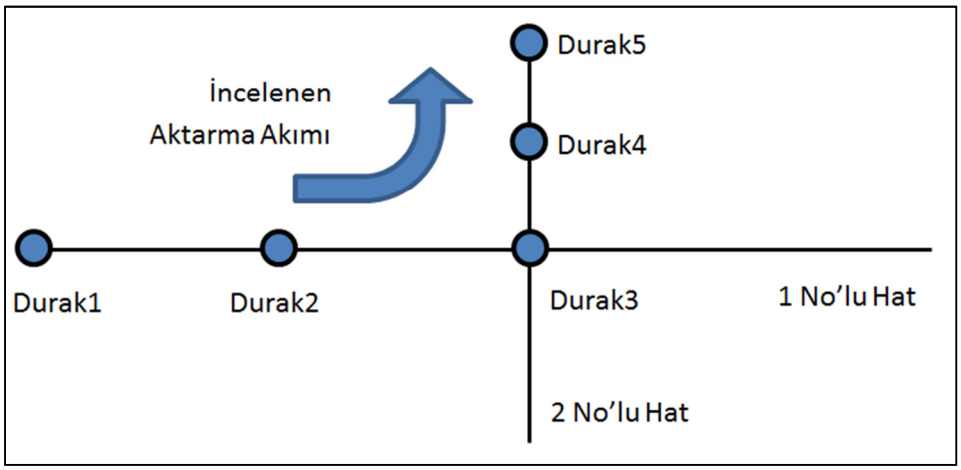

Şekil 2.17: Şematik otobüs ağı(Cui, 2006).

Şekil 2.18'de verilen girdi verisi ile aktarma akımının başlangıç noktasının belirlenmesi gerekmektedir. Tarif edilen yolculuğa göre başlangıç için uygun olan duraklar Durak1 ve Durak2'dir. Bu yöntem kullanılarak, aktarma akımları başlangıç noktalarına aynı oranda yani 3/2 oranında dağıtılabilir. Böylece, Durak1'den 3'e

akım 2• $\frac{3}{3+2}$ =1,2 ve Durak2'den 3'e akım 2• $\frac{2}{3+2}$ =0,8 olarak bulunur. Bu rakamların kesirli olması, B-S akımı için olasılıkları da göstermektedir.

Hat 1 Doğu		Varış		
		Durak 1	Durak 2	Durak 3
Başlangıç	Durak 1	0	1	*3
	Durak 2		0	*2
	Durak 3			*0

Hücre 1

Hücre 2

Hat 2 Kuzey		Varış		
		Durak 3	Durak 4	Durak 5
Başlangıç	Durak 3	*0	*4	*5
	Durak 4		0	2
	Durak 5			0

Hücre 3

Hücre 4

Şekil 2.18: Tek hat için kısmi matris(Cui, 2006).

Düzenlenmiş IPF yöntemi

Daha önce tek hat B-S matrisi oluşturmak için kullanılan IPF yönteminin gelişmiş bir yöntem olduğu kabul edilirdi. Bu yöntemde ise, IPF yönteminin belirli hatlar için transferleri gösteren "sanal durak" noktalarını varış noktası olarak içermesi gerekmektedir (Şekil 2.19).

Hat 1 Doğu	Durak 1'e	Durak 2'ye	Durak 3'e	Toplam Biniş
Durak 1'den	0	1	*3	4
Durak 2'den		0	*2	2
Durak 3'den			*0	0
Toplam İniş	0	1	5	

Eklenen Pseudo-Durak

Hat 1 Doğu	Durak 1'e	Durak 2'ye	Durak 3'e	2 No'lu Hatta Aktarma	Toplam Biniş
Durak 1'den	0	?	?	? v1	4
Durak 2'den		0	?	? v2	2
Durak 3'den			0	0	0
Toplam İniş	0	1	5-2=3 (aktarma yok)	2 (aktarma)	

Şekil 2.19: Sanal durak noktaları ve düzenlenmiş IPF yöntemi (Cui, 2006).

Şekil 2.19, IPF yöntemiyle elde edilen standart B-S matrisini göstermektedir. B-S akımı, çekirdek matris ile marjinal değerlerin (toplam biniş ve iniş değerlerinin) birleştirilmesiyle oluşmuştur. Durak3'de sonlanan B-S akımları, aktarmasız akımları

(Durak3'ün varış durağı olarak belirlendiği bağlantılı yolculuklar) ve aktarma akımlarını içermektedir.

Şekil 2.19'da altta bulunan matrise "2 Numaralı Hatta Aktarma" isimli bir sütun eklenmiştir. Bu bir sanal duraktır ve Durak3'ün söz konusu yolculukların gerçek varış noktası olmamasına rağmen, varış noktası olarak dikkate alınmaktadır.

IPF yöntemi için kullanılan marjinal değerler ve çekirdek matris, sanal durak parametresinin eklenmesiyle yeniden düzenlenecek ve sanal durak verisi ile birlikte B-S matrisi yeniden oluşturulacaktır. Eğer incelenen hat, diğer hatlara birden fazla aktarma içeriyorsa, her potansiyel aktarma hattı için bir sanal durak eklenmelidir.

Orantılı dağıtım ve düzenlenmiş IPF metotlarının karşılaştırılması

Bu iki yöntem, aktarma akımlarının başlangıç ya da varış noktalarına dağıtımı için kullanılıyor olmasına rağmen; farklı kabuller üzerine kurulmuştur. Orantılı dağıtım kabulüne göre, B-S yolcu davranışları aktarmalı ve aktarmasız yolculuklar için aynıdır. Düzenlenmiş IPF yöntemi için ise böyle bir kabul yapmaya gerek yoktur. Genelde bu kabul doğru değildir, çünkü:

i) Çoğu zaman, aktarma yolculuklarına ait maliyetler önemli derecede düşük olmaktadır. Bu durum ise aktarmalı ve aktarmasız yolculuklar arasında davranış farklılığı yaratmaktadır. Örneğin bir yolcu otobüse binerek tam ücret ödemek yerine 10 dakikalık bir yürüyüşü tercih edebilir. Fakat bu yolcu sadece aktarma ücreti ödeyecek olsa, yürümek yerine otobüs binmeyi tercih edebilir.

ii) Belirli bir otobüs ağı yapısında, aktarma yolculuklarına ait B-S ikilileri aktarmasız yolculuklara ait ikililerden daha sınırlı olabilir. Örneğin, Şekil 2.20'de verilen basit ağ yapısı, ABCD duraklarından geçen 1 No'lu Hattı ve FBCE duraklarından geçen 2 No'lu Hattı göstermektedir. Bu iki hatta aynı tip otobüsler çalışmakta ve B-C durakları arasında aynı güzergahı paylaşmaktadırlar. Yolcular, B-C durakları arasındaki güzergâhta ücretsiz olarak iki hat arası aktarma yapabilmektedirler. Bu durumda, B ve C durakları arasındaki aktarma akımının, aynı duraklar arasındaki başlangıç ve son noktalarına erişim için ikinci bir ayağının olması mantıksızdır. Çünkü yolcular, B ve C durakları arasındaki varış noktalarına ulaşmak için ilk kullandıkları otobüs hattında kalmaktadırlar.

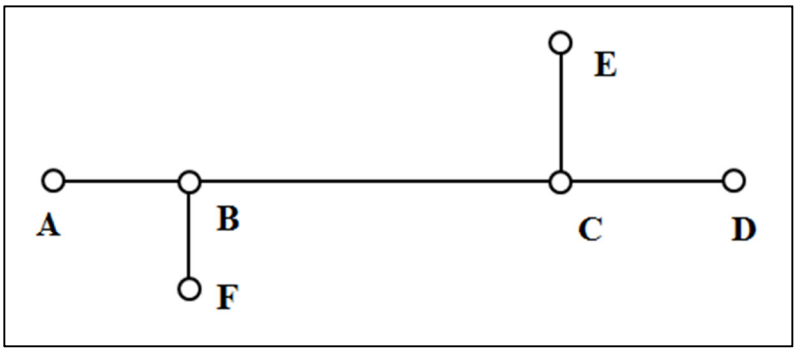

Şekil 2.20: Örnek otobüs ağı (Cui, 2006).

b. Aktarmanın ikinci ayağı

Aktarmanın ikinci ayağı için başlangıç noktasının ilk transfer durağı olduğu bilinmektedir. Fakat bu yolculuğun gerçek başlangıç noktasının hangi durak olduğu bilinmemektedir. Her iki yöntemle de transfer akımları uygun varış noktalarına dağıtılabilir.

Aktarma akımı içermeyen B-S matrisi

Ağ düzeyinde B-S matrisi oluşturmak üzere, daha önce bahsedildiği şekilde oluşturulan tek hat B-S matrislerinden aktarmasız akımların ayrılması gerekmektedir. Ayrılan direkt yolculuklar doğrudan ağ düzeyinde oluşturulan B-S matrisine dahil edilebilir. Bu adımın geliştirilmesi, önceki adımda hangi yöntemin kullanıldığına bağlıdır. Eğer, "Düzenlenmiş IPF Yöntemi" kullanıldıysa, sanal durak içeren yolculuklarda başlangıç ve varış noktalarına ilişkin bilgilerin kaldırılması yeterli olacaktır. "Orantılı Dağıtım Yöntemi" kullanıldıysa da aktarma akımlarını tüm yolculukları içeren B-S akımlarından çıkararak basitçe aktarma içermeyen matris elde edilebilir.

Aktarma akımları B-S matrisi

Birçok uygulamada, önceki adımda gösterildiği gibi aktarma akımları yeteri ölçüde başlangıç ve varış noktalarına dağıtılmıştır. Ancak, ağ düzeyinde B-S matrisi elde etmek için ilave bir adıma ihtiyaç duyulacaktır. Bu adımda, dağıtım yapılırken aktarmanın ilk ayağının başlangıç noktası ile ikinci ayağının bitiş noktası arasında bağlantı kurulacaktır. Bu aktarma akımları matrisi ile aktarmasız tek hat B-S matrislerini birleştirerek ağ düzeyinde B-S matrisi elde edilebilir.

Hat 1 Doğu'dan Hat 2 Kuzeye Aktarma	İniş Hat 2 Durak 4	İniş Hat 2 Durak 4	Toplam Biniş
Biniş Hat 1 Durak 1	0.53	0.67	1.2
Biniş Hat 1 Durak 2	0.36	0.44	0.8
Toplam İniş	0.89	1.11	Toplam Aktarma

Aktarmanın ilk ayağından elde edilen

IPF Yönteminin Sonuçları

Aktarmanın 2. ayağından elde edilen

Şekil 2.21: Aktarma akımları B-S matrisi(Cui, 2006).

Önceki örneğe devam edilecek olursa, Şekil 2.21'da aktarma akımları için hesap işlem akışı görülmektedir. 1 Nolu Hat için, Durak1 (ve Durak2)'deki toplam aktarma yolculuklarına ait binişler, "Toplam Aktarma Akımları" bölümünde anlatıldığı şekilde belirlenmiştir. Benzer şekilde, 2 Nolu Hattın Durak4 (ve Durak5)'deki toplam iniş değerleri, "Aktarma Akımının Başlangıç yada Varış Noktasına Dağıtımı" bölümünde anlatıldığı şekilde belirlenmiştir. Artık, marjinal değerleri kullanarak IPF yöntemi ile de B-S akımı tahmin edilebilir.

Bu durumda, AFC verilerinden yüksek yoğunluklu aktarma noktaları için çekirdek matrisi oluşturulabilir. Fakat genellikle aktarma B-S akımları oldukça düşük olmaktadır. Sonuç olarak, çekirdek matris düşük kalitede oluşturulmuş olacaktır. Yani çekirdek matrisin buradaki faydaları yetersiz kalmaktadır.

2.2.4 İncelenen çalışmaların değerlendirilmesi

Literatür araştırması kapsamında birçok çalışma incelenmiş olup; çalışma konusuyla paralellik gösteren ve çalışma sırasında da faydalanabilecek nitelikteki çalışmalar detaylı olarak incelenmiştir.

Yapılan çalışmalarda genel olarak benzer yöntemler kullanılmış olmasına rağmen, incelenen sistemlerle ilgili olarak farklı kabuller yapılmıştır. Örneğin bazı çalışmalarda yolculuk sırasında yapılan aktarmalar dikkate alınırken, bazı çalışmalarda dikkate alınmayarak ya tümden silinmiştir ya da bu transfer yolculukları da birer bağımsız yolculuk olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, çalışmaların büyük

kısmında ya iki farklı yöntem karşılaştırılmış ya da seçilen bir yöntem sonuçları, anket verileri sonuçları ile karşılaştırılmıştır.

İncelenen çalışmalarda kullanılan veriler, izlenen yöntem ve sonuçları yorumlayacak olursak:

Farzin (2007)tarafından Sao Paulo kenti otobüs sistemleri ve BRT hatları için yapılan çalışma tüm kenti kapsamamakta, sadece kentin kuzey batı kesimi için sonuç aranmaktadır. Bu çalışmada aktarma verileri kullanılmamış, doğrudan gelen veri içerisinden aktarmalar çıkarılmıştır. Otobüs filosunun tamamında AVL donanımları bulunmadığı için bu araçlara ilişkin konum tespiti yapılamadığından ilgili yolculuk verileri de doğrudan genel veri içerisinden çıkarılmıştır. Konum belirleme çalışmaları ile ilgili olarak, durak konumlarının çok sağlıklı olmadığı belirtilmiştir. Örneklem olarak kullanılan yolculuk yüzdesi otomatik ücretlendirme sistemleri için oldukça düşüktür. Ayrıca, bilet kullanım değerleri sistem genelinde büyütülmeden karşılaştırma yapılmıştır. Otomatik ücretlendirme verileri 2006 yılına ait iken; karşılaştırıldığı anket verileri 1997 yılına aittir; yani, karşılaştırılan veriler arasında 10 senelik zaman farkı bulunmaktadır. Nüfus artmış ve ulaşım ağları gelişmiş olmasına rağmen 2006 yılında elde edilen yolculuk toplamları 1997 yılı toplamlarından daha düşük olarak belirlenmiştir.

Diğer bir çalışma ise Gordillo (2006)tarafından hazırlanmıştır. Çalışma, Londra Metrosu genelinde B-S matrisi tahmini için otomatik ücretlendirme sistemi verileri ile anket verilerinin entegrasyonu hakkında bilgi vermektedir. Farzin (2007) tarafından hazırlanan çalışmada sadece otobüs sistemleri ele alınırken; bu çalışmada ise sadece metro sistemleri için B-S tahmin çalışmaları yapılmıştır. Çalışma 2006 yılı verileri kullanılarak hazırlanırken; karşılaştırma için 2004 yılı anket verileri kullanılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen metro sisteminde, şehirlerarası raylı sistem hatlarıyla entegre olan istasyonlarda biniş kontrolü yapılmamaktadır. Bu yüzden bu istasyonlara ilişkin değerler, sayım verilerinden gelen değerlerle birlikte kullanılmaktadır. Kullanılan otomatik ücretlendirme sistemi verileri nisan ayına ait iken, sayımlar sadece kasım ayı boyunca yapılmaktadır. Her iki tür veri arasında dönemsel yolculuk farklılıkları olacağı düşünülmektedir. Ayrıca sayım verileri, hem OysterCard kullanıcılarını hem de şehirlerarası hatlardan gelen yolcuları içerdiği için elde edilen değer olması gerekenden daha büyük çıkmaktadır.

Cui (2006) tarafından hazırlanan çalışmanın, diğer çalışmalara göre daha kapsamlı olduğu; çalışmada kullanılan erişilebilir veri açısından da daha güvenli olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, öncelikle hat bazında inceleme yapılarak geliştirilen algoritma, tüm hatları kapsayacak şekilde uygulanmıştır. Çalışma kapsamında farklı işletmecilerden gelen veriler arasındaki farklılıkların getirdiği zorluklardan ve veri kayıplarından bahsedilmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda, otobüs hatları ile birlikte raylı sistem hatlarının da çalışmaya dahil edilerek, raylı sistemlerden gelen otomatik ücretlendirme verilerinin de mevcut verilerle ilişkilendirilerek daha kapsamlı bir B-S matrisi elde edileceği belirtilmiştir.

3. İSTANBUL TOPLU TAŞIMA SİSTEMİ

Coğrafi yapı olarak İstanbul, kuzeyde Karadeniz, güneyde ise Marmara Denizi tarafından çevrelenmiş iki yarımadanın birleşimi şeklindedir. Bu iki yarımada, aynı zamanda da Asya ve Avrupa kıtaları, İstanbul Boğazı ile birbirinden ayrılmış durumdadır. İstanbul'un kuzeyi su havzaları ve geniş ormanlık alanları barındırırken;kent merkezi, İstanbul'un güney kesiminde bulunmakta ve 12.9 milyonu geçen kent nüfusu ise doğu – batı yönünde büyüyen kentin ağırlıklı olarak güney kesiminde yer almaktadır.

Kent bütün olarak incelendiğinde, Avrupa yakasında sanayi ve iş merkezleri; Anadolu yakasında ise konut ve yerleşim merkezleri oranının daha büyük olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumun sonucu olarak da ulaşım talebi genel olarak doğu – batı yönünde gelişmektedir. 1995'li yıllardan itibaren İstanbul ve diğer büyük şehirlerde su, enerji ve ulaştırma altyapı olanakları planlanırken, konut inşaatı, yol inşaatı sektörlerinde önemli ve hızlı gelişmeler gözlenmiş; bu gelişmeler doğrultusunda İstanbul'un nüfusu ve ulaştırma talebi; genel ölçekte hergeçen gün İstanbul'un kuzeyine, kara tarafına doğru; Doğu ve Batı taraflarına doğru büyümesine paralel olarak artışlar göstermiştir.

İstanbul'un hızla büyüyen nüfusu 12.9 milyona kadar ulaşmış olup; ilerleyen dönemlerde ise yıllık 500 bin kişi civarında artış beklenmektedir. Yerel şartlar ile etkileşim halinde olan bu hızlı büyüme, toplu taşımacılığı büyük oranda zorlaştırmaktadır. Özellikle kentin ulaşım darboğazları olarak niteleyebileceğimiz iki köprü üzerinde dikkate değer büyüklükteki trafik, yoğun saatlerde bir şişe boynu oluşturmaktadır. Mevcut ulaşım sorunun giderilmesine ilişkin üçüncü bir köprü projesi, Marmaray tüp tüneli ve motorlu araçlar için olası bir tüp tünel projesi gibi projelerin gerçekleştirilmesi adına çalışmalar yapılmaktadır. İstanbul'daki toplu taşımacılığı göz önünde canlandırabilmek için, düşünülmesi gereken en önemli konulardan biri de hareket bilgisi ve yolcuların farklı davranışlarıdır. Akbil verilerinin analizi sonucunda İstanbul'da bir günde yapılan toplu taşımacılığın farklı taşıma türlerine göre dağılımıŞekil 3.1'de gösterilmiştir. Akbil verileri kullanım tarihi itibariyle Metrobüs ve özel halk otobüsü verilerini içermemektedir.

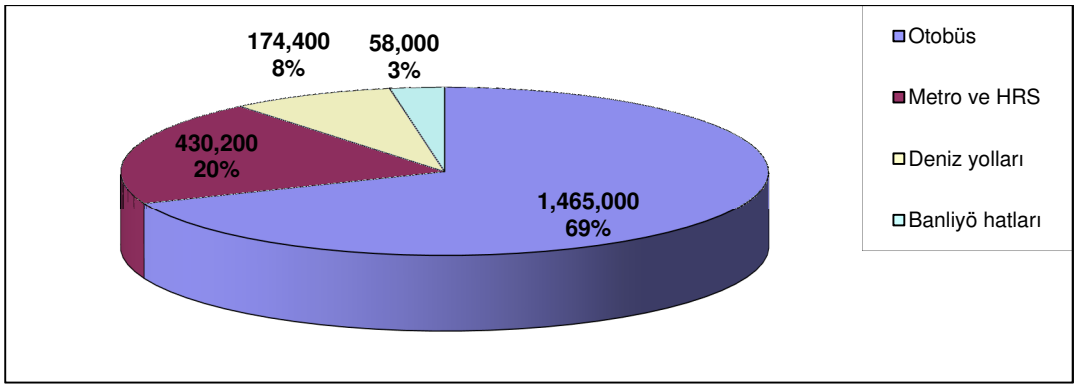

Şekil 3.1:İstanbul toplu taşımacılığının türlere göre dağılımı (Belbim A.Ş., 2006).

3.1 Toplu Taşıma Sistemi Ağ Yapısı

Çok merkezli kentsel bir yapı ile coğrafi durum ve tarihi yapılar, İstanbul içinbelirgin bir sistemin tanıtılmasını diğer şehirlere nazaran daha zor kılmaktadır. Mevcut yol sistemi nedeniyle, saf, dairesel, teğetsel ya da düz açılı ağ sistemi kurmak mümkün olmamaktadır. İstanbul'un gelişimi esnasında oluşturulan otobüs ağı,kentsel gelişme ile birlikte sürekli olarak genişletilerek mevcut duruma adapte edilmiştir.

Şuankitoplu taşıma ağı, şehir merkezinin tümünü kapsaması, otobüs durakları arasında kısa mesafeler olması, bir noktadan diğerine seyahat ederken mevcut olan farklı olasılıklar, seyahat alternatifleri gibi bazı avantajlar sunmaktadır. Otobüs hatları, yüksek yolcu kapasiteli toplu ulaşım hatlarını besleyici olarak düzenlenmiştir. İstanbul sürekli gelişmekte olan bir kent olması sebebiyle raylı sistem altyapısı henüz tamamlanmamıştır. Zaman içerisinde tamamlanan raylı sistem hatları, Metrobüs hatları gibi yüksek kapasiteli toplu ulaşım hatları, mevcut toplu taşıma ağına ilave edildikçe, mevcut otobüs hatları da bu hatları besleyici olarak düzenlenmekte ve bu hatlarla kesiştiği noktalar aktarma merkezleri haline getirilmektedir.

Öte yandan, mevcut otobüs hattının Avrupa şehirleriyle karşılaştırıldığında nispeten daha karmaşık olduğu görülmektedir. Bu durumun, gerek İstanbul'un diğer Avrupa şehirlerine göre daha büyük olması, gerekse de yol ağı uzunluğunun daha fazla olması sebebiyle hat ve otobüs sayısının fazla olmasının sonucu olduğu anlaşılmaktadır.

3.2 Mevcut Tarife Sistemi

Bu çalışmada, verilerin analizi için temel alınan 2006 yılında, İstanbul toplu taşıma sisteminde oldukça basit bir tarife sistemi uygulanmaktadır. Bu tarife sistemine göre, İETT ve özel halk otobüsleri, tramvay, metro, İDO,TDİ ve özel deniz motorlarında tek biniş ücreti ödeyerek yolculuk yapılmakta olup; boğaz geçişleri ve uzun mesafeli yolculuk yapan iki katlı otobüslerde çift biniş ücreti;bunların dışında uzun mesafeli deniz yolculukları ve deniz otobüslerinde ise daha yüksek biniş ücretleri ödenmekteydi. 2010 yılı itibariyle, özellikle 42 km. uzunluğundaki Metrobüs Hattı'nın işletmeye alınmasıyla birlikte mesafe bazlı ücretlendirme sistemi uygulanması gündeme gelmiştir. Önümüzdeki birkaç yıl içerisinde hizmete girecek olan Marmaray Raylı Sistem Hattı'nın ve diğer metro hatlarının ücretlendirmesinde de mesafe bazlı ücretlendirme uygulaması planlandığı belirtilmektedir.

3.3 Mevcut Toplu Taşıma Türleri

İstanbul ulaşımından sorumlu birçok yetkili kurum bulunmaktadır. Bu kurumların büyük bir kısmı yerel yönetime bağlıdır.Yerel yönetimde ulaşımla ilgili karar mercii, İstanbul ulaşımından sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığı makamıdır. Hiyerarşik sıralamada Genel Sekreter Yardımcılığı'nın altında bulunan Ulaşım Daire Başkanlığı'na bağlı 6 müdürlük bulunmaktadır. Bunlar, Raylı Sistem, Ulaşım Koordinasyon, Ulaşım Planlama, Yol Bakım ve Onarım, Trafik ve Toplu Ulaşım Hizmetleri Müdürlükleri'dir.

Genel olarak, toplu ulaşım yatırımları yerel yönetim tarafından yapılarak, işletme için ilgili iştirak şirketine devredilmektedir. Bunların dışında, Merkezi Hükümet'in Ulaştırma Bakanlığı aracılığı ile yapmış olduğu ulaşım yatırımları bulunmaktadır. Ayrıca, 2010 yılında yayınlanan, Ulaştırma Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3348 sayılı Kanun (a) bendi şöyledir: "Devletçe yaptırılacak demiryolları, limanlar, barınaklar ve bunlarla ilgili teçhizat ve tesislerin, kıyı koruma yapıları, kıyı yapı ve tesislerinin ve hava meydanlarının ve Bakanlar Kurulunca yapımının üstlenilmesine karar verilen şehir içi raylı ulaşım sistemleri, metrolar ve bunlarla ilgili tesislerin alakalı kuruluşlarla işbirliği yaparak plan ve programlarını hazırlamak, gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve imkanları sağlamak, araştırma, etüt, istikşaf, proje, keşif, şartname ve inşaatları ile bakım ve onarımlarını

yapmak veya yaptırmak, yapımı tamamlananları ilgili kuruluşlara devretmek, yapılmış olanların bakımı ve onarımlarının organizasyonu için esaslar hazırlamak." Buradan da anlaşılacağı üzere yatırım maliyetleri oldukça yüksek olan ve yapımı uzun süreler alan raylı sistem yatırımlarına ilişkin finansmanın Merkezi Hükümet bütçesinden karşılanmasının önü açılmıştır. Çoğu Avrupa ülkesinde de raylı sistem yatırımları merkezi hükümet tarafından yapılmaktadır.

İstanbul'da bulunan toplu ulaşım türleri, lastik tekerlekli toplu ulaşım sistemleri, raylı ulaşım sistemleri ve denizyolu toplu ulaşım sistemleri olarak üç ana başlıkta toplanmaktadır. Bu bölümde söz konusu sistemlere ilişkin toplu ulaşım türleri ve bu türlere ilişkin detaylar yer almaktadır.

3.3.1 Otobüs

İstanbul geneli toplu ulaşım sistemleri ile taşınan yolcu sayıları incelendiğinde türlere göre en yüksek oranın otobüslerde olduğu görülmektedir. Otobüs işletmeciliği, İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı olan, İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü sorumluluğundadır. Ayrıca, kent genelinde Belediye Otobüsleri ile birlikte Özel Halk Otobüsleri de hizmet vermektedir.

İETT'nin 537 hattan oluşan bir otobüs ağı vardır. Belediye Otobüsleri'nin hizmet verdiği 437 İETT hattı mevcut olup; 152 hat Özel Halk otobüsleriyle paylaşılmaktadır. İETT, 2824 adetlik otobüs filosu için, 9 adet otobüs terminali işletmektedir (Şekil 3.2). İETT, 3.275adet kapalı ve 5.355 adet açık olmak üzere toplam 8.630 otobüs durağına sahiptir.

Şekil 3.2:İETT otobüsleri (İETT, 2009).

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na bağlı Trafik Müdürlüğü denetiminde çalışan Özel Halk Otobüsleri, 1985 yılında Belediye Başkanlığı`nın teklifine binaen alınan UKOME kararıyla İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün yönetim, yürütüm ve denetimine verilmiştir. Bu bağlamda Otobüs İşletme Daire Başkanlığı'na bağlı Özel Halk Otobüsleri Şube Müdürlüğü kurularak çalışmalar bu birim çatısı altında sürdürülmektedir. Sadece Özel Halk otobüsleri tarafından işletilen 100 adet hat bulunmaktadır. Bir bütün olarak ele alındığında, toplam 252 hatta hizmet veren 2050 adet Özel Halk Otobüsü bulunmaktadır.

3.3.2 Minibüs

Minibüsler, geçmişte toplu ulaşım sistemlerinin yetersizliği nedeniyle, sistemin açığını kapatmak üzere küçük girişimci tarafından gerçekleştirilen ara toplu taşımın bir türü olarak nitelenebilir. 12.03.1986 tarih ve 86/3-2 sayılı UKOME kararı ile minibüslerin çalışma şekil ve şartlarını belirleyen minibüs yönergesi kabul edilmiş ve bu yönergede minibüsün tanımı "yapısı itibari ile sürücüden başka 8-14 oturma yeri olan ve insan taşımak için imal edilmiş bulunan motorlu taşıtlar" olarak yapılmıştır.Minibüs hatlarına ait güzergahların belirlenmesi, ruhsatlandırma vs. işlemler İstanbul Büyükşehir Belediyesi Toplu Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

İstanbul kent içi ulaşım sisteminde 118 hatta ait 338 güzergahta toplam 6360 minibüs çalışmaktadır. Minibüslerin %60'ı Avrupa, %40'ı ise Anadolu yakasına hizmet vermektedir. Minibüslerin kentiçi toplu taşımadaki payı %18,3'dür. Otomatik ücretlendirme sistemine dahil değildir. Ücretlendirme nakit para ile yapılmaktadır. Yolcu biniş ve iniş yerleri serbest olduğu için İstanbul trafiğine olumsuz etkileri oldukça büyüktür. Minibüs hatları, toplu ulaşım sistemlerinin gelişerek, raylı sistemler ve Metrobüs gibi yüksek yolcu taşıma kapasiteli sistemlerin hizmete girmesiyle birlikte, bu sistemleri besleyici hatlar olarak düzenlenmektedir.

3.3.3 Taksi Dolmuş

Taksi Dolmuşlar, İBB Ticari Taksi ve Dolmuş yönergesinde,"Yapısı itibariyle şoförü dahil en çok 8 oturma yeri olan, insan taşımak için imal edilmiş bulunan, kişi başına tarifeli ücretle yolcu taşıyan ticari motorlu araç" olarak tanımlanmıştır.İstanbul kent içi toplu ulaşım sisteminde 24 hatta toplam 572 taksi dolmuş hizmet vermektedir. Otomatik ücretlendirme sistemine dahil olmayıp; nakit para ile yolculuk

yapılmaktadır. Yolcu binişleri için sabit durakları olmasına karşın, iniş yerleri serbesttir.

3.3.4 Taksi

Taksi taşımacılığı, şoför hariç 4 yolcu taşıma kapasitesine sahip binek araçlarla, taksimetre ücreti karşılığında, yolcu taşımacılığının yapıldığı lastik tekerlekli toplu taşıma türü olarak tanımlanabilir. Taksi işletmeciliği kapsamında hizmet veren araçların, standart ve teknik özellikleri, işletim sistemleri, taksi ruhsat sahipleri ile yolcu ve şoförlerin hak ve yükümlülükleri ile birlikte çalışmaları sırasında uymaları gereken kurallar, "İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ticari Taksi ve Taksi Dolmuş Yönergesi" ile belirlenmiştir. 2006 yılında düzenlenen taksilerin çalışma esaslarını belirleyen yönerge, 2009 yılında ihtiyaç, talep ve değişen kanunlar çerçevesinde revize edilerek yürürlüğe konulmuştur.

İstanbul genelinde 16.600 adet ticari taksi faaliyet göstermektedir. Belirli bir taksi durağına bağlı olarak çalışan ticari taksiler çoğunlukta olmasına karşın, serbest olarak çalışan ticari taksi taksilerde bulunmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, özellikle serbest çalışan ticari taksileri denetim altına almak üzere çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca, ticari taksilerin tek merkezden yönetilmesine ilişkin çağrı merkezi kurulmasına ilişkin çalışmalar da yapılmaktadır. Böylelikle ticari taksilerin kentiçi trafiğe olan olumsuz etkilerinin giderilmesi hedeflenmektedir.

3.3.5 Servis

Servis araçları, şehir içi servis hizmetlerinde kullanılan otobüs ve minibüs sınıfı araçlardır. Öğrenci, personel, turizm ve ücretsiz servisler gibi türevleri bulunmaktadır. İstanbul genelinde yaklaşık 50.000 adet servis aracı bulunmaktadır. Servis araçları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Toplu Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü tarafından ruhsatlandırılmaktadır. Öğrenci servisleri, UKOME tarafından belirlenen fiyat tarifesine göre ücretlendirilmektedir. Diğer servislere ilişkin ücretlendirme ise bağlı bulundukları özel şirketler tarafından karşılanmaktadır.

3.3.6 Raylı sistemler

Banliyö Hatları, Hafif Raylı Sistemler (LRT), Metro, Tramvay, Füniküler Sistem ve Teleferikler, raylı ulaşım sistemleri kapsamında incelenecektir.

Mevcut durumda, Anadolu ve Avrupa yakalarında iki ayrı banliyö hattı bulunmaktadır. Bu hatların işletmesi Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları tarafından yürütülmektedir. Bu iki hattı birleştirecek olan Marmaray Boğaz Tüp Geçişi Projesi'nin İstanbul Boğazı geçişi için imal edilen betonarme tüpler 2010 yılı itibariyle yerleştirilmiştir. Bu proje kapsamında "Mevcut Banliyö Hatlarının Rehabilitasyonu" işi de bulunmaktadır. Proje tamamlandığında İstanbul, yüksek kapasiteli, hızlı ve konforlu bir banliyö taşımacılığına kavuşacaktır.

Banliyö hatları dışındaki raylı sistem hatlarının işletmesi, bakım ve onarım işleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi iştirak şirketlerinden olan İstanbul Ulaşım A.Ş. sorumluluğundadır. Bu hatlara ilişkin bilgiler Çizelge 3.1'de yer almaktadır.

Çizelge 3.1:2006 yılı raylı sistem hatları (İstanbul Ulaşım A.Ş., 2006).

NO	HAT ADI	UZUNLUK (KM)	TAŞINAN YOLCU (KİŞİ/ GÜN)
1	TAKSİM–4.LEVENT	8,5	195.895
2	AKSARAY-HAVAALANI	19,3	252.289
3	TÜNEL–TAKSİM	1,6	5.000
4	TÜNEL–KARAKÖY	0,6	14.000
5	TAKSİM–MAÇKA	0,3	2.000
6	KADIKÖY–MODA	2,60	5.000
7	ZEYTINBURNU - KABATAŞ	11,2	215.484
8	ZEYTINBURNU - BAĞCILAR	5,12	55.923
9	EYÜP-PİYERLOTİ	0,42	2.100
	TOPLAM	49,64	747.691

Mevcut Raylı Sistem hatlarında ücretlendirme otomatik ücretlendirme sistemi ve jeton ile yapılmaktadır. Bu hatlarda mesafeye göre ücretlendirme yapılmadığı için yolcular, istasyon çıkışlarında tekrar kartlarını kullanmamaktadırlar. Bu sistemde de yolcuların gerçek iniş noktaları belirlenememekte, otobüs verileriyle beraber tahmin edilmektedir. Mevcut ücretlendirme sistemlerinin ve yüksek yolcu taşıma kapasiteli sistemlerin gelişmesiyle birlikte, Metrobüs sisteminde 2010 yılı itibariyle uygulamaya geçecek olan "mesafeye dayalı ücretlendirme" uygulaması, önümüzdeki yıllardan itibaren raylı sistemlerde de uygulanacaktır. Böylelikle, yolcuların iniş yaptığı istasyonlar doğrudan tespit edilerek; B-S matrisi oluşturma çalışmalarının hata oranları düşürülebilecektir.

3.3.7 Denizyolu sistemleri

İstanbul'da deniz yolu toplu taşımacılığı, İstanbul Deniz Otobüsleri A.Ş. ve Özel Deniz Motorları Taşımacılığı (Dentur, Tur-Yol, Mavi Marmara) olmak üzere başlıca 2 operatörle sağlanmaktadır. Deniz taşımacılığı İstanbul'da tüm toplu taşıma türleri içerisinde %4'lük bir orana sahiptir. Ancak, Avrupa ve Asya yakalarının bağlantısı açısından çok önemli bir rolü vardır. Taşınan yolcu sayısına göre, özel deniz motorları %29 ve İDO %71 oranında yolcu taşımaktadır.

İstanbul Deniz Otobüsleri A.Ş. denizyolu toplu taşımacılığında dünya genelinde ilk sırada bulunmaktadır. İDO A.Ş. filosu içerisinde, 10 adet hızlı feribot, 25 adet deniz otobüsü (Şekil 3.3), 17 adet araba vapuru ve 34 adet şehir hatları vapuru bulunmaktadır. Bu filo, 19 hatta, 31 noktaya taşımacılık hizmeti sağlamaktadır.

İDO A.Ş. iskelelerinde otomatik ücretlendirme ve jeton ile yolculuk yapılabilmektedir. Böylelikle, bu iskelelerden biniş yapan yolculara ilişkin veriler diğer toplu ulaşım sistemlerinden gelen verilerle birleştirilerek, özellikle yakalar arası yapılan toplu ulaşım yolculuklarının tespitinde herhangi bir kayıp olmamaktadır.

Şekil 3.3: Deniz otobüsü (İDO A.Ş., 2008).

4. B-S MATRİSİ TAHMİNİ İÇİN ÖNERİLEN YÖNTEM

B-S Matirisi tahmini için kullanılan yöntemlere,2. Bölüm'dedeğinilmişti. Bu bölümde ise diğer çalışmalardan farklı olarak hazırlanmış olan araç konumlarının tespiti ile birlikte 2. Bölüm'de bahsedilen yöntemlerden Zincirleme Yolculuk Metodu'nu kullanarak yolculuk matrisi elde etme aşamalarını ve ağırlıklandırma işlemleri ile B-S matrisini oluşturmak üzere izlenen yöntem açıklanacaktır.

Çalışma kapsamında ilgili verilerin hazırlanmasıyla birlikte, 29 Mayıs 2006 tarihine ait 1 günlük Akbil verisi veritabanına yüklenerek veri madenciliği işlemlerine başlanılmıştır. Araç konumlarının tespiti ile birlikte her akbil kullanım noktasının da (yolculuk başlangıç noktası) konumu tespit edilmiş olacaktır. Minimum yolculuk süresi ölçütüne göre gerçek yolculuklar ve aktarma yolculukları tariflenmektedir. Buna göre, aktarma yolculukları belirlenerek veritabanından elendiğinde gerçek yolculuklara ulaşılmış olacaktır. Aktarma yolculukları veritabanından elenmesine karşın, bu yolculuklara ilişkin toplam değerler tutularak ağırlıklandırma aşamasında dikkate alınmaktadır.

Akbil kullanıcılarının, dönüşlü yolculukları o kullanıcılara ait yolculukların izlenebilmesini sağlamaktadır. İzleme işlemleri, araç konumlarının belirlenmesine bağlıdır. Herhangi bir Akbil kullanma anı için aracın konumu kalkıştan itibaren geçen zaman esas alınarak hesaplanmaktadır. Bu yüzden kent genelinde, incelenen tüm araçlara ilişkin kalkış verilerinin hazırlanması gerekmektedir. Bu kısım sonunda Akbil veritabanına konumverileri de eklenmiş olmaktadır. Artık tüm yolculuk ifade eden veriler yolculuk başlangıç noktaları ile hazırlandıktan sonra, yolculuk bitiş noktalarının belirlenmesi ile ilgili işlemler yapılabilmektedir. Yolculuk bitişlerinin belirlenmesine ilişkin işlemler tamamlandıktan sonra,veritabanına her akbil basış satırı için başlangıç ve bitiş bilgileri girilmiş olacaktır. Böylelikle her yolculuğa ilişkin başlangıç ve bitiş ikilileri hazırlanmış olacak; buradan da yolculuk matrisine geçilebilecektir. Sonrasında ise tüm yolculuk toplamları dikkate alınarak ağırlıklandırma işlemi uygulanacak, böylelikle kent genelinde toplu taşıma B-S matrisine ilişkin tahmin çalışmaları tamamlanacaktır.

4.1 Verilerin Hazırlanması

Çalışma kapsamında kullanılacak verileri, vektörel ve sayısal veriler olarak iki kısma ayırabiliriz. Sayısal veriler, akbil veri kümesi, araç kalkış verileri, vb. türü verilerdir. Vektörel veriler ise hat ve duraklara ilişkin CAD ya da GIS tabanlı verilerdir.

Bilindiği gibi, çalışmanın neticesinde elde edilecek B-S matrisinin doğruluğu, çalışmada kullanılan verilerin doğruluğu ile orantılıdır. B-S matrisini tahmin etmek için doğru model ve yöntemleri geliştirmek büyük önem taşımaktadır (Lundgren, 2007). Bu yüzden çalışmaya başlamadan önce, verilerin çalışma için uygun formata getirilmesi, aynı zamanda da verilerde bulunan hata ve eksiklerin giderilerek veriler arasında bağlantı kurmak üzere düzenlemeler yapmak gerekmektedir. Verilerin hazırlanması, "Akbil Veri Kümesinin Hazırlanması", "Araç Kalkış Verilerinin Hazırlanması" ile "Hat ve Durak Verilerinin Hazırlanması" şeklinde üç başlık halinde incelenmiştir.

4.1.1 Akbil veri kümesinin hazırlanması

Akbil ve validatör olarak adlandırılan Akbil okuyucu cihazlara ilişkin teknik çalışmalar İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait iştirak şirketlerinden olan BELBİM A.Ş. tarafından yürütülmektedir. Çalışma kapsamında kullanılacak akbil verileri BELBİM A.Ş.'den temin edilmiştir. Ham veri olarak temin edilen veriler, ORACLE programı ile veritabanına dönüştürülmüştür.Veritabanı şeklinde hazırlanan ham verilerden çalışma ile ilgili alanlar ayıklanarak, gereksiz sütunlar elenmiştir. Böylece veritabanın boyutu küçülerek sorgu işlemleri sırasında oluşacak zaman kayıpları da önlenmiş olacaktır.

Akbil verisi içerisinde birçok alan bulunmaktadır.Şekil 4.1'de verilen ham akbil verisinde görüldüğü üzere,bilet tipi, akbil no, zaman, tarih, otorite, önceki otorite,hat, araç no, ücret, harcama indeksi, yükleme indeksi, harcanan kontör, kalan kontör ve transfer alanları bulunmaktadır (Şahin ve Altun, 2007).

Tip	Seri	Zaman	Tarih	Tom Kategori	Otorite	OncekiOtorite	Hat	Arac No	Ucret	Harcama Indeksi	Yukleme Indeksi	Harcanan Kontör	Kalan Kontör	Transfer
K	0007B369	07:07:30	2006-05-29	0	2	10	89	84-141	0	50	5	150	7500	0
K	0007B369	18:46:21	2006-05-29	0	11	10	HATNO-1	HU-181	0	4	230	85	202	0
K	00200030	17:23:30	2006-05-29	0	4	1	ZBN-ZBN	ZEYTINBURNU	0	10	58	150	166	0
K	00200030	17:23:32	2006-05-29	0	4	4	ZBN-ZBN	ZEYTINBURNU	0	69	93	150	4650	0
A	00200040	14:52:07	2006-05-29	8	2	NULL	35C	98-136	0	2	195	85	435	0
K	0020004F	09:43:31	2006-05-29	8	2	NULL	85	06-269	8	5	126	150	317	0
K	00200066	17:09:19	2006-05-29	0	2	NULL	130	06-803	0	3	77	150	875	0
B	00200087	21:46:12	2006-05-29	0	2	NULL	35	06-149	0	58	45	150	6300	0
K	0020008B	10:10:49	2006-05-29	8	2	NULL	86V	06-154	8	NULL	NULL	NULL	NULL	NULL
K	0020008B	14:25:32	2006-05-29	8	2	NULL	38B	92-579	0	7	12	85	5400	0
J	00200092	07:16:35	2006-05-29	0	2	2	48H	97-221	0	4	49	150	550	0
J	00200092	18:18:57	2006-05-29	0	2	NULL	15C	93-571	0	NULL	NULL	NULL	NULL	NULL
K	0020009C	17:07:52	2006-05-29	8	2	NULL	15BK	92-598	0	NULL	NULL	NULL	NULL	NULL

Şekil 4.1: Ham akbil verisi.

Ham akbil verisi içerisinde kullanılacak olan alanlar, akbil no, tarih-saat, bilet tip, arac no, validatör no, operator, ücret tipi ve transfer alanlarıdır. Bu alanları içeren veritabanı hazırlandıktan sonra, elde edilen veritabanı üzerinde tekrar düzenlemeler yapılacaktır. Ancak bu düzenlemeler yapılan işleme göre değişiklik gösterdiği için, Bölüm 4.2'deki ilgili algoritmalar kısmında yeri geldikçe yapılan düzenlemelerden bahsedilecektir.

Çalışma kapsamında kullanılan alanlar detaylı olarak incelendiğinde bu alanların bir kısmında çeşitli kodlamalar kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, bilet tipi alanında kullanılan K, kontörlü bilet tipini; A, abonman bilet tipini; B, butonlu yani ücretsiz geçişleri; J ise jetonlu geçişleri göstermektedir. Bu aşamada, ücretsiz ve jetonlu geçişler elenmiştir. Ücret alanında ise 0, tam bileti; 1, TCDD personelinin ücretsiz geçişlerini; 2, TDİ Adalar geçişlerini; 8 ise indirimli bilet kullanıldığını göstermektedir.Ototrite alanında kullanılan kodlamaların karşılıkları ise Çizelge 4.1'de görülmektedir.

Çizelge 4.1: Otorite alanı için kullanılan kodlama (Belbim A.Ş., 2007).

ID	OTORİTE	ID	OTORİTE
0	Deniz Otobüsleri	11	İstanbul Halk Ulaşım
1	M1 Aksaray-Havalimanı	15	Avrupa Demiryolları
2	Otobüs	18	T3 Kadıköy-Moda
3	Tünel	21	M2 Taksim-4.Levent
4	T1 Zeytinburnu-Kabataş	23	Anadolu Demiryolları
5	Nostaljik Tramvay	27	Teleferik
7	Şehir Hatları	999	FRM Dosyaları
9	T4 Edirnekapı-Sultançiftliği		

4.1.2 Araç kalkış verilerinin hazırlanması

Araç kalkış verileri 2006 yılında sayısal olarak değil de elle tutulmaktaydı. Bu verileri kullanabilmek için, 29 Mayıs 2006 tarihli Akbil verileri ile hazırlanan çalışmayla uyumlu olması açısından, o tarihe ilişkin kalkış verileri sayısal biçimdedüzenlenmiştir. İstanbul genelinde yaklaşık 100 hareket amirliğinden temin edilen ORER verileri sayısallaştırılarak tek kaynakta toplanmıştır. Bu çalışmanın düzenli bir şekilde yapılabilmesi için Microsoft Access programında bir form hazırlanmıştır (Şekil 4.2). Bu form, sayısal ortama aktarılacak verilerin birbirleriyle olan ilişkisi düşünülerek ve veri girişi sırasında oluşabilecek hata oranını en aza indirmek üzere tasarlanmıştır. Arka planda, hat numarası, hat adı, araç numarası, servis numarası ve kalkış yeri bilgileri tutulmaktadır. Böylelikle bu bilgilere otomatik erişim mümkün olmaktadır.

Sonuç olarak, hat kodu, hat adı, otobüs kalkış yeri, otobüs no, servis no, şoför no, araç geliş saati, planlanan araç kalkış saati, gerçekleşen araç kalkış saati bilgilerini içeren kapsamlı bir ORER tablosu elde edilmiştir. Bu tablo B-S matrisi tahmini için kullanılacak temel tablolardan birisidir. Ancak, bu işlevinin yanı sıra incelenen sistemle ilgili, işletmeye dair önemli bilgiler de içermektedir.

ORER

HAT KODU	HAT ADI	KALKIŞ YERİ	OTOBÜS NO	SERVİS NO	ŞOFÖR NO	GELİŞ SAAT	ESAS HAT SAATİ	HAREKET SAATİ	AÇIKLAMA
11E	ESATPAŞA-ÜSK.ŞEN	ESATPAŞA	626			21:00	21:10	21:10	
11E	ESATPAŞA-ÜSK.ŞEN	ESATPAŞA	623			21:20	21:35	21:35	
11E	ESATPAŞA-ÜSK.ŞEN	ESATPAŞA	591			21:30	21:50	21:50	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	648	861	3747	06:30	06:45	06:35	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	088	ÖHO			06:55		
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	651	863	11242	06:45	07:05	06:45	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	089	ÖHO		06:50	07:15	06:50	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	582	865	3503	07:15	07:25	07:15	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	090	ÖHO		07:35	07:35	07:35	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	642	867	10196	07:45	07:45	07:45	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	091	ÖHO			07:55		
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	566	869	33247	08:15	08:05	08:15	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	648			08:30	08:15	08:30	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	088	ÖHO			08:25		
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	651			08:50	08:35	08:50	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	089	ÖHO		08:30	08:45	08:30	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	582			09:05	08:55	09:05	
11Y	YAVUZTÜRK MH.-Ü:	YAVUZTÜRK MH.	090	ÖHO		09:25	09:05	09:25	
19K	KAYIŞDAĞI MAHALL	YEDİTEPE ÜNİV.K/	475	2507		10:25	10:05	10:25	
19K	KAYIŞDAĞI MAHALL	YEDİTEPE ÜNİV.K/	483	7007		10:35	10:25	10:35	
19K	KAYIŞDAĞI MAHALL	YEDİTEPE ÜNİV.K/	372	2501		10:45	10:50	10:50	
19K	KAYIŞDAĞI MAHALL	YEDİTEPE ÜNİV.K/	470	2503		11:45	11:10	11:10	

Kayıt: 1 / 2054 Filtre Yok Ara

Şekil 4.2:ORER veri giriş formu arayüzü.

Araç kalkış verilerinin hazırlanması kapsamında 56.372 adet veri girişi yapılmıştır. Bu değer aynı zamanda İstanbul genelindeki İETT ve Özel Halk Otobüsleri'nin günlük toplam sefer sayısını ifade etmektedir. Çizelge 4.2'de, İETT ve Özel Halk Otobüsleri'ne ilişkin saatlik toplam sefer sayıları ve Şekil 4.3'de de bu çizelgeye ilişkin grafik gösterimi yer almaktadır.

Çizelge 4.2: İstanbul geneli otobüs seferlerinin saatlik toplam değerleri.

Saat	İETT	ÖHO	Genel Toplam
00:00	4399	1645	6044
01:00		24	24
04:00	3	16	19
05:00	139	125	264
06:00	1587	821	2408
07:00	2473	1532	4005
08:00	2176	1462	3638
09:00	1937	1366	3303
10:00	1735	1323	3058
11:00	1740	1319	3059
12:00	1729	1300	3029
13:00	1741	1310	3051
14:00	1584	1317	2901
15:00	1693	1318	3011
16:00	1926	1282	3208
17:00	2027	1303	3330
18:00	2014	1290	3304
19:00	1881	1195	3076
20:00	1715	919	2634
21:00	1362	502	1864
22:00	615	206	821
23:00	210	111	321
Genel Toplam	34686	21686	56372

Çizelge 4.2 incelendiğinde, 02:00 ve 03:00 saatlerinde sefer yapılmadığı görülmektedir. Ayrıca, 00:00 saatinde sefer sayısı toplamının oldukça büyüktür. Bunun nedeni, saat bilgisi bulunmayan kalkış verilerinin 00:00-01:00 saat aralığında bulunmasıdır ve bu veriler elenecektir.

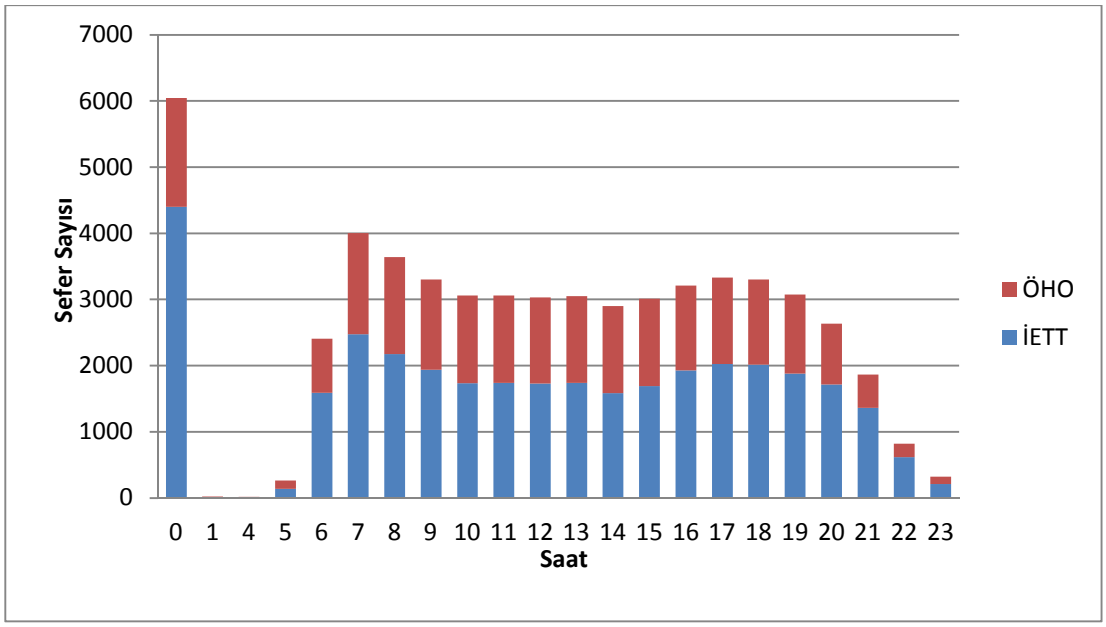

Şekil 4.3:İstanbul geneli otobüs seferlerinin saatlik toplam değerleri.

ORER verileri çalışma kapsamında kullanılmadan önce yukarıda da bahsedildiği üzere saat bilgisi bulunmayanlar elenecektir. Ayrıca, ilk aşamada incelenen Akbil veri kümesinin hazırlanması kısmında da değinildiği gibi ÖHO biniş verileri genel veri kümesi içerisinde yer almamaktadır. Bu yüzden, 21.686 adet ÖHO kalkış verisi de elenmektedir. Bunların dışında, erişilemeyen kalkış verileri, otobüslerde bulunan validatör cihaz numaraları ile akbil verilerindeki validatör numaralarının eşleşmemesi, otobüslerin rotasyonu sırasında validatörlerin yeni hat için kodlanmaması (dolayısıyla araç bilgisi ve kalkış bilgisi arasında uyumsuzluk bulunması), eksik ve hatalı veri girişleri gibi sebeplerden dolayı bir kısım verinin elenmesiyle birlikte, sağlıklı olarak kullanılacak verilerin oranı %22 civarında kalmaktadır. Bu oran hat bazında dikkate alınırsa, akbil verilerinden gelen tüm otoritelere ait hat sayısı 514'dür. Akbil verilerindeki uyumsuzluktan dolayı yapılan eleme sonucu geriye kalan İETT hat sayısı ise 441 olmaktadır. ORER verileri ile akbil verilerinin eşleştirilmesi sonucunda ise toplam 285 İETT hattının çalışma kapsamında değerlendirilebileceği görülmektedir. Böylelikle toplam İETT hatlarının %65'inin çalışma kapsamında değerlendirildiği ortaya çıkmaktadır.

4.1.3 Hat ve durak verilerinin hazırlanması

Bu aşamada hazırlanan verilerin büyük bir kısmı, CAD ya da GIS tabanlı vektörel verilerdir.Bunların dışında yapılandüzenlemeler ise sayısallaştırılmış veriler ya

dasayısal formatta elde edilmiş ancak, diğer verilerle aralarında uyumsuzluk bulunan verilerin düzenlenmesi şeklindedir. Bu bölümü, vektörel verilerin düzenlenmesi ve sayısal verilerin düzenlenmesi olarak iki başlık altında inceleyebiliriz.

4.1.3.1 Vektörel verilerin düzenlenmesi

Çalışma kapsamında kullanılan vektörel veriler, toplu ulaşım hatları, iskele, durak, istasyon ve ulaşım bölgelerine (zon) ilişkin veriler olarak sıralanabilir. Bu veriler, B-S matrisi tahmini ile ilgili işlemler kapsamında kullanılacağı gibi aynı zamanda da elde edilen matrisin atanması sırasında da simulasyon programında kullanılacak biçimde düzenlenmiştir.

İETT tarafından oluşturulan hat ve durak verileri WGS-84 projeksiyonunda hazırlanmıştır. Arazi çalışmaları esnasında, durak yerlerinin ve güzergahların belirlenmesi GPS cihazları ile yapılmaktadır. GPS koordinat sistemi WGS-84 projeksiyonu ile uyumlu çalıştığı için vektörel hat ve durak verileri de bu projeksiyon sistemine uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Hat ve durak verileri, GIS programlarında ortak veri tipi olarak kullanılan Shape (*.shp) formatında temin edilmiştir. Shape formatında hazırlanan veriler, vektörel ifadelerle birlikte aynı zamanda öznitelik bilgisi de tutmaktadır. Örneğin bir hat verisinin görsel olarak coğrafi durumu incelenirken aynı zamanda da bu hatta ilişkin hat numarası, hat adı, hat uzunluğu, vs. bilgilere de rahatlıkla ulaşılabilmektedir. Çalışma sonuçlandırırken kullanılansimülasyon programı Shape formatını desteklemektedir. Ancak, hat ve duraklara ilişkin verilerin vektörel özelliklerinin, bu simülasyon programının algılayabileceği şekle dönüştürülmesi gerekmektedir. İETT otobüs hat ve durak verileri incelendiğinde, hat ve durak verilerinin birbirleri arasında uyumsuz olduğu görülmüştür. Bu uyumsuzlukların başında durak verilerinin hat verileri ile çakışmama sorunudur. Bunun dışında, otobüs hatları kimi zaman süreklilik göstermeyip hat içerisinde kopuk “link”lerin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, hat boyunca, hatla ilgisi olmayan linklere de rastlanmıştır. Bu tür olumsuzluklar giderilmeden, bu verilerle simülasyon programının çalışmayacağı bilindiği için, gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin hat ve durak sayısı dikkate alındığında, tek tek yapılması uzun süreler alacağından; bu veriler önce CAD programlarının desteklediği “Drawing Exchange Format” yani DXF formatına dönüştürülmüştür. DXF vektörel formatı da Shape formatı gibi öznitelik

bilgisi(attribute) tutmakta ve aynı zamanda tüm veriye ASCII formatında yani metin (text) olarak erişilebilmektedir. Tüm hat ve durak verileri DXF formatına dönüştürüldükten sonra hazırlanan yazılım ile yukarıda bahsedilen uyumsuzluklar giderilmiştir. Uyumsuzlukları tek tek gidermeye çalışmak, 528 hatta ait gidiş ve dönüş verileri ile 8.278 adet durak verisi (gidiş ve dönüş yönleriyle birlikte peron bölgelerinde bulunan duraklar ayrı ayrı incelenmiştir) gözönüne alındığında günlerce sürecek bir çalışmayı gerektirmektedir. Sonuç olarak, hat verilerindeki uyumsuzluklar giderilerek her durak ait olduğu hat ile ilişkilendirilecek şekilde yeni koordinatlarına taşınmıştır. Bununla birlikte, simülasyon programında toplu ulaşım hatları tanımlanırken hatlara ilişkin vektörel verinin, hat boyunca tek bir link olarak ifade edilmesi yerine duraklar arasındaki linklerin ayrıştırılması gerekmektedir. Ayrıştırma işlemi de durakların yeni koordinatlarına taşınmasından sonra yine hazırlanan bir yazılım ile gerçekleştirilmiştir.

Otobüs hatları ile ilgili yukarıda bahsedilen uyumsuzluk sorunları denizyolu hatları ve iskeleleri ile raylı sistem hatları ve istasyonları için de giderildikten sonra tüm "node ve link" verileri bir araya toplanarak simülasyon programında kullanılacak şekilde hazırlanmıştır. Bu kapsamda, 51 adet denizyolu hattı, 2 adet teleferik hattı, 2 adet füniküler hattı, 2 adet banliyö hattı ve 6 adet metro/hafif raylı sistem hattı ile 176 adet istasyon ve 74 adet iskeleye ait node verisi hazırlanmıştır (Şekil 4.4).

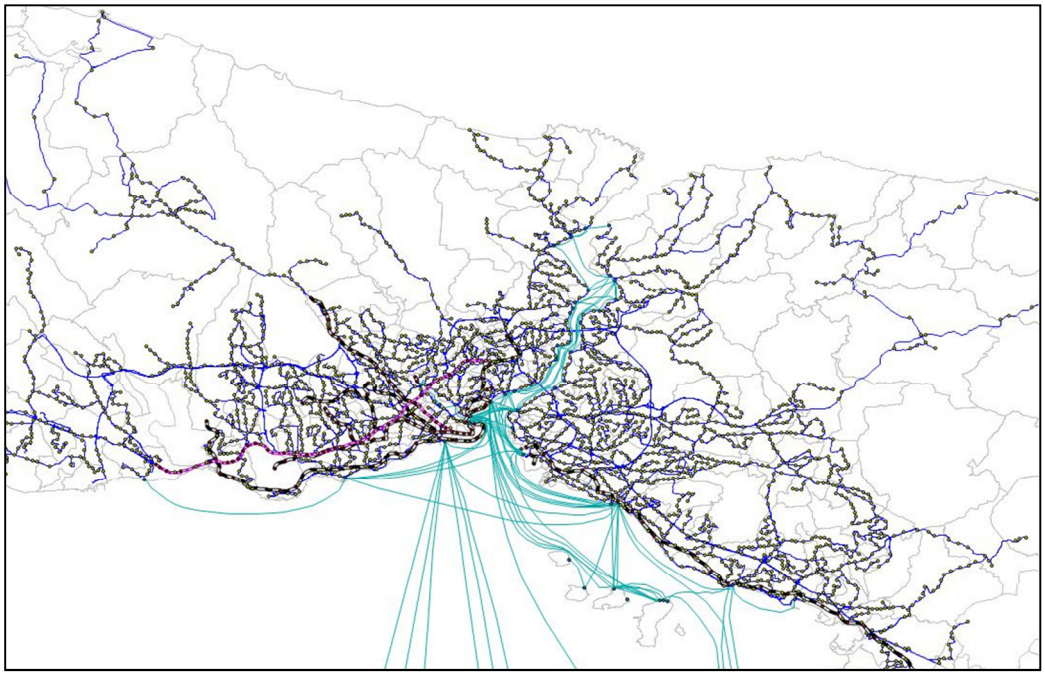

Şekil 4.4: Toplu ulaşım hatları ve duraklar.

Çalışma sonunda anket verileri ile elde edilen toplu ulaşım ataması ile karşılaştırma yapabilmek adına, İstanbul Ulaşım Anaplanı çalışmaları kapsamında hazırlanan ulaşım bölgeleri verisi bu çalışmada kullanılmıştır (Şekil 4.5). Bu kapsamda, 451 adet ulaşım bölgesine ait Shape verileri ile durak, iskele ve istasyon verileri ilişkilendirilmiştir. İlişkilendirme işlemi ArcGIS programı ile yapılmış olup; her node verisine bulunduğu ulaşım bölgesine ait öznitelik bilgileri atanmıştır. Böylelikle, çalışma sonunda durak, iskele ve istasyonlara ilişkin yolculuklar, ulaşım bölgeleri altında toplulaştırılabilecektir.

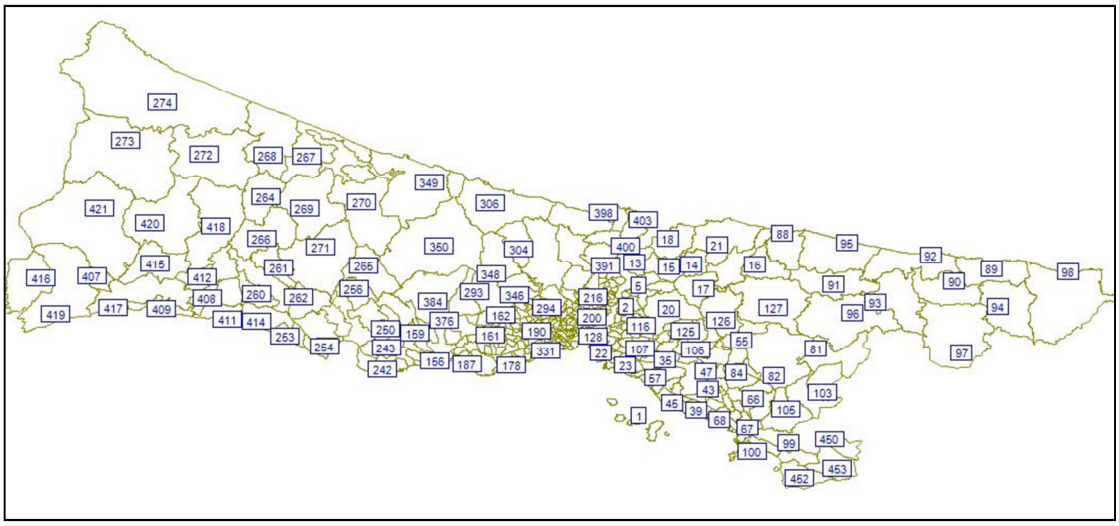

Şekil 4.5:İstanbul geneli ulaşım bölgeleri.

4.1.3.2 Sayısal verilerin düzenlenmesi

Sayısal veriler olarak hat-durak indeksi ve hat-süre verileri incelenecektir. Çizelge 4.3'deki örnekte de görüldüğü gibi hat-durak indeksi, E-51 Hattı'nın, gidiş ve dönüş yönleri için sırasıyla geçtiği durakların listesi şeklinde hazırlanmıştır. İETT'den temin edilen bu veri ile vektörel hat-durak verileri karşılaştırılarak incelenmiştir. İnceleme sırasında rastlanılan hatalı veriler düzeltilerek sayısal ve vektörel verilerin ilişkilendirilmesi sağlanmıştır. Böylelikle her hatta ait hem vektörel hem de sayısal veriler elde edilmiştir. Bir önceki aşamada düzenlenen vektörel hat-durak verileri sayesinde duraklar arası mesafeler doğrudan elde edilmiş olmaktadır. Aynı zamanda Vektörel durak verisi kullanılarak her durağa ilişkin koordinatlar da hat-durak indeksi tablosuna eklenebilir. Bu işlem, bir sonraki bölümde araç konumlarının tespiti kısmında gerçekleştirilecektir.

Çizelge 4.3:E-51 Hattına ait hat-durak indeksi.

SIRA	YÖN	DURAK NO	DURAK ADI
1	G	2551	TAKSIM
2	G	2550	TARLABASI
3	G	2549	ÖMERHAYYAM
4	G	2548	TEPEBASI
5	G	2547	SISHANE
6	G	3772	UNKAPANI
7	G	1500	AKSARAY
8	G	1278	YENIKAPI
9	G	2952	YESILYURT
10	G	2950	FENER YOLU
11	G	2948	GAZI EVRENOS CADDESI
12	G	2947	ISTASYON CADDESI
13	G	2946	PARK
14	G	2944	YESILKÖY

SIRA	YÖN	DURAK NO	DURAK ADI
1	D	2944	YESILKÖY
2	D	2946	PARK
3	D	2947	ISTASYON CADDESI
4	D	2948	GAZI EVRENOS CADDESI
5	D	2950	FENER YOLU
6	D	2952	YESILYURT
7	D	1278	YENIKAPI
8	D	1500	AKSARAY
9	D	3772	UNKAPANI
10	D	2547	SISHANE
11	D	2548	TEPEBASI
12	D	2549	ÖMERHAYYAM
13	D	2550	TARLABASI
14	D	2551	TAKSIM

Duraklar arası mesafelerin belirlenmesiyle birlikte, İETT'den alınan hat sefer süreleri baz alınarak, duraklar arası süreler tespit edilmiştir. Böylelikle hat-süre tablosu oluşturulmuştur (Çizelge 4.4). Hat-süre tablosu, araç konumlarını tespit için 6. Bölüm'de kullanılacaktır.

Çizelge 4.4:E-51 Hattı'na ait duraklar arası süreler.

Sıra	Yön	Durak No	Durak Adı	Mesafe	Mesafe Farkı	Süre Farkı	Süre (Zirve Dışı)	Süre (Zirve)
1	G	2551	TAKSIM	0,000km			0s	0s
2	G	2550	TARLABASI	0,538km	0,538km	2min 43s	2min 43s	3min 48s
3	G	2549	ÖMERHAYYAM	0,777km	0,239km	1min 13s	3min 56s	5min 30s
4	G	2548	TEPEBASI	1,170km	0,393km	56s	4min 52s	6min 49s
5	G	2547	SISHANE	1,771km	0,601km	1min 27s	6min 19s	8min 51s
6	G	3772	UNKAPANI	3,027km	1,256km	3min 1s	9min 20s	13min 04s
7	G	1500	AKSARAY	5,368km	2,341km	5min 37s	14min 57s	20min 56s
8	G	1278	YENIKAPI	7,058km	1,690km	4min 3s	19min	26min 36s
9	G	2952	YESILYURT	19,180km	12,122km	29min 4s	48min 4s	1h 7min 18s
10	G	2950	FENER YOLU	20,087km	0,907km	2min 11s	50min 15s	1h 10min 21s
11	G	2948	GAZI EVRENOS CADDESI	21,084km	0,997km	2min 20s	52min 35s	1h 13min 37s
12	G	2947	ISTASYON CADDESI	21,355km	0,271km	41s	53min 16s	1h 14min 34s
13	G	2946	PARK	21,600km	0,245km	49s	54min 5s	1h 15min 43s
14	G	2944	YESILKÖY	22,321km	0,721km	1min 43s	55min 48s	1h 18min 07s

Sıra	Yön	Durak No	Durak Adı	Mesafe	Mesafe Farkı	Süre Farkı	Süre (Zirve Dışı)	Süre (Zirve)
1	D	2944	YESILKÖY	0,000km			0s	0s
2	D	2946	PARK	0,721km	0,721km	2min 12s	2min 12s	3min 5s
3	D	2947	ISTASYON CADDESI	0,966km	0,245km	48s	3min	4min 12s
4	D	2948	GAZI EVRENOS CADDESI	1,237km	0,271km	39s	3min 39s	5min 7s
5	D	2950	FENER YOLU	2,234km	0,997km	2min 21s	6min	8min 24s
6	D	2952	YESILYURT	3,141km	0,907km	2min 10s	8min 10s	11min 26s
7	D	1278	YENIKAPI	15,263km	12,122km	28min 20s	36min 30s	51min 6s
8	D	1500	AKSARAY	16,953km	1,690km	4min 4s	40min 34s	56min 48s
9	D	3772	UNKAPANI	19,294km	2,341km	5min 37s	46min 11s	1h 4min 39s
10	D	2547	SISHANE	20,550km	1,256km	3min 1s	49min 12s	1h 8min 53s
11	D	2548	TEPEBASI	21,151km	0,601km	1min 26s	50min 38s	1h 10min 53s
12	D	2549	ÖMERHAYYAM	21,544km	0,393km	1min 59s	52min 37s	1h 13min 40s
13	D	2550	TARLABASI	21,783km	0,239km	1min 12s	53min 49s	1h 15min 21s
14	D	2551	TAKSIM	22,321km	0,538km	1min 18s	55min 7s	1h 17min 10s

4.2 B-S Matrisi Oluşturma Adımları

Bu bölümde, önceki bölümlerde hazırlanan veriler kullanılarak B-S matrisi oluşturma adımları incelenecektir. Bölüm 4.1'de, akbil veri kümesinden hazırlanan çizelgeler, İ.E.T.T.'den temin edilen ve sayısal ortamda hazırlanan araç kalkış verileri (ORER bilgileri), çizelgelere dönüştürülmüş hat-durak indeksi ile duraklara ilişkin konum verileri ve hat-süre çizelgesi bu bölümde eşleştirilerek gerekli işlemler yapılacak; böylelikle B-S matrisi oluşturma süreci tamamlanacaktır. Önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere, kullanılan akbil veri kümesi sadece yolcu binişlerine ilişkin bilgiler içermektedir; yolcuların iniş noktaları ile ilgili herhangi bir bilgi içermemektedir. Yolcuların iniş noktalarının tespiti için Bölüm 4'de bahsedilen yöntem ve kabuller kullanılacaktır. Uygulama detayları ise Bölüm 4.2.2'de incelenecektir.

Çalışma kapsamında, İETT otobüs hatları, denizyolu hatları, metro, hafif raylı sistem, tramvay ve banliyö hatlarına ilişkin biniş verileri kullanılmıştır. Minibüs, dolmuş ve deniz motorlarına ilişkin yolculuklar otomatik ücretlendirmeye dahil olmadığından çalışma kapsamına girmemektedir. Ayrıca, özel halk otobüsleri ile ilgili yolculuk verilerine ulaşılamadığından, özel halk otobüslerine ilişkin binişler çalışmada dikkate alınmamıştır.

Bu bölümde yapılan çalışma iki ana başlık halinde incelenecek olursa: İlk olarak araç konumları tahmin edilerek, durak konumları ile ilişkilendirilmiştir. Böylelikle, otobüs yolcularının hangi duraklardan, dolayısıyla hangi bölgeden biniş yaptıkları belirlenmiş olacaktır. Denizyolunu ve raylı sistemleri kullanan yolcular için başlangıç noktaları sabit olduğu için böyle bir çalışma yapmaya gerek kalmamaktadır. İkinci adımda ise, bir önceki adımda başlangıçları belirlenen yolculuklara ilişkin bitiş noktalarını bulmak üzere algoritmalar geliştirilecektir.

4.2.1 Araç konumlarının tahmini

Literatür araştırması kapsamında incelenen örnekler hatırlanacak olursa, bu çalışma ile benzerlik gösterençalışmalardan bahsedilmiş; en önemli farklılıklardan birisinin ise araç konumlarının, tahmin için hazırlanan algoritmalarla bulunması olduğu belirtilmiştir. Zira diğer çalışmalarda otobüs biniş verisini tutan otomatik ücretlendirme sistemiyle birlikte araç konum verisini tutan GPS cihazları da bulunmaktadır. Çalışmanın hazırlandığı dönemde İ.E.T.T. araçlarında henüz araç

takip sistemi, yani GPS cihazları bulunmamaktaydı. Bu yüzden, otobüs yolculuklarının başlangıç noktalarını belirlemek üzere aşağıda da detaylarıyla incelenecek olan algoritmalar hazırlanmıştır.

Algoritmalar hazırlanırken, Akbil veri kümesi, otobüs kalkış verisi (ORER), hat-durak indeksi ve hat-süre tabloları kullanılmıştır. Otobüs kalkış sayısı incelendiğinde, günlük 56.372adet sefer yapıldığı görülmektedir. Bu seferlerin sayısal ortama aktarılmasısırasında yapılan eleme işlemleri sonucunda ise 12.410 adet kalkış yakalanabilmiştir. Bu rakam ise toplam kalkış sayısının %22'sine tekabül etmektedir.

Mevcut durumda Metro, Hafif Raylı Sistem, Tramvay, Banliyö ve Denizyollarına ait yolculuk başlangıç noktaları, akbil verilerinin analizi ile bulunmaktadır. Bu sistemlerde validatör cihazları sabit konumlu olduğu için yolculuk başlangıç noktaları kolaylıkla tespit edilmiştir. Ancak otobüslerde bulunan validatör cihazları sabit konumlu olmadığı için otobüs yolculuklarına ilişkin başlangıç noktalarının belirlenmesi adına bazı işlemler yapmak gerekmektedir.

Otobüs yolculuklarına ilişkin başlangıç noktalarının yani, yolcuların otobüse bindiği andaki otobüs konumlarının bilinmesi gerekmektedir. Otobüs konumlarını belirlemek üzere bir dizi işlem yapmak gerekmektedir. Bu işlemler kapsamında, Bölüm 4.1.1'de düzenlenen Akbil verisi, otobüs kalkış verisi (ORER) ve hat-süre verilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Hat-süre tablosu incelendiğinde zirve ve zirve dışı saatler için iki farklı süre bilgisi bulunduğu görülmektedir. İşlemler, bu veriler yardımıyla zirve ve zirve dışı saatler için olmak üzere iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu veriler kullanılarak hazırlanan yazılım ile otobüs konumları tahmin edilmektedir. Yazılıma ilişkin kodlar ve akış şeması Şekil 4.6 ve Şekil 4.7'de verilmiştir.

```
Sub Ana_AracKonum()
    Dim SQL As String, db As database, rs As Recordset
    Dim Hat As String, Yon As String, FarkKalkis As Integer, Arac As
    String
    Dim AkbilZaman As Date, SaYn As SaatYonVeri, Zon As Integer
    SQL = "SELECT * FROM AkbilData"
    Set db = currentdb
    Set rs = db.openrecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Edit
        Arac = rs.fields("Arac")
        AkbilZaman = rs.fields("Zaman")
        SaYn = BulKalkisSaatYon(Arac, AkbilZaman)
        rs.fields("Kalkis") = SaYn.KalkisSaat
        rs.fields("Yon") = SaYn.Yon

        Hat = rs.fields("Hat")
        Yon = rs.fields("Yon")
        FarkKalkis = SaYn.KalkisSaat - AkbilZaman
        Zon = BulZonNo(Hat, Yon, FarkKalkis)
        rs.fields("Zon") = Zon

        rs.Update
        rs.movenext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.6: Araç konumlarını belirlemek üzere hazırlanan yazılım.

Programın amacı, araç konumlarını koordinat ve dolayısıyla ulaşım bölgesi olarak tespit etmektir. Bu amaçla, önceki bölümlerde hazırlanan veri tabanı ve tablolar arasındaki ortak alanlar (Arac, Hat, Yon ve Zaman)esas alınarak ilişkilendirme yapılmıştır. Verilerin birbirleri ile bağlanmaları ile işlem yapmak mümkün olmaktadır.Program kapsamında, veritabanı olarak hazırlanan Akbil verisi, araç kalkış verileri vehat-süre tablosu kullanılmıştır.

Hazırlanan programa ilişkin kodlar incelenecek olursa, “BulKalkisSaatYon” ve “BulZonNo” isimli iki fonksiyon içerdiğigörülmektedir. Fonksiyonlara ilişkin detaylarincelenirken programın genel akışı da özetlenmektedir.

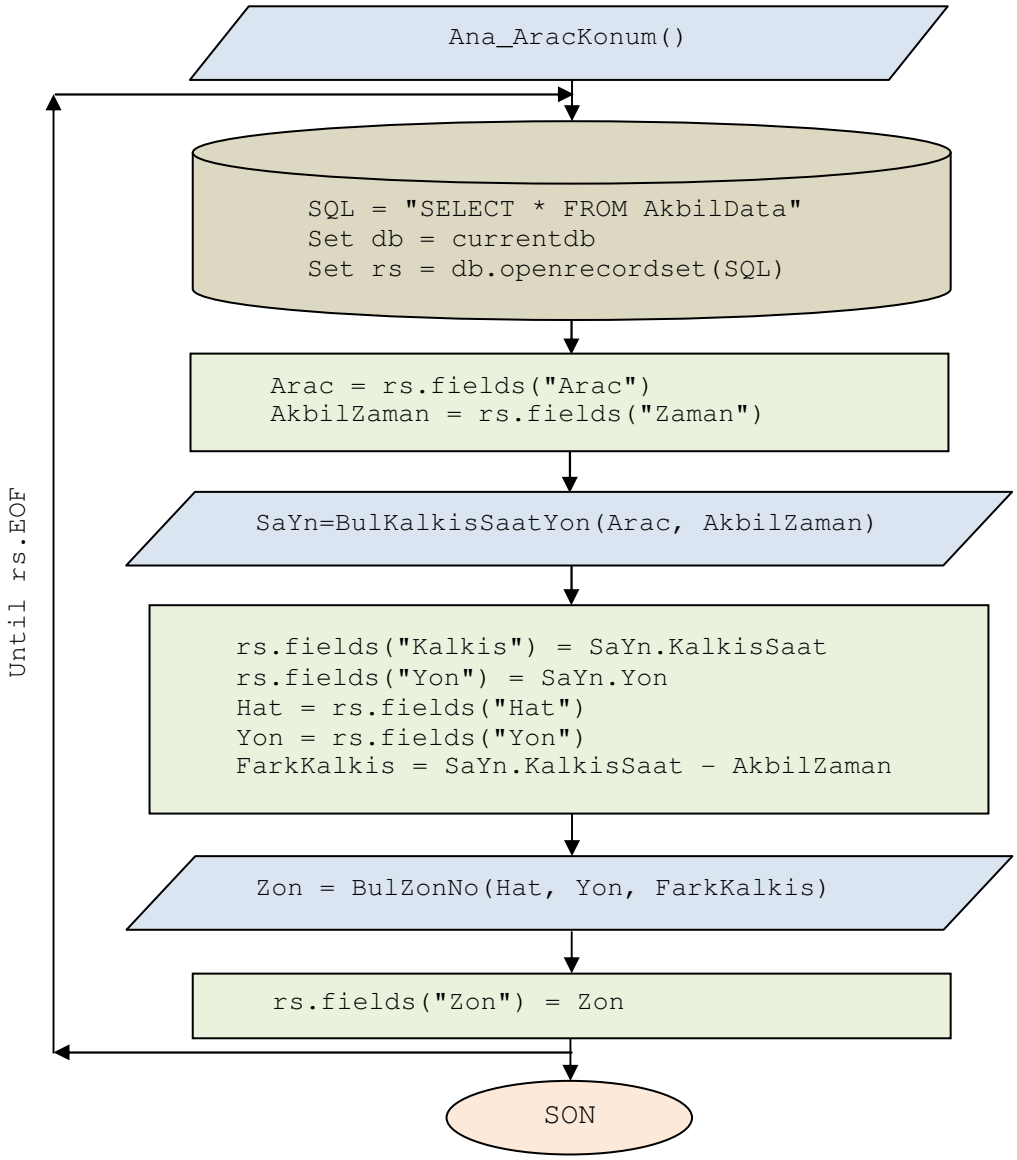

Şekil 4.7: Ana Program'a ilişkin akış şeması.

BulKalkisSaatYon fonksiyonu

Bu fonksiyon yardımıyla, Akbil veri tabanından elde edilen"Araç-Zaman Tablosu" ile "Araç Kalkış Tablosu" eşleştirilerek; araç kalkış tablosunda bulunan kalkış yeri saati ve yönü, her araç için tespit edilmektedir. Akbil verisi içerisinden her basış zamanı, araç kalkış verisi içerisindeki "KalkisSaat" alanı içerisinde aranmakta ve basış zamanından önceki kalkış saati belirlenerek, Akbil verisi içerisinde her basış için kalkış saati alanına atanmaktadır. Fonksiyona ilişkin kodlar ve akış şeması Şekil 4.8 ve 4.9'da verilmektedir.

```
Function BulKalkisSaatYon(Arac As String, AkbilZaman As Date) As
SaatYonVeri
    Dim SQL As String, db As database, rs As Recordset
    SQL = "SELECT * FROM ORER_G WHERE Arac='" & Arac & "' AND
KalkisSaat >= ToDate(" & AkbilZaman & ",'hh:nn:ss') ORDER BY
KalkisSaat"
    Set db = currentdb
    Set rs = db.openrecordset(SQL)
    If rs.EOF = True Then
        'Data bulunamadı ise
        BulKalkisSaatYon.Yon = "N"
        BulKalkisSaatYon.KalkisSaat = Format("03:33:33", "hh:nn:ss")
    Else
        BulKalkisSaatYon.Yon = rs.fields("Yon")
        BulKalkisSaatYon.KalkisSaat = rs.fields("KalkisSaat")
    End If
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Function
```

Şekil 4.8: Araç kalkış saati ve yönünü belirleyen fonksiyona ilişkin kodlar.

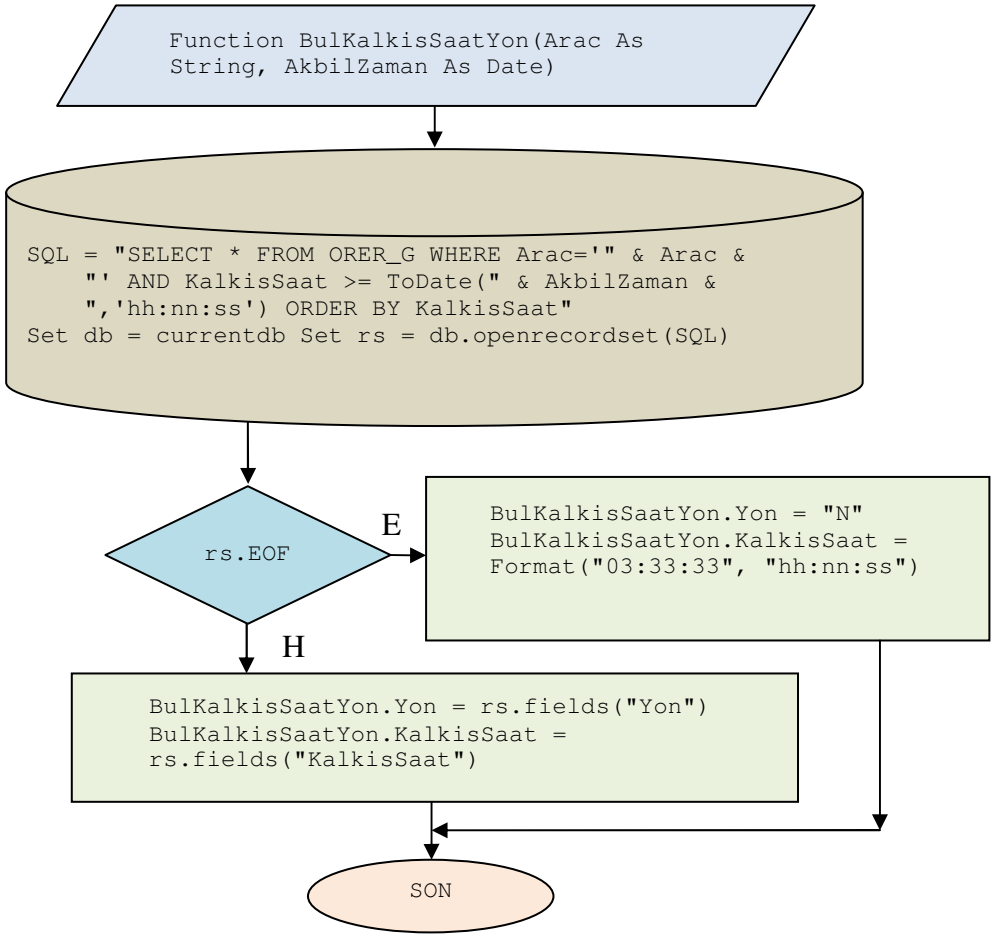

Şekil 4.9: Araç kalkış saati ve yönünü belirleyen fonksiyona ilişkin akış şeması.

Bulunan araç kalkış saati ve hat yönü bilgileri, Akbil veri tabanına eklenmektedir. Sonrasında ise Akbil basış zamanı ile araç kalkış saati arasındaki fark belirlenerek, veritabanı içerisinde oluşturulan "FarkKalkisDK" alanına atanmaktadır.

BulZonNo fonksiyonu

Önceki adımda bulunan farklar, burada her hatta ait gidiş ve dönüş yönleri için sıralanmaktadır. Böylelikle, elde edilen tablo ile basış zamanı arasında ilişki kurularak; basış yapıldığı anda aracın hangi durakta olduğu tespit edilmektedir.

Vektörel veriler yardımıyla, incelenen durağın hangi koordinatlara ve hangi ulaşım bölgesine ait olduğu bilinmektedir. Böylece, basış yapılan durağın tespit edilmesiyle birlikte, yolcuk başlangıç yerinin ve ait olduğu ulaşım bölgesinin bilgilerine doğrudan ulaşmak mümkün olmaktadır. Bulunan durak koordinatları ve ulaşım bölgesi bilgileri de mevcut veri tabanına eklenmektedir. Sözkonusu işlemlere ilişkin yazılım kodları Şekil 4.10'da, yazılıma ilişkin akış şeması ise Şekil 4.11'de verilmiştir.

```
Function BulZonNo(Hat As String, Yon As String, FarkKalkisDk As
Integer) As Integer
    Dim SQL As String, db As database, rs As Recordset
    SQL = "SELECT * FROM HatDurak_Ind WHERE Hat='" & Hat & "' AND
Yon='" & Yon & "' AND FarkKalkis>" & FarkKalkisDk & " ORDER BY
FarkKalkis"
    Set db = currentdb
    Set rs = db.openrecordset(SQL)
    If rs.EOF = True Then
        'Data bulunamadı ise
        BulZonNo = -1
    Else
        BulZonNo = rs.fields("Zon")
    End If
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Function
```

Şekil 4.10: Yolculuk başlangıcının hangi ulaşım bölgesine ait olduğunu belirleyen fonksiyona ilişkin kodlar.

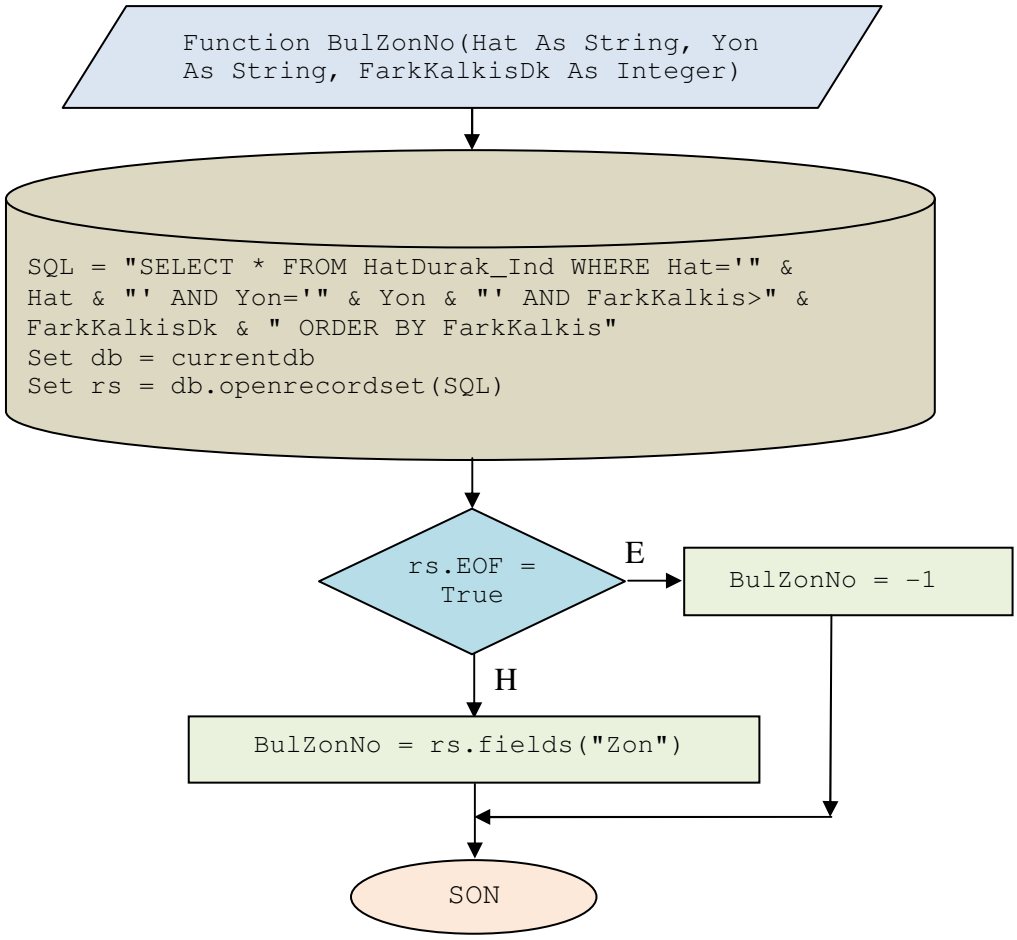

Şekil 4.11: Yolculuk başlangıcının hangi ulaşım bölgesine ait olduğunu belirleyen fonksiyona ilişkin akış şeması.

4.2.2 Yolculuk bitiş noktalarının belirlenmesi

Önceki aşamada hazırlanan yazılım ile otobüs yolculuklarına ilişkin başlangıç noktaları belirlenmiştir. Böylelikle, tüm toplu ulaşım türleri için yolculuk bitiş noktalarını belirlemek üzere gereken verilerin tamamı hazırlanmış durumdadır. Yolculuk bitiş noktalarını belirlemek üzere kullanılacak veritabanından bir kesit Şekil 4.12'de verilmiştir.

AkbilNo	Zaman	Hat	Arac	Kalkis	Yon	FarkKalkisDK	Lon	Lat	Durak	Zon
0020008B	14:24:32	38B	92-579	14:00	D	00:24:32	28,9206	41,0409	T0119A	301
002000FF	17:40:51	87	92-463	17:10	G	00:30:51	28,9743	41,0342	S0027A	224
002048A1	10:06:02	29A	92-292	09:50	G	00:16:02	29,021	41,1085	L0129B	440
0020B022	15:59:31	YPS-EMN	YUSUFPASA	-1	-1	-1	28,9481	41,0099	24	316

Şekil 4.12: Koordinat bilgisi girilen Akbil veritabanı.

Veritabanının son şekli incelenecek olursa; başlıca AkbilNo, Zaman, Hat, Arac, Kalkis, Yon, FarkKalkis, Lon, Lat, Durak ve Zon alanları bulunmaktadır. Burada,

“AkbilNo” alanı, yolculuk esnasında kullanılan akbil ID numarasını; “Zaman”alanı, akbilin kullanıldığı zamanı; “HatNo” alanı, yolculuk yapılan hat bilgisini; “AracNo” alanı, kullanılan aracın numarasını; “AracKalkis” alanı, ilgili aracın ilk duraktan kalkış yaptığı zamanı; “Yon” alanı, aracın hangi yönde gittiğini (gidiş / dönüş); “FarkKalkis” alanı, biniş yapılan zaman ile araç kalkış zamanı arasındaki fark değerini; “Lon” alanı, biniş koordinatının boylam değerini; “Lat” alanı, biniş koordinatının enlem değerini; “Durak” alanı, biniş yapılan durağa ilişkin kod numarasını; “Zon” alanı ise biniş yapılan durağın ait olduğu zon numarasını göstermektedir. Bu aşamada, veritabanında hazır bulunan alanların bir kısmı kullanılmaktadır. Her aşamada ihtiyaç duyuldukça yeni alanlar eklenmekte; bulunan değerler bu alanlara yazılarak, her adımda veritabanı işlemleri ile ilgili açıklamalar yapılmakadır.

Yolculuk bitiş noktalarını belirlemek üzere gerekli hazırlıklar buraya kadar tamamlanmış durumdadır. Bundan sonra yapılacak çalışmaların açıklanmasına, izlenecek yöntem ile devam edilmektedir. Yolculuk bitiş noktaları belirlenirken, literatür çalışması kapsamında da incelenen “Zincirleme Yolculuk Metodu” kullanılmıştır. Bu metot uygulanmadan önce, yapılan bazı kabullerden bahsedilecek olursa:

Zincirleme yolculuk metoduna göre,

- Her yolculuk başlangıcı, bir önceki yolculuğun bitiş noktası olarak seçilecektir.
- Günün son yolculuğuna ait bitiş noktası, günün ilk yolculuğuna ait başlangıç noktası olarak belirlenecektir.
- Aktarmalar dikkate alınmayacaktır. Yolculuk bitiş noktalarını belirlemek

üzere yukarıda bahsedilen metot bu bölümde uygulanacaktır. Böylelikle, yolculukların bitiş noktaları tahmin edilmiş olacak; dolayısıyla da B-S matrisi elde edilmiş olacaktır. Uygulamayı yapmak üzere hazırlanmış olan program 11 adet alt programın birleşimi ile oluşmaktadır. Bu programlar, sırasıyla anlatılarak elde edilen çizelgelerden örnek kesitler sunulmaktadır. Ayrıca algoritmalara ilişkin işlem adımları da her algoritmaya ilişkin akış şemaları yardımıyla detaylı bir şekilde gösterilmektedir.

4.2.2.1 Yolculuk bitiş noktalarının belirlenmesi

Visual Basic dilinde hazırlanmış olan Ana program, 11 adet alt programdan oluşmaktadır. Daha önce hazırlanan ham akbil verilerinden oluşan veri tabanı üzerinde işlemler yapılmak suretiyle yolculuk bitiş noktaları,ulaşım bölgeleri bazında tahmin edilmiştir. Ana programda sırasıyla alt programlar çağırılmakta ve işlem adımları da bu sayede net olarak takip edilebilmektedir. Ana programa ilişkin kodlar ve akış şeması Şekil 4.13 ve 4.14'de verilmiştir. Programa ilişkin yazılımın tümü iseEK A'dasunulmuştur.

```
Sub Ana()
    Call AlanOlustur
    Call Siralama_AlanAdi_No1
    Call Sil_Gecersizler
    Call Yaz_Fark
    Call Sil_CiftBasisVeTransferler
    Call Yaz_BaslangicNoktasi
    Call Yaz_BitisNoktasi
    Call SonYolculukBitisi
    Call Sil_O_ve_D_ayniOlanlar_Ve_Jeton
Call AgirliklandirmaTablosu
    Call Agirliklandirma_TO_DataTemiz
End Sub
```

Şekil 4.13: Ana Program'a ilişkin yazılım kodları.

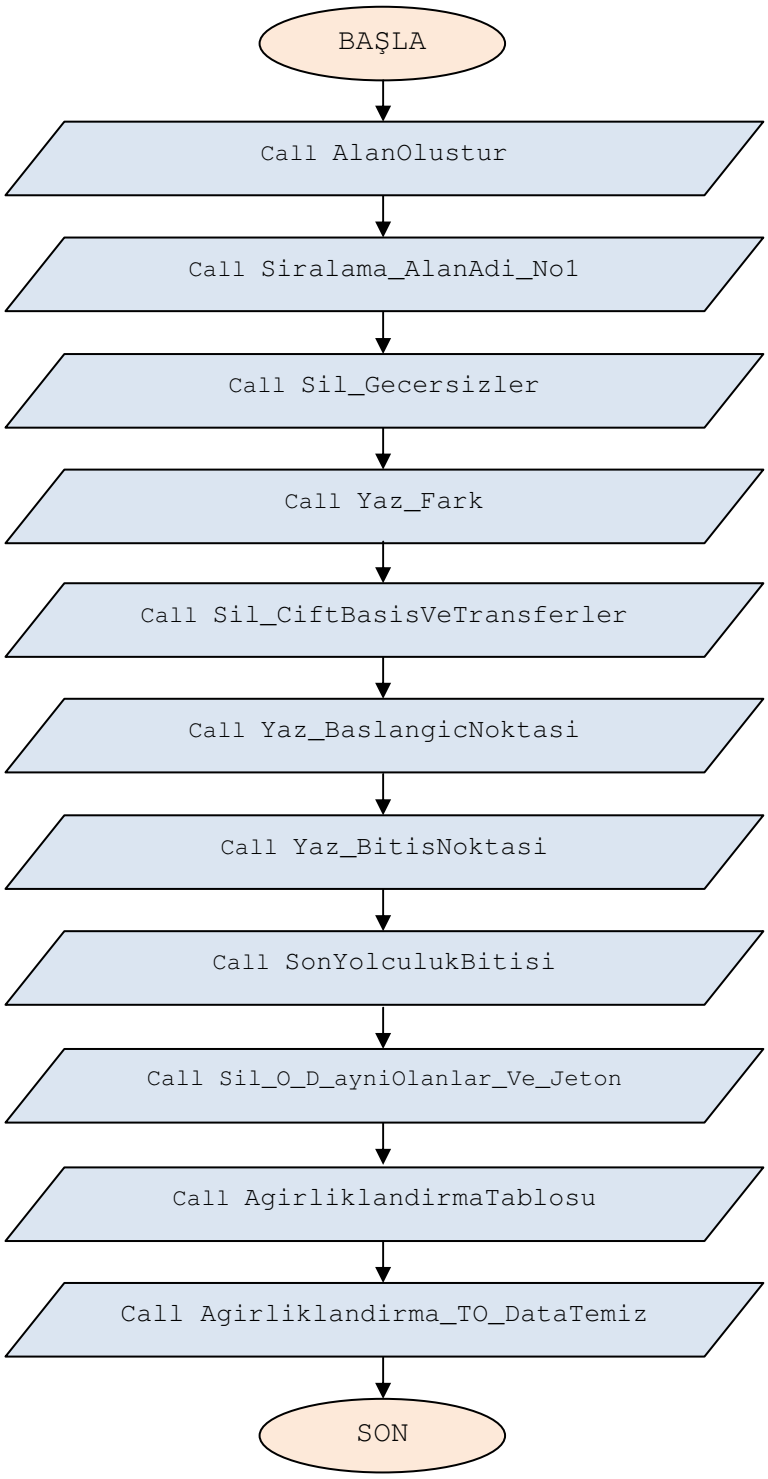

Şekil 4.14: Ana Program'a ilişkin akış şeması.

4.2.2.2 Veri tabanına yeni alanların eklenmesi

Veri tabanı üzerinde çalışırken, ilerleyen adımlarda elde edilecek sonuçları yazmak üzere yeni alanlar oluşturulması gerekmektedir. Bu yüzden "TabloTemiz" olarak adlandırılan ve ham akbil verisinden oluşturulan sadeleştirilmiş veri tablosuna "ID, Fark, Origin, Destination, Agr_DrkZmn" alanlarının eklenmesi gerekmektedir. Bu işlemler, Şekil 4.15'de verilen kodlar yardımıyla yapılmaktadır. Programa ilişkin akış şeması ise Şekil 4.16'da verilmiştir.

```
Sub AlanOlustur()
    Dim db As Database
    Dim tbl As TableDef

    Set db = CurrentDb
    Set tbl = db.TableDefs(TabloTemiz)
    On Error Resume Next
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField(ID, dbLong)
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField("Fark", dbLong)
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField("Origin", 10, 30)
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField("Destination", 10, 30)
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField("Agr_DrkZmn", dbDouble)
    Set tbl = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.15: Veri tabanına yeni alanların eklenmesine ilişkin kodlar.

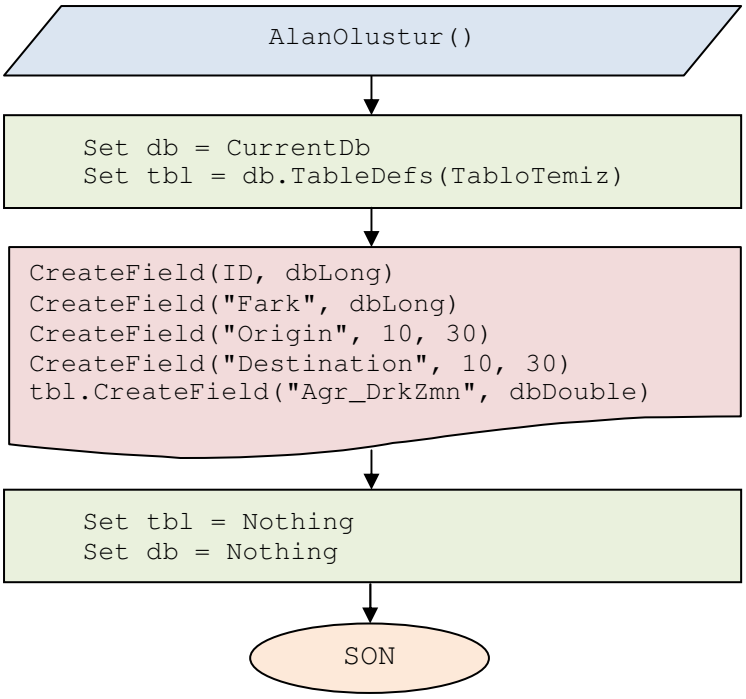

Şekil 4.16: Veri tabanına yeni alanların eklenmesine ilişkin akış şeması.

4.2.2.3 Verilerin sıralanması

Bir önceki adımda yeni alanlar eklenen veri tabanı üzerinde bu adımda sıralama işlemi uygulanmaktadır. Bu işlem sırasıyla, “SeriNo, Tarih ve Zaman” alanları için uygulanacaktır. Sıralama işlemi, bir sonraki adım için gerekli formatın hazırlanmasının yanı sıra işlem hızının artmasını da sağlayacaktır. Bu işlemde “SeriNo” alanı akbil seri numarasını, “Tarih” alanı “GG.AA.YYYY” formatında verinin ait olduğu tarihi, “Zaman” alanı ise akbil kullanımının gerçekleştiği zamanı saat-dakika-saniye bazında göstermektedir.Sıralama işlemi Şekil 4.17’de verilen kodlar yardımıyla yapılmaktadır. Programa ilişkin akış şeması ise Şekil 4.18’de verilmiştir.

```
Sub Siralama_AlanAdi_No1()
    Const SiralamaAlani = "No1"
    'AkbilNo,Tarih, Zaman
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    Dim i As Long
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " ORDER BY SeriNo, Tarih,
    Zaman"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    i = 0
    Do Until rs.EOF
        rs.Edit
        i = i + 1
        rs.Fields(SiralamaAlani) = i
        rs.Update
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.17:Sıralama işlemine ilişkin kodlar.

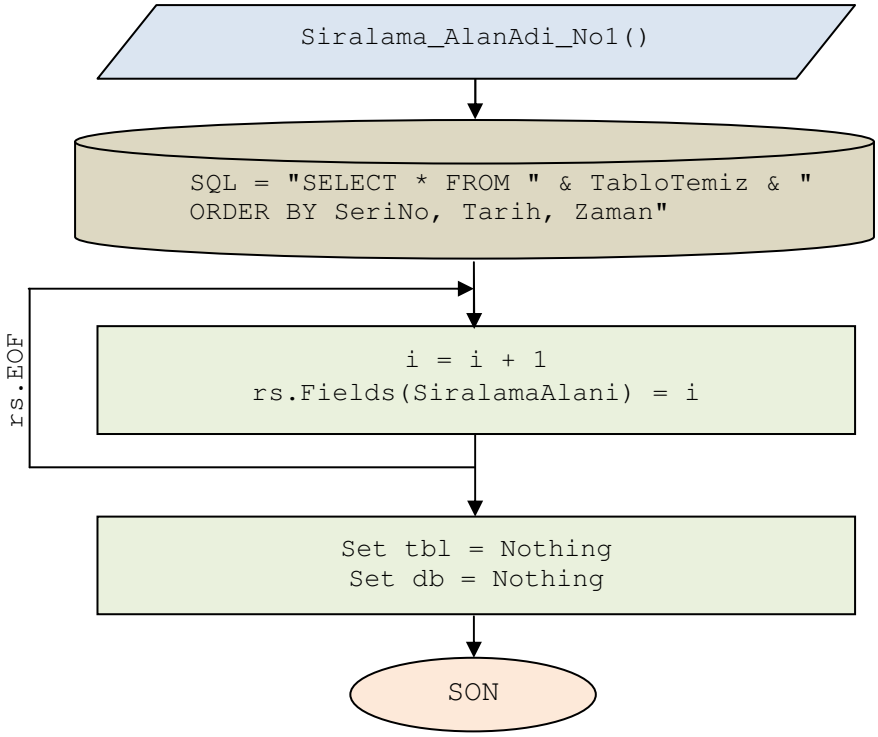

Şekil 4.18:Sıralama işlemine ilişkin akış şeması.

4.2.2.4 Geçersiz verilerin silinmesi

Programın bu aşamasında geçersiz veriler silinecektir. Buradaki geçersiz verilerden kastedilen, seri numarasının boş olması, seri numarasının "null" değeri içermesi, kullanılan akbil tipinin "B" butonlu (ücretsiz) ya da "J" jetonlu geçişler olması durumlarıdır. Akbil seri numarasının "null" yada boş olması durumu veri hatalarından kaynaklanmaktadır. Bu verilerin, yapılacak işlemler sırasında programın sağlıklı bir şekilde çalışmasına engel olacağı düşünülerek silinmektedir. Akbil tipinin "B" yada "J" olması durumunda ise bu yolculara ilişkin yolculukların takip edilememesi sebebi ile bu tip verilerin veri tabanından elenmesi gerekmektedir. "B" yada "J" tipi akbil basışları, program sırasında kullanılan veritabanından elenmekte; ancak, son aşamada yapılacak ağırlıklandırma işlemleri sırasında bu yolculuklar da tüm yolculuklar içerisinde dikkate alınmaktadır. Programa ilişkin yazılım kodları ve akış şeması Şekil 4.19 ve 4.20'de verilmiştir.

```
Sub Sil_GecersizVeriler()
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    Dim i As Long
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " WHERE Operetor=2 OR
SeriNo is Null OR SeriNo='' OR Tip='B' OR Tip='J'"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Delete
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.19: Geçersiz verilerin silinmesine ilişkin kodlar.

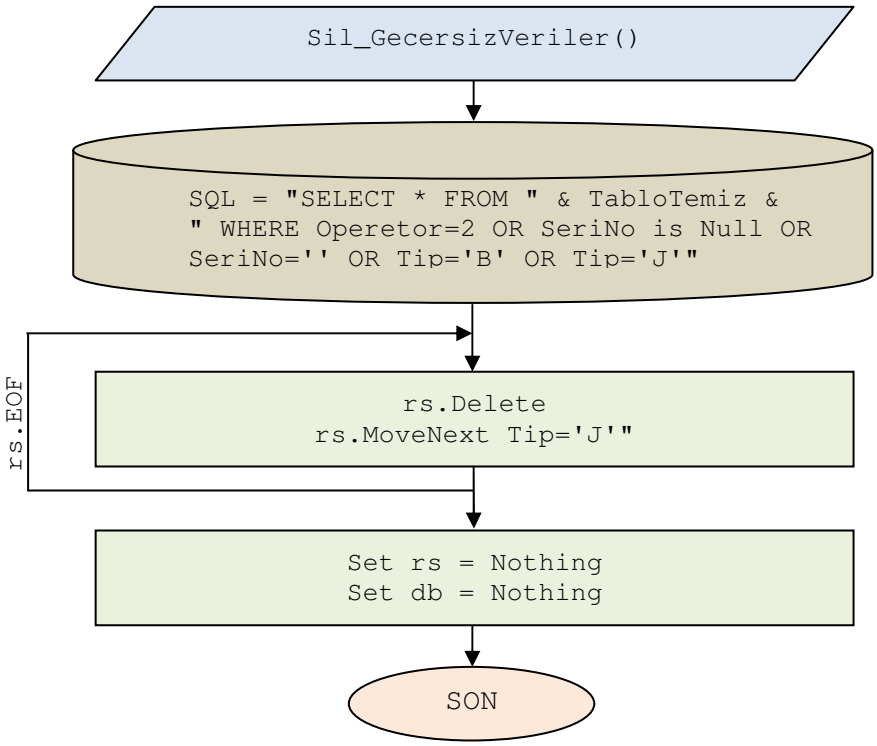

Şekil 4.20: Geçersiz verilerin silinmesine ilişkin akış şeması.

4.2.2.5 Akbil kullanım zamanları arasındaki farkların araştırılması

Bu adımda, veritabanı “ID” alanına göre yani, “SeriNo” ve “Zaman” alanlarına göre sıralanmaktadır. Sıralanan veriler içerisinde akbil basışları arasındaki süresel farklar incelenerek; gün formatındaki veriler arasındaki fark saniye bazında belirlenmektedir. Bu işlemler sırasında gün farkı gibi bazı hatalarla karşılaşılmış olsa da bu hatalar giderilerek her “SeriNo”değerine ait gün içerisindeki yolculuklar zamana göre sıralanmış ve her “SeriNo” değerine ait günün ilk yolculuğuna ilişkin

zaman fark değeri “-1” olarak atanmıştır. Burada “-1” değeri sadece ilk yolculuğun başlangıcını gösteren bir simge niteliği taşımaktadır. Sonuç olarak, her akbil numarası için, gün içinde yapılan tüm yolculuklar zaman sırasına göre belirlenmiş olur. Bu durumda, incelenen herhangi bir akbil numarasına ilişkin, gün içinde yapılan yolculukların hangilerinin aktarma yolculuğu, hangilerinin gerçek yolculuk oldukları belirlenebilecektir.

```
Sub Yaz_Fark()
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    Dim AkbilNo_son As String
    Dim Zaman_son As Date
    Dim Fark As Long
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " ORDER BY " & ID
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)

    Do Until rs.EOF
        rs.Edit
        If rs.Fields("SeriNo") = AkbilNo_son Then
            Fark = (rs.Fields("Zaman") - Zaman_son) * 24 * 3600
            If Fark > 0 Then
                rs.Fields("Fark") = Fark
            Else
                rs.Fields("Fark") = Fark + 3600# * 24
            End If
        Else
            rs.Fields("Fark") = -1
        End If
        rs.Update
        AkbilNo_son = rs.Fields("SeriNo")
        Zaman_son = rs.Fields("Zaman")
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.21: Zaman farklarının araştırılmasına ilişkin kodlar.

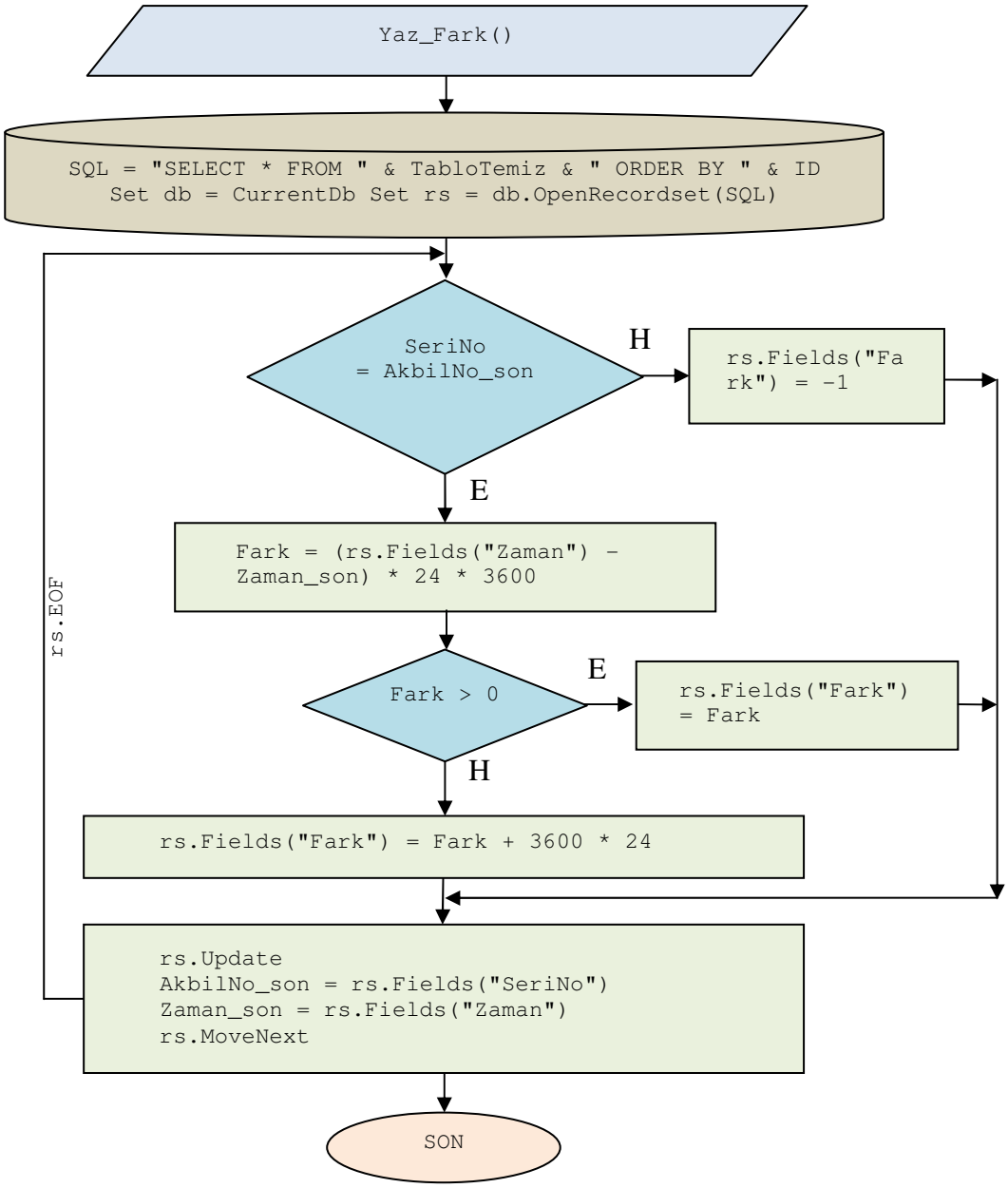

Şekil 4.22: Zaman farklarının araştırılmasına ilişkin akış şeması.

4.2.2.6 Çoklu akbil basışlarının elenmesi

İstanbul geneli toplu taşıma sistemlerindeki yolcu davranışları ve akbil kullanımları incelendiğinde, bazı yolcuların beraber yolculuk yaptığı kişiler için de kendilerine ait akbili kullandıkları görülmektedir. Bununla birlikte, otobüs şoförlerinin de yolcuların nakit ücret ödemeleri karşılığında kendilerine ait akbilleri kullandıkları tespit edilmiştir. Bu durum hem otobüs kullanıcılarının sıklıkla karşılaştığı bir durumdur hem de veri kümesiiçerisinde aynı akbil "SeriNo" değerine ait olması gerekenden çok fazla kullanım bilgileri bulunmaktadır. Söz konusu akbil basışları, önceki

bölümlerde de bahsedildiği üzere geçersiz veri olarak kabul edilerek elenecek; ancak, toplam biniş sayısı hesaplanırken dikkate alınacaktır. Ayrıca, transfer süresi 90 dk. olarak belirlenmiş ve bu süre içerisinde yapılan binişler yolculuk olarak dikkate alınmamıştır. Programa ilişkin yazılım kodları ve akış şeması Şekil 4.23 ve 4.24'de verilmiştir.

```
Sub Sil_CiftBasisVeTransferler()
    Const FarkMin = 90 * 60 '90dk'nin altindaki basislar eleniyor
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " WHERE Fark<" & FarkMin &
    " AND Fark>0"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Delete
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.23:Çoklu akbil basışlarının silinmesine ilişkin yazılım kodları.

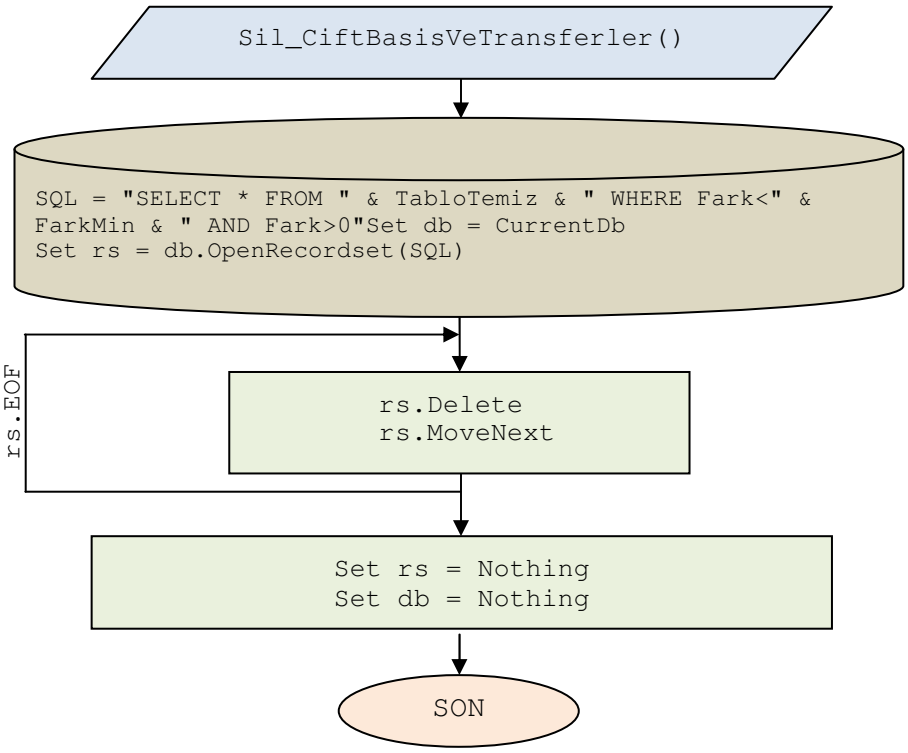

Şekil 4.24:Çoklu akbil basışlarının silinmesine ilişkin akış şeması.

4.2.2.7 Yolculuk başlangıç noktalarının veritabanına girilmesi

Yolculuk başlangıç noktaları araç konumlarının tespiti aşamasında belirlenmişti. Bu aşamada, yolculukların başladıkları noktalar, yani biniş yapılan duraklar, veritabanında "Origin" olarak oluşturulan alana taşınmaktadır. İşlemlere ilişkin kodlar ve akış şeması Şekil 4.25 ve 4.26'da verilmiştir.

```
Sub Yaz_BaslangicNoktasi()
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Edit
        rs.Fields("Origin") = rs.Fields("Arac")
        rs.Update
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.25: Yolculuk başlangıç noktalarının taşınmasına ilişkin kodlar.

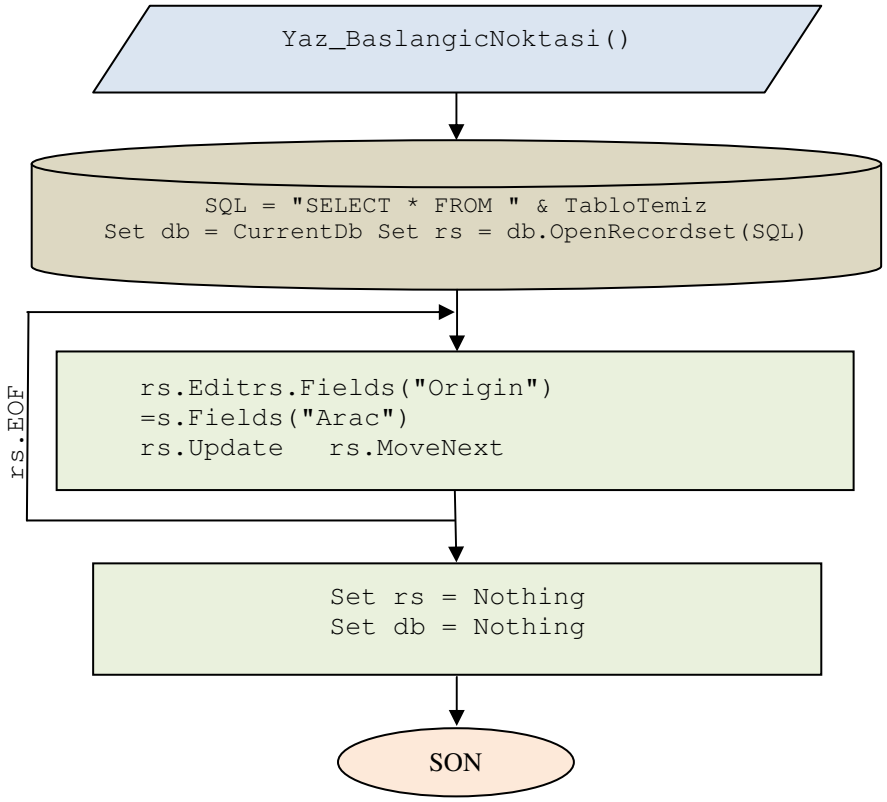

Şekil 4.26: Yolculuk başlangıç noktalarının taşınmasına ilişkin akış şeması.

4.2.2.8 Yolculuk bitiş noktalarının veritabanına girilmesi

Yolculuk başlangıç noktalarının "Origin" alanına taşınmasından sonra, yolculuk bitiş noktalarını yazmak üzere "Destination" alanı oluşturulmaktadır. Veritabanı daha önce "AkbilNo" ve "Zaman" alanlarına göre sıralanmış durumdadır. Bu aşamada yapılan işlem, sıralı verilerin basış noktalarının ters sıralama yapılarak "Destination" alanına atılmasıdır. Böylelikle her akbil basışı için yolculuk başlangıç ("Origin") ve bitiş ("Destination") değerlerigirilmiş olmaktadır. Ancak, sıralanan veri incelendiğinde, ters sıralama yapılmasından dolayı, her akbil verisi için günün son yolculuğuna karşılık gelen "Destination" alanının boş kaldığı görülmektedir. Bu alana ilişkin değerlerin belirlenmesi bir sonraki adımda anlatılacaktır. İşlemlere ilişkin yazılım kodları ve akış şeması Şekil 4.27 ve 4.28'de verilmiştir.

```
Sub Yaz_BitisNoktasi()
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    Dim Origin_son As String
    Dim AkbilNo_son As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " ORDER BY " & ID & "
DESC"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        If rs.Fields("SeriNo") = AkbilNo_son Then
            rs.Edit
            rs.Fields("Destination") = Origin_son
            rs.Update
        End If
        AkbilNo_son = rs.Fields("SeriNo")
        Origin_son = rs.Fields("Origin")
        rs.MoveNext
        'If rs.PercentPosition = Int(rs.PercentPosition) Then
Debug.Print "%" & rs.PercentPosition
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.27: Yolculuk bitiş noktasının veritabanına girilmesine ilişkin kodlar.

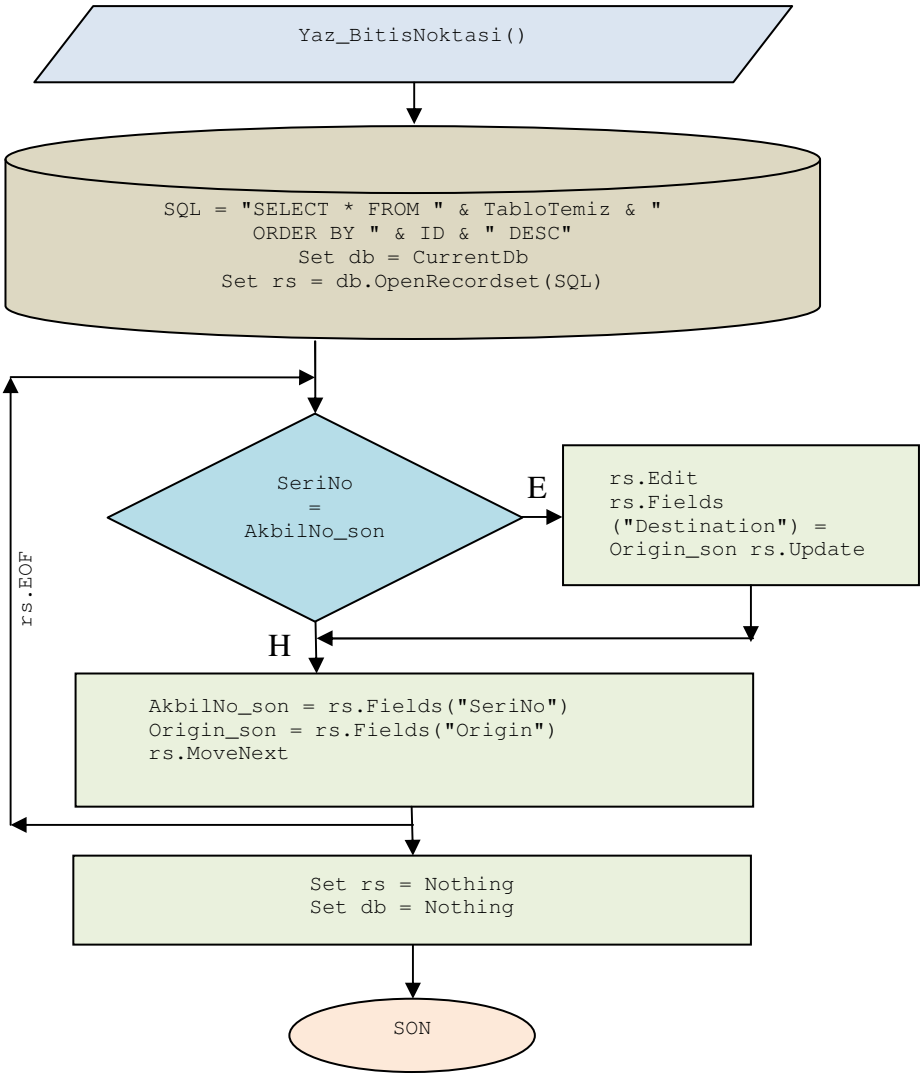

Şekil 4.28: Yolculuk bitiş noktasının veritabanına girilmesine ilişkin akış şeması.

4.2.2.9 Günün son yolculuğuna ait bitiş noktasının belirlenmesi

Çalışma kapsamında 29 Mayıs 2006 tarihine ait bir günlük veri kullanıldığı önceki bölümlerde de anlatılmıştı. İzlenen yönteme göre, yolculukların gün sonundaki varış noktalarına ilişkin bilginin bir sonraki günün ilk yolculuk başlangıç noktası olarak atanması uygun olacaktır. Ancak, bu aşamaya kadar yapılan işlemlerin, ikinci güne ait veriler için de yapılması göz önüne alındığında; çalışma yükünün ve süresinin oldukça artması kaçınılmazdır. Bu sebepten dolayı, Zincirleme Yolculuk Metodu kısmında tarif edildiği şekilde, günün ilk yolculuk başlangıç noktası, günün son yolculuğunun bitiş noktası olarak "Destination" alanına taşınmaktadır. İşlemlere ilişkin yazılım kodu ve akış şeması Şekil 4.29 ve 4.30'da verilmiştir.

```
Sub SonYolculukBitisi()
    Dim TarihSil As Long
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " Order by " & ID
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Dim AkbilNoSon As String
    Dim Origin_1 As String
    Do Until rs.EOF
        If AkbilNoSon = rs.Fields("SeriNo") Then
            If rs.Fields("Destination") = "" Or
IsNull(rs.Fields("Destination")) Then
                rs.Edit
                rs.Fields("Destination") = Origin_1
                rs.Update
            End If
        Else
            If rs.Fields("Fark") = -1 Then Origin_1 =
rs.Fields("Origin") Else Origin_1 = "BULUNAMADI"
        End If
        AkbilNoSon = rs.Fields("SeriNo")
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.29: Son yolculuğun bitiş noktasının belirlenmesi için hazırlanan kodlar.

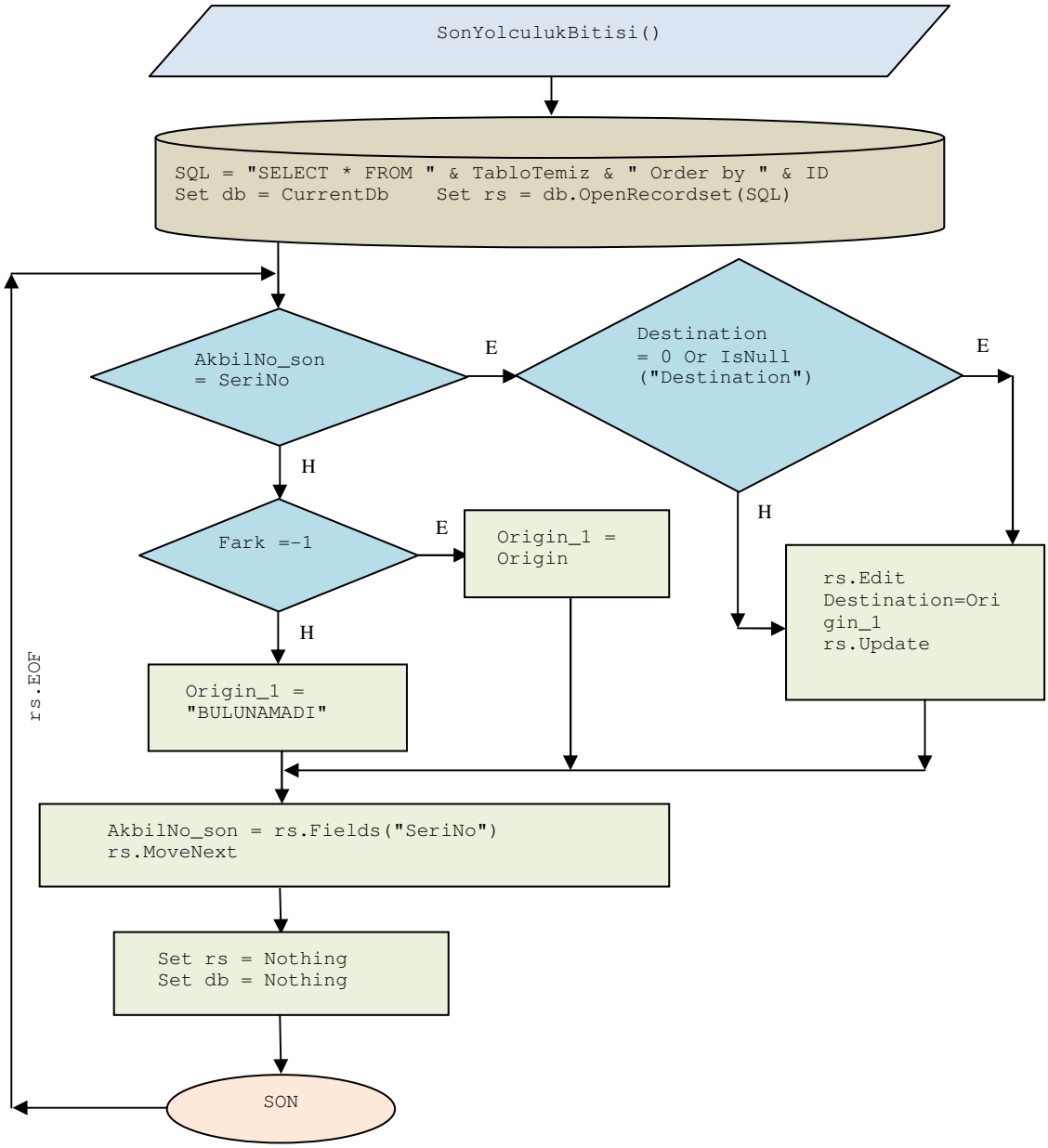

Şekil 4.30: Son yolculuğun bitiş noktasının belirlenmesi için hazırlanan akış şeması.

4.2.2.10 Başlangıç ve bitiş noktası aynı olan ikililerin silinmesi

Veritabanı ile yapılmış olan çalışmaların sonucunda, her yolculuk satırı için, o yolculuğa ilişkin başlangıç ve bitiş noktaları, “Origin” ve “Destination” alanlarına girilmiş durumdadır. Ancak, yolculuklar incelendiğinde, herhangi bir yolculuk satırı için, yolculuk başlangıç ve bitiş noktalarının birbirleri ile aynı olduğu görülmektedir. Bu şekilde başlangıç ve bitişi aynı olan yolculukların veritabanından elenmesi gerekmektedir. Bu amaçla hazırlanan yazılıma ilişkin kodlar ve akış şeması Şekil 4.31 ve Şekil 4.32’de verilmiştir.

```
Sub Sil_O_D_ayniOlanlar_Ve_Jeton()
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " WHERE Origin =
Destination or Tip='J'"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Delete
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.31: Başlangıç ve bitişi aynı olan yolculukların elenmesi için hazırlanan kodlar.

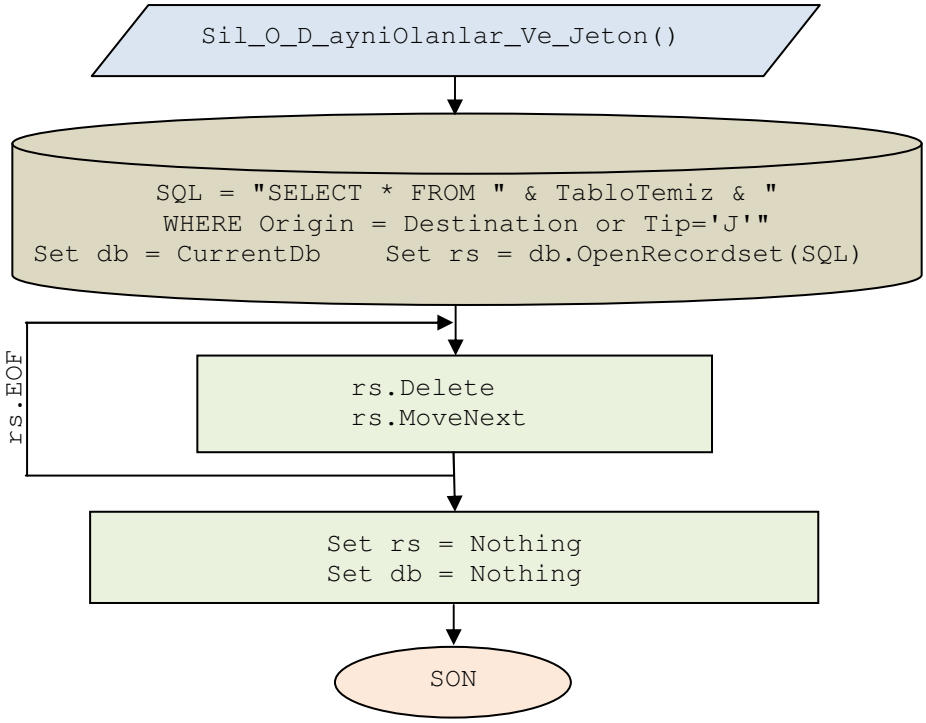

Şekil 4.32: Başlangıç ve bitişi aynı olan yolculukların elenmesi için hazırlanan akış şeması.

4.2.2.11 Ağırlıklandırma tablosunun hazırlanması

Bu aşamada amaç, sadeleştirilmiş tabloya ait satırlardaki yolculukların, ham veri tablosuna özdeş olacak şekilde gerçeğe en yakın ağırlık oranlarını bulmaktır. Bu ağırlık oranları hat ve zamana göre değişken alınmıştır. Bu şekilde veri doğruluğu için hassasiyetin arttırılması hedeflenmiştir.

Ağırlıklandırma işlemi, çalışmanın diğer çalışmalardan en önemli farklarından birisini oluşturmaktadır. Daha önce benzer konularda hazırlanan çalışmalar incelenirken farklı ağırlıklandırma yöntemleri ile karşılaşılmış, bu çalışma kapsamında gerçeğe en yakın katsayıyı bulmak üzere Denklem 4.1'de belirtilen yöntemin kullanılması uygun görülmüştür. Bu denkleme göre, her hat ve her 15 dk.'lık zaman dilimi için bir ağırlık katsayısı belirlenmektedir. Her hatta ilişkin ağırlık oranları aynı olmayacağı gibi, her zaman aralığına ait ağırlığın da aynı olmayacağı dikkate alınarak böyle bir denklem hazırlanmıştır. Bu denklemde saat dilimi olarak 15 er dakikalık zaman aralıkları göz önüne alınmaktadır. Böylece, hat ve zaman bazında hassasiyetin arttırılması ve gerçeğe daha yakın bir ağırlıklandırma işlemi gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

$$AGR_{h_i,sd_i} = \frac{\sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i} \left\{ 1 + \frac{1}{\sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i}} \left[\sum_{sd_i \in SD} X_{h_i \in \emptyset, sd_i} + B_{gün} + K_{gün} \right] \right\}}{\sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i} - \sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i,D \in \emptyset}} \quad \textbf{(4.1)}$$

h_i: Hat

H: Tüm hatlar

sd_i: Saat dilimi

SD: Tüm saat dilimleri

$X_{hi,sdi}$: Akbil verisidir,$h_i \in H$, $sd_i \in SD$için 1 değerini verir.

$X_{hi \in \emptyset,sdi}$: Akbil verisidir,hattı belirsizdir ($hi \in \emptyset$), $sd \in sd_i$ için 1 değerini verir.

$X_{hi,sdi,D \in \emptyset}$: Akbil verisidir,hedef bölgesi belirsizdir ($D \in \emptyset$). $h_i \in H$, $sd_i \in SD$için 1 değerini verir. Bu veriler akbil satırlarındaki elenen verileri ifade eder. Bunlar çift basışlar, transferler ve diğer hedef bölgesi belirlenemeyenlerdir.

$B_{gün}$: Tüm hatlar için günlük toplam kullanılan bilet adedi.

$K_{gün}$: Tüm hatlar içinbeyan edilen günlük toplam kayıp adedi.

Denklem 4.1, $h_i$hattı ve sd_isaat dilimi için incelenecek olursa; ilk aşamada, h_i hattına ait sd_i zaman aralığındaki binişlerin, günlük bilet, kayıp ve hattı belirsiz olan binişler kadar olan miktarı tüm hatların günlük binişleri ile oranlanarak, h_i hattı ve sd_i saat dilimi için belirlenen miktar ile toplanmaktadır. Elde edilen değer, ikinci aşamada h_i hattı ve sd_i saat dilimi için belirlenen miktar ile h_i hattı ve sd_i saat dilimi için hedef zonu belirsiz olan miktarın farkına oranlanmaktadır. Böylelikle h_i hattının sd_i saat dilimi için ağırlıklandırma katsayısı belirlenmiş olmaktadır.

Ağırlıklandırma katsayısının belirlenmesinden sonra, bu katsayı hedef bölgesi belli olan tüm akbil satırlarına uygulanmaktadır:

$Elenmiş\ VeriKümesi_{h_i,sd_i} = \{\forall X \in (h_i, sd_i) | D \notin \emptyset\}$ olsun,

$$n\left(Elenmiş\ VeriKümesi_{h_i,sd_i}\right) = \sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i} - \sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i D \in \emptyset} \qquad \textbf{(4.2)}$$

Buradan h_i hattına ait sd_isaat dilimindeki tüm ağırlıklandırmaların ($AGR_{hi,sdi}$) toplamı, $h_i$hattının sd_i saat dilimindeki toplam talebine eşit olur:

$$\sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} AGR_{h_i,sd_i} = \left(\sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i} - \sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i,D \in \emptyset}\right) AGR_{h_i,sd_i} \qquad \textbf{(4.3)}$$

$$= \sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i} \left\{1 + \frac{1}{\sum_{\substack{h_i \in H \\ sd_i \in SD}} X_{h_i,sd_i}} \left[\sum_{sd_i \in SD} X_{h_i \in \emptyset, sd_i} + B_{gün} + K_{gün}\right]\right\}$$

Denklem 4.3, her h_i hattı ve sd_i saat dilimi için doğrulanmaktadır.

Yazılım içerisinde, ağırlıklandırma çalışmaları 3 aşama olarak incelenmiştir. Bu kapsamda sırasıyla “DilimOran1”, “DilimOran2” ve “Dilim” tabloları oluşturulmaktadır. Bunlardan “DilimOran1” ve “DilimOran2” tabloları hazırlık; “Dilim” ise sonuç tablosu olarak üretilecektir. Aşamalar incelenecek olursa:

1- Bu aşamada “DilimOran1” tablosu oluşturulur. Bu tablo, ham veri tablosu içinden “Hat” ve “15daklik” alanlarına göre gruplanmış verinin toplam sayısını içerir.

2- Bu aşamada “DilimOran2” tablosu oluşturulur. Bu tablo, temizlenmiş tablo (elenmiş ham veri tablosu) içinden “Hat” ve “15daklik” alanlarına göre gruplanmış verinin toplam sayısını içerir.

3- Bu aşamada ise, “Dilim” tablosu oluşturulur. Bu tabloda, “DilimOran1” ve “DilimOran2” tablolarındaki verilerin aynı hat ve aynı zaman dilimine ait olan satırları,Denklem 4.1’de tariflendiği şekilde işleme alınarak, ilgili hat ve zaman dilimine ait ağırlık verisi elde edilmektedir.

Yukarıda belirtilen üç aşama sonunda hedeflendiği şekilde her yolculuğa ilişkin ağırlık oranı, o yolculuğa ilişkin satırda “Oran” sütununa işlenmiştir. Böylelikle, temizlenmiş tablo ile ham veri tablosu arasında hat ve zaman parametrelerine göre gruplanmış verilerin özdeşliği sağlanmıştır. Söz konusu işlemlere ilişkin yazılıma ait kodlar ve akış şeması Şekil 4.33 ve Şekil 4.34’de verilmektedir.

İncelenen diğer çalışmalarda olduğu gibi, bu çalışmada da her hat veya saat için tek bir ağırlık oranı kullanılabilirdi. Bu şekilde ağırlıklandırma yapılsaydı, kayıpların fazla olduğu hatlar veya zaman grupları için farklılık gözetilmemiş olurdu.

Sonuç olarak, izlenen her Akbil SeriNo’su, her hat için aynı ağırlık oranını taşımayacaktır. Bu yüzden hat bazlı ağırlıklandırma işlemi yapılmaktadır. Aynı şekilde, aynı Akbil SeriNo’suna ait yolculukların her zaman aralığı için yaptığı yolculuklar da aynı ağırlık oranını taşımayacaktır. Bu yüzden de 15’er dakikalık zaman dilimleri için incelenen yolculuklar, ilgili zaman dilimine göre ağırlıklandırılmıştır. Artık yapılması gereken işlem, bulunan ağırlık oranlarının “Ana” tabloya aktarılmasıdır. Bu işlem bir sonraki adımda anlatılacaktır.

```
Sub AgirliklandirmaTablosu()
    Const DilimOran1 = "DilimOran1"
    Const DilimOran2 = "DilimOran2"
    Dim db As Database
    Dim SQL As String
    Set db = CurrentDb
    SQL = "SELECT Hat, [15dklik], Count(Tip) AS YlcHam INTO " &
DilimOran1 & _
          " FROM " & TabloAna & _
          " WHERE Hat Is Not Null Or Not (Hat) = '''" & _
          " GROUP BY Hat, [15dklik]"
    db.Execute SQL
    SQL = "SELECT Hat, [15dklik], Count(Tip) AS YlcTem INTO " &
DilimOran2 & _
          " FROM " & TabloTemiz & _
          " WHERE (Hat) Is Not Null Or Not (Hat) = '''" & _
          " GROUP BY Hat, [15dklik]"
    db.Execute SQL
SQL = "SELECT DilimOran1.Hat, DilimOran1.[15dklik], _
DilimOran1.YlcHam, DilimOran2.YlcTem, _
DilimOran1.YlcHam/DilimOran2.YlcTem _
      + DilimOran1.YlcHam / ToplamTabloAna _
      * (ToplamHattiBelirsiz+ToplamBiletli+ToplamDigerKayip) _
as Oran INTO Dilim" & _
    " FROM DilimOran1 INNER JOIN DilimOran2 ON
(DilimOran1.[15dklik] = DilimOran2.[15dklik]) AND
(DilimOran1.Hat = DilimOran2.Hat)"
    db.Execute SQL
    db.TableDefs.Delete (DilimOran1)
    db.TableDefs.Delete (DilimOran2)
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.33:Ağırlıklandırma işlemine ilişkin kodlar.

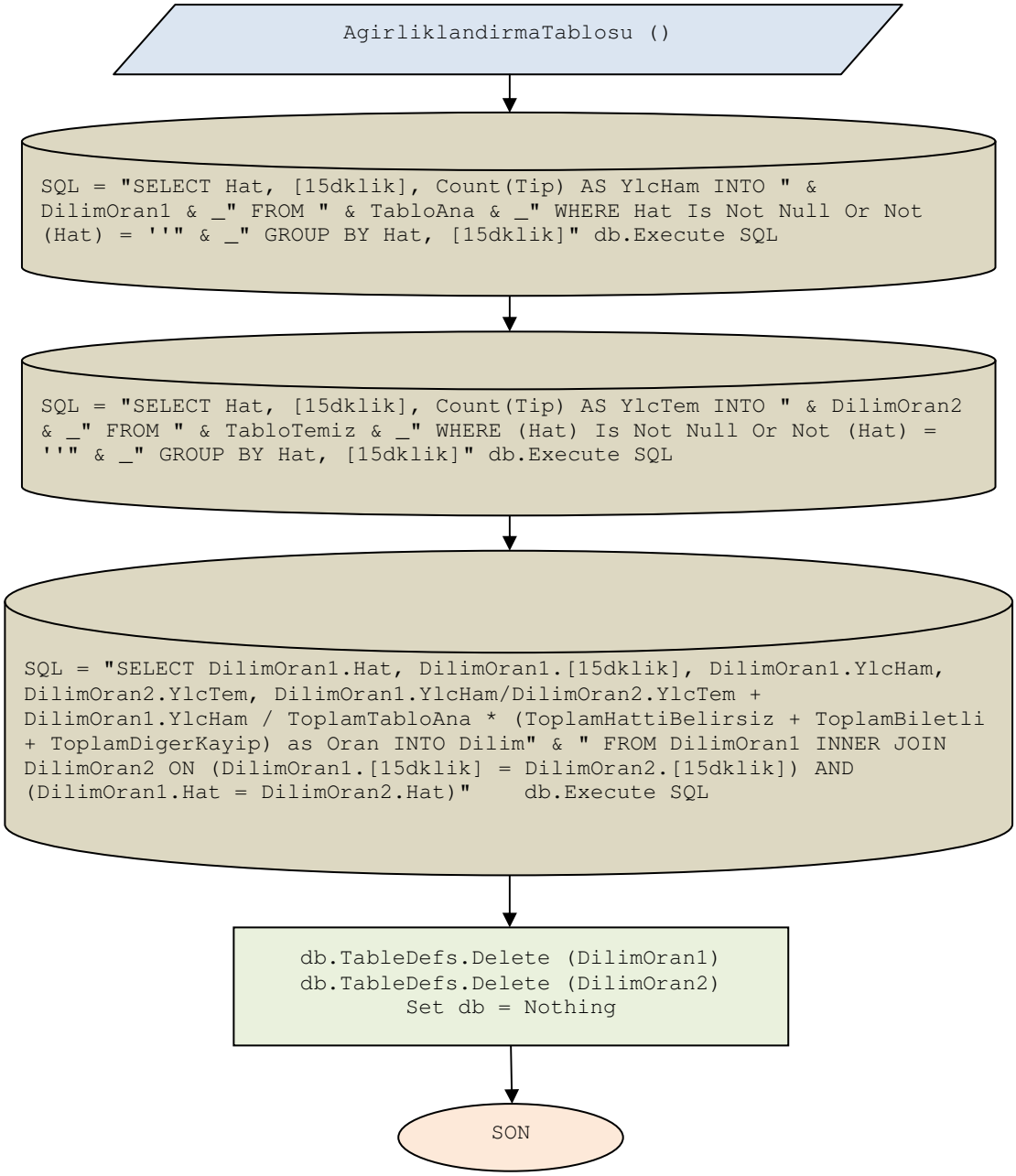

Şekil 4.34:Ağırlıklandırma işlemine ilişkin akış şeması.

4.2.2.12 Ağırlıklandırma işleminin uygulanması

Önceki adımda bulunan, 15 dakikalık dilim, Hat ve ağırlıklandırma oranı, bu aşamada ana tabloya eklenerek, B-S matrisini oluşturmak üzere kullanılacak olan sonuç tablosu oluşturulmaktadır. Bu amaçla hazırlanan yazılıma ilişkin kodlar ve akış şeması Şekil 4.35 ve Şekil 4.36'da verilmektedir. Elde edilen sonuç tablosunun her satırı bir yolculuğu göstermekte ve bu yolculuklara ait ağırlık oranları da yine ilgili satırlarda bulunmaktadır. Böylelikle, her yolculuğun gerçekte kaç yolculuğa denk geldiği belirlenmiş hale gelmektedir.

```
Sub Agirliklandirma_TO_DataTemiz()
    Dim SQL As String
    Dim db As Database
    Set db = CurrentDb
    SQL = "UPDATE 29Mayis_T INNER JOIN Dilim ON
([29Mayis_T].[15dklik] = Dilim.[15dklik]) AND
([29Mayis_T].Hat = Dilim.Hat) SET [29Mayis_T].Agr_DrkZmn =
[Oran];"
    db.Execute SQL
    Set db = Nothing
End Sub
```

Şekil 4.35: Ağırlıklandırma işleminin uygulanmasına ilişkin kodlar.

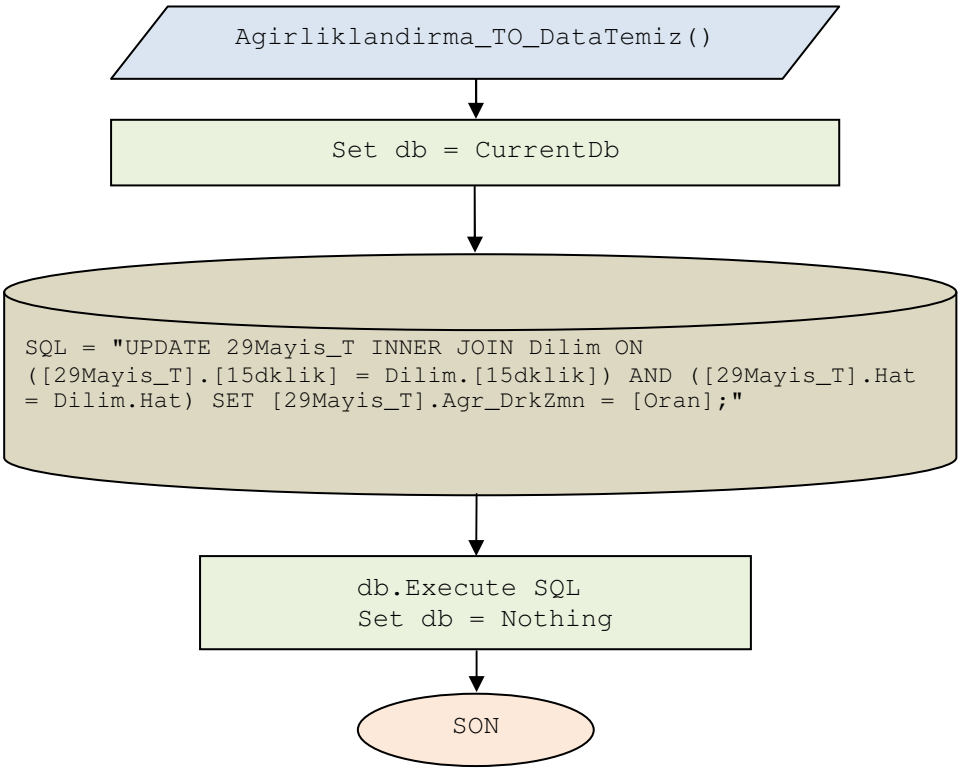

Şekil 4.36: Ağırlıklandırma işleminin uygulanmasına ilişkin akış şeması.

4.2.2.13 B-S ikililerinin oluşturulması

Bu aşamaya kadar B-S matrisi oluşturmak üzere, gereken tüm işlemler uygulanmış durumdadır. Bu aşamada, elde edilen sonuç veri tabanında bulunan "Origin" ve "Destination" alanları, bulunan ağırlık oranlarına göre gruplandırıldığında, başlangıç ve bitiş bölgelerine göre yolculuk değerleri (B-S ikilileri) belirlenmiş olacaktır. Bu işleme ilişkin SQL kodu Şekil 4.37'de verilmektedir.

```
SELECT ORIGIN, DESTINATION, SUM(Agr_DrkZmn) INTO OD_Tbl FROM
29MAYIS_T GROUP BY ORIGIN, DESTINATION
```

Şekil 4.37:B-S ikililerini oluşturmak üzere hazırlanan SQL kodu.

B-S ikililerinin oluşturulmasıyla birlikte, elde edilen değerlerin matris formuna dönüştürülmesi MS Excel programı ile kolaylıkla yapılabilmektedir. Matris formuna dönüştürülen değerler kolaylıkla simulasyon programına eklenebilmektedir (Şekil 4.38). Elde edilen B-S ikililerine ilişkin tablodan bir kesit Çizelge 4.5'de verilmektedir. Bu çizelgede 57 ve 58 numaralı bölgelerden başlayan ve diğer bölgelerde sonlanan yolculuk toplam değerleri verilmektedir.

Çizelge 4.5 :B-S ikilileri.

Origin	Destination	Yolculuk Adedi
57	181	25
57	185	2
57	203	17
57	219	26
57	279	17
57	283	17
57	330	8
57	346	11
57	362	8
57	439	8
58	1	28
58	6	8
58	8	9
58	9	8
58	15	7
58	22	120
58	23	41
58	24	61
58	25	17

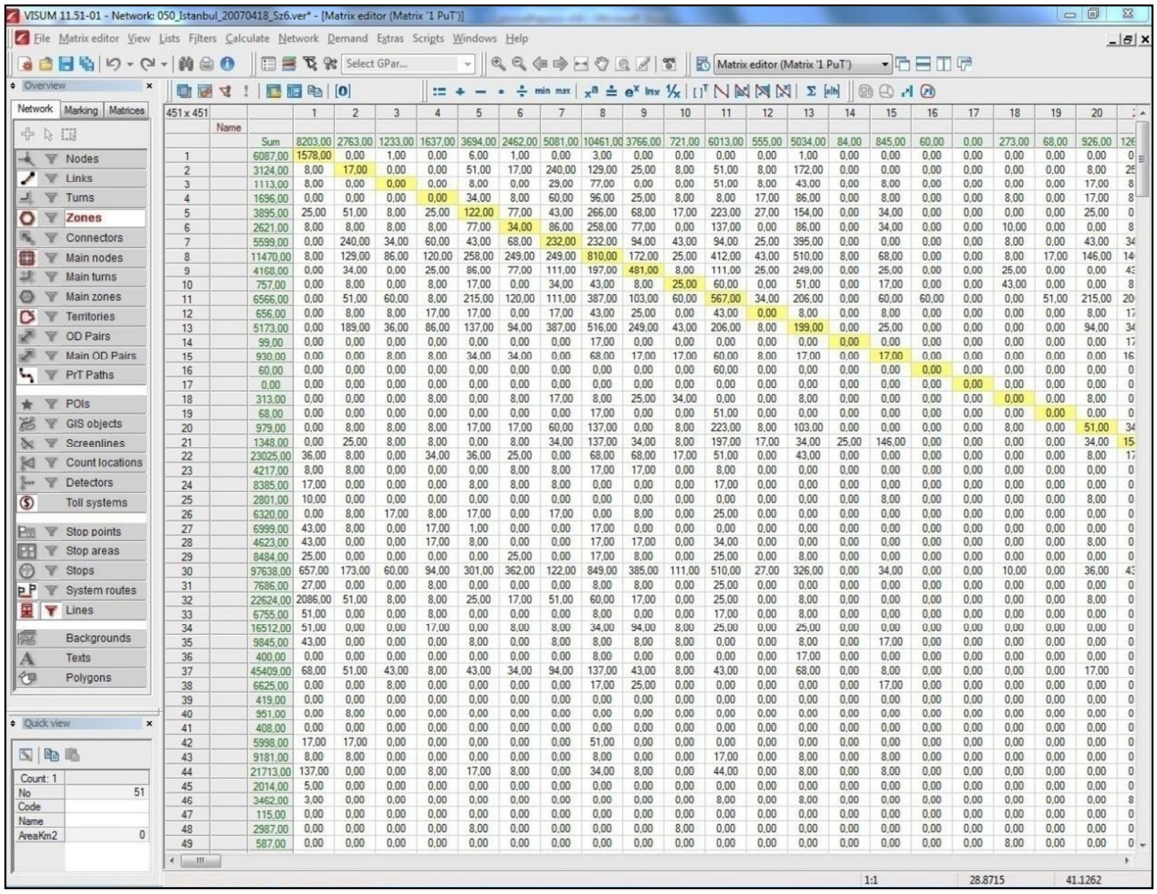

Şekil 4.38:B-S ikililerinin matris formunda gösterimi.

5. B-S MATRİSİNİN ATANMASI

Bu bölüme kadar, çalışmanın öncelikli amacı olan B-S matrisi tahmin çalışmaları tamamlanmıştır. Bu bölümde ise elde edilen yolculuk değerlerinin 2006 yılı İstanbul Ulaşım Ana Planı kapsamında anket verilerinden elde edilen yolculuk değerleri ve diğer toplu taşıma otoritelerinden elde edilen yolculuk değerleri ile karşılaştırılmak üzere atama işlemi gerçekleştirilecektir.

Atama işlemi, PTV AG tarafından hazırlanan VISUM (v.11.51-01) simülasyon programı kullanılarak yapılacaktır (Url-5). Atama işleminin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle Bölüm 4.1'de hazırlanan vektörel verilerin programa aktarılması gerekmektedir. Bu veriler başlıca, ulaşım bölgeleri, toplu ulaşım hatları, durak (iskele/istasyon) ve aktarmaalanları verilerinden oluşmaktadır. Bölüm 4.1'de "shape file" formatında hazırlanan veriler, dışarıdan dosya yükleme arayüzü ile programa yüklenmektedir. Söz konusu veriler, VISUM programına yüklendiklerinde hiçbir işlevi olmayan vektörel verilerden ibarettirler. Bu veriler aynı zamanda öznitelik tablolarına bağlı olarak programa yüklendikleri için, vektörel verilerin ve bu verilere bağlı olan tabloların program içerisinde tanımlanmaları gerekmektedir. Sırasıyla tanımlama işlemleri yapıldıktan sonra, ilk aşamada sadece "link" verileri durumundaki verileri toplu ulaşım hatları olarak, "node" durumundaki veriler "centroid", durak, iskele ve istasyon olarak, "area" durumundaki veriler ise ulaşım bölgeleri ve aktarma alanları olarak tanımlanmaktadır.

Tanımlama işlemlerinin sonrasında, her toplu ulaşım hattı ile ilgili durak, iskele ve istasyon noktaları ilişkilendirilmektedir. Böylelikle her hatta ilişkin detaylı bilgiler programa girilmek üzere toplu ulaşım hatları hazırlanmaktadır. Hatların ve durakların hazırlanmasından sonra, yolculukların başlayacağı ve sonlanacağı bölgleri gösteren zon verilerinin ve bu zonlara bağlı olarak yolculukların zon içerisinde yoğunlaştığı noktaları temsil eden "centroid" verileri hazırlanmaktadır.Bu amaçla, tanımlanan zon ve centroid verileri ile hatlar arasında erişimi sağlayacak bağlantı elemanlarının tanımlanması gerekmektedir. Centroid noktaları program içerisinde bağlı bulundukları zon bölgesini temsil etmektedirler. Centroid noktalarından çıkacak ve sonlanacak yolculuk değerlerinin toplu taşıma hatları ile ilişkilendirilmesi

ise “connector” olarak isimlendirilen “link”ler ile sağlanacaktır. Hazırlanan tüm vektörel verilerin biraraya getirilmesiyle birlikte atama işlemine esas olacak model oluşturulmaktadır (Şekil 5.1).

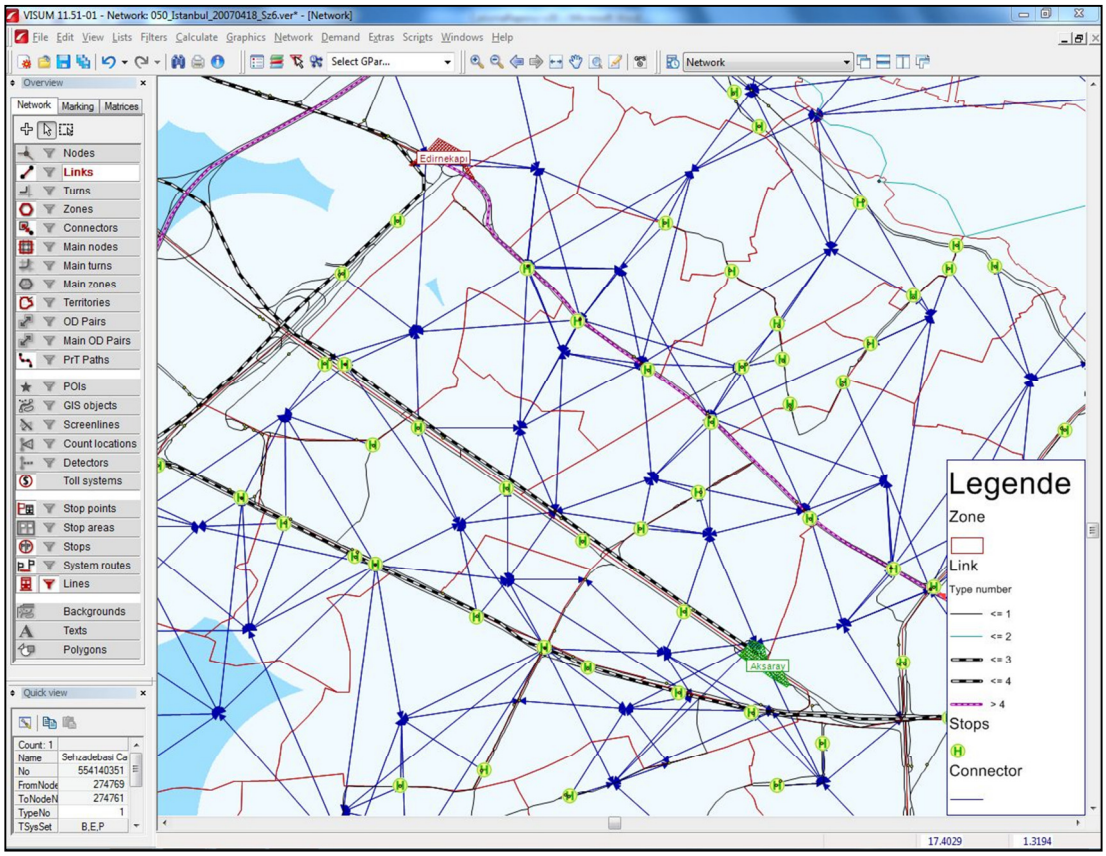

Şekil 5.1: Hazırlanan modele ilişkin detay görünümü.

Toplu taşıma hatları, durak, iskele, istasyon, centroid, connector ve zone verilerinin VISUM programına yüklenerek tanımlanmasından sonra Bölüm 4.2’de yapılan çalışmalar sonucu elde edilen B-S matrisi programa aktarılarak ilgili parametrelerin girilmesiyle birlikte atama işlemi gerçekleştirilmektedir. Atama işlemine ilişkin seçilen atama yöntemi ve parametreler, farklılık oluşmaması adına 2006 yılı İstanbul Ulaşım Ana Planı’nda kullanılan toplu taşıma atamasıyla benzer şekilde seçilmiştir.

Toplu taşıma ataması aşamalar halinde yapılmaktadır. Toplu taşıma yolcu taleplerinin belirlenebilmesi için B-S ikilileri arasında toplu taşıma süreleri kullanılmıştır. Yolculukların başlangıç ve bitiş noktaları belirlendikten sonra, bu yolculuklar yapılırken kullanılan yolların araştırılması ve belirlenmesi işlemleri toplu taşıma atamasını oluşturmaktadır.

Atamanın gerçekleştirilebilmesi için, atamanın yapılacağı şebekeye ilişkin aşağıda sıralanan bileşenlerin hazırlanması gerekmektedir:

- Bölge merkezleri
- Bölge merkezlerinin duraklara bağlantıları
- Toplu taşıma yolları ve hatları
- Yollar üzerine girilen gerekli veriler:
  - Ulaşım türleri için yol süreleri (hızları)
  - Ekspres türler için yol süreleri (hızları)
  - Yürünebilir yollar
  - Yürüme süreleri
- Hatlar üzerine girilen gerekli veriler:
  - Ulaşım türü
  - Saatlik kapasite
  - Kalkış aralığı (headway)
  - Durak kayıp süreleri (dwell time)
  - Ücret
  - Aktarma ücreti
  - Aktarma adedi (aktarma ücreti alınacak)
  - Hattın toplam süresinin standart sapması

Bu bileşenler toplu taşıma şebekesini kuran temel verileri oluşturmaktadır. Bunları kullanarak herhangi bir bölge merkezinden yola çıkan bir kişi; yürüme süresi, bekleme süresi, ücret ve hattın ulaştırma süresini de dikkate alarak yol seçimi yapabilir.

5.1 Atama İşleminde Kullanılan Parametreler

Atama sonuçlarının gerçek değerlere yakın değerler vermesi, kullanılan parametrelerin seçimiyle doğrudan ilgilidir. Atama işleminde kullanılan parametreler için sınır değerler belirlenmesi gerekmektedir. Bu şekilde örneğin, bir kişinin bir yolu baştan sona yürüyerek gitmesi yerine, uygun bir mesafeden toplu taşıma aracını kullanabilmesi sağlanmış olmaktadır. Bir toplumun gelir seviyesinin düşük olması o toplumun yürüme mesafesini arttıracaktır fakat insan bünyesinin sınırları gibi fiziksel sebepler söz konusu olduğunda bir sınır değer konulması gerçeği yansıtabilmek

açısından önemlidir. Bu sebeple bölge merkezinden durağa erişimin maksimum süresi ve duraktan zon merkezine erişimin maksimum süresi belirlenmelidir. Süresel sınırları olan parametreler şunlardır:

1. Bölge merkezinden durağa erişimin maksimum süresi
2. Duraktan bölge merkezine erişimin maksimum süresi
3. Maksimum transfer süresi
4. Maksimum yolculuk süresi
5. İlk bekleme maksimum ve minimum süreleri
6. Aktarma bekleme maksimum ve minimum süreleri

Bunların dışında adetle belirtilen sınırlar vardır. Bunlar:

a. Maksimum toplam aktarma sayısı
b. Maksimum ücretli aktarma sayısı

Bu parametreler kullanılarak, toplam aktarma sayısını geçmeyecek şekilde bir yolculuk tanımlanabilir. Düşük ücretli aktarma sayısı daaktarmalar için sırayla hangi ücretlerin kullanacağını belirler. Bunların dışında kullanılan tek sınır değer, maksimum genelleştirilmiş maliyet değeridir. Bu değer ağırlıkların da etkisiyle yolculuğun gerçekleşen maliyeti de belirlenmektedir.

Atamanın gerçekleşmesinde rol oynayan diğer parametreler şunlardır:

1. Zamanın değeri
2. Bekleme süresinin hattın kalkış aralığına oranı (interarrival parameter)

Bu değerler çok önem taşıyan, hesaba doğrudan etkili parametrelerdir. Bu parametrelerden zamanın değeri aslen bölge bazında değişkendir. Fakat hazırlanan model buna ait değişkenlik içermemektedir. Bu sebeple zamanın değeri olarak, tüm gelir grupları için, ortalama değer olan 2.7 TL/saat değeri kullanılmıştır.

Bekleme süresinin hattın kalkış aralığına oranı 0.5 olarak alınmıştır. Bu değer, sefer aralığı 40 dakikadan fazla olan hatlarda 20 dakika ile sınırlandırılmıştır.

5.2 Parametrelerin Genelleştirilmiş Maliyetlere Katılım Oranları

Bazı parametrelerin hissedilen oranları, onları daha önemli veya daha önemsiz hale getirebilir. Örneğin yürüme süresi ile bekleme süresi veya araçta geçen süre ile ilgili olarak farklı hisler farklı katılım dengeleri söz konusu olabilir. Bekleme süresi araçta geçen süreye oranla genelde belirsizlik ve bir şey yapmıyor olmaktan dolayı daha rahatsızlık içerir. Bunun benzeri sebeplerle sistem içerisinde şu parametreler için ağırlık belirtilmesi istenmektedir:

1. Ücret
2. Araçta geçen süre (yol süreleri)
3. Aktarma hata süresi
4. Bekleme süresi
5. Durak kayıp süresi
6. Yürüme süresi

Bu parametreler sisteme hat bazında, ulaşım türü bazında veya genel olarak verilebilmektedir. Çalışma kapsamında bu ağırlıklar genel olarak verilmektedir.

5.3 Sıkışıklık Parametreleri

Toplu taşıma atamasında sıkışıklık parametresi olarak α (alfa) = 0,5 ; β (beta)= 4 alınmıştır. Bu parametrelerden alfanın anlamı, akım hattın kapasitesine yaklaştığında normal hat süresinin alfa oranında artmasıdır. Bu aslında hattın seçimi sırasında kişinin hat tercihinin sıkışık hatlardan kaçması yönünde kullanması anlamına gelmektedir. Kişi, sıkışıklığı ekstra yol süresi olarak değerlendirmeye katmakta ve bu sayede diğer sıkışık olmayan bir hattı tercih etmektedir. "Bureau Of Public Roads" sıkışıklık denklemi, Denklem 5.1'de verilmiştir.

$$t = t_f \left[1 + \alpha \left(\frac{v}{c} \right)^{\beta} \right] \qquad \textbf{(5.1)}$$

t: v akımı geçerken yol parçasını aşmak için gerekli süre

t_f: Serbest hızlarla yol parçasını aşmak için gerekli süre

α: Kapasite akımı için t süresindeki t_f'ye göre artış oranı

β: Fonksiyonun artış hızını belirleyen parametre

ν: hacim

c: kapasite

5.4 Toplu Taşıma Atama Algoritmaları

İUAP kapsamında gerçekleştirilen toplu taşıma ataması, TRANSCAD programı kullanılarak yapılmıştır (Url-6). Bu program üç farklı atama algoritması içermektedir. Bunlar:

1. Ya hep ya hiç ataması,
2. Olasılıksal yolcu dengesi ataması (stochastic user equilibrium),
3. Yol arama (pathfinder) atamasıdır.

İUAP kapsamında gerçekleştirilen atamada, sabah akımlarını oluşturacak B-S matrisi sisteme yüklenmiş ve atama işlemi gerçekleştirilmiştir. Atama işlemleri 3 farklı atama algoritması kullanılarak denenmiş;sıkışıklığa duyarlı ve dağılımı sağlamada daha etkin olan Olasılıksal Yolcu Dengesi Ataması (Stochastic User Equilibrium) seçilmiştir (Wardrop, 1952).

Atama işlemi sürecinde, 100 adım tekrar sonucunda akımlar daha fazla değişim göstermemiş ve atama sonlandırılmıştır. Kullanılantoplu taşıma ataması, hemen her parametresine yüksek duyarlılık göstermekte ve bu durum, atamanın parametrelerini dikkatli seçmeyi gerektirmektedir. Atama işleminde sıkışıklık katsayıları olan αve βyüksek derecede öneme sahiptir. Sıkışıklığın ve konfor kaybının süre olarak maliyete yansıtılması için αparametresi kullanılmaktadır. αparametresi, sürenin, yollar boşken gidilen süreye göre ne kadar değişeceğini belirlemekte kullanılmaktadır. Bu durum, bir hat üzerinde iniş ve binişler arttıkça hattın daha çok süre kaybına uğrayacağı şeklinde ifade edilebilir. Fakat burada bir yol seçimi yapılmaktadır ve yol seçimi için dolu hatlardaki konfor kaybının kişiye belli bir süre kaybıyla maliyeti eşdeğerdir. Yol seçimi yapmakta olan bir kişi daha yavaş ama daha boş bir hattı tercih edebilir. Bunun anlamı konfor kaybının zaman değeridir. Bu sebeplerle,Olasılıksal Yolcu Dengesi Ataması (Stochastic User Equilibrium) toplu taşıma şebekesi atama algoritması olarak kullanılmıştır (Lam,Gao, vd., 1999), (Sheffi, 1985).

5.5 Atamada Kullanılan Parametre Değerleri

Atama sürecinde çeşitli parametre değerleri kullanılmaktadır. Kullanılan bu parametrelerden süresel kısıtlar aşağıdaki gibidir:

- Maksimum ilk bekleme süresi: 20 dakika
- Maksimum bölge-durak erişim yürüme süresi: 20 dakika
- Maksimum durak-bölge merkezi erişim yürüme süresi: 20 dakika
- Maksimum aktarma süresi: 20 dakika
- Maksimum toplam yolculuk süresi: 360 dakika (limitsiz)

olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, diğer parametre ve kısıtlar ise şöyle belirlenmiştir:

- Maksimum toplam genelleştirilmiş maliyet: 10000TL (limitsiz),
- Zamanın değeri: 0.045 TL/dk (2.7 TL/saat),
- Zaman ağırlıkları: Yürüme için 3, diğer türler için 1,
- Ücretsiz aktarma sayısı: İETT, Metro, Hafif Metro ve Hızlı Tramvay için 1 ücretsiz aktarma,
- İki atama arasında atamanın durma koşulu: İki adım arasındaki oran 0.0001

olarak belirlenmiştir.

Hat süresi, kalkış aralığı ve transfer kalkış aralığı için kullanılan standart sapma ve dağılımlar ise aşağıda verildiği şekilde kullanılmıştır:

- Hattın sabah, öğlen ve akşam saatlerindeki hızlarına göre hattın sürelerinde standart sapma hesaplanmıştır. Bu süre için normal dağılım fonksiyonu kullanılmıştır.
- İlk beklenen hattın kalkış aralığının standart sapması 5dakika ve dağılımı Normal Dağılım olarak belirlenmiştir.
- Transfer kalkış aralığının standart sapması 5 dakika ve dağılımı Normal Dağılım olarak belirlenmiştir.

5.6 Atama Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Atama sonuçlarını değerlendirmek üzere, İstanbul Ulaşım Ana Planıkapsamında hazırlanan toplu ulaşım B-S matrisi atama sonuçları ile Akbil verilerinden elde edilenB-S matrisiile yapılmış olan atama sonuçları karşılaştırılmaktadır. Karşılaştırma işlemi kesit bazında gerçekleştirilmektedir. Bu amaçla İstanbul genelindeki anaarterler üzerinden yaklaşık 70 adet kesit belirlenerek, bu kesitlerdeki İUAP toplu ulaşım yolculukları ve kalibrasyon çalışmaları kapsamında yapılan sayım değerleri ile Akbil verilerinden elde edilen yolculuk değerleri karşılaştırılmaktadır. İUAP kullanılan toplu ulaşım yolculuklarına ilişkin bu değerler karayolu bazında İETT, Özel Halk Otobüsü, Minibüs ve Dolmuş türlerine ilişkin yolculukları içerdiği için karayolu yolculuklarının, Minibüs ve Dolmuş yolculukları oranları kadar küçültülerek, Akbil verileri ile elde edilen karayolu yolculukları ile karşılaştırılması uygun görülmektedir.

İstanbul Ulaşım Ana Planı çalışması içerisinde, toplu taşıma kalibrasyon sonuç raporuna göre toplu taşıma şebekesinde günlük 5.4 milyon yolcu taşınmaktadır. Sabah zirve saatlerde ise (7:00-8:00) bu değerin %11,3'ü yani yaklaşık 616.000 yolcu taşınmaktadır.

Çizelge 5.1: Toplu taşıma ile taşınan yolcu sayısı.

		Gün	**Zirve saat**	**Oran (%)**
DEMİRYOLU	Havaalanı – Aksaray (LRT)	181.160	17.958	3,33
	İstanbul Metrosu	163.151	16.153	3,00
	Hızlı Tramvay Zeytinburnu	209.533	13.819	3,85
	TCDD (ANADOLU)	57.321	6.895	1,05
	TCDD (AVRUPA)	65.385	5.914	1,20
DENİZYOLU	Deniz Motorları	66.000	11.000	1,21
	İDO	33.025	3.756	0,61
	Şehir Hatları (TDİ)	209.479	19.909	3,85
KARAYOLU	İETT	1.513.911	181.139	27,79
	Halk Otobüsü	940.909	113.000	17,27
	Minibüs	1.750.000	198.000	32,13
	Dolmuş	19.484	2.200	0,36
	Uzak Belde Otobüs Hatları	226.284	25.600	4,15
DİĞER	Nostaljik Tramvay	922	68	0,02
	Tünel	7.567	580	0,14
	Teleferik	2.657	86	0,05
TOPLAM		5.446.788	616.077	100,00

Toplu taşıma kalibrasyon sonuç raporunda bu yolculuklar belirlenirken, ilgili kurumların yapmış olduğu çalışma sonuçları dikkate alınmıştır. İstanbul Ulaşım Ana Planı kapsamında toplu taşımaya ilişkin yolculuk değeri günlük 5.316.351 olarak verilmektedir. Bu rakam içerisinden otomatik ücretlendirme kullanılmayan sistemler elendiğinde 3.240.583 yolculuk elde edilmektedir. Bu değer karşılaştırma için toplam değer olarak dikkate alınmaktadır. Akbil verisinden elde edilenB-S matrisinde toplam yolculuklar 1.908.507 olarak belirlenmiştir. Karşılaştırma yapabilmek adına bu değer büyütülerek 3.240.583 değeri yakalanmıştır.

Bu değerler göz önüne alındığında, otomatik ücretlendirme kullanılmayan, yani bu çalışma kapsamında dikkate alınmayan türlere ilişkin oranın %37 olduğu ortaya çıkmaktadır. İUAP kapsamında hazırlanan modelde kesitlere ilişkin değerler, otomatik ücretlendirme kullanılmayan sistemleri de içerdiği için, kesitlerle ilgili karşılaştırma yapılırken İUAP kesit verileri için bu oranda küçültme yapılmıştır. Çalışma sonucunda, her 15 dakikalık zaman dilimi ve her hat için ayrı matrisler oluşturulabilecek bir veritabanı hazırlanmıştır. Karşılaştırmada, sabah 07:00 – 08:00 saatleri arası yolculuklar dikkate alınacağından; karşılaştırma işlemine geçilmeden, öncelikle 07:00 – 08:00 saatleri arası yolculuk matrisi üretilmiştir. Hazırlanmış olan yolculuk veritabanı incelendiğinde, sabah zirve saatinde yapılan binişlerin toplamı 232.690; tüm gün biniş toplamı ise 2.127.700 olarak belirlenmektedir. Bu değerler dikkate alındığında, sabah zirve saatioranı %10,9 olarak bulunmaktadır.

Kesit yolculukları ile ilgili karşılaştırma Çizelge 5.2'de verilmektedir. Tabloda verilen kesitlerdeki toplu taşıma yolculuk oranları incelendiğinde İUAP atama değerlerine %80,3 oranında yaklaşıldığı görülmektedir. Standart sapma değeri ise %13,1 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, Akbil verileri ile yapılan atamadan elde edilen kesit değerleri, İUAP kalibrasyon çalışmaları kapsamında yapılan sayım değerleri ile karşılaştırıldağında, gerçekleşen değere %82 oranından yaklaşıldığı ve standart sapma değerinin de %18,4 olduğu görülmektedir.

Çizelge 5.2: Kesit yolculuklarının karşılaştırılması.

KESİT ADI	YÖN	MODEL	İUAP	ORAN	SAYIM DEĞERİ	ORAN
4.Levent	4.Levent-Maslak	5355.3	4394.7	82.1%	4678	87.4%
4.Levent	4.Levent-Beşiktaş yönü	4127.1	3856.6	93.4%	4654	88.7%
A.Hisarı-TEM Bağlantı Yolu	A.Hisarı Yönü	405.1	450.6	89.9%	366	90.4%
A.Hisarı-TEM Bağlantı Yolu	TEM yönü	681.7	552.0	81.0%	366	53.7%
A. Hisarı-Körfez Cad.(Sahil)	Üsküdar yönü	1345.0	1269.9	94.4%	1356	99.2%
Bakırköy İncirli	Bahçelievler yönü	4975.1	3960.4	79.6%	5049	98.5%
Bakırköy İncirli	Sahil yönü	3953.5	2783.1	70.4%	4122	95.9%
Barbaros Bulvarı	Barbaros Beşiktaş yönü	5168.4	3942.4	76.3%	5976	86.5%
Barbaros Bulvarı	Barbaros Maslak yönü	3585.4	2274.1	63.4%	5405	66.3%
Beşiktaş Sahilyolu	Ortaköy yönü	2024.4	1642.3	81.1%	2379	85.1%
Beykoz TEM	Doğu	2878.5	3234.3	89.0%	2699	93.8%
Beykoz TEM	Batı	6203.3	4443.4	71.6%	2918	47.0%
Beykoz-İncirköy Cad. (Sahil)	Kuzey yönü	2188.3	2634.4	83.1%	2215	98.8%
Boğaziçi Köprüsü	Mecidiyeköy yönü	6435.2	4943.3	76.8%	4779	74.3%
Boğaziçi Köprüsü	Üsküdar yönü	3189.0	3212.7	99.3%	4988	63.9%
Caddebostan	Bağdat Cad.	1328.6	983.2	74.0%	626	47.1%
Caddebostan	Op.Cemil Topuzlu Cad.	357.0	303.2	84.9%	585	61.0%
E5 Ataköy	E5 Ataköy-Bakırköy	8260.9	6961.5	84.3%	7207	87.2%
E5 Ataköy	E5 Bakırköy Ataköy	8348.4	7305.9	87.5%	8157	97.7%
E5 Avcılar	Dış yönde	3761.1	8436.1	44.6%	4499	83.6%
E5 Avcılar	Merkez yönü	4811.1	9443.0	50.9%	3396	70.6%
E5 Cevizlibağ	Merkeze	13741.7	11787.8	85.8%	11739	85.4%
E5 Cevizlibağ	Dışarıya	14121.0	12000.0	85.0%	13967	98.9%
E5 Defterdar	Dışarıya	8003.2	8192.8	97.7%	7732	96.6%
E5 Defterdar	Merkeze	9817.1	8516.6	86.8%	7877	80.2%
E5 Mecidiyeköy	E5 Mecidiyeköy - Boğaziçi	5792.7	5181.5	89.4%	5729	98.9%
E5 Mecidiyeköy	E5 Mecidiyeköy Merter	6883.8	5288.4	76.8%	5709	82.9%
Edirnekapı Rami Cad	Gaziosmanpaşa- E.kapı	5107.9	4025.9	78.8%	3239	63.4%
Edirnekapı Rami Cad	E.kapı-Gaziosmanpaşa	1519.7	2363.6	64.3%	3239	46.9%
FSM Köprüsü	Anadolu yönü	3484.0	3266.1	93.7%	3293	94.5%
FSM Köprüsü	Avrupa yönü	4980.3	5224.5	95.3%	3511	70.5%
Galata Köprüsü	Karaköy yönü	7673.1	9225.4	83.2%	11415	67.2%
Galata Köprüsü	Eminönü yönü	2402.5	2199.4	91.5%	5447	44.1%
Halkalı A.şehir İstanbul C.	Halkalı yönü	640.0	725.7	88.2%	598	93.4%
İçerenköy E5	Dış yön	3919.1	6194.9	63.3%	6881	57.0%
İçerenköy E5	Merkez	6916.4	9666.8	71.5%	6184	89.4%
Haydarpaşa Rıhtım Cad.	Kadıköy yönü	8298.6	10411.4	79.7%	9417	88.1%
Haydarpaşa Rıhtım Cad.	Haydarpaşa yönü	9194.4	7894.7	85.9%	9437	97.4%
Kandilli Cad	Beykoz yönü	1427.5	1260.7	88.3%	1565	91.2%
Koşuyolu Dr.Eyüp Aksoy C.	E5 yönü	3714.9	3814.7	97.4%	3924	94.7%
Koşuyolu E5	Dış yönde	1093.2	867.7	79.4%	1033	94.5%

Çizelge 5.2 (devam) : Kesit yolculuklarının karşılaştırılması.

Koşuyolu E5	Merkez	6707.6	8004.5	83.8%	6221	92.7%
Maltepe Bağdat Cad	Merkeze	991.7	884.9	89.2%	568	57.3%
Maltepe Bağdat Cad.	Dış yöne	595.0	704.4	84.5%	569	95.6%
Maltepe E5	Dış yön	2048.7	5394.8	38.0%	4601	44.5%
Maltepe E5	Merkeze	4500.8	7831.1	57.5%	4669	96.4%
Maltepe Sahilyolu	Merkez yönü	1142.4	604.0	52.9%	366	32.0%
Maltepe Sahilyolu	Dış yön	381.9	215.0	56.3%	366	95.8%
Millet Cad.	Millet Cad. merkeze	9973.4	9063.8	90.9%	10054	99.2%
Millet Cad.	Millet Cad. dışarıya	9094.5	8334.7	91.6%	10583	85.9%
Şile Otoyolu	Şile yönü	5046.3	4545.8	90.1%	4994	99.0%
Şile Otoyolu	Merkez yönü	4957.5	7563.1	65.5%	4986	99.4%
TEM Polonezköy Bağ. Yolu	TEM Yönü	1459.1	1752.9	83.2%	1511	96.6%
TEM Polonezköy Bağ. Yolu	Polonezköy Yönü	729.3	1104.6	66.0%	1511	48.3%
Unkapanı Köprüsü	Eminönü yönü	6268.2	3981.3	63.5%	6610	94.8%
Ümraniye Alemdağ Cad.	Ümraniye yönü	5026.9	4496.8	89.5%	5279	95.2%
Üsküdar Abdullahağa (sahil).	Üsküdar yönü	1799.2	1613.6	89.7%	2505	71.8%
Üsküdar Hakimiyeti Milliye C.	Sahil yönünde	372.4	345.1	92.7%	354	95.1%
Üsküdar Hakimiyeti Milliye C.	Kara yönünde	700.1	539.1	77.0%	464	66.3%
Üsküdar Selman-ı Pak Cad.	Kara yönünde	1429.1	1164.8	81.5%	1485	96.2%
Üsküdar Selman-ı Pak Cad.	Sahil Yönünde	1842.3	2639.1	69.8%	1594	86.5%
VATAN CAD	Vatan Cad. dışarıya	3330.4	3140.4	94.3%	2995	89.9%
VATAN CAD	Vatan Cad. merkeze	4702.1	3768.7	80.1%	3342	71.1%
Vatan Cad. TEM bağlantısı	TEM'e doğru	4495.1	4841.9	92.8%	4453	99.1%
Vatan Cad. TEM bağlantısı	E5'e doğru	4418.2	4869.6	90.7%	4450	99.3%
Yenikapı	Yenikapı Taksim	2580.0	2255.5	87.4%	2584	99.8%
Yenikapı	Taksim-Yenikapı	2498.7	2110.5	84.5%	2565	97.4%
Yenikapı Sahilyolu	Yenikapı -Bakırköy	656.4	788.6	83.2%	614	93.5%
Yenikapı Sahilyolu	Bakırköy-Yenikapı	514.3	387.0	75.3%	246	47.8%
Ortalama				80.3%		82.0%
Standart Sapma				13.1%		18.4%

Çizelge 5.2 incelendiğinde atama sonuçlarının, şehir merkezinde daha düşük sapmalar gösterdeği, merkezden uzaklaştıkça karşılaştırılan değerler arasındaki sapmaların arttığı görülmektedir. Şehir merkezinden uzaklaştıkça, toplu ulaşım türleri değişmekte; merkez dışında ağırlıklı olarak minibüs ve belde otobüsleri toplu ulaşım hizmeti vermektedir. Bu türler otomatik ücretlendirme sistemine dahil olmadıkları için, merkez dışında yakalanan yolculuk sayısı düşmektedir.Bununla birlikte, oluşturulan ulaşım modelleri ve kullanılan simülasyon programı sonuçlarının da farklılık oluşturucağı unutulmamalıdır. Ayrıca, atamada kullanılan yol ağı verileri temelde aynı olmasına karşın, bazı kesimlerde farklılıklar göstermektedir.Bu ve

bunun gibi sebeplerden dolayı karşılaştırılan değerler arasında bazı uyumsuzlukların oluşması beklenen bir durumdur.

5.7 Yolculuk Üretim Değerlerinin Karşılaştırılması

Yolculuk üretim değerleri zonal bazda karşılaştırılmak üzere VISUM makro simülasyon programında düzenlenmiştir. Bu karşılaştırma işleminde atama yapılmayıp, doğrudan B-S matrislerinin üretim değerleri karşılaştırılacaktır. Burada İUAP kapsamında hazırlanan, günlük toplu taşıma yolculuk üretim değerleri ile Akbil verilerinden elde ettiğimiz yolculuk üretim değerleri oranlanarak; oransal dağılımı görüntülemek üzere ArcGIScoğrafi bilgi sistemi programında hazırlanmıştır.Dağılım, bulunan yolculuk üretim değerlerinin, İUAP üretim değerlerine yaklaşımına göre %20'lik oranlar halinde sınıflandırılarak Şekil 5.2'de sunulmuştur. Bu dağılıma göre, şehir dışından şehir merkezine doğru yaklaşıldıkça hassasiyetin arttığı görülmektedir. Kent genelinde ise İUAP ve model verileri arasında üretim değerleri oranlarının %20 civarında olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Bölüm 5.6'da yapılan kesit karşılaştırmaları ile de paralellik göstermektedir.

Otomatik ücretlendirme kullanılan toplu ulaşım sistemlerinin hizmet verdiği bölgelerde yolculukların yakalanma oranı daha büyük olmaktadır. Ayrıca, Özel Halk Otobüsleri sistem içerisinde olmasına rağmen hangi hatta çalıştıklarına ilişkin bilgiye sağlıklı olarak erişlemediği için, bu türe ilişkin yolculuklar yakalanamamakla birlikte, veri içerisinde bazı bölgeler için sapmalara neden olmaktadır. Örneğin, Adalar bölgesinde büyük oranda otomatik ücretlendirme sistemine dahil ulaşım türleri hizmet verdiği ve yolculuk bilgilerine sağlıklı bir şekilde ulaşıldığı için, bu bölgede %90 civarında doğrulukla yolculukların yakalanabildiği görülmektedir. Bununla birlikte, Eminönü bölgesindeki toplu ulaşım sistemlerinin de büyük oranda otomatik ücretlendirme sistemine dahil olmasına karşın bu bölgede hizmet veren Özel Halk Otobüsleri sayısının oldukça yüksek olmasından dolayı, bu bölgede yakalanan yolculuk oranının düştüğü görülmektedir.

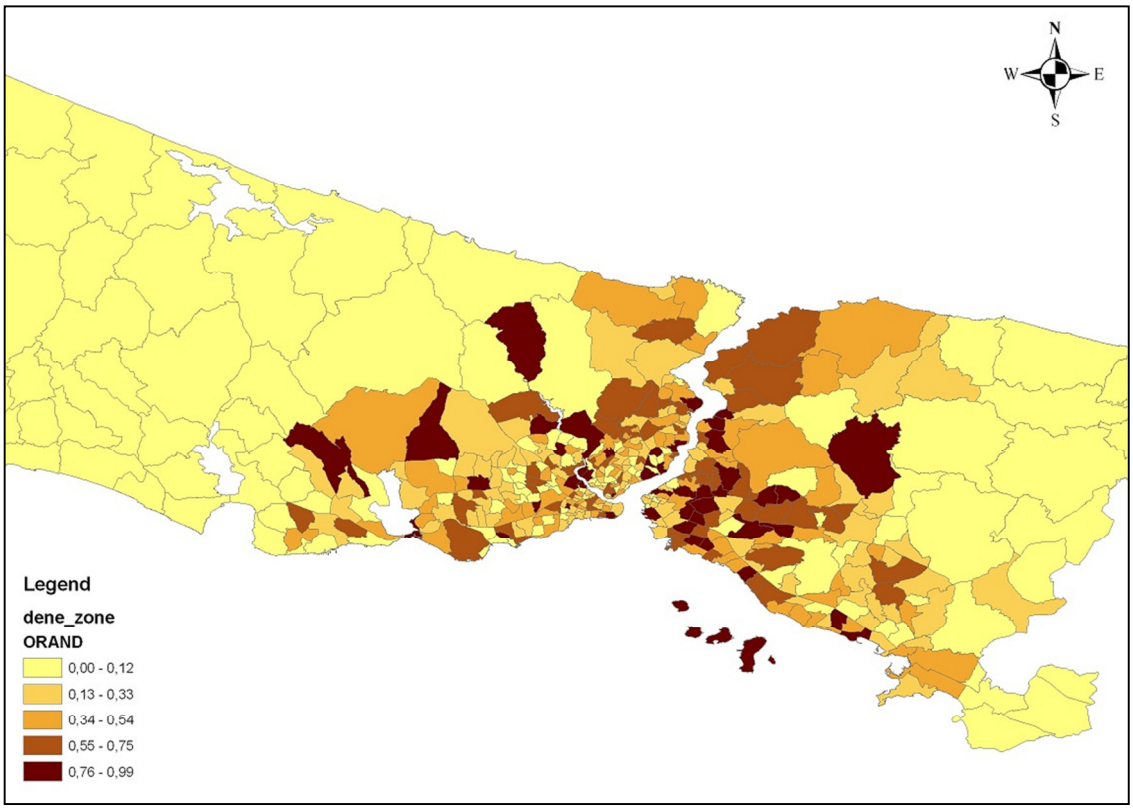

Şekil 5.2: Yolculuk üretim değerlerinin oransal dağılımı.

5.8 Duyarlılık Analizi

Bölüm 4.2'de B-S Matrisi oluşturma adımları iki alt başlık halinde incelenmişti. Bunlardan ilki "Araç Konumlarının Tahmini", ikincisi ise başlangıç noktaları belirlenen yolculuklara ilişkin varış noktalarının tahmini şeklindeydi. Bu bölümde ise araç konumlarının tahmini ile ilgili sonuçların gerçeğe ne ölçüde yaklaştığını görebilmek adına, zirve ve zirve dışı saatlerde otobüslere ilişkin konum ve zaman verileri kullanılarak modelde dikkate alınan duraklar arası sürelerle, GPS verilerinden elde edilen süreler karşılaştırılmaktadır.

Karşılaştırma işleminde, 2006 yılı verileri baz alınarak hazırlanmış olan modeldeki hat bilgileri ile 2011 yılıGPS verileri ile hazırlanan hat bilgilerinin aynı olmasının karşılaştırma sonuçlarını doğrudan etkileyeceği düşünülerek, analiz çalışmasının ilk adımı olarak 5 senelik süreçte değişmeyen 10 adet otobüs hattı tespit edilmiştir.Hatlar seçilirken, İstanbul genelindeki otobüs hatlarına ilişkin karakteristik özellikleri yansıtabilmesi adına, kent geneline yayılmış bir örneklem oluşturulması dikkate alınmıştır. Seçilen hatların uydu haritası üzerindeki görünümü Şekil 5.3'de verilmiştir.

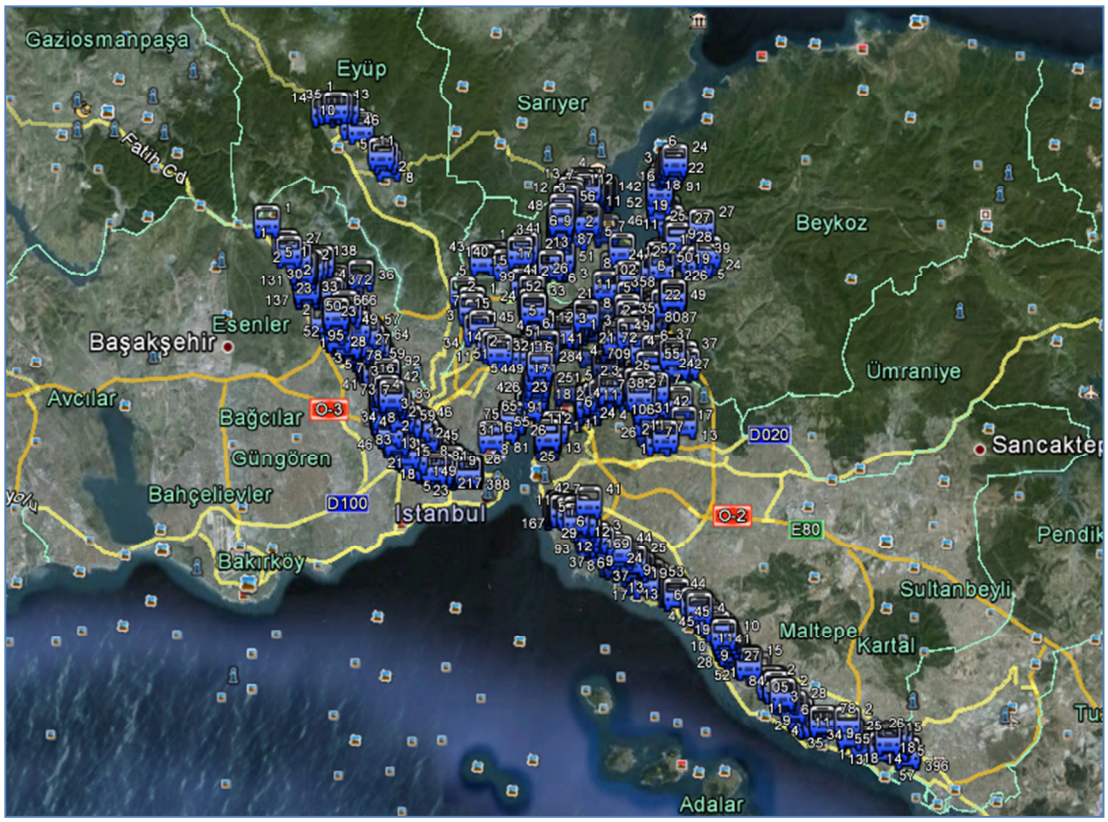

Şekil 5.3 : Hatların uydu haritası üzerindeki görünümü.

Karşılaştırma işleminde, her ne kadar değişmeyen hatlar dikkate alınsa da, 2006 ve 2011 yılları arasındaki 5 senelik süreçte, yol şartları, araç özellikleri ve trafik yoğunluğu gibi parametrelerde meydana gelen değişikliklerin karşılaştırma sonuçlarında bazı sapmalara neden olacağı düşünülmektedir. Karşılaştırmada kullanılacak hatlara ilişkin, hat uzunluğu, sefer süresi ve durak sayılarına aitbilgiler Çizelge 5.3'de verilmiştir.

Çizelge 5.3 :İncelenen otobüs hatları.

HAT NO	HAT ADI	UZUNLUK (İETT)	SÜRE (İETT)	DURAK SAYISI (İETT)
15M	KAVACIK-ÜSKÜDAR	29.254	00:40:50	38
15P	SOĞUKSU MAH.-ÜSKÜDAR	39.061	01:01:13	44
15S	SULTAN MURAT MAH.-ÜSKÜDAR	15.987	00:23:29	22
15TY	ORTAÇEŞME-HEKİMBAŞI	43.306	01:10:45	57
16	PENDİK-KADIKÖY	51.639	01:42:06	69
29C	TARABYAÜSTÜ-KABATAŞ	33.101	00:50:27	38
36	KARADENİZ MAHALLESİ-BAYAZID	26.061	00:21:32	32
36A	CEBECİ MAHALLESİ-VEZNECİLER	30.746	00:58:14	36
36ES	ESENTEPE-BAYAZID	31.296	00:36:50	44
43R	RUMELİHİSARÜSTÜ-KABATAŞ	16.907	00:25:30	20

Çizelge 5.3'de verilen hat bilgileri ile İETT Genel Müdürlüğü'nden temin edilen GPS verileri kullanılmak suretiyle, hat bazında karşılaştırma yapılarak sonuçlar değerlendirilecektir. Bu karşılaştırmayı gerçekleştirmek üzere öncelikle GPS verileri bir veri tabanına yazılmaktadır. GPS veri tabanı oluşturulduktan sonra, modelden elde ettiğimiz durak koordinatları veritabanına eklenmektedir. Böylece ham veri olarak GPS veri tabanında bulunan koordinat verileri, durak koordinatları ile eşleştirilebilmektedir.Analizi gerçekleştirmek üzere EK B'de verilen yazılım hazırlanmıştır. Bu yazılım, "Ana_DurakBelirle" ve "Ana_DurakIsaretle" isimli iki ana programdan oluşmaktadır. Bu programların altında ise üç fonksiyon çalışmaktadır. İlk ana programda GPS veritabanında bulunan veriler araç kapı numarası ve zaman bilgisine göre sıralanmaktadır. Sonrasında, sıralanan veri içerisindeki koordinatlara en yakın durak bilgileri eklenmektedir. Böylece, her koordinata en yakın durak bilgisi atanmış olur. İkinci ana programda ise durak noktaları ile GPS koordinatları arasındaki mesafeler incelenerek en kısa mesafede bulunan GPS verisi, ilgili durak ile ilişkilendirilmektedir. Sonuç olarak, GPS veri tabanında bulunan bir araca ait koordinatlar izlenerek, o aracın güzergahı, hangi zaman aralığında sefer yaptığı, durak koordinatlarına hangi sürede ulaştığına ilişkin bilgilere erişim sağlanmış olmaktadır. Böylece, GPS veri tabanında bulunan araç hareket bilgileri ile Bölüm 4.2.1'de incelenen araç konumlarının tahmini sonucunda elde edilen bilgiler karşılaştırılarak, hat bazındagerçekleştirilen karşılaştırma sonuçları Çizelge 5.4'de verilmiştir. Buna göre toplam süreler bazında GPS verileri ile model verileri arasındaki hata oranlarının ortalaması %17,4 olarak belirlenmiştir.

Çizelge 5.4 :GPS verileri ile model verilerinin karşılaştırılması.

HAT NO	HAT ADI	UZUNLUK (İETT)	SÜRE (İETT)	UZUNLUK (GPS)	SÜRE (GPS)	ORAN
15M	KAVACIK-ÜSKÜDAR	29.254	00:40:50	30.151	00:38:11	0,935
15P	SOĞUKSU MAH.-ÜSKÜDAR	39.061	01:01:13	38.804	01:02:58	1,029
15S	SULTAN MURAT MAH.-ÜSKÜDAR	15.987	00:23:29	16.227	00:25:08	1,070
15TY	ORTAÇEŞME-HEKİMBAŞI	43.306	01:10:45	41.126	01:04:05	0,906
16	PENDİK-KADIKÖY	51.639	01:42:06	45.378	01:35:14	0,933
29C	TARABYAÜSTÜ-KABATAŞ	33.101	00:50:27	32.926	00:50:49	1,007
36	KARADENİZ MAH.-BAYAZID	26.061	00:21:32	26.825	00:57:22	2,664
36A	CEBECİ MAHALLESİ-VEZNECİLER	30.746	00:58:14	27.892	00:49:07	0,843
36ES	ESENTEPE-BAYAZID	31.296	00:36:50	30.564	00:45:04	1,224
43R	RUMELİHİSARÜSTÜ-KABATAŞ	16.907	00:25:30	16.800	00:29:01	1,138
					Ortalama	1,174

Ayrıca, Ek C'de bu hatlara ilişkin duraklar arası sürelerin karşılaştırması verilmiştir. Ek C'de verilen tablolar, İETT'den elde edilerek,Bölüm 4.2.1'de araç konumlarını tahmin etmek üzere kullanılan, duraklar arası mesafe ve süre bilgileri ile GPS verilerinden elde edilen duraklar arası mesafe ve süre bilgilerinin karşılaştırılmasını içermektedir.Karşılaştırma işleminde amaç öncelikle, duraklar arasında hata olup olmadığını tespit ederek; eğer hata meydana geldiyse hangi duraklar arasında meydana geldiğini bulmaktır. Sonrasında ise, durakların ait olduğu bölgeler arasında meydana gelebilecek talep kayması hatasını araştırmaktır. Bilindiği üzere çalışma kapsamında hazırlanan toplu taşıma B-S matrisi, zon bazlı olarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla, duraklar arasında meydana gelebilecek tutarsızlıklar, durakların aynı bölgede kalması durumunda sonucu etkilemeyecektir.

Karşılaştırma işlemi, modelde kullanılan kümülatif süre değerleri ile GPS verilerinden elde edilen kümülatif süre değerlerinin kıyaslanarak; aracın, modelde incelenen kümülatif süre değerine göre gerçekte (GPS verilerine göre) hangi durakta olduğunu belirlemek üzere gerçekleştirilmiştir. İncelenen süre değeri (model), gerçekte (GPS) hangi süre değerine yakınsıyorsa, bu süreye ait durak sıra numarası "GPS'e Göre Aracın Durağı" alanına yazlımaktadır. Eğer incelenen sürenin ait olduğu durak sıra numarası ile bulunan sıra numarası arasında fark varsa, bu fark değeri "Hata Durak Sıra" alanına yazılmaktadır. Bu değer, durak sıralamasına göre kaç durak hata oluştuğunu göstermektedir. Önceki bölümlerde de değinildiği üzere, çalışma kapsamında hangi durağın hangi bölgeye ait olduğubilinmektedir. Buna göre, durakların ait oldukları bölge numaraları "ZONE_ID (IETT)" alanına yazılmıştır. Bir önceki adımda, durak sıra numaralarında meydana gelen kaymalar tespit edilmişti; bu kaymalar dikkate alınarak bölgesel kaymalar belirlenmekte ve "ZONE_ID (GPS)"alanına yazılmaktadır. Son olarak, "ZONE_ID (IETT)" ve "ZONE_ID (GPS)" alanlarında bulunan bölge numaraları karşılaştırılmaktadır. Bu işlemlerin sonucunda sözkonusu iki alana ilişkin değerler arasında tutarsızlık bulunuyorsa, "Hata Zon" isimli alana "YANLIŞ"; bu değerler arasında tutarlılık bulunması durumunda da "DOĞRU" ibaresi yazılmaktadır. Sonuç olarak, hangi bölgeler arasında hata oluştuğu bu şekilde tespit edilmiş olmaktdır. İncelenen hatlara ilişkin sonuç tablosu Çizelge 5.5'de verilmiştir.

Çizelge 5.5 :İncelenen hatlara ilişkin sonuç tablosu.

HAT NO	DURAK ADET	BÖLGE DOĞRU	BÖLGE YANLIŞ	HATA KM	HATA DURAK SIRA	BÖLGE HATA ORANI
15M	36	35	1	0,15	0,39	2,8%
15P	43	41	2	0,17	0,49	4,7%
15S	21	20	1	0,11	0,29	4,8%
15TY	57	50	7	0,43	1,19	12,3%
16	63	55	8	0,26	0,67	12,7%
29C	39	39	0	0,03	0,10	0,0%
36	33	11	22	3,11	7,18	66,7%
36A	38	28	10	0,39	1,00	26,3%
36ES	42	25	17	1,26	2,93	40,5%
43R	19	18	1	0,10	0,21	5,3%

Karşılaştırma işlemi soncunda hazırlanan tablolar incelendiğinde, dikkate alınan 10 adet otobüs hattının, toplamda 83 farklı bölgeden geçtiği ve bu bölgelerden 34 adedinde talep kayması meydana geldiği görülmektedir (Çizelge 5.6). Söz konusu 34 adet bölgeye ilişkin verilerin, gerçekte olması gereken bölgeye ait olmaması sebebiyle bu bölgelere bağlı matris hücrelerinin tamamında kayma meydana geldiği varsayılarak, elde ettiğimiz 203.401 adet hücreli (451x451) toplu taşıma B-S matrisinin, 7.500 hücresinde (T_{ij}) talep kayması meydana geldiği görülmektedir.

Bilindiği üzere, denizyolu ve raylı sistemlerde validatör konumları sabit olduğu için duyarlılık analizi çalışması, validatörlerin sürekli hareket halinde olduğu otobüs hatları için uygulanmıştır. Çalışma kapsamında elde ettiğimiz verilere göre, tüm otoritelere ait hat sayısı 514'dür. Akbil verilerindeki uyumsuzluktan dolayı yapılan eleme sonucu geriye kalan İETT hat sayısı ise 441 olmaktadır. ORER verileri ile akbil verilerinin eşleştirilmesi sonucunda ise İETT hatlarının %65'i yani,toplam 285 otobüs hatı çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Duyarlılık analizi çalışmasına göre, incelenen 10 hattın etkilemiş olduğu T_{ij} sayısı belirlenerek yukarıda belirtilmiştir.Otobüs hatların tamamına ilişkin gözlem değerleri (zamana göre araç konumları ve biniş sayıları) olsaydı, çalışma kapsamında elde edilen toplu taşıma B-S matrisinin tüm hücreleri için bir analiz yapılabilecekti. Bu yüzden, etkilenen hücrelerin içerdiği yolculuk değerlerinin ne şekilde değişeceğini belirlemek için çalışma kapsamında değerlendirilen 285 hattın tamamını dikkate almak gerekmektedir.

Çizelge 5.6 :İncelenen hatların geçtiği zonlara ilişkin bilgiler.

Zone	Yanlış	Doğru	Toplam
5	1	8	9
8	1	4	5
9	1	24	25
10	1	3	4
12	1	6	7
46	1	4	5
60	1	4	5
63	1	6	7
68	1	3	4
191	1	1	2
225	1	1	2
275	1		1
301	1	3	4
310	1		1
311	1		1
322	1		1
323	1		1
324	1		1
2	2	9	11
11	2	6	8
45	2		2
69	2	2	4
142	2	8	10
190	2		2
279	2		2
315	2		2
326	2		2
334	2		2
194	3	1	4
312	4		4
192	6	4	10
281	6		6
319	6		6
449	6		6
3		2	2
4		7	7
6		6	6
7		12	12
13		6	6
25		2	2
26		7	7
27		2	2

Zone	Yanlış	Doğru	Toplam
28		5	5
30		4	4
32		3	3
44		7	7
58		4	4
59		2	2
130		3	3
136		6	6
137		3	3
138		9	9
139		10	10
147		6	6
154		8	8
196		16	16
197		2	2
204		4	4
205		2	2
211		1	1
212		4	4
214		4	4
215		2	2
280		1	1
293		3	3
337		4	4
338		3	3
340		4	4
341		1	1
344		7	7
346		11	11
347		5	5
359		1	1
362		2	2
364		1	1
385		4	4
389		3	3
391		6	6
399		3	3
404		1	1
439		6	6
440		4	4
441		6	6
Toplam	**69**	**322**	**391**

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Hazırlamış olduğumuz tez çalışması kapsamında, İstanbul genelinde oluşturduğumuz toplu ulaşım B-S matrisi ile otomatik ücretlendirme sistemi verilerinin, toplu ulaşım planlamasına altlık oluşturacak B-S matrisine dönüştürülebileceğini ve bu dönüştürme çalışmalarıkapsamında önerilen yöntemin aşamaları detaylı olarakaçıklanmaktadır.

Literatür taraması kapsamında, dünya genelinde otomatik ücretlendirme sistemi konusunda ilerleme kaydetmiş şehirlere ilişkin bilgiler verilerek, sistem özellikleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Özellikle New York City ve Londra'da kullanılan otomatik ücretlendirme sistemleri detaylı olarak incelenmiştir. Bu süreçte, akademik literatürdeki benzer çalışmalar incelenerek, çalışmamıza yardımcı olabilecek kaynaklar toplanmıştır. Bu kaynaklar araştırılarak şimdiye kadar yapılmış olan çalışmalarla, hazırlamış olduğumuz çalışma arasındaki farklılıklar ortaya konulmuş; böylece,çalışmanın özgünlüğü de belirtilmiştir. Çalışmaiçerisinde de belirtildiği gibi, diğer çalışmalarla en önemli farklılık, İstanbul genelindeki toplu ulaşım sistemlerinde GPS cihazı bulunmamakta; araç konumları, Bölüm 4.2.1'de açıklanan yöntemle belirlenmektedir. Bunun yanı sıraB-S matrisinin ağırlıklandırılması kısmı da diğer çalışmalarla, hazırlamış olduğumuz tez çalışması arasındaki en önemli farklılıklardan birisini oluşturmaktadır. Ağırlıklandırma işlemi, Bölüm 4.2.11'de açıklandığı üzere, hat ve zaman bazlı olarak gerçekleştirilmektedir. Böylece, ağırlıklandırmada kullanılacak katsayılar daha hassas bir işlemle hesaplanmakta; elde edilen sonuç yolculuk değerleri ise gerçeğe daha fazla yaklaşmaktadır.Ayrıca, B-S matrisi tahmin yöntemleri araştırılarak;analiz, veri işleme, metodoloji ve sonuçların değerlendirilerek sunulması hususları incelenmiştir.Bununla birlikte, İstanbul toplu ulaşım sistemi hakkındaki incelemelerden bahsedilerek, kullanılan otomatik ücretlendirme sistemi hakkında bilgiler verilmiştir.

Literatür taraması kısmında gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra, Bölüm 4'de B-S matrisi tahmini için önerilen yöntem açıklanmaktadır.Bu bölüm iki ana başlık halinde incelenmiş olup; öncelikle verilerin hazırlanması, sonrasında da B-S matrisi oluşturma adımları incelenmektedir. Verilerin hazırlanması kısmında, Akbil

veritabanının oluşturulması, araç kalkış ve hat – durak verilerinin çalışmaya hazır hale getirilmesi hususunda detaylı bilgiler verilerek; model kurulumu için gerekli olan vektörel verilerin hazırlanması sırasında karşılaşılan zorluklar ve bulunan çözüm yöntemleri açıklanmaktadır. Ayrıca, vektörel verilerle sayısal verilerin birbirleriyle ilişkilendirilmesi konusunda bilgiler verilmektedir. B-S matrisi oluşturma adımlarının incelenmesi kısmında ise öncelikle araç konumları tespit edilmiştir. Sonrasında ise aşamalar halinde önerilen yöntem detaylı olarak anlatılarak; her aşama için metodoloji kapsamında yapılan kabullerden bahsedilmektedir. Bu bölümün sonunda, çalışmanın temel amacı olan İstanbul genelinde toplu ulaşım B-S matrisi elde edilmektedir.

Tez çalışmamızın temel amacı olan toplu ulaşım B-S matrisinin elde edilmesine ilişkin çalışmalar bu aşamaya kadar tamamlanmış olup; bu aşamadan sonra İUAP toplu ulaşım yolculukları ile elde ettiğimiz B-S matrisi değerlerinin karşılaştırmasını yapmak üzere Bölüm 5'te atama işlemi gerçekleştirilmektedir. Atama yapılmak üzere, Bölüm 4.1'de bahsedilen vektörel veriler kullanılarak bir model oluşturulmaktadır. Bu modelin İUAP modeli ile mümkün olduğunca benzer olmasına önem gösterilmiştir. Atama çalışmaları kapsamında kullanılan yöntem, atama algoritmaları ve parametreler İstanbul Ulaşım Ana Planı'na benzer şekilde tercih edilerek, karşılaştırma yapılması esnasında herhangi bir uyumsuzluğun oluşmaması hedeflenmiştir.Atama sonucunda, İUAP kalibrasyon raporunda yaklaşık 70 adet kesit içinsunulan yolculuk değerleri, İUAP kalibrasyon çalışması kapsamında elde edilen değerlerle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma işlemi gerçekleştirilirken, otomatik ücretlendirme sistemi içerisinde bulunmayan türlere ilişkin oranlar tespit edilmiş ve karşılaştırmada kullanılacak değerler bu oranlar ile ağırlıklandırılmıştır.Karşılaştırma sonucunda, İUAP atama değerlerine %80,3 oranında yaklaşıldığı ve standart sapma değerinin %13,1 olarak bulunduğu; sayım değerlerine ise %82 oranında yaklaşıldığı ve standart sapma değerinin %18,4 olarak bulunduğu belirtilmektedir. Elde edilen yolculuk değerleri her ne kadar İUAP yolculuk değerlerine %80,3 oranında; gerçekleşen değerlere ise %82 oranında yaklaşsa da, bu oranın daha da iyileştirebileceği düşünülmektedir. İyileştirme için yapılması gereken çalışmalarla ilgili olarak öneriler kısmında bilgi verilmektedir.

Yolculuk kesit değerlerinin karşılaştırmasında, kurulan model ile atama için kullanılan simulasyon programları arasında farklılıklar bulunduğu göz önüne

alınarak, yolculuk ataması yapmadan doğrudan B-S matrislerine ilişkin üretim değerleri Bölüm 5.7'de karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar coğrafi bilgi sistemi programı kullanarak zon bazında görselleştirilmiş olup; kesit değerleri karşılaştırmasında elde edilen sonuçlara benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışma süresince, toplu ulaşım planlaması konusunda önemli veriler elde edilmiştir. Bu veriler, hat, durak ve ulaşım bölgelerine ilişkin vektörel bilgilerle birlikte; İstanbul genelinde tüm otobüs kalkış saatlerini gösteren araç kalkış bilgilerinden oluşmaktadır. Bu çalışma ile toplu ulaşım planlaması konusunda en çok ihtiyaç duyulan veri olan B-S matrisinin hazırlanmasının yanı sıra, işletme için yol gösterici nitelikte birçok veri kümesi ve veritabanı da hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında özellikle veri temini ve temin edilen verilerin sayısallaştırılması konularında sıkıntılar yaşanmıştır. Çoğu zaman sağlıklı verilere ulaşmakta güçlük çekilmiş, verilerdeki tutarsızlıkların çözümü için büyük zaman ve veri kayıpları yaşanmıştır. Veri kayıplarının yaşanması örneklem oranının azalmasına ve dolayısıyla sonuçların hassasiyetine olumsuz yönde etki etmiştir. Örneğin, araç kalkış verileri hazırlanırken, 56.372 adet kalkış verisi girişi yapılmış, fakat bu verinin sadece %22'si kullanılabilmiştir. Bunun yanı sıra, minibüs, dolmuş, uzak belde otobüsleri ve deniz motorlarına ilişkin yolculuklar, otomatik ücretlendirme sistemine dahil olmadıkları için yakalanamamıştır. Ayrca, Özel Halk Otobüsleri, otomatik ücretlendirme sistemine dahil olmasına karşın, havuz sistemi olarak tabir edilen ortak dağıtım sistemi içerisinde olduklarından dolayı hangi hatlarda hizmet verdikleri kesin olarak tespit edilememektedir. Dolayısıyla, Özel Halk Otobüsleri'ne ilişkin binişlerin ağırlıklandırma kısmında dikkate alınmasına karşın, Akbil veri kümesi içerisinde hatları belirsiz olduğundan dolayı yolculuk olarak değerlendirilmesi mümkün olmamaktadır. Bu ve bunun gibi etkenler, doğru sonuçlara ulaşmayı güçleştirmektedir.

Yukarıda sayılan olumsuzluklara karşın, otomatik ücretlendirme sistemi verilerinin İstanbul Ulaşım Ana Planı çalışmalarının yapıldığı dönemle aynı dönemde seçilmesi sonuçların karşılaştırılabilmesi adına avantaj sağlamaktadır.

İstanbul, oldukça dinamik ve her geçen gün büyüyen bir şehirdir. Son zamanlarda ulaşım hizmetleri konusunda büyük atılımlar gerçekleştirilerek, özellikle toplu ulaşım yatırımlarına ayrılan bütçelerin büyüklükleri göz önüne alındığında bu

atılımların önümüzdeki senelerde de artarak devam edeceği gözden kaçırılmamalıdır. Yapılan yatırımlar İstanbul toplu ulaşım sistemleri için oldukça umut vericidir. Şehir merkezinde oluşturulan yüksek kapasiteli toplu ulaşım sistemleri ve Metrobüs projesinde olduğu gibi sadece toplu taşıma araçlarına tahsis edilen şeritlerin oluşması, böylelikle toplu ulaşımda daha hızlı, konforlu, güvenilir ve ekonomik yolculuğun sağlanması, İstanbul'un, Literatür Taraması kısmında incelediğimiz toplu ulaşım sistemleri konusunda öncü kentler seviyesine erişmesinin yakın bir zamanda gerçekleşeceğinin sinyallerini vermektedir.

Kent genelinde toplu ulaşım sistemlerinin gelişmesiyle birlikte, otomatik ücretlendirme sistemleri ve farklı ulaşım türleri arasındaki entegrasyonun da gelişmesi beklenmektedir. Bu sistemler geliştikçe toplu ulaşım işletmecileri optimum işletme yapmak üzere anlık verilere sahip olacaklardır. İETT tarafından yürütülen AKYOL-BİL projesinin önümüzdeki seneler itibariyle hizmete girecek olması beklenmektedir. Bu projenin hayata geçmesiyle birlikte, İETT ve Özel Halk Otobüsleri anlık olarak tek merkezden takip edilebilecektir. Böylelikle, araç konumlarının kesin olarak belirlenmesi mümkün olacaktır. Bu çalışma kapsamında %22 oranında yakalanabilen araç konumları, sözkonusu projenin devreye girmesiyle birlikte %95-98 civarında doğrulukla tespit edilebilecektir. Söz konusu verilerin kullanımı ile ileride yapılacak benzer çalışmaların doğruluk oranları daha yüksek olacaktır.

Otomatik ücretlendirme sistemlerinin gelişmesiyle birlikte akıllı kart (İstanbulkart) kullanım oranlarının da artış göstermesi beklenmektedir. Dolayısıyla, toplu ulaşımda bilet ve jeton kullanım oranlarınındüşmesi; buna paralel olarak, kayıp ve takip edilemeyen yolculuk oranlarının da azalması beklenmektedir.Böylece ileride yapılacak benzer çalışmalarda daha fazla yolculuk takip edilerek; tahmin edilecek B-S matrisi çözünürlüğünün de artacağı öngörülmektedir.

Otomatik ücretlendirme sistemine dahil olmayan minibüs, dolmuş ve uzak belde otobüsleri gibi türlerin de sisteme alınmasıyla birlikte, kent genelindeki toplu ulaşım yolculuklarının büyük oranda takip edilebilir nitelikte olması beklenmektedir.

Kentiçi toplu ulaşım sistemleri gelişmeye devam ettikçe, otomatik ücretlendirme sistemlerine ilişkin gelişmeler de devam edecektir. Bunun en önemli örneklerinden birisi de mesafeye dayalı ücretlendirme sistemlerinin gelişmesidir. Kullanıcılar

açısından daha ekonomik bir sistem olan mesafeye dayalı ücretlendirme sistemi, kullanıcıların sistem giriş ve çıkışlarında akıllı kartlarını okutmaları esasına bağlı olarak çalışmaktadır. Böylelikle, yolcuların biniş ve iniş noktaları belirlenerek aradaki mesafe yada bölgesel ayrım varsa bölgeye göre ücretlendirme uygulanmaktadır. Bu sistem sayesinde, yolculukların başlangıç ve bitiş noktaları kesin olarak tespit edilebilmektedir. İstanbul'da Metrobüs Hattı'nda uygulanmaya başlanan bu sistem yaygınlaştıkça, yolculukların yakalanması kolaylaşacak, ileride yapılacak benzer çalışmalar için yüksek doğrulukta veri sağlanmış olacaktır.

Bu tez kapsamında, ulaşım planlaması konusunda, toplu ulaşım yolculuk taleplerinin belirlenmesi adına, İstanbul genelinde toplu ulaşım B-S matrisi tahmini için bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma ile klasik B-S matrisi elde etme yöntemlerine alternatif bir yöntem sunulmaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte bu yöntem geliştirilerek daha doğru sonuçlara ulaşmak mümkün olacaktır. Bu sayede toplu ulaşım işletmecileri daha az iş gücü, zaman ve maliyetle, daha güvenilir yolculuk talep bilgilerine ulaşabileceklerdir.

Bu çalışmanın teorik ve pratik hayatta kullanılması, çalışma kapsamında açıklanan alternatif toplu ulaşım B-S matrisi tahmin yönteminin,mevcut ücretlendirme sistemlerinin gelişimiyle birlikte geliştirilerek daha doğru sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir.Ayrıca bu çalışma, başta İstanbul olmak üzere ülkemizin diğer şehirlerinde de toplu ulaşım sistemlerinin planlanması, işletilmesi ve yeni toplu ulaşım yatırımlarının karar aşamalarında kullanılacak ulaşım modelleri için yardımcı nitelikte bir çalışma olması amacıyla hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

Agard, B., Morency, C., Trépanier, M. 2006.“Mining Public Transport User Behaviour From Smart Card Data.”,12th IFAC Symposium on Information Control Problems in Manufacturing – INCOM 2006, Saint-Etienne, France, May 17-19.

Akalın, B.M., Delice, Y. 2009. “Akıllı kart (Akbil) verileri kullanılarak Raylı Sistemler için Başlangıç – Son Yolculuk Matrisinin Tahmin Edilmesi”,TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası, 8. Ulaştırma Kongresi.

Attoh-Okine, N.O., Shen, L.D. 1995. “Security issues of emerging smartcard fare collectionapplication in mass transit.”, In: IEEE Vehicle Navigation and Information Systems ConferenceProceedings., In conjunction with the Pacific Rim TransTech Conference., Sixth International VNIS., *A Ride into the Future*, pp. 523-526.

Bagchi, M., White, P.R. 2005. “The potential of public transport smart card data.”,*Transport Policy*, 12, pp. 464-474.

Bagchi, M., White, P.R. 2004. “What role for smart-card data from bus system?”, *Municipal Engineer,* vol.157, March 2004, pp. 39-46

Barry, J.J., Newhouser, R., Rahbee, A.,Sayeda, S. 2002.“Origin and Destination Estimation in New York CityUsing Automated Fare System Data”, TRR Record: *Journal of The Transportation Research Board.*

Blythe, P. 2004. “Improving public transport ticketing through smart cards.”, Proceedings of theInstitute of Civil Engineers, *Municipal Engineer*, vol. 157, pp. 47-54.

Buneman, K. 1984.“Automated and Passenger-Based Transit Performance Measures”, TRR Record: *Journal of The Transportation Research Board*,pp. 23-28.

Cevallos, F., Wang, X., Skinner, J. 2010. “Using Data From An Electronic Fare Collection System to Identify The Travel Behavior of Seniors And The Disabled Community”, *Federal Transit Administration Final Report*, OMB No. 0704-0188, 2010.

Chan, J. 2007.“Rail Transit B-S Matrix Estimation and Journey Time Reliability Metrics Using Automated Fare Data”, *MSc. Thesis*, MIT.

Chapleau, R., Chu, K.K. 2007. “Modeling transit travel patterns from location-stamped smartcard data using a disaggregate approach”, 11th World Conference on Transportation ResearchCDROM, Berkeley, California.

Cheung, F. 2006. “Implementation of Nationwide Public Transport Smart Card in TheNetherlands: Cost-Benefit Analysis.”, Transportation Research

Record: *Journal of the Transportation Research Board*, No. 1971, Transportation Research Board of the NationalAcademies, Washington, D.C., p. 127-132.

Chira-Chavala, T., Coifman, B. 1996. "Effects of Smart Cards on Transit Operators.",Transportation Research Record: *Journal of the Transportation Research Board*, No. 1521,Transportation Research Board of the National Academies, Washington, D.C., pp. 84-90.

Cui, A. 2006. "Bus Passenger Origin-Destination Matrix Estimation Using Automated Data Collection Systems",*MSc. Thesis*, MIT.

Davis, D. 1999. "Ten Projects that Shaped the Smart Card World.", Card Technology, December1999.

Deakin, E., Kim, S. 2001. "*Transportation Technologies: Implications for Planning.*", Universityof California Transportation Center paper #536, 27 p.

Dempsey, S.P. 2008. "Privacy Issues With The Use Of Smart Cards." *Legal Research*, Digest 25.

Dessouky, M., Hall, R., Zhang, L., Singh, A. 2003. "Real-Time Control of Busses For Schedule Coordination At ATerminal", *Transportation Research Part* A37.

Farzin, J.M. 2007. "Constructing an Automated Bus Origin-Destination Matrix Using Farecard and GPS Data in São Paulo, Brazil"TRB Annual Meeting.

Gordillo, F. 2006."The Value of Automated Fare Collection Data For Transit Planning: An Example of Rail TransitB-S Matrix Estimation", *MSc. Thesis*, MIT.

Hickman, M. 2002. "Robust passenger itinerary planning using transit AVL data", InProceedings of the IEEE 5th Conference on Intelligent Transportation Systems, Singapore, pp.840-845.

Hoffman, M., Wilson, S., White, P. 2009. "Automated Identification of Linked Trips at TripLevel Using Electronic Fare Collection Data", 88th Annual Meeting of the TransportationResearch Board CDROM, Washington, 18 p.

Ibrahim, M.F. 2003. "Car Ownership and Attitudes Towards Transport Modes For Shopping Purposes in Singapore",*Transportation*, 30 (4), 435-457.

Iseki, H., Yoh, A.C., Taylor, B.D. 2007. "Are Smart Cards the Smart Way to Go? Examining the Adoption of Smart Card Fare Systems Among U.S. Transit Agencies", 86th Annual Meeting of the Transportation Research Board CDROM, Washington, 22 p.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2005. "Ticari Taksi ve Dolmuş Yönergesi", 03.07.2005.

İstanbul Ulaşım Ana Planı 2007. "Ulaşım Talep Modeli Kalibrasyonu Final Raporu".

Jansson, J.O. 1980. "A Simple Bus Line Model For Optimization of Service Frequency And Bus Size", *Journal of Transport Economics and Policy*, 14 (1), 53–80.

Jara-Diaz, S.R., Gschwender, A. 2003a. "Towards a General Microeconomic Model For The Operation of Public Transport", *Transport Reviews*, 23 (4), 453–469.

Jara-Diaz, S.R., Gschwender, A. 2003b. "From The Single Line Model To The Spatial Structure of Transit Services: Corridors or Direct?", *Journal of Transport Economics and Policy*, 37 (2), 261–277.

Kulcsár, B., Bécsi, T. Varga, I. 2005. "Estimation of Dynamic Origin – Destination MatrixOf Traffıc Systems", *Periodica Polytechnica Ser. Transp. Eng.*, Vol. 33, No. 1–2, pp. 3–14.

Lam, W.H.K., Gao, Z.Y., Chan, K.S., Yang, H. 1999. "A Stochastic User Equilibrium Assignment Model For Congested Transit Networks", *Transportation Research Part B: Methodological*, Volume 33, Issue 5, Pages 351-368.

Lappin, J. 2009. "What Have We Learned About Advanced Traveller Information Systems And Customer Satisfaction?", John A. Volpe National Transportation System Centre.

Layton, L. 2000. "Metro's SmarTrip to Get Smart; Free Card to Gain Features, Discounts", Washington Post, May 19.

Lueck, T. J. 1998. "New York's Bus Ridership Surges After Long Decline", *New York Times*, December 22.

Lundgren, J.T., Peterson,A. 2007."A Heuristic For The Bilevel Origin–Destination Matrix Estimation Problem", *Transportation Research Part.*

Maciejewski, J. J. 2008. "Automating Journey Fare Calculation For Transport for London", *MSc. Thesis*,MIT.

Marzano, V., Papola, A., Simonelli, F. 2009. "Limits And Perspectives of Effective O–DMatrix CorrectionUsing Traffic Counts", *Transportation Research Part C*, 17 120–132.

Mcdonald, N. 2000."Multipurpose Smart Cards in Transportation: Benefits and Barriersto Use.", University of California Transportation Center Research Paper # 630, 27 p.

Meadowcroft, P. 2005. "Hong Kong raises the bar in smart card innovation",*Card Technology Today*, January 2005, pp. 12-13.

Mehta, S. 2006."Analysis of Future Ticketing Scenarios for TfL",*MSc. Thesis*, MIT.

Morency, C., Trépanier, M., Agard, B. 2006. "Analysing the variability of transit users behaviourwith smart card data.", The 9th International IEEE Conference on Intelligent TransportationSystems – ITSC 2006, Toronto, Canada, September 17-20.

Morency, C., Trépanier, M., Agard, B. 2007. "Measuring transit use variability with smart-carddata", *Transport Policy*, Volume 14, Issue 3, pp. 193-203.

Munizaga, M.,Palma, C., Mora, P. 2010. "Public Transport OD Matrix Estimation Drom Smart Card Payment System Data", in Presented at the 12th World Conference on Transport Research, Lisbon, Paper No. 2988.

Newman, A. 1998. "Incentives Lured Bus and Subway Riders in January, Officials Say", *New York Times*, March 19.

Nielsen, O.A., Hansen, C.O. 2008. "Updating Trip Matrices for Copenhagen Using Multiple Data Sources", Transportation Research Board 87th Annual Meeting.

Park, J.Y., Kim, D.J. 2008. "The potential of using the smart card data to define the use of public transit in Seoul", *Transportation Research Record:Journal of the Transportation Research Board*, No. 2063, Transportation Research Board of the National Academies, Washington, D.C., pp. 3-9.

Pelletier, M., Trepanier, M., Morency, C. 2011. "Smart Card Data Use in Public Transit: A Literature Review", *Transportation Research Part C*, 19557–568.

Reddy, A., Lu, A., Kumar, S., Bashmakov, V., Rudenko, S. 2009."Application of Entry-OnlyAutomated Fare Collection (AFC) System Data to Infer Ridership, Rider Destinations, UnlinkedTrips, and Passenger Miles", 88th Annual Meeting of the Transportation Research Board CDROM, Washington, 21 p.

Seaborn,C. 2008. "Application of Smart Card Fare Payment Data to BusNetwork Planning in London, UK", *MSc. Thesis*, MIT.

Seaborn, C., Wilson, N.H., Attanucci, J. 2009. "Using Smart Card Fare Payment Data To AnalyzeMulti-Modal Public Transport Journeys (London, UK)", 88th Annual Meeting of theTransportation Research Board CDROM, Washington, 16 p.

Şahin,İ., Altun, Y.B. 2007. "Potential Uses of Electronic Fare Payment Records for Public Transit Agencies", *ITE Journal*, Volume 77, Issue12, pp 22-27.

Sheffi, Y. 1985."*Urban Transportation Network: Equilibrium Analysis with Mathematical Programming Methods*", Prentice-Hall Inc.

Shelfer, M., Procaccino, J.,D. 2002. "Smart card evolution", *Communications of the ACM*, 45(7),pp. 83-88.

Spiess, H. 1987."A maximum likelihood model for estimating origin - destination matrices", *Transportation Research Part B*,vol. 21, 395–412.

Tirachini, A., Hensher,D.,A. 2011. "Bus Congestion, Optimal Infrastructure Investment and The Choice of aFare Collection System in Dedicated Bus Corridors", *Transportation Research Part B*, vol.45.

Trépanier, M., Barj, S., Dufour, C., Poilpré, R. 2004.“Examen des potentialités d’analyse des données d’un système de paiement par carte à puce en transport urbain” [Examination of the potential use of smart card fare collection system in urban transportation], Congrès annuel de 2004 de l’Association des transports du Canada, Québec.

Trépanier,M., Chapleau,R., Tranchant,N. 2007. “Individual trip destination estimation in transitsmart card automated fare collection system”, *Journal of Intelligent Transportation Systems: Technology, Planning and Operations*, Taylor & Francis, Vol. 11(1), pp. 1-15.

Trépanier, M., Morency, C. 2010. “Assesing Transit loyality with smart card data”, in: Presented at the 12th World Conference on Transport Research, Lisbon, Paper No. 2341.

Trépanier, M., Morency,C., Agard,B. 2009b.“Calculation of Transit Performance Measures Using Smartcard Data”, *Journal of Public Transportation*, 12(1), pp. 79-96.

Trépanier, M., Morency, C., Blanchette, C. 2009a. “Enhancing household travel surveys using smart card data?”, 88th Annual Meeting of the Transportation Research Board CDROM, Washington, 15 p.

Trépanier, M., Vassivière, F. 2008.“Democratized smart card data for transit operators”, 15thWorld Congress on Intelligent Transport Systems, New York, USA, 12 pages.

U.S. DEPT. OF COMMERCE 1967. “*Calibrating & Testing a Gravity Model for Any Size Urban Area*”, Bureau Of Public Roads Office Of Planning, Washington D.C.

Utsunomiya, M., Attanucci, J., Wilson, N. 2006. “Potential Uses of Transit Smart CardRegistration and Transaction Data to Improve Transit Planning”, Transportation Research Record: *Journal of the Transportation Research Board*, No. 1971, Transportation Research Board of the National Academies, Washington, D.C., pp. 119–126.

Vuchic,R. V. 2005. “*Urban Transit Operations, Planning and Economics*”, John Wiley & Sons, USA.

Wardrop,J.G. 1952. “Some Theoretical Aspects Of Road Traffic Research”, Proceedings of the Institute of Civil Engineers, London.

White, P. 2010. “The role of Smart Card Data In Public Transport”, In: Presented At The 12th World Conference on Transport Research, Lisboni Paper No. 1461.

Wong, K.I., Yu, S.A. 2011. “Estimation of Origin–Destination Matrices ForMass Event: A Case of Macau Grand Prix”, *Journal of King Saud University Science*, vol. 23, 281–292.

Zhao, J. 2004. “The Planning and Analysis Implications of Automated Data Collection Systems: Rail Transit OD Matrix Inference and Path Choice Modeling Examples”, *MSc. Thesis*, MIT.

Zhao, J.,Rahbee, A., Wilson, N.H.M. 2007. “Estimating a Passenger Trip Origin-Destination Matrix Using Automatic DataCollection Systems”, In Computer-Aided Civil and Infrastructure Engineering”, MIT.

Url-1 <*http://www.mta.info/metrocard/*>, alındığı tarih 20.08.2010.

Url-2 <*http://www.tfl.gov.uk/*>, alındığı tarih 22.08.2010.

Url-3 <*http://www.transitchicago.com/*>, alındığı tarih 24.08.2010.

Url-4 <*http://www.mta.info/nyct/*>, alındığı tarih 24.08.2010.

Url-5<*http://www.ptvag.com/software/transportation-planning-trafficengineering/ software-system-solutions/visum/*>, alındığı tarih 10.09.2010.

Url-6<*http://www.caliper.com/tcovu.htm*>, alındığı tarih 10.09.2010.

EKLER

EK A: B-S matrisi oluşturmak için kullanılan yazılım.

EK B : Duyarlılık analizi bölümünde kullanılan yazılım.

EK C : Duraklara ilişkin bölge bilgilerinin araştırılması.

EK A:B-S matrisi oluşturmak için kullanılan yazılım.

```
Sub Ana()
    Call AlanOlustur
    Call Siralama_AlanAdi_No1
    Call Sil_Gecersizler
    Call Yaz_Fark
    Call Sil_CiftBasisVeTransferler
    Call Yaz_BaslangicNoktasi
    Call Yaz_BitisNoktasi
    Call SonYolculukBitisi
    Call Sil_O_D_ayniOlanlar_Ve_Jeton
Call AgirliklandirmaTablosu
    Call Agirliklandirma_TO_DataTemiz
End Sub

Sub AlanOlustur()
    Dim db As Database
    Dim tbl As TableDef

    Set db = CurrentDb
    Set tbl = db.TableDefs(TabloTemiz)
    On Error Resume Next
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField(ID, dbLong)
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField("Fark", dbLong)
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField("Origin", 10, 30)
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField("Destination", 10, 30)
    tbl.Fields.Append tbl.CreateField("Agr_DrkZmn", dbDouble)
    Set tbl = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub Siralama_AlanAdi_No1()
    Const SiralamaAlani = "No1"
    'AkbilNo,Tarih, Zaman
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    Dim i As Long
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " ORDER BY SeriNo, Tarih,
    Zaman"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    i = 0
    Do Until rs.EOF
        rs.Edit
        i = i + 1
        rs.Fields(SiralamaAlani) = i
        rs.Update
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
Sub Sil_GecersizVeriler()
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    Dim i As Long
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " WHERE Operetor=2 OR
SeriNo is Null OR SeriNo='' OR Tip='B' OR Tip='J'"
```

```
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Delete
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub Yaz_Fark()
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    Dim AkbilNo_son As String
    Dim Zaman_son As Date
    Dim Fark As Long
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " ORDER BY " & ID
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)

    Do Until rs.EOF
        rs.Edit
        If rs.Fields("SeriNo") = AkbilNo_son Then
            Fark = (rs.Fields("Zaman") - Zaman_son) * 24 * 3600
            If Fark > 0 Then
                rs.Fields("Fark") = Fark
            Else
                rs.Fields("Fark") = Fark + 3600# * 24
            End If
        Else
            rs.Fields("Fark") = -1
        End If
        rs.Update
        AkbilNo_son = rs.Fields("SeriNo")
        Zaman_son = rs.Fields("Zaman")
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub Sil_CiftBasisVeTransferler()
    Const FarkMin = 90 * 60 '90dk’nin altindaki basislar eleniyor
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " WHERE Fark<" & FarkMin &
    " AND Fark>0"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Delete
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub Yaz_BaslangicNoktasi()
    Dim db As Database
```

```
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Edit
        rs.Fields("Origin") = rs.Fields("Arac")
        rs.Update
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub Yaz_BitisNoktasi()
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    Dim Origin_son As String
    Dim AkbilNo_son As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " ORDER BY " & ID & "
DESC"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        If rs.Fields("SeriNo") = AkbilNo_son Then
            rs.Edit
            rs.Fields("Destination") = Origin_son
            rs.Update
        End If
        AkbilNo_son = rs.Fields("SeriNo")
        Origin_son = rs.Fields("Origin")
        rs.MoveNext
        'If rs.PercentPosition = Int(rs.PercentPosition) Then
Debug.Print "%" & rs.PercentPosition
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub SonYolculukBitisi()
    Dim TarihSil As Long
    Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " Order by " & ID
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Dim AkbilNoSon As String
    Dim Origin_1 As String
    Do Until rs.EOF
        If AkbilNoSon = rs.Fields("SeriNo") Then
            If rs.Fields("Destination") = "" Or
IsNull(rs.Fields("Destination")) Then
                rs.Edit
                rs.Fields("Destination") = Origin_1
                rs.Update
            End If
        Else
            If rs.Fields("Fark") = -1 Then Origin_1 =
```

```
rs.Fields("Origin") Else Origin_1 = "BULUNAMADI"
        End If
        AkbilNoSon = rs.Fields("SeriNo")
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub Sil_O_D_ayniOlanlar_Ve_Jeton()
Dim db As Database
    Dim rs As Recordset
    Dim SQL As String
    SQL = "SELECT * FROM " & TabloTemiz & " WHERE Origin =
Destination or Tip='J'"
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset(SQL)
    Do Until rs.EOF
        rs.Delete
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub AgirliklandirmaTablosu()
    Const DilimOran1 = "DilimOran1"
    Const DilimOran2 = "DilimOran2"
    Dim db As Database
    Dim SQL As String
    Set db = CurrentDb
    SQL = "SELECT Hat, [15dklik], Count(Tip) AS YlcHam INTO " &
DilimOran1 & _
          " FROM " & TabloAna & _
          " WHERE Hat Is Not Null Or Not (Hat) = '" & _
          " GROUP BY Hat, [15dklik]"
    db.Execute SQL
    SQL = "SELECT Hat, [15dklik], Count(Tip) AS YlcTem INTO " &
DilimOran2 & _
          " FROM " & TabloTemiz & _
          " WHERE (Hat) Is Not Null Or Not (Hat) = '" & _
          " GROUP BY Hat, [15dklik]"
    db.Execute SQL
SQL = "SELECT DilimOran1.Hat, DilimOran1.[15dklik], _
DilimOran1.YlcHam, DilimOran2.YlcTem, _
DilimOran1.YlcHam/DilimOran2.YlcTem _
      + DilimOran1.YlcHam / ToplamTabloAna _
      * (ToplamHattiBelirsiz+ToplamBiletli+ToplamDigerKayip) _
as Oran INTO Dilim" & _
    " FROM DilimOran1 INNER JOIN DilimOran2 ON
(DilimOran1.[15dklik] = DilimOran2.[15dklik]) AND
(DilimOran1.Hat = DilimOran2.Hat)"
    db.Execute SQL
    db.TableDefs.Delete (DilimOran1)
    db.TableDefs.Delete (DilimOran2)
    Set db = Nothing
End Sub

Sub Agirliklandirma_TO_DataTemiz()
    Dim SQL As String
    Dim db As Database
```

```
    Set db = CurrentDb
    SQL = "UPDATE 29Mayis_T INNER JOIN Dilim ON
([29Mayis_T].[15dklik] = Dilim.[15dklik]) AND
([29Mayis_T].Hat = Dilim.Hat) SET [29Mayis_T].Agr_DrkZmn =
[Oran];"
    db.Execute SQL
    Set db = Nothing
End Sub
```

EK B : Duyarlılık analizi bölümünde kullanılan yazılım

```
Sub Ana_DurakBelirle()
    Dim db As DAO.Database
    Dim rs_gps As DAO.Recordset
    ReDim Durak(100)
    Dim Lon As Double, Lat As Double, DurakNo As Long, Uz2 As Double
    Call YukleDurakData(Durak())
    Set db = CurrentDb
    Set rs_gps = db.OpenRecordset("SELECT * FROM
I_HAT_E10_ARACLAR_gps ORDER BY AracKapi2,Zaman")
    Do Until rs_gps.EOF
        Lon = rs_gps.Fields("Lon")
        Lat = rs_gps.Fields("Lat")
        BulUzaklikDurak Lon, Lat, DurakNo, Uz2
        rs_gps.Edit
        rs_gps.Fields("DurakNO") = DurakNo
        rs_gps.Fields("Uzaklik2") = Uz2
        rs_gps.Update
        rs_gps.MoveNext
    Loop
    Set rs_gps = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub

Sub Ana_DurakIsaretle()
    Dim Arac As String, AracSon As String, Uz2_min As Double, Uz2 As
Double
    Dim DurakNo As Integer, DurakNoSon As Integer
    Dim db As DAO.Database
    Dim rs_gps As DAO.Recordset
    Set db = CurrentDb
    Set rs_gps = db.OpenRecordset("SELECT * FROM
I_HAT_E10_ARACLAR_gps ORDER BY AracKapi2,Zaman")
    db.Execute ("UPDATE I_HAT_E10_ARACLAR_gps SET Durak=False")
    Do Until rs_gps.EOF
        Uz2 = rs_gps.Fields("Uzaklik2")
        Arac = rs_gps.Fields("AracKapi2")
        DurakNo = rs_gps.Fields("DurakNO")
        If Arac <> AracSon Or DurakNo <> DurakNoSon Then
            If AracSon <> "" Then
                db.Execute ("UPDATE I_HAT_E10_ARACLAR_gps SET
Durak=True WHERE AracKapi2='" & AracSon & "' AND Zaman=#" & Zaman &
"#")
            End If
            Uz2_min = Uz2
            Zaman = rs_gps.Fields("Zaman")
        Else
            If Uz2_min > Uz2 Then
                Uz2_min = Uz2
                Zaman = rs_gps.Fields("Zaman")
            End If
        End If
        rs_gps.MoveNext
        AracSon = Arac
        DurakNoSon = DurakNo
    Loop
    Set rs_gps = Nothing
    Set db = Nothing
End Sub
```

```
Function BulUzaklikDurak(Lon As Double, Lat As Double, DurakNo As
Long, UzMin As Double)
    Dim i As Long, Uz As Double
    UzMin = (Lon - Durak(1).Lon) ^ 2 + (Lat - Durak(1).Lat) ^ 2
    For i = 2 To N_Durak
        Uz = (Lon - Durak(i).Lon) ^ 2 + (Lat - Durak(i).Lat) ^ 2
        If UzMin > Uz Then UzMin = Uz: DurakNo = i
    Next
    Uz2 = UzMin
End Function

Function YukleDurakData(Durak() As DurakData) As Long
    Dim i As Long
    Dim db As DAO.Database
    Dim rs As DAO.Recordset
    Set db = CurrentDb
    Set rs = db.OpenRecordset("SELECT * FROM I_HAT_E10_DURAK ORDER
BY SIRA")
    Do Until rs.EOF
        i = i + 1
        Durak(i).Lon = rs.Fields("Lon")
        Durak(i).Lat = rs.Fields("Lat")
        Durak(i).No = rs.Fields("SIRA")
        rs.MoveNext
    Loop
    Set rs = Nothing
    Set db = Nothing
    N_Durak = i
End Function

Function UzWGS(Lon1 As Double, Lat1 As Double, Lon2 As Double, Lat2
As Double) As Double
    Const R = 6372000
    Const Pi = 3.14159265358979
    Dim CosT As Double, Teta As Double, Tanjant As Double
    'CosT = Cos(Lon1 - Lon2) + Sin(Lat1) * Sin(Lat2)
    Lon1 = Lon1 / 180 * Pi
    Lat1 = Lat1 / 180 * Pi
    Lon2 = Lon2 / 180 * Pi
    Lat2 = Lat2 / 180 * Pi

    CosT = Sin(Lon1) * Cos(Lat1) * Sin(Lon2) * Cos(Lat2) _
         + Cos(Lon1) * Cos(Lat1) * Cos(Lon2) * Cos(Lat2) _
         + Sin(Lat1) * Sin(Lat2)
    Tanjant = ((1 - CosT ^ 2) ^ 0.5) / CosT
    Teta = Atn(Tanjant)
    UzWGS = Teta * R
End Function
```

EK C : Duraklara ilişkin bölge bilgilerinin araştırılması.

Çizelge C.1 : 15M numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	Hata (KM)	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
15M	1	0,00	A0001D	ÜSKÜDAR CAMI ÖNÜ	66	0	61	0	1	0	130	0,00	0	130	DOĞRU
15M	2	0,65	A0002A	TEKEL DEPOSU	94	66	88	61	2	0	137	0,65	0	137	DOĞRU
15M	3	1,16	A0003A	PASALIMANI	38	160	27	149	3	0	136	1,16	0	136	DOĞRU
15M	4	1,58	A0004A	KUZGUNCUK	76	198	76	176	4	0	136	1,58	0	136	DOĞRU
15M	5	2,22	A0005A	DNZ. EG.VE ÖG.KMT.	48	274	39	252	6	1	138	2,78	0,556	138	DOĞRU
15M	6	2,78	A0006A	TÜNEL	80	322	75	291	6	0	138	2,78	0	138	DOĞRU
15M	7	3,22	A0007A	ÇAYIRBASI	83	402	76	366	7	0	138	3,22	0	138	DOĞRU
15M	8	3,63	A0008A	BEYLERBEYI	58	485	79	442	9	1	139	3,99	0,365	139	DOĞRU
15M	9	3,99	A0009A	YALIBOYU	91	543	81	521	9	0	139	3,99	0	139	DOĞRU
15M	10	4,42	A0010A	HAVUZBASI	119	634	105	602	10	0	139	4,42	0	139	DOĞRU
15M	11	4,82	A0011A	ÇENGELKÖY	165	753	157	707	11	0	142	4,82	0	142	DOĞRU
15M	12	5,40	A0012A	KULELI	50	918	61	864	13	1	142	5,94	0,541	142	DOĞRU
15M	13	5,94	A0013A	SUBAYEVLERI	97	968	51	925	14	1	142	6,39	0,447	142	DOĞRU
15M	14	6,39	A0014A	VANIKÖY	42	1065	114	976	15	1	142	7,06	0,673	147	YANLIŞ
15M	15	7,06	A0015A	KAN.KIZ LISESI	73	1107	57	1090	15	0	147	7,06	0	147	DOĞRU
15M	16	7,60	A0016A	KANDILLI	130	1180	148	1147	16	0	147	7,60	0	147	DOĞRU
15M	17	8,16	A0017A	SEVDA TEPESI	22	1310	54	1295	17	0	147	8,16	0	147	DOĞRU
15M	18	8,45	A0018A	KÜÇÜKSU	96	1332	62	1349	18	0	2	8,45	0	2	DOĞRU
15M	19	8,82	A0019C	SPOR AKADEMISI	71	1428	82	1411	19	0	2	8,82	0	2	DOĞRU
15M	20	9,20	A0133A	GÖKSU	59	1499	34	1493	20	0	2	9,20	0	2	DOĞRU
15M	21	9,34	A0138B	HALAT FAB.	66	1558	44	1527	22	1	9	9,71	0,371	9	DOĞRU
15M	22	9,71	A0139A	GÖZTEPE	58	1624	97	1571	23	1	9	10,12	0,409	9	DOĞRU
15M	23	10,12	A0140B	BLOKLAR	34	1682	23	1668	24	1	9	10,43	0,311	9	DOĞRU

Çizelge C.1 (devam) : 15M numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

15M	24	10,43	A1409B	GÖKSU EVLERI	38	1716	46	1691	25	1	9	10,73	0,294	9	DOĞRU
15M	25	10,73	A0141B	ÇEVRE YOLU	26	1754	46	1737	25	0	9	10,73	0	9	DOĞRU
15M	26	11,19	A1950B	KAVACIK SAPAGI	61	1780	29	1783	26	0	10	11,19	0	10	DOĞRU
15M	27	11,70	A1951B	KAVACIK MEZARLIK	24	1841	54	1812	28	1	10	12,07	0,367	10	DOĞRU
15M	28	12,07	A0161B	CUMHURIYET CAD.	105	1865	98	1866	28	0	10	12,07	0	10	DOĞRU
15M	29	12,58	A1410B	MIHRABAT CADDESI	80	1970	84	1964	29	0	9	12,58	0	9	DOĞRU
15M	30	12,98	A0152A	HASAN YAVUZ	61	2050	51	2048	30	0	9	12,98	0	9	DOĞRU
15M	31	13,28	A2343B	KARAKOL	63	2111	51	2099	31	0	9	13,28	0	9	DOĞRU
15M	32	13,51	A0147D	KAVACIK DÖRTYOL	65	2174	54	2150	32	0	9	13,51	0	9	DOĞRU
15M	33	13,77	A0148A	SPOR TESISLERI	82	2239	26	2204	34	1	9	14,03	0,257	9	DOĞRU
15M	34	14,03	A0149A	OTAGTEPE	66	2321	20	2230	36	2	9	14,56	0,535	9	DOĞRU
15M	35	14,24	A0150B	SITE	63	2387	41	2250	36	1	9	14,56	0,319	9	DOĞRU
15M	36	14,561	A0151A	YENI CAMII	0	2450	0	2291	36	0	9	14,561	0	9	DOĞRU

Çizelge C.2 : 15P numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	Hata_KM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
15P	1	0	A0001C	ÜSKÜDAR CAMI ÖNÜ	188	0	194	0	1	0	130	0	0	130	DOĞRU
15P	2	0,616	A0002A	TEKEL DEPOSU	164	188	174	194	2	0	137	0,616	0	137	DOĞRU
15P	3	1,128	A0003A	PASALIMANI	46	352	33	368	3	0	136	1,128	0	136	DOĞRU
15P	4	1,539	A0004A	KUZGUNCUK	133	398	142	401	4	0	136	1,539	0	136	DOĞRU
15P	5	2,183	A0005A	DNZ. EG.VE ÖG..KMT.	35	531	32	543	5	0	138	2,183	0	138	DOĞRU
15P	6	2,739	A0006A	TÜNEL	78	566	84	575	6	0	138	2,739	0	138	DOĞRU
15P	7	3,182	A0007A	ÇAYIRBASI	68	644	60	659	7	0	138	3,182	0	138	DOĞRU
15P	8	3,59	A0008A	BEYLERBEYI	94	712	100	719	8	0	139	3,59	0	139	DOĞRU
15P	9	3,954	A0009A	YALIBOYU	91	806	95	819	9	0	139	3,954	0	139	DOĞRU
15P	10	4,384	A0010A	HAVUZBASI	96	897	90	914	10	0	139	4,384	0	139	DOĞRU
15P	11	4,788	A0011A	ÇENGELKÖY	154	993	168	1004	11	0	142	4,788	0	142	DOĞRU
15P	12	5,367	A0012A	KULELI	98	1147	111	1172	12	0	142	5,367	0	142	DOĞRU
15P	13	5,908	A0013A	SUBAYEVLERI	78	1245	82	1283	13	0	142	5,908	0	142	DOĞRU
15P	14	6,355	A0014A	VANIKÖY	102	1323	96	1365	13	1	142	5,908	0,447	142	DOĞRU
15P	15	7,028	A0015A	KAN.KIZ LISESI	61	1425	68	1461	15	0	147	7,028	0	147	DOĞRU
15P	16	7,562	A0016A	KANDILLI	136	1486	127	1529	15	1	147	7,028	0,534	147	DOĞRU
15P	17	8,125	A0017A	SEVDA TEPESI	50	1622	31	1656	17	0	147	8,125	0	147	DOĞRU
15P	18	8,418	A0018A	KÜÇÜKSU	61	1672	56	1687	18	0	2	8,418	0	2	DOĞRU
15P	19	8,81	A0019A	SPOR AKADEMISI	88	1733	94	1743	19	0	2	8,81	0	2	DOĞRU
15P	20	9,324	A0020A	ANADOLU HISARI	94	1821	105	1837	20	0	3	9,324	0	3	DOĞRU
15P	21	9,701	A0021A	DOLAYBAGI	295	1915	317	1942	21	0	3	9,701	0	3	DOĞRU
15P	22	10,494	A0022A	KÖRFEZ	170	2210	178	2259	22	0	4	10,494	0	4	DOĞRU

Çizelge C.2 (devam) : 15P numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

15P	23	11,18	A0023A	KANLICA	103	2380	95	2437	23	0	4	11,18	0	4	DOĞRU
15P	24	11,54	A0024A	SAHIL BOYU	142	2483	139	2532	23	1	4	11,18	0,36	4	DOĞRU
15P	25	12,349	A0025A	HIDROGRAFI D.BASK.	167	2625	176	2671	25	0	6	12,349	0	6	DOĞRU
15P	26	13,068	A0026A	ÇUBUKLU	51	2792	46	2847	26	0	6	13,068	0	6	DOĞRU
15P	27	13,556	A0027A	DEDEOGLU KÖP.	202	2843	193	2893	26	1	6	13,068	0,488	6	DOĞRU
15P	28	14,284	A0028A	BURUN BAHÇE	42	3045	38	3086	28	0	5	14,284	0	5	DOĞRU
15P	29	14,673	A0029A	IBB SOS. TESISLERI	114	3087	111	3124	28	1	5	14,284	0,389	5	DOĞRU
15P	30	15,105	A0030A	PASABAHÇE	83	3201	71	3235	30	0	5	15,105	0	5	DOĞRU
15P	31	15,429	A0031A	SSK HASTANE	54	3284	62	3306	31	0	5	15,429	0	5	DOĞRU
15P	32	15,941	A0182B	SISE CAM FAB.	58	3338	67	3368	32	0	11	15,941	0	11	DOĞRU
15P	33	16,415	A0185A	ÇESME	74	3396	59	3435	32	1	11	15,941	0,474	11	DOĞRU
15P	34	16,882	A0186B	TEPEKÖY	42	3470	45	3494	34	0	5	16,882	0	5	DOĞRU
15P	35	17,241	A0187B	KATIRCI YOLU	22	3512	29	3539	34	1	11	16,882	0,359	5	YANLIŞ
15P	36	17,617	A0191B	SOGUKSU MAH.	17	3534	11	3568	35	1	11	17,241	0,376	11	DOĞRU
15P	37	17,847	A0192B	EDE SOK.	24	3551	35	3579	35	2	12	17,241	0,606	11	YANLIŞ
15P	38	18,115	A0193A	SEHIT YASIN	17	3575	19	3614	37	1	12	17,847	0,268	12	DOĞRU
15P	39	18,304	A0194B	DERE	16	3592	13	3633	37	2	12	17,847	0,457	12	DOĞRU
15P	40	18,482	A0195B	KORULUK	19	3608	25	3646	38	2	12	18,115	0,367	12	DOĞRU
15P	41	18,79	A0196B	DOLUNAY	26	3627	63	3671	39	2	12	18,304	0,486	12	DOĞRU
15P	42	19,234	A0197B	GAZI TUFAN	20	3653	44	3734	40	2	12	18,482	0,752	12	DOĞRU
15P	43	19,561	A0198A	KARSULAR MAH.	0	3673	0	3778	41	2	12	18,79	0,771	12	DOĞRU

Çizelge C.3 : 15S numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	Hata_KM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
15S	1	0	A0001B	ÜSKÜDAR CAMI ÖNÜ	192	0	201	0	1	0	130	0	0	130	DOĞRU
15S	2	0,522	A0002A	TEKEL DEPOSU	92	192	88	201	2	0	137	0,522	0	137	DOĞRU
15S	3	1,034	A0003A	PASALIMANI	63	284	78	289	3	0	136	1,034	0	136	DOĞRU
15S	4	1,445	A0004A	KUZGUNCUK	144	347	147	367	4	0	136	1,445	0	136	DOĞRU
15S	5	2,089	A0005A	DNZ. EG.VE ÖG.KMT.	54	491	63	514	5	0	138	2,089	0	138	DOĞRU
15S	6	2,645	A0006A	TÜNEL	51	545	35	577	5	1	138	2,089	0,556	138	DOĞRU
15S	7	3,088	A0007A	ÇAYIRBASI	38	596	30	612	7	0	138	3,088	0	138	DOĞRU
15S	8	3,496	A0008A	BEYLERBEYI	108	634	104	642	8	0	139	3,496	0	139	DOĞRU
15S	9	3,86	A0009A	YALIBOYU	107	742	118	746	9	0	139	3,86	0	139	DOĞRU
15S	10	4,29	A0010A	HAVUZBASI	29	849	32	864	10	0	139	4,29	0	139	DOĞRU
15S	11	4,491	A0084A	NATO YOLU	155	878	142	896	10	1	142	4,29	0,201	139	YANLIŞ
15S	12	4,987	A0095B	NATO CADDESI	35	1033	55	1038	12	0	142	4,987	0	142	DOĞRU
15S	13	5,378	A0096B	BENTLER	76	1068	68	1093	13	0	139	5,378	0	139	DOĞRU
15S	14	5,612	A0097B	TASOCAGI	70	1144	68	1161	14	0	154	5,612	0	154	DOĞRU
15S	15	5,988	A1229B	ADA SOKAK	39	1214	34	1229	15	0	154	5,988	0	154	DOĞRU
15S	16	6,371	A0098B	ÇESME	20	1253	19	1263	16	0	154	6,371	0	154	DOĞRU
15S	17	6,502	A0099B	ÇAYIR	22	1273	41	1282	17	0	154	6,502	0	154	DOĞRU
15S	18	6,78	A0100B	HASTAHANE	38	1295	50	1323	17	1	154	6,502	0,278	154	DOĞRU
15S	19	7,274	A0101A	SU DEPOSU	39	1333	53	1373	18	1	154	6,78	0,494	154	DOĞRU
15S	20	7,584	A0102A	OKUL	37	1372	82	1426	19	1	154	7,274	0,31	154	DOĞRU
15S	21	7,99	A0103A	SULTAN MURAT MAH.	0	1409	0	1508	20	1	154	7,584	0,406	154	DOĞRU

Çizelge C.4 : 15TY numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	Hata_KM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
15TY	1	0	A0264A	TOKATKÖY	25	0	22	0	1	0	13	0	0	13	DOĞRU
15TY	2	0,222	A0263A	OKUL	14	25	13	22	2	0	13	0,222	0	13	DOĞRU
15TY	3	0,487	A0262B	CINDERE YOLU	21	39	21	35	3	0	13	0,487	0	13	DOĞRU
15TY	4	0,637	A0261A	SULTAN AZIZ	33	60	29	56	4	0	13	0,637	0	13	DOĞRU
15TY	5	0,866	A0260B	LISE	29	93	28	85	5	0	13	0,866	0	13	DOĞRU
15TY	6	1,155	A0259B	YUSA YOLU	72	122	64	113	6	0	13	1,155	0	13	DOĞRU
15TY	7	1,566	A0040A	ORTAÇESME	68	194	64	177	7	0	8	1,566	0	8	DOĞRU
15TY	8	1,925	A0039A	ÇAYIR CAD.	77	262	60	241	8	0	8	1,925	0	8	DOĞRU
15TY	9	2,404	A0038A	KUNDURA FAB	99	339	98	301	9	0	8	2,404	0	8	DOĞRU
15TY	10	2,97	A0037A	YALIKÖY	75	438	67	399	11	1	8	3,375	0,405	8	DOĞRU
15TY	11	3,375	A0036A	BEYKOZ	23	513	37	466	12	1	8	3,893	0,518	11	YANLIŞ
15TY	12	3,893	A0035B	BEYKOZ KORUSU	91	536	74	503	12	0	11	3,893	0	11	DOĞRU
15TY	13	4,292	A0034B	BELEDIYE	52	627	42	577	14	1	11	4,578	0,286	11	DOĞRU
15TY	14	4,578	A0033B	SU ÜRÜNLERI	74	679	71	619	15	1	11	4,918	0,34	11	DOĞRU
15TY	15	4,918	A0032B	SISE CAM FAB.	24	753	50	690	16	1	11	5,441	0,523	5	YANLIŞ
15TY	16	5,441	A0031B	SSK HASTANE	98	777	80	740	16	0	5	5,441	0	5	DOĞRU
15TY	17	5,703	A0030B	PASABAHÇE	77	875	65	820	18	1	5	6,241	0,538	5	DOĞRU
15TY	18	6,241	A0029B	IBB SOS. TESISLERI	46	952	49	885	19	1	5	6,502	0,261	5	DOĞRU
15TY	19	6,502	A0028B	BURUN BAHÇE	111	998	104	934	20	1	5	7,364	0,862	6	YANLIŞ
15TY	20	7,364	A0027B	DEDEOGLU KÖP.	68	1109	44	1038	21	1	6	7,693	0,329	6	DOĞRU
15TY	21	7,693	A0026B	ÇUBUKLU	97	1177	87	1082	22	1	6	8,412	0,719	6	DOĞRU

Çizelge C.4(devam) : 15TY numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

15TY	22	8,412	A0025B	HIDROGRAFI D.BASK.	218	1274	243	1169	22	0	6	8,412	0	6	DOĞRU
15TY	23	9,168	A0024B	SAHIL BOYU	103	1492	130	1412	24	1	4	9,626	0,458	4	DOĞRU
15TY	24	9,626	A0023B	KANLICA	37	1595	41	1542	25	1	4	10,258	0,632	4	DOĞRU
15TY	25	10,258	A0022B	KÖRFEZ	68	1632	59	1583	26	1	4	10,414	0,156	4	DOĞRU
15TY	26	10,414	A0143A	KÖRFEZ	96	1700	118	1642	26	0	4	10,414	0	4	DOĞRU
15TY	27	11,39	A0145A	KAPTANLAR	79	1796	89	1760	27	0	9	11,39	0	9	DOĞRU
15TY	28	11,807	A0147A	KAVACIK DÖRTYOL	61	1875	45	1849	29	1	9	12,031	0,224	9	DOĞRU
15TY	29	12,031	A2343A	KARAKOL	19	1936	38	1894	30	1	9	12,33	0,299	9	DOĞRU
15TY	30	12,33	A0152B	HASAN YAVUZ	64	1955	44	1932	31	1	9	12,793	0,463	9	DOĞRU
15TY	31	12,793	A0160A	ÇAVUSBASI CAD.	37	2019	23	1976	33	2	9	13,36	0,567	9	DOĞRU
15TY	32	13,097	A0161A	CUMHURIYET CAD.	53	2056	25	1999	34	2	10	14,011	0,914	9	YANLIŞ
15TY	33	13,36	A1951A	KAVACIK MEZARLIK	30	2109	42	2024	35	2	9	14,389	1,029	9	DOĞRU
15TY	34	14,011	A1950A	KAVACIK SAPAGI	51	2139	56	2066	35	1	9	14,389	0,378	9	DOĞRU
15TY	35	14,389	A0141A	ÇEVRE YOLU	53	2190	70	2122	36	1	9	14,695	0,306	9	DOĞRU
15TY	36	14,695	A1409A	GÖKSU EVLERI	10	2243	46	2192	37	1	9	14,992	0,297	9	DOĞRU
15TY	37	14,992	A0140A	BLOKLAR	128	2253	36	2238	37	0	9	14,992	0	9	DOĞRU
15TY	38	15,354	A0139B	GÖZTEPE	89	2381	100	2274	39	1	9	15,703	0,349	9	DOĞRU
15TY	39	15,703	A0138A	HALAT FAB.	61	2470	71	2374	41	2	9	16,608	0,905	2	YANLIŞ
15TY	40	16,397	A0019D	SPOR AKADEMISI	59	2531	21	2445	42	2	2	17,202	0,805	2	DOĞRU
15TY	41	16,608	A0019B	SPOR AKADEMISI	113	2590	127	2466	42	1	2	17,202	0,594	2	DOĞRU
15TY	42	17,202	A0018C	KÜÇÜKSU	73	2703	68	2593	43	1	2	17,568	0,366	2	DOĞRU
15TY	43	17,568	A0122A	PAZARYERI	106	2776	97	2661	45	2	2	18,14	0,572	2	DOĞRU
15TY	44	17,973	A0123B	NISANGAH CAD.	47	2882	35	2758	47	3	2	18,679	0,706	7	YANLIŞ
15TY	45	18,14	A0124A	CAMI	70	2929	64	2793	48	3	2	18,93	0,79	7	YANLIŞ

Çizelge C.4(devam) : 15TY numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

15TY	46	18,404	A0125A	NISANTASI	56	2999	38	2857	49	3	7	19,25	0,846	7	DOĞRU
15TY	47	18,679	A0126B	OKUL	74	3055	50	2895	49	2	7	19,25	0,571	7	DOĞRU
15TY	48	18,93	A0127A	KÜME EVLERI-1	117	3129	97	2945	50	2	7	19,553	0,623	7	DOĞRU
15TY	49	19,25	A0128B	RÜZGARLI SOKAK	66	3246	83	3042	51	2	7	19,931	0,681	7	DOĞRU
15TY	50	19,553	A0129B	YENI MAHALLE1	353	3312	155	3125	51	1	7	19,931	0,378	7	DOĞRU
15TY	51	19,931	A0130B	YENI ÇIFTLIK CAD.	94	3665	109	3280	55	4	7	21,365	1,434	7	DOĞRU
15TY	52	20,226	A0131B	KÜME EVLER-2	130	3759	44	3389	56	4	7	21,672	1,446	7	DOĞRU
15TY	53	20,45	A2358A	ÜÇYOL	161	3889	133	3433	57	4	7	21,897	1,447	7	DOĞRU
15TY	54	20,888	A1649A	ORMAN YOLU	123	4050	109	3566	57	3	7	21,897	1,009	7	DOĞRU
15TY	55	21,365	A0121B	ASFALT FABRIKASI	42	4173	82	3675	57	2	7	21,897	0,532	7	DOĞRU
15TY	56	21,672	A0120A	SAGLIK OCAGI	30	4215	88	3757	57	1	7	21,897	0,225	7	DOĞRU
15TY	57	21,897	A1723A	HEKIMBASI	0	4245	0	3845	57	0	7	21,897	0	7	DOĞRU

Çizelge C.5 : 16 numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	HataKM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
16	1	0	A0586A	KADIKÖY KUMLUK	113	0	110	0	1	0	30	0	0	30	DOĞRU
16	2	0,34	A0587A	ÇARSI	154	113	170	110	2	0	30	0,34	0	30	DOĞRU
16	3	0,769	A0589A	ALTIYOL	120	267	115	280	3	0	30	0,769	0	30	DOĞRU
16	4	1,299	A0591A	BARIS MANÇO	85	387	60	395	4	0	30	1,299	0	30	DOĞRU
16	5	1,584	A0592A	F.BAHÇE STADI	49	472	34	455	5	0	27	1,584	0	27	DOĞRU
16	6	1,84	A0594A	KIZILTOPRAK	104	521	92	489	6	0	27	1,84	0	27	DOĞRU
16	7	2,227	A0595A	IHLAMUR	50	625	47	581	8	1	28	2,527	0,3	28	DOĞRU
16	8	2,527	A0597A	YAT LIMANI	95	675	99	628	8	0	28	2,527	0	28	DOĞRU
16	9	2,98	A0598A	KALAMIS	66	770	76	727	10	1	28	3,33	0,35	28	DOĞRU
16	10	3,33	A0604A	CEMIL TOPUZLU	76	836	74	803	10	0	28	3,33	0	28	DOĞRU
16	11	3,672	A0605A	18 Mart	62	912	74	877	11	0	28	3,672	0	28	DOĞRU
16	12	3,967	A0606A	ÇIFTE HAVUZLAR	28	974	32	951	13	1	26	4,144	0,177	26	DOĞRU
16	13	4,144	A1208A	TAHRAN LISESI	66	1002	57	983	13	0	26	4,144	0	26	DOĞRU
16	14	4,389	A0607B	GÖZTEPE	32	1068	25	1040	15	1	26	4,715	0,326	26	DOĞRU
16	15	4,715	A0610A	GELENGÜL	34	1100	32	1065	16	1	26	5,161	0,446	26	DOĞRU
16	16	5,161	A0611A	CADDEBOSTAN	41	1134	24	1097	17	1	26	5,429	0,268	26	DOĞRU
16	17	5,429	A0612C	ERENKÖY	49	1175	58	1121	18	1	26	5,695	0,266	26	DOĞRU
16	18	5,695	A0613A	KANTARCI	89	1224	94	1179	18	0	26	5,695	0	26	DOĞRU
16	19	6,196	A0614A	SASKINBAKKAL	38	1313	75	1273	20	1	25	6,662	0,466	25	DOĞRU
16	20	6,662	A0616A	SUADIYE	70	1351	83	1348	20	0	25	6,662	0	25	DOĞRU
16	21	7,205	A0617A	TAN SOKAK	66	1421	31	1431	21	0	32	7,205	0	32	DOĞRU

Çizelge C.5 (devam) : 16 numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

16	22	7,47	A0618A	ÇATALÇESME	176	1487	156	1462	22	0	32	7,47	0	32	DOĞRU
16	23	8,205	A0620A	ISKELE	204	1663	215	1618	23	0	32	8,205	0	32	DOĞRU
16	24	9,053	A0644B	ALTINTEPESI	42	1867	59	1833	25	1	59	9,402	0,349	59	DOĞRU
16	25	9,402	A0645B	BAHAR SOK.	273	1909	300	1892	25	0	59	9,402	0	59	DOĞRU
16	26	10,265	A0647B	ÇINAR	69	2182	38	2192	26	0	58	10,265	0	58	DOĞRU
16	27	10,508	A0648B	MERKEZ ILKOKULU	44	2251	89	2230	27	0	58	10,508	0	58	DOĞRU
16	28	10,853	A0649B	IDEALTEPE	59	2295	28	2319	28	0	58	10,853	0	58	DOĞRU
16	29	11,272	A0650B	DOGUEVLER	67	2354	36	2347	29	0	58	11,272	0	58	DOĞRU
16	30	11,642	A0651B	ÜÇEVLER	51	2421	71	2383	31	1	60	11,929	0,287	60	DOĞRU
16	31	11,929	A0652B	YÜZEVLER	48	2472	36	2454	31	0	60	11,929	0	60	DOĞRU
16	32	12,189	A0653B	MALTEPE BELEDIYESI	38	2520	20	2490	33	1	60	12,453	0,264	60	DOĞRU
16	33	12,453	A0654B	ASKERLIK SB.	53	2558	67	2510	34	1	60	12,803	0,35	60	DOĞRU
16	34	12,803	A0573A	MALTEPE GIRISI	44	2611	49	2577	35	1	60	13,151	0,348	63	YANLIŞ
16	35	13,151	A0655B	MALTEPE	122	2655	127	2626	35	0	63	13,151	0	63	DOĞRU
16	36	13,589	A0656A	ISTASYON YOLU	107	2777	115	2753	36	0	63	13,589	0	63	DOĞRU
16	37	14,127	A0657B	ESENYURT	106	2884	86	2868	37	0	63	14,127	0	63	DOĞRU
16	38	14,369	A0658B	ORHANGAZI	104	2990	93	2954	38	0	63	14,369	0	63	DOĞRU
16	39	14,741	A2609B	ÖGRENCI YURDU	117	3094	63	3047	40	1	63	14,961	0,22	63	DOĞRU
16	40	14,961	A0659B	TUGAY YOLU	129	3211	155	3110	41	1	63	15,444	0,483	63	DOĞRU
16	41	15,444	A0660B	CEVIZLI	113	3340	79	3265	42	1	63	16,091	0,647	45	YANLIŞ
16	42	16,091	A0661B	YÜCEL SITESI	36	3453	27	3344	44	2	45	16,84	0,749	46	YANLIŞ
16	43	16,348	A0662B	BANKALAR	135	3489	129	3371	44	1	45	16,84	0,492	46	YANLIŞ
16	44	16,84	A0663B	ATALAR MAHALLESI	86	3624	137	3500	45	1	46	17,286	0,446	46	DOĞRU
16	45	17,286	A0664B	ISTASYON	78	3710	76	3637	46	1	46	17,731	0,445	46	DOĞRU

Çizelge C.5 (devam) : 16 numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

16	46	17,731	A0665A	BEYAZ KÖSK	129	3788	104	3713	47	1	46	18,25	0,519	46	DOĞRU
16	47	18,25	A0666B	TEKNIK LISE	201	3917	193	3817	48	1	46	18,792	0,542	46	DOĞRU
16	48	18,792	A0667B	TOPRAK YOL	92	4118	79	4010	50	2	46	19,478	0,686	44	YANLIŞ
16	49	19,018	A1644B	KARTAL SSK	52	4210	56	4089	50	1	44	19,478	0,46	44	DOĞRU
16	50	19,478	A0668B	KARTAL ÇARSI	150	4262	147	4145	51	1	44	19,728	0,25	44	DOĞRU
16	51	19,728	A0670B	A.SIMSEK KOLEJI	112	4412	132	4292	52	1	44	20,241	0,513	44	DOĞRU
16	52	20,241	A0672B	KÜLTÜR MERKEZI	42	4524	51	4424	53	1	44	20,671	0,43	44	DOĞRU
16	53	20,671	A0671B	HAVA EVLERI	204	4566	232	4475	53	0	44	20,671	0	44	DOĞRU
16	54	21,415	A0673B	YUNUS	77	4770	111	4707	55	1	44	22,234	0,819	44	DOĞRU
16	55	22,234	A0674B	VETERINER OKULU	188	4847	129	4818	55	0	44	22,234	0	44	DOĞRU
16	56	22,803	A0675B	LISE SOK.	136	5035	78	4947	57	1	68	23,12	0,317	68	DOĞRU
16	57	23,12	A0676B	PALMIYE	162	5171	119	5025	58	1	68	23,478	0,358	68	DOĞRU
16	58	23,478	A2585B	DEVLET HASTANESI	187	5333	151	5144	60	2	68	24,342	0,864	69	YANLIŞ
16	59	23,945	A2581B	TREN KÖPRÜSÜ	123	5520	52	5295	62	3	69	25,119	1,174	69	DOĞRU
16	60	24,342	A0962B	PENDIK GEÇIT	124	5643	111	5347	62	2	69	25,119	0,777	69	DOĞRU
16	61	24,8	A1402B	SIFA HASTANESI	171	5767	117	5458	63	2	69	25,562	0,762	68	YANLIŞ
16	62	25,119	A0980C	KAVSAK	188	5938	139	5575	63	1	69	25,562	0,443	68	YANLIŞ
16	63	25,562	A2580B	MOSTAR KÖPRÜSÜ	0	6126	0	5714	63	0	68	25,562	0	68	DOĞRU

Çizelge C.6 : 29C numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	HataKM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
29C	1	0	L0448A	TARABYAÜSTÜ	55	0	59	0	1	0	399	0	0	399	DOĞRU
29C	2	0,185	L0459A	SPOR TESISLERI	85	55	75	59	2	0	385	0,185	0	385	DOĞRU
29C	3	0,38	L0460A	PARK(TARABYAÜSTÜ)	69	140	82	134	3	0	385	0,38	0	385	DOĞRU
29C	4	0,62	L0230A	TARABYAÜSTÜ	67	209	75	216	4	0	385	0,62	0	385	DOĞRU
29C	5	0,938	L0444A	MEYDAN	71	276	69	291	5	0	399	0,938	0	399	DOĞRU
29C	6	1,161	L0229A	ÖMÜRTEPE	61	347	51	360	6	0	385	1,161	0	385	DOĞRU
29C	7	1,415	L0228A	KÖSKEVLER	22	408	34	411	7	0	399	1,415	0	399	DOĞRU
29C	8	1,742	L0227A	CUMHURIYET MAH.	39	430	44	445	8	0	391	1,742	0	391	DOĞRU
29C	9	2,007	L0226A	MERKEZ CAMII	54	469	25	489	9	0	391	2,007	0	391	DOĞRU
29C	10	2,199	L0446A	MEKKENUR CAMII	34	523	28	514	10	0	391	2,199	0	391	DOĞRU
29C	11	2,55	L0225A	HACI OSMAN MAH.	32	557	42	542	11	0	391	2,55	0	391	DOĞRU
29C	12	2,829	L0224A	TARABYA YOLU	76	589	78	584	12	0	391	2,829	0	391	DOĞRU
29C	13	3,023	L0122C	HACIOSMAN	34	665	15	662	13	0	391	3,023	0	391	DOĞRU
29C	14	3,207	L0122A	HACI OSMAN	153	699	141	677	14	0	404	3,207	0	404	DOĞRU
29C	15	3,85	L0123A	FATIH ORMANI	89	852	108	818	15	0	441	3,85	0	441	DOĞRU
29C	16	4,299	L0124A	DERBENT	105	941	108	926	16	0	441	4,299	0	441	DOĞRU
29C	17	4,736	L0125A	LISE	97	1046	105	1034	17	0	441	4,736	0	441	DOĞRU
29C	18	5,67	L0126A	ASTSUBAY ORDU EVI	44	1143	52	1139	18	0	441	5,67	0	441	DOĞRU
29C	19	6,239	L0127A	FAKÜLTE	47	1187	32	1191	19	0	441	6,239	0	441	DOĞRU
29C	20	6,462	L0128A	FEVZIYE MEKTEPLERI	53	1234	52	1223	20	0	441	6,462	0	441	DOĞRU
29C	21	6,903	L0129B	MASLAK	58	1287	51	1275	21	0	440	6,903	0	440	DOĞRU

Çizelge C.6 (devam) : 29C numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

29C	22	7,11	L0130A	ITÜ REKTÖRLÜGÜ	68	1345	67	1326	22	0	440	7,11	0	440	DOĞRU
29C	23	7,809	L0131A	KOLORDU	146	1413	170	1393	23	0	440	7,809	0	440	DOĞRU
29C	24	8,993	L0132B	SEYRANTEPE YOLU	36	1559	38	1563	24	0	440	8,993	0	440	DOĞRU
29C	25	9,25	L0133A	SANAYI SITESI	104	1595	135	1601	25	0	359	9,25	0	359	DOĞRU
29C	26	9,589	L0134A	SANAYI MAHALLESI	104	1699	95	1736	26	0	364	9,589	0	364	DOĞRU
29C	27	9,953	L0455A	EMNIYET EVLER	33	1803	18	1831	27	0	362	9,953	0	362	DOĞRU
29C	28	10,098	L0136D	4.LEVEND	38	1836	48	1849	27	1	362	9,953	0,145	362	DOĞRU
29C	29	10,807	L0138A	FABRIKALAR	130	1874	126	1897	29	0	439	10,807	0	439	DOĞRU
29C	30	11,462	L0139A	LEVEND	73	2004	86	2023	30	0	439	11,462	0	439	DOĞRU
29C	31	12,069	L0140A	ZINCIRLIKUYU	37	2077	43	2109	31	0	439	12,069	0	439	DOĞRU
29C	32	12,584	L0141A	KÖPRÜLÜ KAVSAK	100	2114	115	2152	31	1	439	12,069	0,515	439	DOĞRU
29C	33	13,065	L0142A	KISLAÖNÜ	76	2214	66	2267	33	0	204	13,065	0	204	DOĞRU
29C	34	13,282	L0143A	DARPHANE	169	2290	86	2333	33	1	204	13,065	0,217	204	DOĞRU
29C	35	13,6	L0144A	ERTUGRUL SITESI	125	2459	125	2419	35	0	205	13,6	0	205	DOĞRU
29C	36	14,174	L0145A	YILDIZ TEK.ÜNV.	46	2584	36	2544	37	1	214	14,523	0,349	214	DOĞRU
29C	37	14,523	L0146A	BARBAROS	102	2630	110	2580	37	0	214	14,523	0	214	DOĞRU
29C	38	15,39	L0002B	AKARETLER	295	2732	359	2690	38	0	197	15,39	0	197	DOĞRU
29C	39	16,523	S0019B	KABATAS	0	3027	0	3049	39	0	225	16,523	0	225	DOĞRU

Çizelge C.7 : 36 numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	Hata KM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
36	1	0	T0113A	MERVE	72	0	95	0	1	0	344	0	0	344	DOĞRU
36	2	0,373	T0185B	MENDERES CADDESI	65	72	58	95	2	0	344	0,373	0	344	DOĞRU
36	3	0,615	T0186A	MEHMET AKIF CAD.	63	137	90	153	3	0	344	0,615	0	344	DOĞRU
36	4	1,093	T0289A	METRIS CEZA EVI	41	200	68	243	4	0	196	1,093	0	196	DOĞRU
36	5	1,444	T0131B	500 EVLER	36	241	86	311	4	1	196	1,093	0,351	196	DOĞRU
36	6	1,764	T0130A	YENI EVLER	39	277	81	397	4	2	196	1,093	0,671	196	DOĞRU
36	7	2,095	T0129A	B.HAYRETTINPASA MH.	45	316	98	478	5	2	196	1,444	0,651	196	DOĞRU
36	8	2,506	T0128B	YILDIRIM MAHALLESI	36	361	91	576	6	2	196	1,764	0,742	196	DOĞRU
36	9	2,864	T0127B	ALI FUAT BASGIL	27	397	35	667	6	3	196	1,764	1,1	196	DOĞRU
36	10	3,234	T0126B	BARBOROS SOKAK	30	424	37	702	6	4	196	1,764	1,47	196	DOĞRU
36	11	3,797	T0125B	ÇUKURÇESME	61	454	112	739	7	4	196	2,095	1,702	196	DOĞRU
36	12	4,265	T0124B	SAGMALCILAR LISESI	34	515	87	851	7	5	191	2,095	2,17	196	YANLIŞ
36	13	4,77	T0123A	BEREÇ	56	549	171	938	8	5	194	2,506	2,264	196	YANLIŞ
36	14	5,426	T0122C	SAGLIK MERKEZI	31	605	57	1109	8	6	192	2,506	2,92	196	YANLIŞ
36	15	5,883	T0473A	TUNA LISESI	18	636	36	1166	9	6	192	2,864	3,019	196	YANLIŞ
36	16	6,141	T0511A	YESILCAMI	47	654	100	1202	9	7	194	2,864	3,277	196	YANLIŞ
36	17	6,618	T0512A	KIZILAY	22	701	85	1302	10	7	192	3,234	3,384	196	YANLIŞ
36	18	6,854	T0177A	BAYRAMPASA	96	723	305	1387	11	7	192	3,797	3,057	196	YANLIŞ
36	19	7,445	T0513A	ÇEVIKKUVVET	72	819	228	1692	12	7	190	4,265	3,18	191	YANLIŞ
36	20	7,767	T0183B	MALTEPE	45	891	226	1920	12	8	449	4,265	3,502	191	YANLIŞ
36	21	8,301	T0610A	MATBAACILAR SITESI	24	936	141	2146	13	8	449	4,77	3,531	194	YANLIŞ

Çizelge C.7 (devam) : 36 numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

36	22	8,883	T0048J	TOPKAPI	17	960	90	2287	13	9	449	4,77	4,113	194	YANLIŞ
36	23	9,284	T0048F	TOPKAPI	34	977	145	2377	13	10	326	4,77	4,514	194	YANLIŞ
36	24	9,782	T0050A	PAZARTEKKE	32	1011	78	2522	13	11	312	4,77	5,012	194	YANLIŞ
36	25	10,058	T0051A	SEHREMINI	48	1043	166	2600	14	11	312	5,426	4,632	192	YANLIŞ
36	26	10,542	T0052A	ÇAPA	39	1091	155	2766	14	12	334	5,426	5,116	192	YANLIŞ
36	27	10,979	T0053A	FINDIKZADE	22	1130	49	2921	14	13	319	5,426	5,553	192	YANLIŞ
36	28	11,303	T0038C	HASEKI	21	1152	24	2970	15	13	319	5,883	5,42	192	YANLIŞ
36	29	11,564	T0054A	YUSUFPASA	34	1173	203	2994	15	14	319	5,883	5,681	192	YANLIŞ
36	30	12,23	T0084A	ORDU CADDESI	32	1207	90	3197	16	14	281	6,141	6,089	194	YANLIŞ
36	31	12,536	T0055B	LALELI	22	1239	78	3287	16	15	281	6,141	6,395	194	YANLIŞ
36	32	12,94	T0056B	BAYAZID	31	1261	77	3365	17	15	281	6,618	6,322	192	YANLIŞ
36	33	13,394	T0056C	BAYAZID	0	1292	0	3442	17	16	279	6,618	6,776	192	YANLIŞ

Çizelge C.8 : 36A numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	Hata KM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
36A	1	0	T0143B	CEBECI MAHALLESI	99	0	109	0	1	0	347	0	0	347	DOĞRU
36A	2	0,382	T0142A	HUZUR	78	99	71	109	2	0	347	0,382	0	347	DOĞRU
36A	3	0,642	T0141A	MUHTARLIK	48	177	42	180	3	0	347	0,642	0	347	DOĞRU
36A	4	0,987	T0151A	IBRAHIM YILDIZ	22	225	13	222	4	0	347	0,987	0	347	DOĞRU
36A	5	1,147	T0151C	IBRAHIM YILDIZ	36	247	39	235	5	0	347	1,147	0	347	DOĞRU
36A	6	1,503	T0139A	SULTAN ÇIFTLIGI	70	283	75	274	6	0	346	1,503	0	346	DOĞRU
36A	7	1,931	T0138A	IBRAHIM TURAN IÖO	34	353	20	349	7	0	346	1,931	0	346	DOĞRU
36A	8	2,242	T0261A	DÖRTYOL	35	387	38	369	8	0	346	2,242	0	346	DOĞRU
36A	9	2,445	T0137B	DEVLET HASTANESI	54	422	52	407	9	0	346	2,445	0	346	DOĞRU
36A	10	2,95	T0136B	ISTEK VAKFI	55	476	42	459	10	0	346	2,95	0	346	DOĞRU
36A	11	3,271	T0135B	BASTABYA	81	531	77	501	11	0	293	3,271	0	293	DOĞRU
36A	12	3,915	T0134B	CUMHURIYET MAH.	52	612	44	578	13	1	293	4,281	0,366	293	DOĞRU
36A	13	4,281	T0133B	MESKENLER	132	664	139	622	13	0	293	4,281	0	293	DOĞRU
36A	14	5,086	T0289A	METRIS CEZA EVI	110	796	105	761	14	0	196	5,086	0	196	DOĞRU
36A	15	5,437	T0131B	500 EVLER	45	906	30	866	16	1	196	5,757	0,32	196	DOĞRU
36A	16	5,757	T0130A	YENI EVLER	51	951	46	896	17	1	196	6,088	0,331	196	DOĞRU
36A	17	6,088	T0129A	B.HAYRETTINPASA MH.	52	1002	45	942	18	1	196	6,499	0,411	196	DOĞRU
36A	18	6,499	T0128B	YILDIRIM MAHALLESI	102	1054	106	987	19	1	196	6,856	0,357	196	DOĞRU
36A	19	6,856	T0127B	ALI FUAT BASGIL	82	1156	84	1093	20	1	196	7,226	0,37	196	DOĞRU
36A	20	7,226	T0126B	BARBOROS SOKAK	114	1238	126	1177	20	0	196	7,226	0	196	DOĞRU
36A	21	7,79	T0125B	ÇUKURÇESME	119	1352	129	1303	21	0	196	7,79	0	196	DOĞRU

Çizelge C.8 (devam) : 36A numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

36A	22	8,258	T0124B	SAGMALCILAR LISESI	104	1471	98	1432	22	0	191	8,258	0	191	DOĞRU
36A	23	8,762	T0123A	BEREÇ	138	1575	156	1530	23	0	194	8,762	0	194	DOĞRU
36A	24	9,517	T0122B	SAGLIK MERKEZI	94	1713	46	1686	25	1	192	10,015	0,498	192	DOĞRU
36A	25	10,015	T0121B	KISLAYOLU CAD.	99	1807	44	1732	27	2	192	10,564	0,549	301	YANLIŞ
36A	26	10,34	T0120B	KERVANÇESME	73	1906	56	1776	28	2	301	11,096	0,756	301	DOĞRU
36A	27	10,564	T0119B	TOPÇULAR	132	1979	114	1832	28	1	301	11,096	0,532	301	DOĞRU
36A	28	11,096	T0118B	DEMIRKAPI	192	2111	163	1946	29	1	301	12,006	0,91	301	DOĞRU
36A	29	12,006	T0117B	SEHITLIK	124	2303	55	2109	31	2	301	12,859	0,853	324	YANLIŞ
36A	30	12,379	T0068B	EDIRNEKAPI	175	2427	137	2164	32	2	310	13,149	0,77	315	YANLIŞ
36A	31	12,859	T0067A	ACIÇESME	127	2602	90	2301	34	3	324	13,781	0,922	311	YANLIŞ
36A	32	13,149	T0066A	KARAGÜMRÜK	112	2729	91	2391	36	4	315	14,673	1,524	322	YANLIŞ
36A	33	13,466	T0065A	ATIKALI	106	2841	48	2482	37	4	315	15,123	1,657	275	YANLIŞ
36A	34	13,781	T0064A	YAVUZSELIM	181	2947	151	2530	38	4	311	15,43	1,649	280	YANLIŞ
36A	35	14,316	T0063A	FATIH	125	3128	46	2681	38	3	323	15,43	1,114	280	YANLIŞ
36A	36	14,673	T0062A	ITFAIYE	102	3253	118	2727	38	2	322	15,43	0,757	280	YANLIŞ
36A	37	15,123	T0560A	SEHZADEBASI	139	3355	102	2845	38	1	275	15,43	0,307	280	YANLIŞ
36A	38	15,43	T0061A	VEZNECILER	0	3494	0	2947	38	0	280	15,43	0	280	DOĞRU

Çizelge C.9 : 36ES numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	Hata_KM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
36ES	1	0	T0234A	ESENTEPE	47	0	61	0	1	0	346	0	0	346	DOĞRU
36ES	2	0,317	T0235B	DUMLUPINAR I.O.	112	47	123	61	2	0	346	0,317	0	346	DOĞRU
36ES	3	0,643	T0187C	50.YIL MAHALLESI	56	159	73	184	3	0	346	0,643	0	346	DOĞRU
36ES	4	1,06	T0236B	AHMET YESEVI	43	215	42	257	3	1	346	0,643	0,417	346	DOĞRU
36ES	5	1,386	T0237B	SANKO	78	258	92	299	4	1	346	1,06	0,326	346	DOĞRU
36ES	6	1,791	T0238B	ÜÇ YOL	122	336	131	391	5	1	346	1,386	0,405	346	DOĞRU
36ES	7	2,399	T0240B	FABRIKALAR	117	458	50	522	7	0	344	2,399	0	344	DOĞRU
36ES	8	2,604	T0239B	CEBECI CAD.	118	575	124	572	8	0	341	2,604	0	341	DOĞRU
36ES	9	3,046	T0241B	IMAM HATIP LISESI	108	693	100	696	9	0	344	3,046	0	344	DOĞRU
36ES	10	3,509	T0242B	KAVAKLAR	63	801	52	796	10	0	344	3,509	0	344	DOĞRU
36ES	11	3,857	T0213A	YENI MAHALLE	91	864	102	848	11	0	344	3,857	0	344	DOĞRU
36ES	12	4,106	T0838A	BESYOL	61	955	59	950	12	0	338	4,106	0	338	DOĞRU
36ES	13	4,304	T0263B	DUMLUPINAR I.O.	44	1016	55	1009	13	0	338	4,304	0	338	DOĞRU
36ES	14	4,531	T0263D	KÜÇÜKKÖY	94	1060	105	1064	14	0	338	4,531	0	338	DOĞRU
36ES	15	4,933	T0614A	GEBZELI CADDESI	110	1154	138	1169	15	0	340	4,933	0	340	DOĞRU
36ES	16	5,385	T0116B	ISTANBUL CADDESI	24	1264	6	1307	16	0	340	5,385	0	340	DOĞRU
36ES	17	5,424	T0516A	G.O.PASA CADDESI	32	1288	13	1313	16	1	340	5,385	0,039	340	DOĞRU
36ES	18	5,615	T0216A	OKUL	48	1320	65	1326	18	0	340	5,615	0	340	DOĞRU
36ES	19	5,977	T0218A	KEÇESUYU	96	1368	116	1391	19	0	337	5,977	0	337	DOĞRU
36ES	20	6,447	T0840A	BAGLAR CAD.	55	1464	76	1507	20	0	337	6,447	0	337	DOĞRU
36ES	21	6,724	T0841A	GOP HASTANESI	73	1519	91	1583	20	1	337	6,447	0,277	337	DOĞRU

Çizelge C.9 (devam) : 36ES numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

36ES	22	7,351	T0518A	SALIHPASA CAD.	66	1592	80	1674	21	1	337	6,724	0,627	337	DOĞRU
36ES	23	8,088	T0122C	SAGLIK MERKEZI	84	1658	77	1754	22	1	192	7,351	0,737	337	YANLIŞ
36ES	24	8,545	T0473A	TUNA LISESI	42	1742	74	1831	23	1	192	8,088	0,457	192	DOĞRU
36ES	25	8,803	T0511A	YESILCAMI	56	1784	60	1905	23	2	194	8,088	0,715	192	YANLIŞ
36ES	26	9,28	T0512A	KIZILAY	25	1840	35	1965	24	2	192	8,545	0,735	192	DOĞRU
36ES	27	9,517	T0177A	BAYRAMPASA	64	1865	105	2000	24	3	192	8,545	0,972	192	DOĞRU
36ES	28	10,107	T0513A	ÇEVIKKUVVET	24	1929	44	2105	25	3	190	8,803	1,304	194	YANLIŞ
36ES	29	10,429	T0183B	MALTEPE	27	1953	59	2149	26	3	449	9,28	1,149	192	YANLIŞ
36ES	30	10,963	T0610A	MATBAACILAR SIT.	22	1980	32	2208	26	4	449	9,28	1,683	192	YANLIŞ
36ES	31	11,546	T0048J	TOPKAPI	24	2002	50	2240	27	4	449	9,517	2,029	192	YANLIŞ
36ES	32	11,947	T0048F	TOPKAPI	18	2026	38	2290	27	5	326	9,517	2,43	192	YANLIŞ
36ES	33	12,444	T0050A	PAZARTEKKE	19	2044	42	2328	27	6	312	9,517	2,927	192	YANLIŞ
36ES	34	12,72	T0051A	SEHREMINI	21	2063	40	2370	28	6	312	10,107	2,613	190	YANLIŞ
36ES	35	13,204	T0052A	ÇAPA	15	2084	22	2410	28	7	334	10,107	3,097	190	YANLIŞ
36ES	36	13,641	T0053A	FINDIKZADE	18	2099	36	2432	28	8	319	10,107	3,534	190	YANLIŞ
36ES	37	13,966	T0038C	HASEKI	16	2117	28	2468	28	9	319	10,107	3,859	190	YANLIŞ
36ES	38	14,227	T0054A	YUSUFPASA	23	2133	55	2496	29	9	319	10,429	3,798	449	YANLIŞ
36ES	39	14,892	T0084A	ORDU CADDESI	20	2156	36	2551	29	10	281	10,429	4,463	449	YANLIŞ
36ES	40	15,198	T0055B	LALELI	18	2176	76	2587	29	11	281	10,429	4,769	449	YANLIŞ
36ES	41	15,603	T0056B	BAYAZID	16	2194	41	2663	30	11	281	10,963	4,64	449	YANLIŞ
36ES	42	16,057	T0056C	BAYAZID	0	2210	0	2704	30	12	279	10,963	5,094	449	YANLIŞ

Çizelge C.10 : 43R numaralı hatta ait durakların bölge bilgilerinin araştırılması.

HAT	Durak Sıra	Durak Mesafe	Durak Kod	DURAK ADI	SÜRE (MODEL)	KÜMÜLATİF SÜRE (MODEL)	SÜRE (GPS)	KÜMÜLATİF SÜRE (GPS)	GPS'e Göre Aracın Durağı	Hata Durak Sıra	ZONE_ID (IETT)	Mesafe (GPS)	HataKM	ZONE_ID (GPS)	Hata Zon
43R	1	0	L0159A	RUMELIHISARÜSTÜ	52	0	64	0	1	0	389	0	0	389	DOĞRU
43R	2	0,425	L0158B	BOGAZIÇI ÜNIVERSITE	128	52	138	64	2	0	389	0,425	0	389	DOĞRU
43R	3	0,794	L0329C	NISPETIYE	62	180	72	202	3	0	389	0,794	0	389	DOĞRU
43R	4	1,037	L0157D	CENGIZ TOPEL	72	242	68	274	4	0	212	1,037	0	212	DOĞRU
43R	5	1,364	L0155D	BASIN SITESI	61	314	57	342	5	0	212	1,364	0	212	DOĞRU
43R	6	1,736	L0154B	ETILER	86	375	91	399	6	0	212	1,736	0	212	DOĞRU
43R	7	2,08	L0153C	ÇARSI	82	461	97	490	7	0	212	2,08	0	212	DOĞRU
43R	8	2,483	L0152B	AKMERKEZ	24	543	17	587	8	0	215	2,483	0	215	DOĞRU
43R	9	2,635	L0151B	POLIS OKULU	105	567	100	604	8	1	215	2,483	0,152	215	DOĞRU
43R	10	3,418	L0139H	LEVEND	63	672	52	704	10	0	211	3,418	0	211	DOĞRU
43R	11	4,044	L0140A	ZINCIRLIKUYU	102	735	115	756	11	0	439	4,044	0	439	DOĞRU
43R	12	4,558	L0141A	KÖPRÜLÜ KAVSAK	186	837	200	871	12	0	439	4,558	0	439	DOĞRU
43R	13	5,04	L0142A	KISLAÖNÜ	43	1023	21	1071	13	0	204	5,04	0	204	DOĞRU
43R	14	5,257	L0143A	DARPHANE	76	1066	72	1092	13	1	204	5,04	0,217	204	DOĞRU
43R	15	5,575	L0144A	ERTUGRUL SITESI	65	1142	79	1164	15	0	205	5,575	0	205	DOĞRU
43R	16	6,149	L0145A	YILDIZ TEK.ÜNV.	48	1207	42	1243	16	0	214	6,149	0	214	DOĞRU
43R	17	6,498	L0146A	BARBAROS	181	1255	264	1285	16	1	214	6,149	0,349	214	DOĞRU
43R	18	7,365	L0002B	AKARETLER	94	1436	192	1549	18	0	197	7,365	0	197	DOĞRU
43R	19	8,498	S0019B	KABATAS	0	1530		1741	18	1	225	7,365	1,133	197	YANLIŞ

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Yavuz DELİCE

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul, 18.08.1980

Lise: Sarıyer İmam – Hatip Lisesi

Lisans: Yıldız Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü

Yüksek Lisans: İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı Ulaştırma Mühendisliği Bölümü

Yayın Listesi:

- Ergün, M., Güler, H., **Delice, Y.**, Çalışkan, N. 2004."GIS-Based Transportation Infrastructure Management Systems of Istanbul: Case of Sarıyer Municipality", *24th Urban Data Management Symposium*, Venice, Italy, October 27-29, 2004.
- **Delice, Y.**, Ergün M., Bakırcı, A. E. 2006. "GIS-Based Transportation Infrastructure Management Systems: Case Of Sarıyer Municipality", *3rd Traffic and Road Safety International Congress*, May 16-19, 2006, Ankara, TURKEY.
- Akalın, B., M., **Delice, Y.** 2009. "Akıllı Kart (Akbil) Verileri Kullanılarak Raylı Sistemler İçin Başlangıç-Son Yolculuk Matrisinin Tahmin Edilmesi", *TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası8. Ulaştırma Kongresi*, Ekim 2009, İstanbul, TÜRKİYE.
- Eyigün, Y., **Delice, Y.** 2011. "Taksim – 4. Levent Hattı'nın, Şişhane – AOS Hattı'na Dönüşümü Esnasında Karşılaşılan Zorluklar ve Geliştirilen Çözümler", *TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası 9. Ulaştırma Kongresi*, Mayıs 2011, İstanbul, TÜRKİYE.
- Akalın, B., M., **Delice, Y.**, İncegül, M., 2011: "Beylikdüzü-Avcılar Metrobüs Hattı'nın Hizmete Girmesiyle Birlikte Uygulanacak Yeni İşletme Sistemi İçin Bir Öneri", *TRANSİST 2011 Ulusal Toplu Ulaşım Sempozyumu Ve Sergisi*, 02-03 Aralık, İstanbul, TÜRKİYE.